

LELLOTE

GYVENIMO PROBLEMOS

SPRENDIMAS

LELLOTE

**GYVENIMO PROBLEMAS
SPRENDIMAS**

KAUNAS „ŠVIESA" 1991

GYVENIMO PROBLEMOS SPRENDIMAS

Briuselis

1965.VI.23. rusų kalba einančiame "Izvestijų" numeryje buvo rašoma:

"Ne taip seniai į mano rankas pateko knyga su dėmesį atkreipiančiu pavadinimu; "Gyvenimo problemos sprendimas". Jos autorius – vienuolis Leliotas. Knyga išleista Briuselyje rusų ir daugeliu kitų kalbų "Gyvenimas su Dievu" leidykloje. Lakuotame knygos apvalke – debesyse dingstantieji kalnai, perskirti aukštos įtampos laidų. Ant skardžio stovi ultramodernišku sportišku kostiumu apsirengęs jaunas žmogus. Jo susimąstęs žvilgsnis skrieja tolimon... Viskas, pradedant pavadinimu iki knygos aplanko, šio katalikų kovūno sukoncentruota viename uždaviniui, atkreipti jauno skaitytojo dėmesį į knygą, privesti jį prie įsitikinimo: žmogaus gyvenimo paskirtis – Dievo suvokimas.

O kurgi mūsų marksistinė, milijoniniais tiražais išleidžiama knyga, kuri duotų atsakymą į tą patį gyvenimo prasmės klausimą, tik iš priešingos pozicijos?

Pasaulyje vyksta kova dėl žmonių sielų" (3 psl.).

Su šia knyga verta susipažinti. Štai ji tavo gimtąja lietuvių kalba.

I

GYVENIMO PROBLEMOS SPRENDIMAS

A. IŠKELIAMAS KLAUSIMAS

I skyrius. Gyvenimo mįslės

I. *Kam gyvenu?*

Keistas dalykas – gyvenimas.

Štai jau eilė metų praėjo nuo to momento, kada be savo sutikimo aš patekau ant rutulio pavidalą turinčios Žemės mechanizmo, prie kurio aš prilipau lyg musė prie globuso.

To rutulio kitoje pusėje, Ramiojo vandenyno srityje, gyvena kitos žmogiškos būtybės, galva žemyn, netgi nejausdamos dėl to jokio galvos svaigimo...

Kalbama, kad mane nešąs rutulys niekieno nepalaikomas ir niekur nepakabintas, kad per vieną parą jis apsisuka apie savo ašį apytikriai 1000 km per valandą greičiu ir apibrėžia apie saulę elipsės formos orbitą vidutiniškai imant 108.000 km per valandą greičiu;

kad ta pati saulė, patraukdama su savimi daug palydovų, tarp kurių yra ir mūsų Žemė, keliauja 70.000 km į valandą greičiu link puikiosios Vegos, kuri yra Lyros žvaigždyne;

kad 3.000 ar 4.000 žvaigždžių, kuriomis aš gėriuosi vakarais ir kurios, atrodo, nejuda, iš tiesų lekia svaiginančiu greičiu erdvėje.

Nors tai ir prieštarauja mano pojūčiams, nieko nėra pasaulyje ramybės būsenoje. Pasaulis yra tarsi baletui skirta scena, kurioje be pertraukos šoka padūkusios balerinos.

Ir aš, rašąs ar skaitąs šias eilutes, esu beviltiškai pritvirtintas

prie vienos iš Saulės palydovių ir kartu su ja sukuos, sukuos, sukuos... Iki rytojaus šios valandos mes padarysime tiktai vieną apsisukimą, bet per tą laiką mes pralėksime tarpžvaigždinėje erdvėje šimtus tūkstančių kilometrų.

Ir kas įdomiausia, kad aš to visai nejaučiu.

Tai, iš tiesų, labai keista.

Diena po dienos slenka mano gyvenimas ant to rutulio; aš naudojuos rankomis ir kojomis, aš valgau, perstatinėju daiktus, kai kuriuos iš jų netyčia sudaužau, paskui einu gulti, kelioms valandoms prarandu sąmonę...

Tuo tarpu antroje rutulio pusėje kita žmonijos dalis, glamonėjama tūkstančių Saulės spindulių, keliiasi, valgo, dirba, o po to eina miegoti; aš gi turiu keltis.

Ir rytoj ir poryt kartosis tas pats žaidimas. Tai nuostabu.

Aš gyvenu, nes mano krūtinėje plaka širdis, dirbanti dieną ir naktį, nors aš jai ir nedaviau pirmojo impulso ir nesu pajėgus savo valios pastangomis sustabdyti jos plakimą. 100.000 kartų per dieną tas organas susitraukia ir išsiplečia. Kas jį paleido į darbą ir kaip jis sugeba taip dirbti?

Štai kas vėl nuostabu — aš dažnai esu ne ten... kur gyvenu. Iš vienos pusės aš jaučiu, jog esu lokalizuotas tam tikrame erdvės taške, iš kitos pusės, manyje dar yra dvasia, nuolat mane paliekanti ir pajėgi akimirksniu perlėkti erdvę ir nukeliauti į pačius tolimiausius erdvės kraštus.

Ir toji dvasia, pilnai būdama dabartyje, nuolat nagrinėja praeitį ir stengiasi pramatyti ateitį. Ar visa tai nenuostabu?

Ir iš tiesų, kokia prasmė mano egzistavimo?

Kada klausimas liečia mano buvimą ant Žemės, nejaugi aš nesusimąstysiu? Nejaugi nebandysiu sužinoti, ko iš manęs reikalaujama?

“Bet, — pataria kiti, — argi ne geriau tarti, jog toks klausimas išvis neegzistuoja, arba prileisti, kad jis jau išspręstas? Gyvenimas puikus. Tad gyvenkim”.

2. *Kam mirštu?*

Taip, gyvenkim. Bet kaip didelis bebūtų dėl to mano džiaugsmas, aš visgi nepatenkintas; juk aš kasdien priartėju prie paslap-

tingos ribos... Prieš mano norą aš galvoju apie tai, kad mano gyvenimas baigsis:

aš galvoju apie nepermaldausią mirties įstatymą... jo niekas neišvengė iki šiai dienai... jis įsako man išnykti, neperduodamas galimybės sužinoti nei mano pasitraukimo dienos, nei valandos.

Po dvidešimt ar trisdešimt tūkstančių dienų, daugiau ar mažiau panašių į šią dieną,

po keleto žemės apsisukimų apie Saulę,

aš išnyksiu, kaip ir atėjau.

Aš išėjau iš šešėlio ir grįšiu į šešėlį.

Buvo laikas, kada aš neegzistavau; ateis laikas, kada manęs nebebus.

Prieš mane milijardai būtybių judėjo po planetą, vadinamą žeme; jie vaikščiojo, valgė, darbavosi, juokėsi, verkė, — kaip ir aš; ir jie turėjo: dantų skausmus, iliuzijas, košmarus, nusivylimus.

Didžiulė bevardė minia tokiu būdu gimė, gyveno ir mirė, nepalikdama žmonių atmintyje dargi nė mažiausio pėdsako.

Visa praeitis pasitraukė ir paskendo užmiršime;

Štai laiko upė savo greitame sriaute

Nusineša visus puikius žmonių darbus

ir paskandina užmaršties tamsiame dugne

Tautas, valstybes ir didingus karalius.

O jeigu kas ir pasilieka dar prieš mus

Nuo to skambėjimo ar lyros, ar dūdos,

Tai amžinybės žiotimis prarytas bus,

ir neišvengs likimo bendro niekados.

(Priešmirtinės Deržavino eilės.)

Nei romėnų legionieriai, nei kryžiuočių armijos, nei totorių ordos, nei turtingi XVI amž. pirklių karavanai, nei Napoleono gvardija, nei Suvorovo pulkai, nei visa tai, kas buvo užrašyta istorijos puslapiuose, daugiau nebepatiekia jokių savo egzistavimo ženklų.

Jie visi kažkada buvo pilni gyvybingumo, dabar jie visi tyli.

Yra dėl ko stebėtis.

Visa, kas šiuo metu gyvena, — įjungiant ir mane, — kokią

tai dieną sustings mirtiname nejudrume, po to pavirs į dulkes ir dings.

Iš tiesų, tai tragiška.

Po manęs atsiras naujos kartos, kurios dar neegzistuoja, ir, vis dėlto, jos pasirodys tam tikru laiku ant žemės;

mūsų miestų gatvės, uostų pakrantės, poilsiavietės, traukiniai, — visa bus perpildyta besidžiaugiančia ir neramia minia, o manęs nebebus, aš jos nematysiu.

Ir šitie dargi neturės jokio supratimo apie mano egzistavimą praeityje.

Kaip tai skaudu. Jų abejingumas mane įžeidžia, mane, kuris...

O kolei aš gyvenu duotame laiko tarpe, žaisdamas praeitimi ir ateitimi savo vaizduotėje,

kaip irkluotojas, sėdįs siauroje eldijoje, smogdamas iš abiejų pusių irklais į vandens paviršių, nusitęsiančio į paslaptingas gelmes,

aš taip pat esu nešamas gyvenimo srovės ir žinau, ateis diena, kada mano eldija taip pat nuskęs.

Tačiau aš jaučiu, kad labai ta lemtinga išeitis — mirtis — rėkiančiai prieštarauja manyje degančiam giliam troškimui gyventi.

Tokiu atveju, kodėl mirti?

Niekingas žmogus ir niekinga visa, kas turi pabaigą... Aš galėsiu sulaukti ne daugiau 80 metų amžiaus; sakykim, šimtą metų: o kiek gi buvo laiko, kol manęs nebuvo, ir kiek daug jo bus po manęs. Kokią nereikšmingą vietą aš užimu laiko bedugnėje. Aš niekas; šitas mažas laiko tarpas negali manęs išskirti iš nebūties, į kurią aš privalau iškelti. (*Bossuetas*)

Aš priešinuos norinčiam mane parblokti. Tačiau greit ateis diena, kada aš būsiu paverstas į dulkes, lengvai telpančias kūdikio saujelėje.

Kasdien apie 200.000 žmonių — į mane panašių būtybių, turinčių kaip ir aš, mintis, jausmus, troškimus ir pavojus — 200.000 žmonių nustoja judėti, ir skubame juos išjungti iš gyvenimo srovės.

8.000 žmonių į valandą, 133 žmonės į minutę...

Mus pagauna siaubas pamąsčius, jog atominė bomba galėtų lengvai atimti gyvybę iš 200.000 žmonių... Tačiau kiek gi žmogiškų būtybių dingsta kasdien dargi taikos metu...

Šitame hek-atomijume kada nors atsidursiu ir aš. Dėl ko toji riba, jei aš veržiuosi gyventi? Dėl ko? Dar ir kitoks klausimas kyla: ar mirtis yra visos mano būtybės sunaikinimas?

Ar iš tiesų mirtis stato ribą mano egzistavimui? Taip ar ne? Štai kur jaudinanti dilema, iš kurios aš turiu pasirinkti vieną supratimą.

Aš sutinku, kad žmogus galėtų nesigilinti į Koperniko pažiūras, bet štai: dėl viso gyvenimo svarbu žinoti, ar nemirtinga yra siela, ar mirtinga? (*Paskalis*)

1926 m. rugsėjo pirmos dienos rytą žadina pasmerktąjį mirti, kad įvykdytų bausmę. "Mane žudys? Bet kur aš dabar eisiu?"

Ar nėra galimybės užmiršti mirtį ir tenkintis gyvenimo pe-riodu, duotu man iki tos lemtingos išeities?

Aš nenoriu tavęs prisiminti niekada:

Ne tik poilsy, o ir prie darbo sunkaus.

Bet vaiduokliu tu šmėkšteli dieną, nakčia

Manose akyse tiek daug siaubo baisaus. (*A. Petras*)

Žmonės, būdami nepajėgūs išsigydyti nuo mirties, nutarė negalvoti apie ją, kad taip taptų laimingais. Ir tai vienintelis dalykas, kurį jiems pavyko išrasti savo paguodai. (*Paskalis*)

Ak ne. Ir tai nepagelbsti, nes naujas klausimas drumsčia mano ramybę.

3. Kam kenčiu?

Iš tikrųjų, dėl ko mano kūnas, dėl ko mano siela, vietoj to, kad ramiai mėgautųsi per tą trumpą laikotarpį, kuris duotas man gyventi, tampa bejėgiu liudininku to, kaip kančia įsibrauna į mano artimųjų gyvenimus, ir net kartais juos apvaldo.

Aš mąstau apie savo kūno kančias, patirtas nuo pat vaikystės. O dar labiau apie savo nerimus, nusivylimus, nepasisekimus ir praradimus.

Apie pavydą vienų, apie nedėkingumą kitų, žmonių kančias ir stengiuosi su didžiausiu jautrumu, kiek tik pajėgiu, pagauti iki smulkiausių niuansų nuo žemės kylančią dejonę.

Prisiminkime čia siaubą, išreikštą Bethoveno devintoje ir Čaikovskio šeštoje patetiškoje simfonijoje.

Pirmiausia – fizinės kančios.

Mano vaizduotė prasiskverbia pro tūkstančius klinikų, ligoninių, prie sergančių kančios guolių ir klausosi atsidėjusi kenčiančiųjų balso, ir tų, kurie apsupti priežiūra, ir tų, kurie jos neturi.

Aš noriu būti atidus jų dejonėms, pajusti jų žaizdų skausmą, aš mąstau apie viso pasaulio akluosius...

Aš pasilenkiu prie lovų tų, kurie jau daugelį metų guli sugip-suoti, nors jiems taip norisi vaikščioti ir kitaip gyventi.

Aš dalyvauju agonijoje tūkstančių mirštančiųjų, minutę po minutės laukiančių ateinančios mirties.

Bet jų kančios – ne vien fizinės... aš stengiuosi suprasti tų ligonių ir sužeistųjų moralines kančias,

ir visų tų, kurie juos atjaučia, sielvartą visų šiandien tapusių našlaitėmis šeimų – jos dar labiau padidina skaičių tų židinių, į kurių duris mirtis pasibeldė ankstyvesnėmis dienomis.

Aš mąstau apie kančia persunktus pergyvenimus tų, kurie kentėjo ir dar kančia kalėjimuose ir konclageriuose,

apie milijonus nelaimingų dėl politinių priežasčių “perkeltų” asmenų, išplėštų iš gimtinės...

Aš mąstau apie moralines kančias senelių, kurie sumesti į prieglaudą, apie motinas, kurios su baime laukia grįžtančių vaikų...

apie tėvus, neturinčius galimybės išmaitinti savo šeimų, apie apgautas žmonas ir vyrus, apie nesuprastą meilę, apie tūkstančius pamestų ar našlaičiais tapusių vaikų.

Nėra žemėje vietos, kuri būtų laisva nuo kančios, niekur nėra absoliučios laimės....

Ir pas mus pačius, nors ir esti ramaus gyvenimo periodai, į juos visada įsimaišo jau buvusių sielvartų prisiminimas ir baimė iš naujo sutikti kančią, tą nebylią viešnią, kuri nepasiaiškina dėl ko ji ateina drumsti mūsų gyvenimo.

Kam gi egzistuoja kančia, jei visi nuo jos bėga?

Žmogaus jėgos silpnos, ne vienas iš jo projektų pilnai neįvyk-

domas. Jo trumpas gyvenimas yra užgriozdintas — kančia ir mirtis, neišvengiama mirtis pakibo virš jo. (*Simonidas*)

*Ar žinai ką tarė anądien
Gyvenimui sakydamas "sudie"
Žilasis išminčius Melchizedekas:
— Žmogus juk vergu gimė apkerėtas,
Ir vergu jis į šaltą kapą līs,
Mirtis vargu ar jam bepasakys
Dėl ko jis ėjo kloniu ašaringu
Dėl ko kentėjo, verkė kolei dingo.
(*Batiuškovas*)*

O kad aš kraštutiniu atveju galėčiau bent tvirtinti, kad kančia mane užpuola dėl nepriklausančių nuo manęs aplinkybių, ir aš esu nekaltas dėl savo asmeniškų ir artimųjų kančių.

Bet gi ne. Mano sąžinės slaptuose kampeliuose kyla naujas klausimas.

4. Kam darau pikta?

Aš negaliu savęs laikyti niekuo nekaltu, nes retai elgiuosi taip, kad pilnai išlaikyčiau savo žmogiškąją vertę.

Nors aš dažniausiai trokštu gėrio, vienok darau tai, kas bloga. Aš tuo pat metu jaučiuosi ir laisvu, ir sukaustytu į grandines. Iš kur gi kyla manyje tas prieštaravimas?

Atsitinka net ir taip, kad aš tiesiog ieškau blogio ir juo gėriuosi. Dėl ko taip?

Aš žiūriu į mane supančius žmones. Kas iš jų išdrįsta sakyti, kad jis niekuo nekaltas? Į tą klausimą žmonės priversti atsakyti kapo tyla.

“Kas iš jūsų be nuodėmės, tegul pirmas meta į ją akmenį” (*Jon. 8,7*).

O tačiau aš giliausiu būdu jaučiu, — ir daugelis tai jaučia, — kad būtų gera iš savo pusės nepadidinti viešpataujančių pasaulyje kančių, sėti vieną džiaugsmą, sekti tikrai paskui gėrį.

Tokiu atveju, kas gi blogai elgiasi?

Išvada:

Visi tie klausimai mane jaudina. Jų negalima palyginti su

geometriniais uždaviniais, kurie neturi jokio ryšio su mano gyvenimu.

Neramus, ieškantis jaunimas kreipia į mus savo žvilgsnius, stengdamasis rasti intelektualinę sintezę, galinčią įnešti į visą jų gyvenimą prasmę ir tvarką. Kol nebus duotas tinkamas galutinis atsakymas į gyvenimo prasmės, kančios ir mirties klausimus, tol liks išpūdis, jog pagrindas slysta iš po kojų. (Iš Pijaus XII kalbos internacionalinio filosofų kongreso nariams, 1946 m.)

Gyvenimo pilnumos troškimas yra žmogiškojo nerimo, mūsų gyvenimiškojo ilgesio pagrindas. Tas buvimo troškimas ir nebūties siaubas niekada nebuvo toks stiprus, kaip mūsų dienomis. Šitai paaiškina, kodėl mūsų dienomis visos minties ir meno formos, surištos su egzistencializmu, turi tokį didelį pasisėkimą. (R. Levekas)

Ne, čia dalykas liečia giliai asmeniškus ir grynai natūralius klausimus.

Aš gyvenu, aš mirštu, aš kenčiu, aš darau pikta. Visa tai liečia mane. Šitiems klausimams, – gyvenimo, mirties, kančios ir pikto, – aš pašvenčiu dargi didžiąją dalį savo veiklos.

Aš stengiuosi pratęsti savo gyvenimą, atstumti lemtingą mirties ribą, aš stengiuosi išvengti kančios, o kai kada net pikto.

Pagrindinis gyvenimo klausimas daugiausia glūdi aštriame, nesuprantamame ir kankinančiame prieštaravime, kuris yra tarp to gyvenimo, kurio žmogus trokšta, ir gyvenimo, koks jis iš tiesų yra.

Žmogų nuo gyvulio skiria tik tai, kad jam gyvenimas – problema. Gali sakyti, kad jis iš tiesų tampa žmogumi tik tada, kai jis tą problemą pradeda suprasti. (Siullero)

Jeigu mano krūtinėje plaka tikrai žmogiška širdis ir jei mano protas greit atsiliepia į žmonių užduotus klausimus, aš negaliu užmiršti to, kad kaip tik tas problemas kelia gyvenime mane supantys žmonės ir aš negaliu likti abejingu jų kančioms ir ieškojimams. Aš suprantu, kad būtų labai kilnus darbas padėti kitiems išspręsti tas problemas.

Bet prieš ieškodami jų išsprendimo, prabėgomis pažvelkime, kaip žmonės reaguoja į tas problemas.

II skyrius. Žmonių požiūriai į tas gyvenimo problemas.

1. Apie tą klausimą visai negalvojančieji.

a) To priežastis — blogas auklėjimas.

Klausimas apie gyvenimo prasmę nebuvo keliamas nei jų šeimoje, nei mokykloje. Dėl to kai kurie žmonės, nors ir apdovanoti giliu protu, niekada neuždavė sau klausimo: kokia gyvenimo prasmė?

Nemažas skaičius iš jų, instinktyviai paklusdami sąžinės balsui, nepriekaištingai gyvena, dirba ir aukojasi. Jie pilnai užsitar nauja mūsų pagarba. Todėl nenuostabu, kad kai kyla prieš juos klausimas apie gyvenimo prasmę, tos sielos po didelių svyravimų priima Dievą ir pildo Jo valią.

b) Lengvabūdiškumas.

Didelis skaičius žmonių, įsisąmoninusių, jog toji problema egzistuoja, nesirūpina aiškiai, protingai ir pilnai ją išspręsti.

Kodėl jūs taip atkakliai stengiatės suprasti, iš kur atėjote ir kur einate? Jūs niekada apie tai nesužinosite. Užmirškite tuos svaichiojimus. Panašūs klausimai — tai tiesiog liga; iš to išsigydyti toks būdas — negalvoti ta tema. (*Littre — jis įtikėjo į Dievą mirties patale.*)

Jeigu aš imsiu stabdyti keliaujančius gatve, klausinėdamas juos, ar jie mąsto apie savo gyvenimo tikslą, ar jie rado atsakymą ir kokią, — daugelis mane palaikys įkyriu subjektu ar psichopatu ir, traukydamas pečiais, praeis pro šalį.

Bet jei aš jų paklausiu, kokia kryptimi reikia ieškoti stoties ar centrinio pašto, jie mielai man parodys kelią.

Kaip tai nelogiška. Jie pasiruošę padaryti man ne taip jau svarbią paslaugą, o kada kalba liečia svarbiausių gyvenimo klausimą, jie lieka išsižioję ir, kas blogiau, — abejingi.

Ant daugelio žmonių antkapių būtų galima užrašyti šiuos žodžius: čia ilsisi palaikai žmogaus, kuris niekada nežinojo, kam jis gyveno ant žemės. (*Boppas*)

Žmonių sumišimas išplaukia iš to, kad jie vakare nežino, kodėl rytą atsikėlė ir kodėl jie sekančią dieną vėl pradės tą pačią gaišatį. (*Donkeris*)

Daugeliui žmonių akys atsidaro tikrai kartą gyvenime – mirties minutę... ir tada skubame užmerkti akis praregėjusiems.
(G. Bordo)

Betgi reikia gyventi. Todėl kiekvienas žmogus turi išsirinkti teisingą požiūrį į gyvenimo problemą.

O koks gi praktiškai bus požiūris abejingųjų? Jis bus paprastai įteigtas suinteresuotumo ir kaprizų.

Jie patys neapmąstė gyvenimo problemos ir graibsto tai iš vienu, tai iš kitur įvairių teorijų nuotrupas, jie jungia jas kaip pakliuvo, ir apsivelka tą juokdario apdarą, pasiūtą iš visokių spalvų audinių.

Jie nuolat keičia idėjinį drabužį, prisitaikydami prie esamos dienos ir savo fantazijos kaprizų skonio.

Štai kodėl jie bus tai katalikais, tai protestantais, tai komunistais, tai kapitalistais:

katalikais, nes tai atitinka jų šeimų tradicijas;

protestantais, nes jie randa reikalą protestuoti prieš kai kuriuos katalikų Bažnyčios įsakymus, kurių jie betgi nenori paklaustyti;

komunistais – jeigu kaimynas geriau gyvena;

kapitalistais – kada jiems reikia apginti asmeninę nuosavybę.

Šiandien jie save reklamuoja teisingumo gynėjais, nes jie, – jų pačių pasisakymu, – yra tapę pikčiausių machinacijų aukomis, bet rytoj jie atmes dorovinius principus, nes šie juos varžo.

Jų pačių kišenėje esantys pinigai jiems atrodo turį šventą neliečiamybę; bet kaimyno pinigai, savaime aišku, priklauso apskriausiam.

Jie skundžiasi stoka darbo jėgos, bet jie nenori turėti vaikų.

Jie keikia karą, bet naudojami visomis okupanto ir sąjungininko priemonėmis.

Jų gyvenimo problemos sprendimas – gyventi diena iš dienos keičiant kursą – kaip jūros potvynis ir atoslūgis – priklauso mai nuo malonių ir nemalonių išpūdžių, įvykių, bei betarpiškos naudos.

Daugelis žmonių svarbiu dalyku laiko tik tai, kas laikina, nepastovu, apčiuopiama. Dvasiniai dalykai, jų nuomone, gali būti tik teoretinė tiesa: gi praktikoje – tai nepermatomas rūkas.

Daugelis žmonių tarsi yra laukimo salėje, kur jie nieko nelaukia. Jie atsidūrė gyvenime, neklausdami savęs dėl ko jie čia; jie gyvena todėl, kad jie yra įtraukti į gyvenimo srovę ir paklūsta tamsiam instinktui, kimbančiam į gyvenimą. Bet jiems gyvenime nėra ką daryti.

Diena iš dienos jie taip sutvarko savo gyvenimą, kad jis būtų geresnis ir pagal galimybes sklandus. Jie dirba, jei tai būtina egzistavimui. Jei ne — jie nieko nedaro. Jie pramato tik tiek, kiek tai reikia dėl tiesioginių tikslų. Apie mirtį jie yra linkę visai negalvoti, ir jie tęsia savo egzistavimą dėl to, kad tarsi kažko tai laukia, bet drauge ir visiškai nieko nelaukia. (*Leklerkas. Dialogas su Dievu*)

— Prisipažink gi man, ar nors truputį tiki Dievą?

— Priklausomai nuo aplinkybių, sinjore.

— Na, matai, tu esi tikras apgavikas.

(A.K. Tolstojus. „Don Žuanas“)

c) Pareigų baimė.

Daugelis vengia ieškoti gyvenimo prasmės samprotaudamas, jog surasta tiesa juos varžys doroviniais reikalavimais ir tai juos baido.

Jei protas atmeta Dievą, tai tas dažnai esti kaip dorovinio puolimo pasėka. Aistrų veikiamas žmogus nori, kad Dievas neegzistuotų, o tokio noro įtakoje jis galų gale įtikina save, kad Dievas neegzistuoja. (*Diuplosal*)

Žmogus, prarasdamas tikėjimą, svarbiausia atsisplėšia nuo grandinės, kurios nepakelia pomėgių troškimas. Ir aš nė vieno iš besimokančių mūsų mokslo įstaigose nenustebinsiu tvirtindamas, jog tai vadinamųjų laisvamanių išankstinis abejingumas. Išankstinis abejingumas religijai savo pradinį tašką turi kūno silpnume ir dar pasišlykštėjime, kurį jie patiria jausdami būtinumą savo nuodėmės pasisakyti per išpažintį. O po to seka apmąstymas — bet kokios rūšies apmąstymas — ir renkami argumentai patvirtinti tai neigiamai tezei, kuri jau pačioje pradžioje buvo priimta iš praktiškų motyvų. (*Buržė*)

Tai, kas atsitiko su šv. Augustinu, beveik visuomet pasikartoja su kiekvienu iš mūsų: tikėjimo praradimas sutampa su jausmų praradimu. Paauglį atskiria nuo Dievo ne protas, o kūnas. Tik

netikėjimas teikia “pateisinimą” jo vedamam naujam gyvenimui.
(L. Bertranas)

d) Medžiaginiai rūpesčiai.

Dabar susipažinsim su kategorija sąžiningų žmonių, negavusių pakankamo religinio išsimokslinimo ir praradusių tikėjimą dėl to, kad medžiaginiai reikalai užėmė jų visą laiką. Kiek daug darbininkų, pavyzdžiui, priklauso tai kategorijai. Ne lengvabūdiškumas ir ne atsisakymas nuo tiesos reikalavimų, o sunkios gyvenimo sąlygos trukdo jiems išlaikyti gyvą tikėjimą.

2. *Ieškantieji, bet nerandantieji.*

Šitai kategorijai priklauso visi tie, kurie myli tiesą, stengiasi ją rasti, kurie pasiryžę viską dėl jos paaukoti, bet jos dar neradusieji.

Yra sąžiningų iš esmės sielų, nepriėmusių krikščioniškojo mokslo ir net su juo nesusipažinusių, bet gyvenime prisilaikančių prigimtinės dorovės griežtų taisyklių ir duodančių artimiesiems teisingumo ir artimo meilės gražiausią pavyzdį.

Pas daugelį protestantų dorovinis gyvenimo lygis viršija jų teorinių principų kokybę, gi pas daugelį katalikų gyvenimas yra žymiai žemiau jų mokslo lygio. (*De Bonaldas*)

Visi, kurie save laiko gyvenimo centru, faktiškai – bedieviai, net jeigu jie ir eina į bažnyčią. O visi nusilenkiantieji idealui – kokiam tai absolutui, kuriam jie pripažįsta valdingą teisę viešpatuoti jų veikloje ir vadovauti jų gyvenimui; visi tvirtinantieji, jog egzistuoja aukščiausias gėris, yra tikinčiųjų pusėje – netgi jei jie įtraukti į bedievių sąrašus. (*Abatas Zoli*)

Tos sielos yra paveldėjusios dvidešimties amžių krikščionybę, nors jos pačios apie tai ir neturi jokio supratimo.

Yra galima, nepriklausant Bažnyčiai, priimti į save gerą įtaką, kuri spinduliuoja iš jos... yra sielų, priėmusių šilumą iš židinio, kurio egzistavimo jie atsisako. (*De Mondlej*)

Sūnus gali atsisakyti motinos, bet ir tada biologinis ryšys tarp jų liks. Tokiu būdu, net būdami toli nuo tapusių jiems svetimais gimtų namų, tie netikintieji dar girdi, patys to nesuspradami, krikščioniškojo gyvenimo atgarsius, kurie dažnai

juos apsaugo jų sprendimuose ar veiksmuose nuo visiško pasidavimo jų priimtoms klaidingoms idėjomis. (*Pijus XII*)

Aišku, jog šitos sielos užsitarnauja mūsų pagarbos ir simpatijos.

Kartais patys tikintieji nevykusių gyvenimo pavyzdžiu ar netinkamu savo įsitikinimu kliudo tiems tiesos ieškotojams išsilaisvinti iš abejonių ir neryžtingumo.

Greta tokios rūšies žmonių, prisivertusių paklusti griežtoms dorovės taisyklėms, galima sutikti ir kitus, taip pat ieškančius tiesos, bet pasiduodančius blogesnėms aistrų formoms ir tai dėl to, kad jie neranda tiesos.

Adolfas Rette ir Karlas Fuko per eilę metų netinkamai gyveno; bet, nežiūrint to, jie nepaliovė veržęsi į tiesą. Ir tą dieną, kada jie ją atrado, jie viską paaukojo dėl jos.

Mums, be abejo, tenka susitikti su žmonėmis, panašiais į Rette ar Fuko jų netikėjimo ir nedorovingumo metu. Pasmerkime nuodėmę, bet supraskime turtingas galimybes, kurios slypi nusidėjelyje.

Ieškanti siela, nors ir neskanti dorovės principais, visgi labiau žavi, negu siela, skęstanti miesčioniškoje gerovėje ir neturinti drąsos esant reikalui ją paaukoti. Toks gyvenimas panašus į stovinčią vandens srovę, kuri kartais drumzlina, bet paskui tampa skaidria, kai leidžiasi giliau į dirvą, kur pagaliau ji ras tiesos nepajudinamą uolą.

Viešpats negali nedalyvauti nerime sielos, kuri ieško Jo ir kreipiasi į Jį. Jis pats širdies gilumoje tai vadovauja. (*R. Švobas*)

Aš noriu ypatinga meile mylėti tuos, kuriuos kilmė, tikėjimas ar įsitikinimai atitolina nuo manęs; svarbiausia, aš turiu juos suprasti. (*Elzbieta Leser*)

3. Ieškantieji tiesos ir tvirtinantieji, jog ją rado.

Pasaulyje gausu mąstytojų, kurie tvirtina, jog jie gyvenimo prasmės klausimą gali pilnai išspręsti;

krikščionys, komunistai, rasistai, egzistencialistai, budistai, musulmonai...

Iš visų tų mokytojų tenka išsirinkti; jų teorijos dalinai ar pilnai viena kitai prieštarauja, todėl jų suderinti negalima.

Juk tiesa viena.

Tarp visų doktrinų, norinčių pasaulyje vyrauti, tik viena gali būti teisinga; visos kitos klaidingos, aštu, ne visumoje, o dalinai. Atskiri tiesos elementai visada patenka į klaidingų doktrinų sudėtį.

Bet kokią doktriną išsirinkti?

Idealu būtų visas doktrinas ryžtingai išbandyti, dėka to būtų galima be svyravimų sužinoti, kuri iš jų teisinga.

Bet ar yra galimas toks išbandymas? Ar egzistuoja tikras kriterijus, kurio pagalba galima būtų spręsti apie duotos pasaulėžiūros vertę?

4. Kriterijus, padedąs teisingai išspręsti klausimą.

Toks kriterijus egzistuoja.

Siūlomas sprendimas turi duoti protingą, pilną ir harmoningai sujungtą su visais svarbiausiais gyvenimo aspektais atsakymą, dar daugiau, jis turi būti priimtinas visiems žmonėms; pagaliau, jis turi galioti visose gyvenimo aplinkybėse.

Pirmiausia — tai sprendimas visų svarbiausių gyvenimo problemų.

Iš tiesų, nesunku parengti labai patrauklų sprendimą, kuris tačiau liestų tik vieną mūsų žemiškojo gyvenimo aspektų.

Galima, pavyzdžiui, sukurti naują sistemą materialinių gėrybių paskirstymui, nesirūpinant apie gyvenimo prasmę ir nesisisten-giant išsiaiškinti ar egzistuoja gyvenimas anapus.

Galima sukurti naują gyvenimo tvarką, pilnai patenkinančią žmonių socialinius poreikius, bet nieko nesakančią apie sunkią kančios problemą.

Galėtume ir toliau tęsti.

Bet prisipažįstame, kad tai per daug lengvas būdas apeiti sunkumus.

Būtina, kad siūlomas mokslas atskleistų ne tik gyvenimo prasmę, bet kančios ir mirties prasmę, kad pasisakytų apie gyvenimą anapus, kad neniekintų nei individualių, nei socialių problemų, kad duotų atsakymą į pikto kilmę, kad jis nepaliktų šešėlyje nė vieno iš mūsų pagrindinių realaus gyvenimo aspektų.

Tas mokslas neturi mus žaloti, o gerbti, iškelti visa, kas yra

žemiškoje prigimtyje gera ir gražu.

Mokslas, kuris nepajėgus mus patenkinti sprendimuose visų tų problemų ir kitų klausimų, kurie palaipsniui prieš mus iškyla, pats savo pasmerkia.

Niekas negali išspręsti gyvenimo problemos, jei pirma neišsprendė kančios problemos. Tik krikščionis – ir tiktai jis – pajėgus išspręsti tą problemą. Tik jis gali suprasti gyvenimo prasmę. (*Kunigas Leklerkas*)

Bet nesistebėsime, jei ieškomas sprendimas pasirodys esąs sudėtingas – pats gyvenimas savyje yra sudėtingas ir daugialypis. Todėl jau iš pat pradžių reikia nepasitikėti per daug paprastu klausimo sprendimu.

Antra – pritaikomumas visiems žmonėms.

Čia taip pat gali būti visokių prasilenkimų.

Nesunku, pavyzdžiui, patenkinti tuos, kurie turtingi ar pasižymi sveikata, bet teisingas klausimo sprendimas turi tikti visiems be išimčių:

kaip turtingam, taip ir vargšui,

kaip talentingam, taip ir negabiam, jaunam, ir senam,
sveikam ir ligoniui;

jis turi tikti kaip darbininkui, taip ir karaliui,

jis turi pilnai patenkinti ir veikėją, ir paralitiką.

Pagaliau – jis turi galioti visose gyvenimo aplinkybėse.

Sprendimas turi būti pilnai pritaikomas kaip taikos metu, taip ir karo atveju, kaip gerbūvyje, taip ir skurde.

Jis turi pilnai galioti mūsų gyvenimo džiaugsmuose ir bandymuose, nepriklausomai nuo to, ar aš laisvas, ar esu neteisingai įkalintas, ar aš esu apipiltas medžiaginėmis gėrybėmis, ar nuskurdęs iki elgetos; ar aš sau ramiai žvejoju, ar esu bombarduojamas.

Mokslas, kurio negalėčiau pritaikinti kokiam nors savo gyvenimo periodui, pavyzdžiui, priartėjus mirčiai, dėl to, kad tokio mis aplinkybėmis jis netinka, parodytų savo paties nepajėgumą.

5. *Mūsų tikslas.*

Aišku, mes nesame pajėgūs čia peržiūrėti visus pasiūlytus sprendimus ir išbandyti juos pagal pateiktus kriterijus. Toks išsa-

mus bandymas faktiškai negalimas — tam neužtektų žmogaus gyvenimo, o juk reikia gyventi, tad reikia priimti kokį nors sprendimą.

Mūsų tikslas paprastesnis — mes susipažinsime tik su krikščioniškuoju mokslu, bet tuo pačiu mes prieisime prie neabejotinos išvados:

krikščioniškasis problemos sprendimas pergalingai išlaiko bandymą.

Ir iš tiesų, jis aiškina gyvenimą pilnai, tikroviškai, neaplenkdamas nė vieno iš jo svarbiųjų aspektų.

Jį galime pasiūlyti kiekvienam geros valios žmogui, nežiūrint jo amžiaus ir socialinės padėties.

Jis pilnai tinka visoms žmogaus gyvenimo aplinkybėms ir nereikalingas jokių pakeitimų, nes jis nepriklauso nuo nepastovaus gyvenimo.

Kad įrodytume savo tvirtinimų teisingumą, užteks aiškiai ir sąžiningai išdėstyti krikščioniškąjį mokslą.

O kadangi yra tik vienas teisingas gyvenimo problemos sprendimas, ar nepadarys skaitytojas teisingos išvados, jog krikščioniškasis sprendimas ir yra ieškomasis atsakymas? Mes pavedame jam pačiam padaryti tą išvadą.

Jei aš nebūčiau kataliku iš įsitikinimo, tai aš norėčiau juo būti bent dėl to, kad turėčiau po kojomis platformą, nuo kurios aš galėčiau žiūrėti į nesveikas ir išsekusias šiandienines idėjas. (*Buržė*)

Dėl ko aš krikščionis?... Dėlto, kad aš jaučiu, jog žmogiškasis gyvenimas veda į kažką kitą, o ne į tuščią neviltį, tuščius klausimus, tuščią nerūpestingumą.* (*C. Tibo*)

* Jūs galėtumėte prieštarauti: “Kiek daug yra protingų žmonių, kurie tvirtinu priešingai, negu jūs tvirtinate. Jie taip pat verti mūsų dėmesio”.

Atsakymas: Aišku, bet tai klausimo nekeičia. Kam Jūs pasitikėsite? Kokį sprendimą išsirinksite?... Jūsų prieštaraavimas pastato ne mus, o jus pačius į keblią padėtį, nes verčia Jus pačius užimti poziciją, kurią Jūs patys turite išsirinkti.

III skyrius. Pagrindinis sielos nusiteikimas.

Po to, kai išnagrinėjome tragišką žmogaus egzistencijos aspektą, peržiūrėjome žmonių santykius su gyvenimo problema, nustatėm teisingam sprendiniui surasti kriterijų, truputį pakalbėsime apie tą sielos nusiteikimą, kuris taip reikalingas norinčiam surasti tiesą.

1. *Ieškoti tiesos.*

Visų pirma reikia norėti surasti tiesą, visada būti budriame sąmonės stovyje, visada trokšti tiesos, (siekiant sukelti minties įtampą), visad būti pasiruošus priimti tiesą, kokia ji bebūtų ir iš kur ji beatsiratų (stengtis būti nuoširdžiu pačiam sau).

Tasai sielos nusiteikimas — pagrindinis dalykas. Jei nebus meilės tiesai, meilės, kuri turi prasiskverbti iki pat gelmių, — klaidingi principai, kuriais dabar vadovaujasi pasaulis, greitu laiku paveiks mus ir suklaidins.

Tiesa mūsų laikais taip aptemdyta ir melas taip išigalėjo, jog tik mylintis tiesą gali ją pažinti. (*Paskalis*)

Energingo charakterio paslaptis — įsitikinimų jėgoje. Be principinių žmonių valia taikosi prie naudos. (*E. Karo*)

Mauro žodis prancūzų rašytojui A. Sent-Egziuperi: "Tavo žinioje lėktuvai, radijas, prancūzų kareivis, bet tu neturi tiesos. Ir kam tie lėktuvai, radijas ir prancūzų kareivis, jei pas tave nėra tiesos?"

Galima kur nori nusukti lėktuvu, ką nori perduoti per radiją, bet koku tikslu skristi ir ką perduoti. (*S.L. Frank*)

2. *Sekti tiesa.*

Be to, reikia turėti nusistatymą sekti tiesa, nežiūrint, Jog tai pareikalautų aukų, nežiūrint mus apimančio silpnumo.

Krikščioniškasis gyvenimas neužsibaigia principų pripažinimu; jis tikras gyvenimas, ir jo tiesų pripažinimas protu yra tik pirmas etapas. (*Kun. Leklerkas*)

Pjeras Giuntas buvo panašus į svogūną, kurį galima lupti niekada nepasiekiant tvirto branduolio. Jo gyvenimas turėjo

mėnesių ir metų nepastovumą: mėnesiai ir metai lėkė pavėjui, nerasdami nė mažiausio pasipriešinimo centro. Virš jo kapo būtų galima taip užrašyti:

“Čia palaidotas niekas”. (*Ibsenas*)

Norint išugdyti savyje valią, visada linkusią sekti paskui tiesą, reikia ją kantriai grūdinti dažnomis pratybomis ir mokytis valingų veiksmų, tai reiškia, būti pajėgiu kai kada atsakyti teisėtai priklausančių malonumų vien dėl to, kad aš taip noriu; juo labiau reikia išmokti be jokių prieštaravimų atsakyti visokių malonumų, kurie priešingi dorovės įstatymams ir įsakmiams pareigos reikalavimams.

Nors sykį per dieną padaryti nedidelę auką, atsakyti pasitenkinimą teikiančių poreikių, ar tai būtų valgymas, ar rūkymas; atidėti malonų skaitymą, pratęsti keletu minučių darbą, kurį norėtusi mesti, nesinaudoti kėde, atsikelti ketvirčiu valandos anksčiau, nepasidalinti naujiena, kuri atkreiptų į jus klausytojų dėmesį... ir visa tai daryti dėl tos paprastos priežasties, kad pajėgtume save valdyti.

Tai puiki asketinė mokykla, kuri daro mus pajėgesniais priimti tiesą ir sekti ją.

Kas antrą dieną padarykite tai, ko nenorėtumėte daryti, o reikėtų; ir kada ateis baisi bandymo valanda, jus nebūsime beginkliai. (*V. Džemą*)

Kaip mes begalvotume, tiesa visgi reikalauja iš mūsų aukų; reikia būti pasiruošusiems užmokėti už laimę gyventi pasaulyje.

Ieškant tiesos, baisu tai, kad mes ją kai kada randam. (*Sertillanžas*)

Dievas sutvėrė neišskiriamus seserį ir brolių: tiesą ir nepatogumą, ir aš nematau, kad dėl sesers būtų gera pasmaugti brolių. (*Larnene*)

Valios jėga yra būtina norint sekti paskui tiesą, bet dar būtinesnė, kad būtų pakilta po nuopuolio.

Būtų lengabūdiška save laikyti imunizuotais vien dėl to, kad mes savo sieloje jutome liepsnojančią meilę tiesai; žmogiškoji valia labai dažnai svyruoja. Mūsų kelyje esti nelygumų (žabangų), ir mes ne visada pajėgiame jų išvengti.

Tokiais atvejais labai svarbu turėti drąsos pakilti ir tęsti savo kelią, nežiūrint į pasisėkimus ir klaidas.

Sunkumas glūdi ne pradėjime, o pradėto atnaujinime po puolimo; tik tie, kurie iš naujo pradeda, užbaigia. (*Pirme*)

Nebijokime nepasisekimų, pirmasis nepasisekimas reikalingas valios užgrūdinimui; antrasis nepasisekimas gali būti naudingas. Jei jūs pakilsite po trečio nepasisekimo – tai jūs žmogus. (*Bazenas*)

Mūsų nuoširdumas turi būti pastoviam mūsų veržimesi į nuoširdumą. (*Abatas Flori*)

Užbaiga.

Norint išspręsti gyvenimo problemą, reikia savyje ugdyti sekančius pagrindinius nusiteikimus: mylėti tiesą ir būti pasiruošusiam paskui ją sekti beatodairiškai.

Reikia, šv. Tomo žodžiais tariant, į tiesą veržtis visa savo siela.

Mūsų siela, o ne kūnas turi vadovauti mūsų gyvenimui. Siela trejopa: jos sudėtyje – protas, jausmai ir valia – turi sudaryti mummyse vieningą pasaulėžiūrą, nesulaikomą dinamizmą ir vidinę tvarką, kas charakteringa stiprioms asmenybėms ir veiklioms prigimtims.

Tvarkos klausimas, pagrindinis žmogaus gyvenimo klausimas...

Žmogus yra plėšomas tūkstančio įvairių rūšių polinkių ir siekių. Tuos visus troškimus reikia suvienyti, nustatyti jų sąlyginį svarbumą iš atžvilgio į vienybės principą ir palenkti juos vienybės įstatymui, kuris yra tvarkos pradžia... Tai dviguba problema, ideologinė ir praktiška: žinoti, kokia turi būti tvarka ir ją realizuoti. (*Leklerhas*)

B. ŽMOGIŠKOSIOS DRAMOS FONAS

Pirm, negu išdėstysime krikščioniškąją pasaulėžiūrą, keletui akimirkšnių sustosime įsižiūrėti į aplinką, kurioje vyksta mūsų egzistavimo scena. Tuo stebėjimu mes iššauksime savyje naujus sielos nusiteikimus, kurie bus reikalingi mūsų tolimesniam nagrinėjimui.

I skyrius. Milžiniški dydžiai

Anksčiau mes kalbėjome apie žvaigždes, kurių tarpe mūsų žemė sukasi, lyg bitė dideliame spiečiuje, dabar vėl grįžtame prie jų.

Šiandien vakare, mėgaudamasis puikiais rudens aromatais, aš stebiu giedrą dangų.

Visa, kas virš manęs, atrodo, jog nejuda ir yra labai arti.

Bet mano išpūdžiai apgaulingi, dangaus kūnai juda ir su didžiausia jėga vienas kitą traukia.

Gal jus interesuoja skaičiai? Kurjerinis traukinys gali važiuoti 40 km per valandą greičiu; lėktuvas – 250-400 kilometrų; sviedinys 900 km, o žemė sukasi apie saulę 108.000 km per valandą, arba 30 km per sekundę greičiu.

Kiti dangaus kūnai taip pat juda svaiginančiais greičiais.

Tačiau dangaus išvaizda nesikeičia, per 10, 20, ar 50 metų žvaigždės pastebimai nepakeis savo padėties.

Virgilijus savo veikale „Georgikos“ aprašo „Giado“ žvaigždyną. Po dviejų tūkstančių metų mes jį matome tokį pat, kokį aprašė Virgilijus, tuo tarpu, kai jį sudarančios žvaigždės mūsų atžvilgiu nukeliavo milijonus ir milijardus kilometrų.

Visa tai nuteikia svajoti... Prasiskverbkime į tas tarpžvaigždines erdves, pasinaudodami šviesos spinduliu.

Kaip žinome, šviesos spindulys lekia 300.000 km per sekundę greičiu. Galima pagalvoti, kad, esant tokiam greičiui, saulės spindulys mus pasieks per dvi-tris sekundes. Gi iš tiesų jam lekiant reikia sugaišti daugiau kaip 500 sekundžių, t.y. daugiau kaip 5 minutes.

Tokiu būdu pirmasis spindulys, pasirodęs horizonte, pranešdamas mums apie saulės patekėjimą, mus pasiekia praėjus aštuonioms minutėms nuo išsiuntimo.

Žemė atspindi saulės spindulį, ir aš vaizduotėje įsikabinu į vieną iš tokių spindulių ir lekiu erdve 300.000 km per sekundę greičiu.

Per 1,3 sek. aš pasiekiu mėnulį; reikia dar keleto minučių, kad aš galėčiau išeiti iš saulę supančių planetų orbitos. Tada aš pasiryžtu lėkti į artimiausią mūsų saulės sistemos žvaigždę. Tai neturėtų būti labai toli.

Tačiau praeina sekundės, minutės... valandos... pasibaigia diena, o aš vis dar nieko nepasiekiau.

Slenka viena paskui kitą dienos, savaitės, mėnesiai ir, nežiūrint svaiginančio spindulių greičio, aš dar nepasiekiau artimiausios žvaigždės.

Praėjo ir metai, o aš dar vis nepasiekiau dangaus erdvėje tikslo, nors jau nulėkiau 300.000 km padaugintų iš 60 sekundžių, iš 60 minučių, iš 24 valandų ir iš 365 dienų, tai yra daugiau kaip 9460 milijardų kilometrų.

Norėdami suprastinti apskaičiavimą, mokslininkai atstumą, kurį pralekia Šviesos spindulys per metus, vadina šviesmečiu.

Ir tik ketvirtųjų metų pabaigoje aš pasiekiu savo paskirties vietą ir "nusileidžiu" "Proxima Centaura" žvaigždėje. Ji yra už 40.000 milijardų km nuo mūsų planetos.

Prisimename, jog ji paprasta akimi nematoma ir yra pietinia-me dangaus skliaute.

Tarp mūsų ir jos atsiskleidė bedugnė, kurioje nėra dangaus kūnų pėdsakų, tik kartais sutinkama akmenų kruša, kuri, pasiekusi mūsų atmosferą, virsta krintančių žvaigždžių lietumi.

Sekanti žvaigždė – "Alfa Centaura" – yra nuo mūsų atstume, kurį galima pralėkti per 4 metus ir 128 dienas. Ją galima matyti paprasta akimi. Bet ji kitame dangaus skliaute. Pats greičiausias meteoritas ją pasiektų tik per 5.000.000 metų.

Tokiu būdu mes per 4 metus dar nepasiektume nė vienos iš 3.000 žvaigždžių, kuriomis mes gėrimės naktį.

Bet mes tęsiame kelionę ir išsirinksime visiems gerai žinomą Siaurės žvaigždę. Ji ryškiai spindėdama žiūri į mus šį vakarą ir tam yra priežastis. Tarp jos ir mūsų atstumas – 47 šviesmečiai, t.y., palikdamas žemę 1960 m. ir lėkdamas 300.000 km per sekundę, aš pasieksiu ją 2007 metais; aš ją matau šiandien dėka spindulių, išsiųstų iš ten prieš 47 metus, t.y. 1913 metais; labai stipraus teleskopo pagalba aš galėčiau 1987 m. iš Šiaurės žvaigždės stebėti Žemėje vykusį 1940 metų karą.

Jei mano krikšto dieną saulė apšvietė savo spinduliais mano baltą rūbelį, tai praėjus 47 metams, aš galiu iš Šiaurės žvaigždės stebėti, kaip man teikė krikšto sakramentą.

Bet pasiekęs Siaurės žvaigždę, aš būsiu padaręs visatoje tik keletą žingsnių. Dabartiniais mūsų teleskopais galima matyti 1,5

milijardo žvaigždžių, ir kuo labiau žmonės patobulina savo instrumentus, tuo daugiau pastebi žvaigždžių.

Dauguma tų žvaigždžių yra neišsivaizduojamai toli. Artimiausias Paukščių Tako telkinys yra taip toli nuo žemės, kad nuo Jo šviesa mus pasiekia maždaug po 18.400 metų.

Mes nematom, koks jis dabar yra ir kur Jis yra; mes matome, kada jis buvo ir, kur Jis buvo prieš 18.400 metų, tai yra, kaip jis atrodė dar prieš paliekant žmogui primityvų gyvenimą.

Per tą laiką, kurio metu tų žvaigždžių spinduliai atliko savo kelionę ir pasiekė mus, per tą laiką įvyko visa žmonijos istorija: 600 žmonių generacijų gimė, gyveno ir mirė. Buvo sukurtos imperijos ir žlugo...

Tasai telkinys yra sudarytas iš šimtų tūkstančių, kurių dauguma daug labiau šviečia, negu saulė.

Jei tame telkinyje būtų gyventojų, o tarp jų ir astronomų, kurie tyrinėtų mus, kaip mes juos, tai orbita, kurią kasmet apibriežia Žemė aplink Saulę, jiems atrodytų segtuko galvutė, stebima iš 640 km nuotolio. (*Džeimsas Džimas.*)

Mokslas ir toliau šaltakraujiškai apiberia mane skaitmenimis, pranešdamas, jog toliausias Paukščių Tako telkinys yra už 185.000 šviesmečių nuo mūsų Žemės.

Neišmatuojamose erdvėse yra daug kitų galaktikų, panašių į mūsų, ir jos taip pat susidaro iš šimtų milijardų žvaigždžių, t.y. saulių.

Šių dienų astronomai pajėgia stebėti 40.000 tokių galaktikų, bet astrofizinėmis fotografijomis nustatyta, jog jų egzistuoja keletas milijonų.

Viena iš tų galaktikų — didysis spiralinis Andromedos ūkas — yra vienintelė, kuri matoma paprasta akimi ir ji veikia į mano akių tinklainę dėka šviesos, kuri be pertraukos skrieja 900.000 metų, kol pagaliau mane pasiekė.

Patys tolimiausi teleskopu dar nematomi ūkai yra ne arčiau kaip už 140.100.000 šviesmečių.

Tie spiraliniai ūkai tolsta nuo mūsų 8.000 km per sekundę greičiu.

Dabar aš bandau įžiūrėti viename iš tų ūkų vietą, kurią erdvėje užima Saulės sistema... Paskui Žemės vietą toje sistemo-

je... toje pačioje Europoje... savo tėvynę... miestą, kuriame aš gyvenu, gatvę, namą, kambarį, kur aš skaitau ir tame kambaryje patį save...

Save su savo planais, laime, veržimusi, garbe, asmeniniais išskaičiavimais...

Kažkas menko... tiesą sakant – niekas. (Tasai “žvilgsnis į tolį”, į žmogaus egzistavimą, aišku, yra vienpusiškas. Skaitytojas pats supranta, kad jis daugiau negu niekas. Bet jis privalo iš to, kas išdėstyta, kraštutiniu atveju padaryti bent tą išvadą, kad jo vertė ne kiekybinio pobūdžio. Šitai ir norėta čia parodyti).

“O niekingas žmogau, apgaubtas menkystės galia, tu vaidini prieš dangų tokias juokingas komedijas, kad net angelus gali priversti prie ašarų”. (*Šekspyras*)

Pilypas ir Aleksandras nupuola nuo arklio į smėlį, ir, matydamas savo kūno šešėlį sušunka: “Koks mažas žmogus, palyginus su pasauliu (*Leklerkas*)

“Iš to galite pažinti, koks apgailėtinas žmogus”. (*Petras Didysis*, mirdamas baisiose kančiose.)

Niujorko prospektu lekias automobilis sukelia paskui save šiek tiek dulkių... viena iš tų dulkių, stebima iš tos vietos, kurioje dabar aš esu... atrodytų didesnė negu Žemė, stebima iš Andromedos ūko.

Ant tos dulkelės gyvena daugiau negu du milijardai žmonių, ant jos prabėga ir mano gyvenimas.

“Kada aš mąstau apie tą mažytę vietelę, kurią aš užimu, o kartu matau ir tas begalybės nusitęsiančias erdves, kurių aš nežinau, ir kurios manęs nežino, aš išsigąstu ir stebiuosi, matydamas save čia, o ne kitoje vietoje. Kas mane čia atbloškė? Kieno įsakymu ir veiksmu ši vieta ir šis laikas buvo man paskirti?” (*Paskalis*)

Visa tai, ką mes iki šiol nagrinėjome, mus apstulbina, bet jeigu mes po šių milžiniškų dydžių pažvelgsime į mažesnius, mūsų nuostaba dar padidės.

II skyrius. Mažieji dydžiai.

Aš naudojuosi automobiliu, plunksnakočiu, kuris padarytas iš ebonito, vario ir gumos.

Ir aš klausiu šių dienų mokslininkų, ką jie gali man pasakyti apie negyvają materiją.

Jie man, pavyzdžiui, sako, kad viso pasaulio materialiniai daiktai yra sudaryti iš 104 elementų; kad tie elementai sudaryti iš mažiausių atomų; tuos atomus galima palyginti su saulės sistema, kur centre yra branduolys – saulė, paprastai sudarytas iš teigiamai įelektrintų protonų ir neįelektrintų neutronų; aplink tą branduolį sukasi 297.000 km per sekundę greičiu neigiamai įelektrinti elektronai, didžiulė energija užlaiko tuos elektronus jų saulės orbitoje, ir, išlaisvindami tą branduolio energiją, mes gausime ypatingos jėgos skaldomąją energiją; negyvosios materijos kubinis milimetras turi milijonus tokių mažyčių saulės sistemų.

Mokslas man įtikinančiai praneša, kad, dar geriau skaldant atomą, iš jo gaunama ketvirta rūšis dalelių, vadinamų mezonais, kurie pasižymi labai keistomis savybėmis...

Kaip sunku visa tai apčiuopti pojūčiais. Nuostabus pasaulis praslenka pro mūsų akis.

Atomai... tokios mažos dalelės, kad jų sekstilijonai telpa kubiniame milimetre. Sekstilijonai. Kitais žodžiais tariant, 7 milijonai žmonių, suskaičiuojantieji po du atomus per minutę ir dirbantieji 12 valandų į dieną, turėtų dirbti ilgiau kaip šimtą metų. O elektronai sukasi apie savo saulę, padarydami po 500 trilijonų apsisukimų per sekundę, kas sudaro daug didesnę skaičių, negu skaičius sekundžių nuo mūsų eros pradžios iki šios dienos. (*Kimo*)

Neaprėpiamas dangaus skliaustas mus skatina svajoti, o materijos gelmes siekią atradimai sukelia mumyse nerimą; ir tai atsitinka kalbant ne tik apie tolimas žvaigždes, bet ir apie paprastus mūsų apyvokos daiktus, kurie yra ant mano rašomojo stalo, rašalinę, knygą, kurią aš laikau rankose, kėdę, ant kurios aš sėdžiu...

Palyginus su milžiniškomis žvaigždėmis, mes – tik atomai, bet lyginant su atomų pasauliu, mes – milžinai. (*Sertillanias*)

III skyrius. Gamtos stebuklų gama.

Tarp mikrokosmoso ir makrokosmoso nusitęsė per žemės paviršių neapskaičiuojama stebuklų gama; užtenka tik atverti akis

ir galima tai pastebėti kiekviename žingsnyje.

Gėlės žiedas, margaspalvis drugelis, voratinklis, žolės stiebelis, snaigė – kiek daug stebuklų glūdi visame tame.

Ištisos bibliotekos neužtektų, norint aprašyti panašius gamtos stebuklus.

Augalų ir gyvulių pasaulis mus stebina; skruzdės darbas, bitės, mikroflora, sraigės mus stulbina...

O ką bekalbėti apie mikrobus mažąjį pasaulį, tų mikrobus, kurie keliauja vandenyje, žemėje, ore ir mummyse pačiuose. Net įsprausti tarp dviejų tobulai lygių mikroskopo stiklelių jie laisvai tęsia savo kelionę.

Smulkiau apie visa tai besidomintieji ras knygoje apie vabzdžius ir botaniką.

Iš to, ką mes kalbėjome apie “gyvenimo dramos foną”, dabar galima padaryti kai kurias išvadas:

IV skyrius. Naujas sielos nusiteikimas.

Visa, kas buvo anksčiau svarstyta, veda prie naujo sielos nusiteikimo: sugebėjimo žavėtis, pripažinimo egzistuojant paslaptis ir noro joms atverti savo sielą.

1. Sugebėjimas žavėtis.

Deja, labai dažnai materialiniai rūpesčiai ir egoistiniai interesai kliudo pastebėti mus supantį grožį, kurio taip gausu mūsų kelyje; mus pavergia tariamo ir smulkmeniško pelno pasaulis ir dėl to mūsų akys pamažu tampa trumparegėmis...

Bet vos tik mes pasistengiame sutraukti tas grandines, į kurias mus buvo surakinęs kasdieninis gyvenimas, tuo mus stebina ir žavi tai, ką mes atrandame.

Vidutiniškumo ženklas – nesugebėti pakilti iki entuziazmo.
(Dekartas)

Žmogaus vertė nustatoma jo sugebėjimu stebėtis ir žavėtis.
(Diupanlu)

Dėl ko šitas sugebėjimas stebėtis yra taip būtinas mūsų tolimesniems ieškojimams?

Mes nuo vaikystės pripratome prie čia išdėstytų tiesų ir

rizikuojuame prarasti sugebėjimą priimti visa, kas gražu ir jaudintis kalbant apie tai.

Mes esme panašūs į žemdirbius, nebepastebinčius juos supančios gamtos grožio...

Pasaulio ir jo grožio stebėjimas gali palaikyti sielos budrumą, jos sugebėjimą žavėtis. Štai kodėl mes sustojame ties tuo klausimu.

2. Paslapčių priėmimas.

Mes ištisai paskendę paslapyje; mes su ja susitinkame pasaulio scenoje kiekviename žingsnyje. Praėjo tas laikas, kada buvo manoma, jog visą galima išaiškinti mokslu. 19-me šimt. mokslo progreso mėgėjai, apsvaiginti pirmųjų atradimų, kurie padėjo šių dienų mokslui pagrindus, svajojo pritaikinti savaimingumą visose srityse ir primesti savuosius dėsnius net pačiam Dievui; jie mielai vartojo tokius išsireiškimus, kurie šiandien iššaukia šypseną:

Dabartinis pasaulis neturi paslapčių. (*Bertoletas*)

Paskutinis šių dienų mokslo žodis — moksliskai organizuoti žmoniją. Nėra abejonių, kad protas, organizavęs žmoniją, organizuos ir Dievą. (*Renanas*)

Mūsų amžiaus mokslininkai yra daug atsargesni.

a) Pirmiausia, jie tiksliai apriboja savo ieškojimų plotą.

Tikras mokslininkas nesvyruodamas tvirtina, kad jo metodai nėra pajėgūs patenkinti visus žmonijos sielos poreikius. (*Lekorniu*)

(Lekorniu, Prancūzų Mokslų Akademijos narys, savo knygoje "Religinis jausmas ir mokslas", išleistoje SPES, 1928 m. remiasi laikraščio "Figaro" anketa, pravesta tarp Paryžiaus Mokslų Akademijos narių. Iš joje pasisakiusių mokslininkų labai daug palaiko Lekorniu nuomonę).

Kokia bebūtų ateityje algebros analizės pažanga, Dievo egzistavimo ir sielos nemirtingumo didžiosios problemos visada bus už formalių ribų. Pats žymiausias pasaulinio masto geometrijos žinovas tuose klausimuose ne daugiau žino už pradinės mokyklos mokinį. (*Gursas*)

b) Mokslininkai taip pat pripažįsta, kad jų aiškinimai dažnai turi tik hipotetinę charakterį ir daugelyje atvejų jiems teko – ar dar teks – atsisveikinti su teorijomis, kurios atrodė gerai pagrįstos, kad galėtų geriau apimti į jų sintezę netelpančius faktus. (Reikia skirti eksperimentinį mokslą, kuris stengiasi tuos faktus aiškinti).

Mokslas – tai hipotezių kapinynas. (*Lemetras*)

Visuotinė trauka, elektra, materijos sąrangos, pagrindai, šiluma, šviesa, spalva – visa tai mokslininkų akyse lieka paslaptiniais dalykais. Mokslininkai konstatuoja jų egzistavimą ir stebi jų veikimą bei pasėkas, bet jie dar nežino, kokie viso to gilieji pagrindai.

Negalima prieiti iki pirmųjų priežasčių: pats egzistavimas ir egzistavimo harmonija, minties ir gyvybės paslaptys, visur sutinkamos paslaptys – tai jau pakankamas pagrindas, kad mokslas pripažintų savo bejėgiškumą. (*Džordžas Kodas*)

Yra gerai žinomi kūnų kritimo dėsniai, bet nežinomos judėjimo priežastys. Matydami, kad visa vyksta taip, lyg masės trauktų viena kitą, be jokių įrodymų, visuotinės traukos vardu toji paslaptinga traukos savybė laikoma pačios materijos savybe, panašiai kaip opiumo savybe. Tą patį tenka pasakyti ir apie šilumą, šviesą, elektrą. Praradęs viltį bet kada išsiskverbti į tų reiškinių esmės gelmes, žmogaus protas jų aiškinimui kuria hipotezes ir tuo būdu slepia savo neišgydomą “pajėgumą” žodžių miraže. (*Lalemand, Prancūzų Mokslo Akademijos narys*)

Visi mokslai ribojasi su negalimumu pažinti; visi mokslai pilni mįslių, daugeliu atvejų neišsprendžiamų; visi jie labiau nurodo, jog egzistuoja paslaptys, negu jas aiškina. (*Termje*)

Aš nežinau, ką pasaulis galvoja apie mano darbą, bet kaip aš pats suprantu, tai aš visuose savo moksliniuose ieškojimuose panašus į jūros pakrantėje žaidžiantį vaiką. Kai kada aš, gal būt, surandu apskritesnę akmenėlį ar gražesnę sraigę negu mano draugai; bet tiesos okeanas visada pasilieka mano akyse paslaptimi. (*Niutonas*)

c) Pagaliau tenka pažymėti, kad paslaptys auga mokslo progreso laipsniu. Kiekvienas naujas atradimas padidina prieš žmogaus protą iškilusių klausimų sąrašą.

Į kiekvieną eksperimentatoriam užduotą klausimą mokslas duoda atsakymą, bet tas atsakymas iškelia keliasdešimt naujų klausimų. Mokslas visų pirma – tai kuklumo ir nuoširdumo mokykla. (*Darsonvalis*)

Kada ir kaip plačiai mokslas paskleidė savo laimėjimus, jo sritis visada bus ribota. Prie visų jo ribų glūdi paslaptis ir kuo toliau jo ribos nusitęs, tuo daugiau paslapčių jį supa. (*N. Puanকারে, matematikas. Ištrauka iš kalbos, pasakytos jį priimant į Prancūzų Akademijos narius.*)

Šių dienų mokslo pačiose periferijose kyla nuostabiai daug klausimų ir kiekvienas naujas žingsnis didina jų skaičių svaiginančiu mastu. Kiekvienas atradimas... pastato keletą naujų klaustukų, o atsakymas į kiekvieną iš tų klaustukų vėl iškelia daug naujų klausimų. (*Zoli, knygoje "Nuostabi tikėjimo rizika"*)

Tokiu būdą visur mes randame paslaptį, mokslininkai nuoširdžiai su tuo sutinka. Mes reikštume niekuo nepagrįstas pretencijas, jei nenorėtume su tuo skaitytis ir bandytume išjungti paslaptį iš savo gyvenimo.

Šiame veikale pateiktas krikščioniškas gyvenimo problemos sprendimas turi savyje keletą paslaptinių, mūsų protu neišsprendžiamų elementų (mes paaiškinsime, kodėl taip yra.)

Ar teisinga būtų tuoj jį atmesti dėl to, kad jame yra negalimų patikrinti elementų, kurių teisingumas bus visgi garantuotas aukščiausio autoriteto, tai yra Dievo?

Kokia teise aš galiu juos atmesti, remdamasis, jog jų gili prasmė man nesuprantama, kai kasdien aš priimu gyvenimo man atnešamą paslaptį ir kai pats mokslas remiasi mūsų protu neįrodomomis tiesomis?

Žodžio "paslaptis" prasmė negali būti apribota, ją paliekant vien religijos sričiai. Tas žodis vartotinas kiekvieną kartą, kada, einant prie priežasčių, logika ir patyrimas nebepatenkina proto: dėl to, kad ir aksioma, tas mokslinis intuicijos supratimas, taip pat neįrodoma, kaip ir religinė paslaptis. Viename ir kitame tyrinėjimų kelyje visų pirma reikia patikėti. (*Desgre, Paryžiaus universiteto biologijos – chemijos profesorius.*)

Gyventi – reiškia tikėti; bet ar tai visada reiškia suprasti? Tas, kurs mato varpas, tiki ten esant kviečio grūdus, bet ar jis

įsiskverbė į grūdo dygimo paslaptį? (*Langius, prancūzų botanikas*.)

Paslaptis nušviečia savitai, panašiai kaip šešėlis ant graviūros; ji išryškina šviesiąsias vietas ir lokalizuoja tamsiąsias... Nežiūrint visų pretenzijų, mes psichologai, kosmologai ir metafizikai – tikrai tą ir darome, kad pergrupuotume paslaptis. Ir tik aklas gali to nematyti. (*Sertillanias*)

Ne, aš neturiu teisės prieštarauti vien dėl to, kad krikščionių religija, kaip ir kitos religijos, siūlo man keletą paslapčių, jei aš be protesto priimu tas, kurias man pateikia mokslas.

Nė kiek neprieštaraudamas aš iš anksto pasiruošiu susitikti su paslaptimi; mano manymu, vien proto neužtenka, norint viską išaiškinti.

Laimei, religija turi paslaptis... jei jų nebūtų, tai manyje sukeltų nepasitikėjimą. Aš galėčiau įtarti, jog ji tik dirbtinis žmogaus proto kūrinys. Paslaptis išsklaido mano abejones. Ji yra dieviškasis antspaudas. (*Kari. Nikovoll*)

Paslaptis nėra siena, į kurią protas atsimuša, o okeanas, kuriame protas pasimeta. (*Tibonas "Žmogaus likimas"*)

Religija be atgamtinio elemento primena man laikraštyje perskaityta reklamą "Vynas be vynuogių". (*De Žonkuras*)

3. *Būk imlus.*

Žmogiškosios dramos fono stebėjimas mane išmoko pažinti savo ribas, būti nuolankiu ir priimti galinčius man padėti.

Nuolankumas nėra mus žeminanti dorybė.

Pagal Berdiajevą, nuolankumas yra aktyvi, o ne pasyvi dorybė; ji parodo mūsų sielos jėgą, o ne bejėgiškumą.

Nuolankumas duoda mums teisingą kriterijų vertinant save.

Save žeminti ar aukštinti – reiškia prarasti nuolankumą; jis reiškiasi dažniausiai tiesos dorybe.

Iš tiesų, mes tokie bereikšmiai, atsižvelgiant į prieš mus atsiveriančias jėgas ir mus supančius nuostabius reiškinius.

Fontanas

*O, mirtingos minties tu fontane smarkus,
O, vandenmušy tu neaprėpiamų liūčių.*

*Tavo protrūkis veržias nebodamas kliūčių,
Srovę stumia ir sviedžia aukštyn viršum mūs:*

*Taip godžiai į dangų tu veržies.
Betgi delnas nematomas ir paslaptinas
Tavo čiuurkšlę atkaklią užlaužta lemtingai,
Ir štai purslais tu trykšti, tu žemėn liejies.
(Tiučėvas)*

Aišku, kiek vėliau mes parodysime nepalyginamą žmogaus vertę, kuri taip didelė ji supančiame materialiniame pasaulyje: ar tik žmogus nėra viso centras ir didžiųjų bei mažųjų dydžių priežastis.

Bet dažnai žmogus pervertina savo reikšmę ir vertę kai kuriose srityse. Kur tik neprasikiša tuščia jo garbė? Valdyti 10 ar 100 žemės hektarų — nejaugi tai didelis skirtumas, palyginus su neišmatuojama visata?

Argi mūsų kaip žmonių laimėjimai yra labiau žavūs už margašalvio drugelio ar laukų lelijos grožį?

Kas sakyta anksčiau apie mokslo tyrinėjimus: apie susitikimą kiekviename žingsnyje su materialinio pasaulio paslaptimi — ar visa tai duoda teisę save garbinti?

Moksle mes matome du tarpusavyje susijusius priešingumus. Pirmasis — natūralus nežinojimas, kurį turi visi ką tik gimę žmonės. Antrasis priešingumas — tas, prie kurio prieina visi didieji protai, pažinę visa, kas žmonėms skirta pažinti, jog jie nieko nežino ir kad priėjo prie to nežinojimo, pažinę patys save.

Tie, kurie išsiveržė iš prigimties nežinojimo, bet nesugebėjo pasiekti antrojo, tie nusišalvina juos patenkinančiu mokslu ir apsimeta, kad jie kažką supranta. Jie drumsčia pasaulį ir samprotauja blogiau už visus kitus. (*Paskalis*)

Gilus žinojimas padeda žmogui atrasti ir savo gilų nežinojimą. (*Jungas*)

Išdidumui priešingas tikras nuolankumas taip pat mums būtinas, skaitant sekančius puslapius: jis mums duos ypatingą dvasinį impulsą.

Nebūdami per daug pasitikinčiais savimi, mes būsimė labiau palankūs tam, ką gali įnešti šviesos į žmogaus gyvenimo paslaptis ir išaiškinti mūsų paskirtį.

Mes atvira širdimi sutiksime visa tai, ko nežinome ir, jei vieną gražią dieną mums nežinoma tiesa pasibels į mūsų sielos duris, mes nežiūrėsime į ją iš aukšto, o priešingai, – mes ją priimsime.

Nepertraukdami savo tyrinėjimų, mes stengsimės išlaikyti atvirą savo sielą, ne tik laukiančią, bet ir norinčią peržengti savo proto ribas ir visas širdies užtvartas.

Mes su noru klausysimės kitų liudijimų, o ypač to, kurs viskuo mus viršija.

Supratę tų liudijimų vertę, mes noriai priimsime ir jo pagalbą, jeigu jis pasisiūlys mus apšviesti ir mūsų žemiškoje kelionėje mums vadovauti.

C. DRAMOJE VEIKIANTIEJI ASMENYS

I skyrius. Žmogus.

Aprašę, kokiame fone drama vyksta, toliau pristatysime veikiančius asmenis.

Pirmasis asmuo, kuris krinta mums į akis ir užsitarnauja mūsų dėmesį, tai, be abejo, žmogus.

Jis taip pat paslaptinga būtybė.

Būdamas didžiųjų ir mažųjų dydžių varžtuose, jis pats sudaro stebuklą ir mįslių pasaulį.

Iš tiesų, visa manyje yra stebuklinga ir paslaptinga:

– manyje plakanti širdis, nors aš pats ir nesužadinau joje plakimo, tas neregimas tarnautojas, besidarbuojąs dieną ir naktį. Tasai stebuklingas mechanizmas išsiuntinėja kraują po visą savo kūną 70 kartų per minutę, 100.000 kartų per parą;

– plaučiai, gaunantieji išnaudoto oro sroves, apvalantieji jį nuo toksino ir tuo pat akimirksniu duodantieji jam iš oro deguonies;

– kraujas, prasiskverbiąs venų labirintais po visą kūną, maitina, atstato ir atnaušina kiekvieną širdies, plaučių, kaulų, nervų ir pačių venų ląsteles. Susižeidus koją ar ausį, atsiradus skauduliui burnos gleivinėje, perpjovus arteriją, lūžus kaului... kraujas be jokio paskatinimo atneša visa, kas padeda pašalinti organizmui padarytą žaizdą;

– skrandis, chemiškai perdirbąs, savęs nesuvirškindamas, įvairias maisto medžiagas: duoną, morkas, pieną, valgomuosius ledus ir darydamas tas medžiagas pajėgomis suformuoti raumenis, kaulus, dantis ir plaukus. Ar yra koks kitas fabrikas, pajėgus atlikti panašius perdirbimus...

Kaip visa puikiai suorganizuota. Ir kokia paslaptis slypi mūsų sąnariuose, pirštuose, akyse. Todėl nenuostabu, kad dvidešimtojo amžiaus mokslininkas daktaras Karrel šių dienų medicinos mokslą susistemino knygoje, pavadintoje: "Žmogus – nežinomas".

Tokiu būdu, po ilgus amžius besitęsiančių ieškojimų, mokslas privalo pripažinti egzistuojant paslaptis ne tik kitose srityse, bet ir jo paties srityje.

Tarp supratimo, kurį mums gali duoti mokslas apie žmogų, ir to, koks jis iš tiesų yra, glūdi toks skirtumas, kaip tarp gerai paruošto nedideliam miestui plano ir intymaus jo gyventojų gyvenimo. (*Lekont de Nuji*)

Tenka priminti, kad žmogus atrodo paslaptimi į jį žiūrint ne tik iš fiziologinio taško, jis dar paslaptingesnis savo psichologijoje. Apie tai bus kalbama vėliau...

Kas pasakyta, užtenka, kad sustiprintume gautus sielos nu-siteikimus: nustebimą, paslapties pergyvenimą, dvasinį imlumą.

Iš tiesų, kam dar laukti: tenka prileisti, jog šalia žmogaus dar egzistuoja ir kitas veikiantis Asmuo – Dievas.

Netenka abejoti, jog ne žmogus yra visuotinės tvarkos priežastis; Jis netgi neįveda tvarkos savo kūne, nes jo proto jėgos neužtenka, norint sutvarkyti sau organus ir palaikyti funkcijas. (*Siulero*)

Valdove, štai esu tavasis kūriny,

Didžiosios išminties pašauktas sutvėrimas.

Tu Siela mano sielos, Tu širdies Širdis,

Tik iš Tavęs gyvenimo malones imam. (G.R. Deržavinas)

II skyrius. Dievas

1. Dievo buvimas.

a) Ką sako protas.

Iš tiesų, jeigu pašalintume visus prietarus, jeigu leistume protui laisvai mąstyti, ar jis neprivestų mus prie tvirtinimo, jog egzistuoja begaliniai mus viršijanti Būtybė?

Tegu protas renka argumentus:

– kad sudarytų traukinių tvarkaraštį, turi darbuotis keletas inžinierių, nors tas darbas liečia tik keleto šimtų traukinių eismo reguliavimą;

– o periodišką pasikartojimą dangaus kūnų reiškinių, kur tvarkaraštis taip tikslus, jog būsimieji po tūkstanties metų užtemimai gali būti numatomi su didžiausiu tikslumu, – ar tai nereikalauja pagaliau nors vieno inžinieriaus?

Grubiai aptašytas titnago gabalas, keletas spalvotų piešinių ant urvo sienos man įrodo, jog aš čia matau priešistorinio žmogaus darbo pėdsakus;

– o drugelio sparnelis – taip gražiai ir subtiliai išdažytas be žmogaus įsikišimo – ar neverčia tvirtinti, jog jis padarytas Didžiojo Menininko?

Akies ir peteliškės sparnelio užtenka, kad galėtume sukritikuoti bedievi. (*Didre*)

Kad suprastų pasaulį, žmogui reikalingas protas; o to pasaulio sukūrimui nejaugi nereikėjo begaliniai aukštesnio proto?

Tą, kuris atidengia bent vieną gamtos paslaptį, laiko genijumi. Jei reikia tiek daug proto pastangų paprastiems atidengimams, tai ar neprieštaruoja protui tokia prielaida, jog nustatymui tokių sudėtingų ir harmoningų įstatymų nereikėjo Jokio proto? (*Lesetras*)

Iš tiesų, ką gi daugiau Dievas turėjo sugalvoti, kad mes pripažintume Jo egzistavimą? Visa gamta kalba apie Jį, tik mums reikia atidžiai įsiklausyti į jos skelbimą.

Aišku, mes galime užsimerkti ir sustabdyti minčių eigą, bet tuo mes nesukliudysime Dievo egzistavimo.

Kur tik dedu ranką, ten randu Dievo didybę. (*Klodel*)

Kada saulės spindulys įsiskverbia į kambarį, mes nematome, koks jis yra pats savyje, o tematome dulkių ruožą ore – jos priima ir išryškina spindulio šviesą; panašiai ir kūrybingosios Minties tyroji šviesa pasireiškia tikrai netiesiogiai sutvertųjų daiktų fone. (*Sertillanžas*)

Mes galime neigti Dievą... tačiau ir tame neigime net prieš mūsų valią bus įjungtas ir Jo teigimas, nes, jeigu Jo ir nebūtų, tai niekas Jo ir neneigtų. Pačiame Dievo neigime glūdi tam tikra prasme Jo egzistavimo teigimas; nes negalima neigti to, ko visai nėra.

Faktiškai nėra Dievo neigimo, o tik kova su Juo.

Dievas mums artimesnis už mūsų mintį; kiekvieną kartą, kada mūsų protas ieško kokios nors tiesos, ji ieško ir teigia abso-
liučią tiesą.

Ir dėl to, jei materialaus daikto pažinimas, koks jis bebūtų, nepatenkina pažinimo troškimo ir nepavergia mūsų minties, jeigu mūsų protas, dargi padedamas visų kitų protų, neranda pilno pasitenkinimo tiesoje, argi tai aiškiai neįrodo, jog mes ieškom ko tai kito, viršijančio žmogaus pažinimo ribas, kad mūsų protas veržiasi į Begalinę Būtybę. (Tasai Dievo buvimo įrodymas – griežčiau už visus kitus pagrįstas logika – yra vienuolio Mašeral veikale “Metafizikos išeities taškas”).

Kiekvienas žmogus teigia Dievo buvimą, net tasai, kuris Jį neigia, panašiai, kaip kiekvienas žmogus teigia, jog egzistuoja tiesa, net tasai, kuris kalba, kad jos nėra. (*Sertillanžas*)

Ir kas gi tu, gerbiamasis, persekioji tą, kuris, tavo nuomone, seniai nužudytas ir sutrūnijo kape? Ar Jis negyvena tavo persekiojime ir tavo neapykantoje, kaip Jis kad gyvena mūsų meilėje? (*Šventoji Makrina*)

Kiekvienas mūsų troškimas slepia savyje veržimąsi į Dievą, nes kiekvienas gėris, į kurį mes veržiamės, mūsų nepatenkina. Mumyse visada glūdi nepatenkintas troškimas, bent troškimas visada išsaugoti tą gėrį, kuris iš mūsų gali būti atimtas. Tokiu būdu iš visų medžiaginių gėrybių, į kurias mes veržiamės, mes ieškom pastovaus, tobulo ir amžino gėrio – tai yra Dievo.

Potvynis visada liudija, jog ten už debesų egzistuoja jį suke-
liąs pergalingas dangaus kūnas; nejaugi tikrai nepaliaujamas sielos

potvynis su pagarbiu virpesiu išimtinai veržiasi į tuščią dangų?
(*De Kiurel*)

Žmogaus širdis nuo pat pradžios buvo sužeista strėle, išlėkusia iš Begalybės. Niekas kitas neišgydys tos žaizdos, kaip tasai, kurs ją padarė. (*Vysk. Dchiulstas*)

Tu, Višpatie, sutvėrei mane sau, ir tol nenurims mano širdis, kol neatsilsės Tavyje. (*Šv. Augustinas*)

Visi mus supantieji daiktai — kaip ir mes patys — pasirodo ir dingsta. Jeigu mes patys savyje turėtume gyvybės šaltini, tai būtume nemirtingi.

Esant tokioms sąlygoms, jei mes nustojame egzistuoti, tai reiškia, kad gyvybės šaltinis ne mumyse; mes turime prašyti gyvybės To, kurs ne tik turi gyvybę savyje, bet yra pati Gyvybė...

Šventoji Trejybė turi savyje visas amžinojo gyvenimo sąlygas ir nė vienos iš sąlygų išnykimo ar mirties. (*N.P. Fedorov*)

Mes galėtume be jokių sunkumų tęsti argumentus, kuriais protas irodo Dievo buvimą.

Be jokių sunkumų, nes, jei Dievas yra viso, kas tik egzistuoja šaltinis, tai visur medžiaginiuose dalykuose, mūsų prote, mūsų valioje, mūsų sąžinės slaptose gelmėse — visur neišvengiamai yra uždėtas Dievo veikimo antspaudas ir Jo egzistavimo įrodymas.

Tokioms aplinkybėms esant, argumentų, kuriuos mūsų protas randa Dievo egzistavimo įrodymui, turėtų būti be skaičiaus.

Kiekvienas nuoširdus, nuo prietarų laisvas žmogus turi rasti kelią — savo kelią, kuris vestų jį prie Dievo.

Ar jis būtų menininkas, ar matematikas, astronomas, pilotas, inžinierius, paprastas tarnautojas ar prekybininkas, jis ras dieviškosios rankos antspaudą savo profesijoje ar darbe.

Ir tai kaip tik paaiškina beveik vieningą žmonių sutarimą priimti Dievo egzistavimo tiesą.

Kokia tauta, kokia žmonių šeima neturi pradinio Dievo pažinimo anksčiau už visus kitus pažinimus? (*Ciceronas*)

Visur bedievybė yra nepastovioje padėtyje. Niekur ir niekada laudies masės nepasidavė jai; niekur nei viena iš didžiųjų žmonijos rasių, net nei žymesnė dalis tų rasių nepriklausė ateizmui. (*Katrofašas*)

Iš visų būtybių žemėje labiausiai yra žinomas Dievas. (*Lakorderas*)

b) Ką sako mokslininkai?

Mūsų proto teigimus patvirtina didelis skaičius mokslininkų. Pateikiame kai kurių pasisakymus:

Pasaulį valdo begalinis protas. Kuo daugiau aš stebiu, tuo labiau aš atskleidžiu tą protą, kurs šviečia už egzistuojančių paslapties. Aš žinau, jog iš manęs kai kas juoksis, bet mažai man tas rūpi. Lengviau nulupti nuo manęs odą, negu atimti iš manęs tikėjimą į Dievą... Dievas. Man reikia į Jį tikėti — aš Jį matau. (*Fabr*)

Visi mokslininkai žino, jog egzistuoja neišsprendžiamos paslaptys. Tiktai tikėjimas į aukščiausiąją Būtybę, tikėjimas reikalaujantis iš mūsų paklusnumo, duoda mums jėgos pradėti nagrinėti gyvenimo paslaptis. (*Marconi*)

Kaip tik dėl to, kad aš daug mažiau ir tyrinėju, aš ir toliau tikiu kaip bretonas kaimietis; jei aš dar daugiau mąstyčiau ir tyrinėčiau, tai tikėčiau kaip bretonė kaimietė. (*Pasteras*)

Kaip tik mano darbai privedė mane prie Dievo, atvedė į tikėjimą. (*Bekeris, žymus fizikas, atradęs radioaktyvios medžiagas*)

Atsižvelgiant į tai, kad protas ir mokslas negali įsiskverbti į gyvenimo gelmes, nebuvo prasmės atsisakyti senos tradicijos... Kas liečia mane, aš grįžtu į ją ir be jokio vargo nusilenkiu prieš Viešpatį. (*Kari Nikol, savo atsivertimo momente*)

Mokslai visuomenėje verčia pripažinti Dievo egzistavimą... Mokslininkas, kokia bebūtų jo specialybė, yra geriau paruoštas už bet ką kitą pripažinti, jog visa, kas tik pastebima pasaulyje, yra nepastovu, turi priežastį, yra priklausoma, yra nesudėtinga ir netobula, palenkta kokiai tai tvarkai, yra daugialypiška; taigi jiems lengviau, negu neišsimokslinusiems žmonėms, pakilti iki minties apie pastovią, nereikalingą priežasties Būtybę, vientisą ir tobulą Būtybę, vienintelį organizatorių viso, kas egzistuoja... Ta prasme mokslas veda prie Dievo; ir ta prasme galima teigti, jog fizinis pasaulis yra dieviškoji išmintis. (*Terme*)

Mes visi žinome, jog kai kurios sielos sritys nėra palenktos jokiems fizikos dėsniams. Dievo ilgesiu persunktuose mūsų ieš-

kojiniuose mūsų siela pakyla ir stengiasi realizuoti tą mūsų prigimties gilųjį veržimąsi.

Tasai mumyse glūdintis veržimasis pasireiškia sąmonėje kylančiu galingu protrūkiu, kuris pasitinka iš Dievo ateinančią vidinę šviesą. Mokslas negali abejoti tuo reiškiniu. (*Edingtonas, astronomas, miręs 1946 m.*)

Žmogus turėtų nuolat kalbėtis su jį vedančiu ir jam vadovaujančiu Viešpačiu Dievu. Dievas jam taptų su juo intymiai besikalbančiu gyvu asmeniu, nežiūrint į tai, Jog tvarinys pilnai priklauso nuo Kūrėjo. (*Dakė, paleontologas, miręs 1945 m.*)

Man, ištikusioje mane nelaimėje, didele atrama yra nuo pat vaikystės manyje giliai įsišaknijęs nepalaužiamas pasitikėjimas Dievo galybe ir gerumu... Religija ir mokslas neatmeta vienas kito, kaip kad kai kurie šiais laikais galvoja ar nuogąstauja — jie abu vienas kitą papildo. (*Mat Plankas, garsus fizikas, miręs 1947 m.*)

Būtų galima ir toliau tęsti panašių citatų seriją, bet tai, kas pasakyta, jau pakankamai įrodo, jog sveikas protas neklysta, tvirtindamas, kad kažkokia būtis mus iš visur supa ir įjungia į savo veiklą.

Mokslas nepatenkina mokslininkų; jų protas, stebėdamas gamtos grožį, peržengia ribas, kurias jie patys nustatė griežtai moksliniuose tyrinėjimuose, ir pasiekia Dievą. Jų susižavėjimas paslaptimi, Jų sugebėjimas ją priimti, jų gilus nuolankumas veda juos prie Dievo.

Pati gražiausia ir giliausia emocija, kokią tik mes galime patirti — tai paslapties jautimas. Joje — kiekvieno tikro pažinimo šaltinis. Kam toji emocija svetima, kas nepajėgia stebėtis ir virpėti šventame susižavėjime — tą galime laikyti mirusiu. (*Eišteinąs*)

c) Ką sako krikščionybė.

Aišku, krikščionybė patvirtina tai, kas anksčiau buvo sakyta, bet jos atsakymą reikia pateikti atskirai ir štai dėl ko: pripažįstantieji Dievo egzistavimą (jie figūruoja deistų vardu) sudaro dvi kategorijas:

- 1) pripažįstantieji Dievo egzistavimą taip, kaip mes ką tik įrodėme, — žmogaus proto pagalba, juos paprastai vadina teistais;
- 2) tie, kurie pripažįsta Dievo egzistavimą, pasinaudodami

kitokia, ne proto realybe. Jie tvirtina, jog protas nepajėgus pažinti daiktų esmės gelmes ir tikrąsias priežastis; jų nuomone, Dievą negalima pažinti tikru protu. Tačiau jie pripažįsta Dievo buvimą remdamiesi:

aa) ar tai padavimu — tai tradicionalistai, pav. Zosefas de Mestras, de Bonaldas, Lamenas. Pagal juos, Dievas apreiškė savo egzistavimą žmonėms, o šie tą tiesą perdavė sekančioms kartoms. Tokiu būdu ji pasiekė ir mus, ir tai vienintelis kelias, kurio dėka mes pažįstame Dievą.

bb) ar tai jausmais — immanentistai. Dievas, skelbia jie, leidžia save mums pajusti savo sielose. Mes pažįstame Jį tuo vieninteliu pergyvenimo keliu, kada mes mąstome apie Jį, kada mes jaučiame pasitenkinimą, kuri mums teikia tikėjimas į Jį.

Kai kas galėtų manyti, kad tokiu atveju Katalikų Bažnyčia atiduos pirmenybę ar tai padavimo idėjai, nurodančiai mūsų didelį priklausomumą nuo Dievo, ar tai giliam jausmui, kurio dėka mes pergyvenam Dievo buvimą savyje.

Tačiau yra kitaip. Bažnyčia pasmerkia tuos abu sprendimus, nes jie neigia nepakeičiamą proto vaidmenį; ji tvirtina, jog protas savo galia, tai yra be padavimo, apreiškimo ir jausmų pagalbos, pajėgus įrodyti Dievo egzistavimą, remdamasis sutvertuoju pasauliu.

Nes kas jame neregima, Jo amžinoji galybė ir dievystė, tai nuo pat pasaulio įkūrimo galima matyti proto šviesa iš sukurtųjų dalykų. (*Šv. Povilas, Rom 1,2*)

Reiškia, Bažnyčia yra tvirtai įsitikinusi, jog žmogaus protas yra pajėgus pažinti Dievą.

Jei kas tvirtintų, jog vienatinis ir tikrasis Kūrėjas ir Viešpats Dievas tikrai negali būti pažintas natūraliu žmogaus protu iš to, ką Jis sutvėrė — tebūnie atskirtas. (*Pirmoji Vatikano Santaryba, kan. 1 "Tikėjimas ir Apreiškimas"*)

Taigi Dievą galima pažinti ir Jo egzistavimą pilnai įrodyti natūralaus proto šviesa, remiantis Jo sutvertais dalykais, t. y. matuojant pasauliu, kaip kad priežasties buvimas įrodomas iš jos pasekų. (*Pijus X, 1910.IX. 1*)

Štai ir susidūrėme kelyje su pirma katalikų dogma.

Įpareigodama priimti tiesą, Bažnyčia puikiai patvirtina žmo-

gaus proto pajėgumą, o protui pareikšta tokia gili pagarba turi mus įtikinti, jog Bažnyčia nuo pat pradžių labai vertina protą.

d) Ką sako atsitiktinumo teorijos šaltiniai.

Kai kurių žmonių visatos tvarkos aiškinimai nereikalauja didelių proto pastangų.

Jie skelbia, kad toji tvarka, kurią mes matome pasaulyje, yra susikūrusi atsitiktinumo dėka. Šių dienų pasaulis yra viena iš daugelio kombinacijų, kurios galėjo susidaryti iš pirmųkščio chaoso. Tokiu atveju, Dievas yra nereikalingas. Tai pasakę, jie nutyla esmėje nieko neišaiškinę. (Reikia skirti absoliutų atsitiktinumą nuo reliatyvaus. Reliatyvus atsitiktinumas – tai nepramatytas sutapimas, tai dviejų ar keletos natūralių dėsnių veikimo pasėka. Uolos gabalas krinta ant keliu važiuojančio dviratininko; tasai uolos gabalas ir dviratininkas – kiekvienas iš jų judėjo pagal savo natūralų dėsnį. Jie susidūrė atsitiktinai. Niekas neneigia, kad esti panašių atsitiktinumų. Absoliutus atsitiktinumas – tai nebuvimas jokio įstatymo, jokios apgalvotos, tikslingos tvarkos pasaulyje. Šiuo atveju kaip tik ir kalbama apie tokį atsitiktinumą.)

Ar gali būti didesnis absurdas už tvirtinimą, jog materialus ir aklas fatalumas sukūrė protingas būtybes. (*Monteskie*)

Atsitiktinumas yra ateistinis stebuklo pseudonimas. (*Miuller-Eraienfels*)

Visų pirma, jie paaiškina, iš kur atsirado pirmasis chaosas. Paskui, jie užmiršta, jog atsitiktinumas paprastai daro tik netvarką.

Įmeskime į maišelį aštuonias raides: S,A,R,Y,U,I,P,Ž. Sumaišykime ir iškratykime kaip pasitaiko. Maža šansų, kad tos aštuonios raidės iškris tokia tvarka, kad sudarytų žodį PARYŽIUS. Jei pasunkintume žaidimą, pridėdami raides, sudarančias žodį MIESTAS, tai skaičius galimų kombinacijų padidėtų, o šansai gauti reikiamą kombinaciją būtų dar mažesni.

O kas bus, jei jūs panorėsite į maišelį sumesti visas alfabeto raides?

O jei tai liečia milijardus molekulių, iš kurių sudarytas pasaulis, tai kada gi mes gausime harmoningą kombinaciją, kuri yra kiekviename žiedelyje, kiekviename žmogaus kūne ir t.t.

Betgi visokių galimų kombinacijų astronominiai skaitmenys

atsitiktinumo teorijos šalininkų visai negąsdina: pagal juos te-
praeinie ir amžinybė, kol pasaulis susiorganizuos ir jį matysime
tokį, koks jis dabar yra.

Be abejo, mes privalome sutikti su tuo, kad, darant įvairias
kombinacijas, galima prieiti prie tokios, kokia yra dabar.

Bet kaip paaiškinti, Jog toji syki gautoji kombinacija nuolat
atsinaujina, paklusdama nekintamiems pastovaus nuoseklumo
įstatymams?

Iš tikrųjų, iš gilės visada išaugs ažuolas, nasturtos sėkla
darželyje niekada neišaugs į dramblių. Ir gerai, kad taip yra.

Atsitiktinumo teorijos šalininkai, šypsodamiesi skelbia, kad
pastovius įstatymus turįs pasaulis kaitik ir yra viena iš galimų
kombinacijų.

Į tą išsisukinęją tenka atsakyti taip: kaip išaiškinti, jog
atsitiktinumas, su būtinumu sudaręs nepertraukiamą junginių
grandį, staiga pertraukia tą grandį tuo metu, kada gaunama esama
kombinacija?

Kitais žodžiais sakant, kodėl jis sustoja ties ta, o ne kita
kombinacija

Tai reikėtų atsitiktinumui suteikti nuostabų protą, kas galų
gale yra viena iš svarbiausių Dievo savybių; tokiu atveju geriausia
tiesiog jį pavadinti Dievu.

Arba reikia pripažinti, kad šalia to, kas priklauso atsitik-
tinėms kombinacijoms, yra protas, kurs išrenka reikiamą kombi-
naciją ir ją palieka.

Iš tiesų, po eilės nepasisekusių Kombinacijų, aš sustoju ties
kombinacija PARYŽIUS tuo momentu, kada ji pagaliau gaunama:
ir tai dėl to, kad nepriklausomai nuo maišelio ir atsitiktinių kom-
binacijų yra mano protas, kuris laukė tokio raidžių išdėstymo ir
jį išrinko.

Tą patį galima pasakyti ir apie visatą: nepriklausomai nuo
to, kas palenka atsitiktinumui, turi būti ten išrenkęs protas.

Šiaip ar taip, mes gauname tą pačią išvadą: pasaulyje viešpa-
tauja aukščiausia būtybė.

Be abejo, dar atsiranda žmonių, kurie užsispyrusiai ir fana-
tiškai gina atsitiktinumo teoriją ir stengiasi "išsisukinėti".

Bet mąstas ir tiesą mylįs žmogus, nežiūrėdamas, iš kur toji

tiesa ateina, supranta, kad atsitiktinumo teorija neišsprendžia užduoto klausimo.

Galima daug kalbėti ir gudrauti, bet tai neįtikina sveikai galvojančio žmogaus, jog Ilijada neturi kito autoriaus, o tik atsitiktinumą. .. Ir kaip gali tas pats sveikai galvojantis žmogus, kalbėdamas apie visą visatą, kuri dar puikesnė, negu Ilijada, patikėti tuo, kuo jo sveikas protas niekada neleido patikėti, kas liečia tą poemą? (*Fenelonas*)

Palikti pasaulio sistemą vien fiziniams dėsniams, nesiskaitant su organizuojančiu aš, yra taip pat absurdiška, kaip ir priskirti pergalę prie Marengo vien strateginėms kombinacijoms, nepripažįstant Napoleono. (*Prudonas*)

e) Ką sako ateistai.

Pasikalbėkime su jais ir tuo užbaikime seriją interviu.

Visų pirma, mes primename, jog ne taip lengva atrasti tikrą ateistą. Tarp tų, kurie save laiko ateistais, yra didelis skaičius nemokšų, kurie niekada nenagrinėjo religinių klausimų.

Egzistuoja ateistas – mėgėjas, kuris vaikščioja švilpaukdamas, patenkintas tuo, kad atsikratė iliuzijų, tačiau nematęs, jog jis pasmerkė žemę vienatvei, kur girdėti tiktai grubus juokas ir aimanos. (*Sertillanšas knygoje „Dievas ir niekas“*)

Yra ateistų, kurie atsirado dėl to, kad neturėjo laiko pagalvoti apie gyvenimo problemą. Taip, pavyzdžiui, sunkauso darbo prislėgtas darbininkas iki gyvenimo pabaigos kovos už geresnį gyvenimą, už geresnę socialinę santvarką, bet negalvos apie Dievą, nes per daug užimtas materialinių gėrybių įsigijimu, ir tai paraližuoja jo sugebėjimą mąstyti.

Taip pat yra daug žmonių, kurie pasidavė jausminiams potvarkiams, kurie pradžioje tikėjo į Dievą, bet paskui metė tikėjimą, nes jis varžė asmenišką jų gyvenimą.

Jausmingumas gundo širdį trokšti, kad nebūtų Dievo, tuo atveju nei draudžiančio prado, nei teisėjo. Štai kodėl jaunimo tarpe esti tiek daug atsižadantių tikėjimo, štai kodėl tikėjimas apmiršta, kodėl išbūjoja aistros. (*Diuplessi*)

Aš greitai liaučiausi atsiduoti malonumams, – sako netikintis, – jeigu aš tikėčiau...O aš jums sakau, jūs greitai

pradėtųmėte tikėti, jeigu liautumėtės atsiduoti malonumams.
(*Paskalis*)

Ar gali kelti nerimą tikintiesiems samprotavimas tų žmonių, kurie neturi jokių kitų argumentų prieš Dievo buvimą, kaip norą pateisinti netvarkingą savo gyvenimą? (*Gilberis*)

Niekas kitas neneigia Dievo, kaip tik tas, kuris suinteresuotas, kad jo nebūtų. (*Šv. Augustinas*)

Jeigu žmonės būtų tuo suinteresuoti, jie pradėtų abejoti visais Euklidinės geometrijos pagrindais ir imtų visus juos neigti. (*Gobbsas*)

Pagaliau yra neramos sielos, apie kurias mes anksčiau kalbėjome, – jos ieško tiesos, bet dar neranda.

Jų negalima laikyti tikrais ateistais.

Ateistais galima laikyti tiktai tuos sąžiningus žmones, kurie rimtai apgalvojo tą klausimą ir brandžiu svarstymu priėjo prie ramaus ir neabejotino įsitikinimo, jog Dievas neegzistuoja, ir kurie, nežiūrint liūdny aplinkybių, pakeitusių jų įprastinį gyvenimą – ligos, nepasisekimo, netekimo artimųjų, lieka nepajudinamai įsitikinę, jog jie vieniši pasaulio dykumoje. Netgi besieratinanti mirtis nesudrumsčia jų visai aiškaus ir ramaus dvasinio nusiteikimo.

Kiek yra tikrų ateistų, atitinkančių tas sąlygas?

Kiek tokių, kurie net paskutinėje savo gyvenimo dienoje dar turi ramų ir tvirtą įsitikinimą, kad Dievo nėra?

Ar yra ateistas, prie savo mirstančios motinos nesakęs "Mano Dieve"? (*Prudonas*)

Tenka priminti, jog ateizmo šalininkų galvosena priklauso, nors kartais jie patys to ir neįtaria, nuo Dievo neteisingo supratimo.

Jiems niekas nepateikė sąžiningo ir objektyvaus supratimo apie Dievą, ir jie teisingai priešinasi toms daugiau ar mažiau grubioms karikatūroms, kurios jiems buvo pateiktos.

Mano manymu, yra didelis skirtumas tarp nerūpestingo ateisto, besimėgaujancio gyvenimu, panašiai kaip tas gyvulys, kuris Z. Serreo žodžiais "knisa snukiu balą, jos gelmėse nematydamas dangaus atspindžio", ir suklydusio ateisto, ideologiniai nukrypūsio arba tokiu tapusio iš reakcijos prieš klaidingai įsivaizduotą

religiją, kurią jis atmeta, nežinodamas kuo ją pakeisti. (*Sertilanžas*)

Arba jie susidūrė su, jų manymu, neišprendžiama problema, kaip pvz., su egzistavimu tuo pat metu pasaulyje gerojo Dievo ir pikto. Jausdami, jog yra priversti išsirinkti, jie ryžosi atmesti Dievą, kad pasilikėtų tai, kas jiems atrodė akivaizdu.

Dažnai atsitinka ir tai, kaip mes jau esame sakę, jog kai kurių tikinčiųjų blogas elgesys duoda progos tiems sąžiningiems žmonėms laikytis antireliginių nusistatymų.

2. Dievo prigimtis.

Žmonės nesitenkina Dievo egzistavimo pripažinimu; jie bando pažinti Jo prigimtį.

Be to, šito siekdami vien savo jėgomis, prieina prie skirtingo supratimo. Pvz.

1. Vieni tvirtina, kad Dievas skirtingas nuo pasaulio. Bet sutardami tame punkte, jie nesutaria kitame ir dėl to:

monoteistai tvirtina, jog Dievas vienas;

ne, yra du dievai, atkerta dualistai, priskirdami gerajam Dievui viską, kas tik pasaulyje gero, o visa kitą, blogajam dievui. (Toks mokslas buvo paplitęs senovėje Persų imperijoje);

yra daug dievų — skelbia politeistai (tai pagonių mokslas, ypač graikų ir romėnų).

2. Kiti tvirtina, kad Dievas nėra skirtingas nuo pasaulio, o su juo susilieja; tai panteizmas (jis yra Bramos religijos, o dalinai ir budizmo įkvėpėjas).

Sutardami tame, jie vėl laikosi skirtingų nuomonių kitame: viena jų grupė tvirtina, jog Dievas ir pasaulis sudaro vieną ir tą pačią esmę: toje hipotezėje tie, kurie užakcentuoja Dievą, vadinasi panteistais — idealistais, o kurie užakcentuoja pasaulį — panteistais — materialistais; kita grupė tvirtina, jog pasaulis yra dieviškosios prigimties emanacija; pasaulis neišsemia Dievo pilnumos. Besilaikantieji tokio mokslo vadinasi panteistais — emanentistais.

Kas liečia Dievo prigimtį, Bažnyčia moko, kad žmogaus protas gali pažinti net be apreiškimo asmenišką, vieną ar skirtingą nuo pasaulio Dievą.

Bažnyčia tvirtina, kad tasai protas gali atskleisti kai kuriuos Dievo tobulumus, ir tai pasiekia naudodamasis dviem metodais: negatyviu metodu, kada protas atmeta tuos netobulumus, kuriuos jis randa kūriniuose;

pozityviu metodu, kada protas priskiria Dievui tuos savumus ir tobulumus, kuriuos jis randa kūriniuose, bet padidintus iki begalybės.

Tokiu būdu, protas mums nurodo, jog Dievas yra begalinis asmuo, nesikeičias, amžinas, protingas, valingas, galingas, išminingas, teisingas, mylīs, gailestingas.

Kada mano būties gelmėse kyla paskutinės Širdgėlos aimana į tos būties nepažintą priežastį, aš negaliu patikėti, kad nėra visų minčių šaltinio — Minties, ir kad bet kokios meilės pradžia nėra Meilė. (*Buržė*)

Bet tenka sutikti su tuo, kad kol žmogaus protas tai pasiekia, jis savo tyrinėjimuose susiduria su daugeliu sunkumų; dažnai jis patenka į klystkelių, ir tik atsargių proto pastangų dėka Jam pavyksta surasti teisingą kelią ir Dievo prigimties supratime pažengti pirmyn.

Kaip atskubėjusi banga užšoka ant pakrantės smėlio ir sudūžta, taip ir žmogaus protas greit išsenka prieš aukščiausiosios Būties neapprėpiamumą ir pasišalina, mažai ką išgijęs.

Tuo pat metu protas pripažįsta, kad jis labai netobulame laipsnyje nušviečia Dievo tobulumus.

Štai kodėl, naudodamasis vien savo jėgomis, žmogus, dargi net filosofas, lengvai sutinka su tuo, kad Dievas jam nesuprantamas. Vienas Dievas save pažįsta taip, kaip iš tiesų yra.

Jeigu net nereikšmingi man skirti daiktai yra apsupti paslaptimi, tai ką bekalbėti apie Dievą, kuris begaliniai viršija mus.

Paaškindikite man apie smiltelę,

ir aš paaškinsiu jums apie Dievą, (*Lamenne*)

Gyvenimas ir mirtis mums nesuprantami; mes patys savęs nesuprantame — tai kodėl mes norime prasiskverbti į visas dangaus ir Dievo paslaptis? (*Veilo*)

Klajojančiai ugnei nėra žinomos žemės gelmės; toks blankus yra gyvenimas, kurį mes praleidžiame ant šios žemės, nepažindami dieviškųjų gelmių, iš kurių jis kyla lyg mirganti liepsna. (*Sertillanžas*)

III skyrius. Santykiai tarp Dievo ir žmogaus.

1. Mes trokštame Dievo įsikišimo.

a) Mes trokštame didesnio aiškumo.

Žvelgdamas į problemų visumą, kurios kyla gyvenime, žmogus patiria nemalonų jausmą, jis pasijunta keleiviu, kuris pametė orientaciją ir pasiklydo naktį, kuris tuo metu jaučia aplink jį judančias paslaptingas jėgas.

Visai nenuostabu, kad jame kyla noras matyti aiškiau – noras gauti patarimą ir vadovavimą.

Jeigu jis tuo klausimu kreipsis į tokius pat kaip jis, tai jų atsakyme jis nieko kito neras, išskyrus svyravimą, abejingumą ir miglotumą. Jam teks kitų pavyzdžių kreiptis į Dievą.

Tu privalai laukti, kad kas nors išmokytų tave, kaip tu turi elgtis dievų ir žmonių atžvilgiu. Kada gi ateis tas laikas, kas mane išmokys? – Tasai, kurs budi virš tavęs... Tam jis ir pamilo tave nuostabia meile. (*Platonas, dialogas "Alkibiadas"*)

Nutilk, kvailas prote, klausyk Dievo. (*Paskalis*)

Žmogus, mąstąs apie gyvenimo problemą, nori, kad Dievas vis labiau jį apšviestų ir padėtų jam gyventi.

b) Mes trokštame didesnio artimumo.

Ar mano noras baigiasi tiktai tuo, pažinti tiesą ir rasti vadovą?

Ar aš negaliu tikėtis sueiti į artimesnį bendravimą su tuo, kuris yra tobulas ir begalinės laimės šaltinis, prie kurio aš veržiuosi?

Ar negaliu svajoti, jog turėčiau net čia žemėje koku nors būdu bendrauti su Juo, įsijungti į Jo slaptą gyvenimą ir rasti tame neapsakomą laimę?

Be abejo, atsižvelgiant vien į savo jėgas, aš prisipažįstu esąs nepajėgus pasiekti tokį kontaktą ir betarpiškai prisiskverbti į laimės šaltinį bei dalyvauti dieviškame gyvenime.

Kita vertus, aš neturiu jokios teisės tos malonės reikalauti iš Dievo.

Tačiau, nors mano galimybės ribotos, jokių teisių neturiu, mano norai begaliniai: aš žinau, jog Dievas egzistuoja, jog Jis

geras ir Visagalis, ir aš turiu viltį bendrauti su Juo. Tai, gal būt, tuščia viltis, bet visgi ji gyvena manyje.

Kad kiekvienas žmogus turi natūralų norą prasiskverbti į sritį, viršijančią jo galimybes, tai yra į antgamtinę sritį, – tas faktas mūsų laikais yra tvirtai nustatytas bei priimtas ir tapęs teologijos teze... Negalima žiūrėti į tą norą kaip į žmogui duotą teisę ir galią, arba kaip į paties žmogaus sukurtą būtinumą ar planą – dar labiau negalima žiūrėti kaip į teisėtą reikalavimą. Bet tas visa viršijantis dieviškas gyvenimas duoda prasmę pačiam švenčiausiam žmonijos troškimui. (*Maziuras*)

2. Ar gali Dievas įeiti į mūsų gyvenimą?

Po to, kai išspręstas klausimas apie Dievo egzistavimą ir mano norą būti Jo apšviestam ir gėrėtis Jo artumu, problemos sprendimas aiškėja:

a) Ar gali Dievas bendrauti su manimi?

Ar aš pajėgus priimti iš Jo žinių ir tuo atveju dalyvauti Jo gyvenime?

Kad Dievas gali įeiti į mūsų gyvenimą antgamtiniu būdu – tai aišku; kaip mes išdrįstume apriboti galybę To, kuris nustatė visatai dėsnius ir sutvarkė, pavyzdžiui, puikų žmogaus kūno mechanizmą?

Kaip mes galėtume neigti Jo pajėgumą mums pranešti kai kurias mums patiems neprieinamas tiesas, kad mes galėtume jas priimti?

Aplink mus esą materialiniai daiktai visi veikia vienas į kitą:

Amerikoje grojančio muziko smuiko garsai ar griūties dundesys Alpėse prasiskverbia į mano kambarį; užtenka įjungti radio imtuvą, ir mus pasiekia iš toli ateinančios vibracijos.

Kodėl gi tokiu atveju Aukščiausioji Būtybė negalėtų priduoti savo balsui pakankamai jėgos, kad mes jį išgirstume?

Pagonis filosofas uždavė tokį klausimą. Aristotelis: ar galime mes neigti, jog Dievas turi jėgų, pritraukiančių mus prie Jo? – ir atsakė: Visi kūriniai juda aplink Dievą, lyg juos trauktų prie Jo meilė.

Materialus daiktas gali mums perduoti savo formą ar savo

savumus: radiatorius perduoda savo šilumą nesumažėdamas, mums nekenkdamas ir mūsų nesunaikindamas.

O kodėl gi Dievas negalėtų padaryti mus pajėgiais priimti jo dvasinį gyvenimą, nesunaikindamas mūsų gyvenimo, o darydamas jį gražesniu ir našesniu?

b) Ar mes turime iš anksto neigti, jog su Dievo pagalba mes galime priimti iš Jo žinią ir dargi Jo gyvenimą, kai viskas, ką mes turime, yra Jo mums duota be jokių teisių iš mūsų pusės?

Kiekviena siela yra natūraliai pajėgi priimti malonę ir kaip tik dėl to, kad ji sutverta pagal Dievo paveikslą, ji, šv. Augustino žodžiais tariant, pajėgi priimti Dievo malonę. (*Šv. Tomas Akvinitis*)

Ar Jis gali mums duoti reikalingų, specialiai pritaikytų „antenu“, kad mes galėtume priimti tai, ką Jis nori mums pranešti? Ar negali Jis padaryti taip, kad mes pajėgtume dalyvauti Jo nuosavame gyvenime?

Didieji genijai, net ir pagonių tarpe, tikėjo, jog yra galima, kad Dievas įeitų į mūsų gyvenimą.

Kūnas – sielos įrankis, o siela – Dievo įrankis. Ir kaip kiekvieno kūno elgesys priklauso nuo jo prigimties, – bet kitą, dar gražesnę elgesį įkvėpia siela, – taip savo meile ir siela turi savą, jai priklausančią veikimą bei elgesį, bet ir ji, kaip pats tobuliausias įrankis, gali būti vadovaujama ir skatinama joje veikiančio Dievo.

Jeigu ugnis, vėjas, vanduo, debesys yra Dievo įrankiai gyvenimui ir mirčiai, tai kas patikės, kad gyvos būtybės negali priimti dieviškosios jėgos ir veikti tos jėgos įtakoje ir patirti įkvėpimą Dievui norint, kaip strėlė paklūsta skitui ir lyra – graikui? (*Plutarchas „Septynių išminčių puota“*)

Reikia išsirinkti patį geriausią žmonių mokslą, ir, lyg į menkiausią eldiją įsėdus, su dideliais pavojais plaukti per gyvenimo upę, jei mes negalėsime perplaukti ją tobulu laivu, tai yra pasirinkę dieviškąjį mokslą. (*Platonas, „Fedotas“, 35.*)

Nustatęs tai, jog yra galimas ryšys iš vienos ir kitos pusės, – mąstęs žmogaus protas susiduria su sekančiu klausimu, kuris yra pats svarbiausias:

c) Ar iš tikrųjų — taip ar ne — Dievas kalbėjo žmonijai.

Reikia sužinoti:

— ar Dievas, davęs pasauliui dėsnius, nutyli savo tolimesnius ketinimus, vengdamas bet kokio ryšio su savo kūriniais;

— ar Jis palaiko ryšį su žmonija.

Tai, ką senovės pagonyms tik nujautė, visos apreiškimo besiremiančios religijos tvirtina.

Dievas iš tiesų kalbėjo pasauliui.

Tuo būdu, žmonijos dauguma tiki, kad Dievas specialiai kišasi į jos gyvenimą.

Jeigu Dievas kalbėjo pasauliui, tai ką Jis sakė? Ką Jis įsako? Į ką Jis mus kviečia?

Tai klausimai, su kuriais turi skaitytis sveikai galvojęs žmogus.

Tas, kuris nenori klausytis amžinybės šnabždesio, tas turės klausytis jos griausmo. (*S. Trubecka*)

Aš kreipiuosi į jus, tautiečiai: perskaitykite Evangeliją... susipažinkite su visais Bažnyčios istorijos puslapiais, net ir su tais keliais puslapiais, kurie sutepti kai kurių žmonių silpnumu ir klasta... Atiduokite kas kam priklauso: kas žmogiška — žmonėms, kas dieviška — Dievui, ir jūs suprasite, jog egzistuoja visa viršijantis, vienintelis socialinis faktas. Gal būt, jūs tada užduosite ir tokį klausimą: ar apreiškė save Kūrėjas pasauliui? (*Petras Celestinas Lu — kinų ministras pirmininkas, paskui tapęs katalikų vienuoliu*)

Žmonės matė dieviškąją malonę ne pakrikusio asmens vaizduotės svajonėse, o akivaizdžiai ir betarpiškai. (*Serafinas Serovskis*)

IV Skyrius. Vėl naujas sielos nusiteikimas

Jeigu nėra negalimas dieviškasis apreiškimas pasauliui, tai, norint jį priimti, iš mūsų reikalaujama naujo sielos nusiteikimo.

1. Tikėjimo dvasia

Tuo mes suprantame pastovų tikėjimo nusiteikimą žygdarbiui, tai yra priimti tiesą, remiantis kito liudijimu, kada mes įsitikinę, jog protinga patikėti tuo, kurs mums praneša tą tiesą.

Yra žmonių, kurie su tuo nesutinka, aiškindami, jog toks proto pažeminimas yra priešingas proto taisyklėms.

Juos nuraminame: jokių būdu čia nėra pažeidžiamos proto taisyklės.

Ar nereikia vėl priminti, kad žmogaus protas ribotas, kad ne visos sritys jam prieinamos. Tai kodėl tokiu atveju atsisakyti pažinimui reikalingo kito šaltinio?

Kodėl atsisakyti kompetetingesnio liudijimo negu mūsų pačių?

Išmintinga kreiptis į kitą, jeigu tasai gali įnešti mums aiškumo.

Primename, jog kasdieniniame gyvenime tai dažnai atsitinka: net patys to nepastebėdami, mes nuolat priimame tiesas ne dėl to, kad mes jas patikrinome, o todėl, kad liudijimas tų, kurie mums jas pranešė, mums atrodo patikimas.

Taip veikdami, mes pasitikime žmonėmis; tai yra mes tikime, remdamiesi žmogaus liudijimu su kontrolei neprieinamomis tiesomis, ar bent tomis tiesomis, kurių mes nekontroliavome.

Mano pažįstami man praneša apie draugo mirtį, apie futbolo mačo rezultatus, apie miesto paėmimą, apie namo pardavimą, apie naujos knygos išleidimą.

Neįmanoma visko patikrinti; jeigu tie žmonės verti pasitikėjimo, aš pasitikiu jais ir laikau jų žodžius teisingais.

Tiesiog būtų neįmanoma gyventi, jei aš norėčiau kontroliuoti tikrumą bent to, kas turi man kokios nors reikšmės.

Sėjėjas neitų sėti, jei būtų įsitikinęs, kad nesulauks derliaus. Niekas nekeltų geležinkelio, jei nebūtų įsitikinęs, jog garvežys pilnoje tvarkoje ir mašinistas nėra per daug išgėręs; ligonis nepriimtų vaistų, neturėdamas galimybės patikrinti vaistininko sąžiningumą... Esant tokioms sąlygoms, normali gyvenimo eiga ir žmonių santykiai taptų negalimais.

Be to, daugelis faktų jau nebegalima patikrinti, nes jie tapo praeities dalyku. Kaip aš galiu tikėti, kad Napoleonas gyveno, jei aš negaliu to fakto patikrinti?

Reiškia, tikėti žodžiu – tai labiausiai paplitęs ir kasdieniškas dalykas.

Lengva suprasti, jog toji išvada turi didelę reikšmę mūsų išdėstytiems dalykams, ir tai dėl to, kad, jeigu Dievas iš tiesų

panorėjo su manim kalbėti ar tiesiogiai, ar per išrinktus žmones atskleisti man paslaptį, kurios aš pats negaliu surasti ar patikrinti – tai kokia teise remdamasis aš galiu atsisakyti Jo klausyti? Kokia teise aš iš anksto atmesiu Jo liudijimą, kai kas minutę aš tikiu žodžiu sau panašių žmonių?

Kokia teise aš atsisakysiu patikėti Dievu, kai visas mano gyvenimas yra ištisas audinys tikėjimo žmogui?

Be abejo, pirm negu priimsiu tai, ko reikalauja iš manęs dieviškasis autoritetas, aš pasistengsiu laikytis atsargumo, kuriuo vadovaujuos kasdieniniame gyvenime; žmogaus protas, būdamas Dievo dovana, turi teises, kuriomis jis privalo naudotis, ir pareigas, kurių jis neturi ignoruoti, ypač kada kalbama apie tokį svarbų klausimą – kokią kryptį duoti savo gyvenimui.

Juo geriau protas žino, jog liudijimo (apreiškimo) pasėkos bus dėl jo ypatingai reikalingos ir įpareigos jį priimti svarbius sprendimus, tuo labiau jis ieško garantijų prieš bet kokius galimus suklydimus. Pirm, negu patikėti Apreiškimu, jis reikalauja, kad Apreiškimas pateiktų savo patikimumo pažymėjimus. (*Limetras*)

Jeigu paruošiamieji žingsniai jau padaryti, tai yra, jei aš laikau, jog išmintinga patikėti tokiame tai asmeniui, aš dar turiu padaryti ryžtingą žingsnį ir pareikšti jam savo pasitikėjimą.

Nuo to momento aš pavedu save kitam, bet aš elgiuosi išmintingai, net ir tuo atveju, jei man teks priimti tiesą, kurios aš negaliu įrodyti savo protu ar patikrinti savo akimis.

Be abejo, tikėjimas remiasi įrodymais, nes ten iki tam tikro laipsnio tiesa yra suprantama. Bet kartu tikėjimas yra mūsų valios laisvas sprendimas, kur valia su pasitikėjimu puola į Dievo prieglobstį, nes mes prieiname prie tos ribos, už kurios mokslas nutyla. (*Kalve*)

Yra aišku, kad tikėjimo dalykuose sprendžiamąjį vaidmenį turi širdis; visada atsiras fariziejų, kurie leis iš begalinius ginčus ir neigs stebuklingą iš prigimties aklo išgydymą, ir visada atsiras šventų Jonų, kurie pažino Mokytoją rytmetinėje migloje. (*Zoli „Nuostabi tikėjimo rizika“*)

Bažnyčia tvirtina, jog Dievas kalbėjo žmonėms, bet ji pirmoji pripažįsta proto teises ir reikalauja, kad mūsų tikėjimas būtų protingas.

Norint išvengti apgaulės ir klaidos tokiame svarbiame dalyke, žmogaus protas turi kuo kruopščiausiai ištirti dieviškojo apreiškimo realumą, kad pilnai įsitikintų, jog Dievas iš tiesų kalbėjo. (*P op. Pijus IX encikl. "Qui pluribus"*)

Tai įrodo pakartotinai, jog Bažnyčia teigiamai žiūri į žmogaus protą.

2. *Maldos dvasia.*

Jei Dievas egzistuoja, jei visas pasaulis man apie Jį kalba, jei aš priklausau nuo Jo visa būtybe, aš negaliu taip gyventi, tartum aš būčiau vienas pasaulio scenoje; aš turiu skaitytis su Jo buvimu, aš turiu su Juo užmegzti gyvą ryšį.

Tų santykių visuma, išskyrus apreiškimą, sudaro taip vadinamą natūraliąją religiją (religare – reiškia surišti). Natūralioji (prigimtinė) religija vienija visas pareigas, kurias žmogus pagal savo prigimtį prisiima Dievo atžvilgiu. Pirmasis nusiteikimas, kuris turi manyje pasirodyti, yra malda.

Melstis – reiškia galvoti apie Dievą ir su Juo kalbėtis.

Jeigu mes supratome, kas buvo iki šiol išdėstyta, tai jau reikėjo melstis, netgi jei mes nepriklausom jokiai apreiškimu pagrįstai religijai.

Kreiptis į Dievą – taip normalu, kaip prieš ir po darbo sveikinti pagal priimtas mandagumo taisykles savo viršininkus.

Dievą galima garbinti visur ir bet kuriuo metu: tik svarbu, kad tada, kai mes su juo bendraujame, mes būtume tam nusiteikę ir susitelkę.

Malda, visų pirma, yra priemonė, kuria garbinam Dievą, yra išreiškimas dėkingumo Jam už visas iš Jo gautas malones, yra priemonė, kuria atsiprašom už visus apsileidimus.

Ja taip pat išprašom iš Dievo malonių.

Bet jeigu mes prileidžiame, kad Dievas davė žmonėms apreiškimą, tai argi nėra natūralu visų pirma prašyti Jo malonės, padedančios priimti ir įsisavinti Jo Linksmąją Naujieną.

Dėl to, priėjus prie šios dėstymo vietos, derėtų pasimelsti.

Su tokiu sielos nusiteikimu, su tikėjimo dvasia ir su maldos dvasia, su tuo protingu ir žmogui tinkančiu nusiteikimu, mes galime, pagaliau, pradėti susipažinti su krikščionišku gyvenimo problemos sprendimu.

II.

NUO PASAULIO SUTVĖRIMO IKI KRISTAUS

Krikščioniškojo atsakymo pagrindiniai bruožai Žmogiškosios dramos penki aktai.

Pirma, negu smulkiai išdėstysime krikščioniškąjį gyvenimo problemos sprendimą, pateiksime jo pagrindinius bruožus. Tai padės vėliau aiškiau nustatyti ryšį tarp atskirų dalių, iš kurių bus sudarytas tasai atsakymas.

Trumpai mes viską galime suformuluoti taip:

Dievas kūrė pagal nustatytą planą.

Žmogus su tuo planu nesiskaitė: iš čia drama.

Jeigu aš noriu naudotis namu, aš turiu prisitaikyti prie architekto plano, kitaip susilauksiu nemalonumų. Pavyzdžiui, jeigu aš antrame aukšte esantį langą užsispyręs laikysiu durimis, pro kurias reikia išeiti, tai suprantama, kokios liūdnos bus to užsispyrimo pasekmės.

Taip yra ir pasaulyje, kuriame mes gyvename. Visos komplikacijos kyla iš to, kad nesilaikoma ar buvo nesilaikyta dieviškojo plano.

Todėl visų svarbiausia – žinoti, kas tai per planas, kurio vykdymui Dievas pašaukė mus į gyvenimą. Visa, ką Dievas daro mums, vyksta pagal planą; į jį turi orientuotis ir visa žmogiškoji veikla.

Koks tasai dieviškasis planas?

Krikščionybė atsako:

1. Dievas yra meilė ir todėl Jis be jokio asmeniško išskaičiavimo ir be jokio dėl savęs būtinumo nuo amžių nori pašaukti į egzistavimą kitas būtybes ir duoti joms amžinąją laimę, kaip

amžinai laimingas yra ir Jis pats.

Todėl Jis sukuria būtybes, panašias į save patį, apdovanodamas protu bei laisva valia ir duoda joms galimybę užsitarnauti amžinąją laimę, išmėgindamas jas jų trumpo žemiškojo gyvenimo metu praeinančiu bandymu.

Su juo susipažinsime detaliau pirmame dramos akte.

2. Be to, Dievas nuo amžių nori, kad tuo metu, kai Jo kūriniai patiria tą bandymą, pakviesti juos į labai glaudų ryšį su savim ir jau tada suteikia jiems galimybę dalyvauti Jo dieviškame gyvenime.

(Pagal bažnytinę teologijos mokslą, tas artimumas žmogui iš esmės prieinamas nuo sutvėrimo momento; bet dėl didesnio aiškumo mes savo dėstyje išskiriame Dievo dovanų žmogui dvi puses: sutvėrimą ir dalyvavimą dieviškame gyvenime.)

Tai antrasis dramos aktas.

3. Dievas nuo amžių pramatė, jog jo sutvėrimai, kuriuos jis apdovanoja savo malonėmis, atsisakys paklusti jo kvietimui.

Tai tretysis dramos aktas.

4. Tokia jau Jo meilės savybė, kad Dievas nuo amžių nutaria nežiūrėti abejingai į dalinį dalyko nepasisekimą, kurį iššaukia žmogaus piktnaudojimas laisve, o atitaisyti žmonių nukrypimą tapęs tuo, kurį mes vadiname Jėzumi Kristumi. Jis, būdamas kartu Dievas ir žmogus, savo gyvybės kaina sudarė naują sąjungą tarp Kūrėjo ir Jo kūrinių.

Tai ketvirtasis dramos aktas

5. Dievas nuo amžių nori, kad jo planą priimantieji žmonės susivienytų tarp savęs: neregimu būdu – per Kristų, su Kristumi ir Kristuje;

regimu būdu – tam tikroje regimoje organizacijoje, „Bažnyčioje“, kuri įsteigta Kristaus;

kad jie visi kartu bendradarbiautų su Dievu, siekdami didžiajai žmonijos šeimai žemiškosios ir amžinosios laimės.

Toks penktasis žmogiškosios dramos aktas.

Tai, ką Dievas nusprendė ir pramatė nuo amžių, įvyko ir dar įvyks laike; todėl mes esame to penktojo akto dalyviai.

Toksai – penkiuose punktuose – pagrindinis Bažnyčios

mokslo turinys; aišku, jis čia išdėstytas dar per daug kondensuotai ir suprastintai, kad būtų galima iš pirmo žvilgsnio įvertinti; toliau mes pilniau nušviesime jo neišsemiamus turtus.

Visgi tas trumpas atpasakojimas jau duoda žmonijos istorijos bendrą vaizdą, parodo, kaip ji atrodo Dievui.

Aišku, Dievas nesikeičias ir amžinas, mato ne besikeičiančius įvykius, kaip kad mes matome. Jam žmonijos istorija vientisa ir paprasta. Joje yra centras, į kurį visa suvedama, arba tiksliau, yra centrinis židinys, kuris savo spinduliais apšviečia ir išryškina visa kita:

tai, ką Dievas nuo amžių mato savo darbo pirmame plane, tai, kas sudaro jo darbo centrą ir Jo valios objektą;

tai – ne pirminis pasaulis, sudaręs tiktai vaizdo šlicus, ne pasaulis, pakeltas pirmuose žmonėse į antgamtinį lygį, bei tapęs trumpalaikio idealo realizavimu, ir apie kurį Dievas žinojo, Jog žmogiškoji laisvė jį greitai sugriau;

tai – ne nusikaltęs pasaulis, kuris, jei jį atskirai stebėtume, reikštų nenusisėkusį;

tai – atpirktas ir Kristuje suvienytas pasaulis, ir tai dėl to, kad jis tiktai ir yra toks pasaulis, kuriame Dievas pagaliau parodo savo meilės pergalę ir realizuoja savo planą.

Tokiu būdu, prieš Dievą pasaulio centre, jame viešpataudamas, viską nušviesdamas yra tiktai Kristus, atperkąs ir suvienijąs pasaulį savo kryžiumi; pakilęs virš žemės kaip Valdovas;

ištiesęs rankas, kad apimtų visą pasaulį ir grąžintų jį atgal Dievui.

visa kita – tebūnie tai tvariniai, tebūnie tai nuodėmė, tebūnie tai kiekvienas iš mūsų – visa tai Dievas mato tiktai per Kristų ir Kristuje.

Toksai nuostabus apreiškimas, kurį skelbia krikščionybė.

Dievas sukūrė pasaulį tam, kad protu apdovanotos būtybės laisvai ir visiems laikams taptų jo įsikūnytais vaikais su Kristumi, Kristuje ir per Kristų, atėjusį į šią žemę išpirkti jų kaltes.

Kaip tik tai apaštalas Povilas sunkia, bet turtinga kalba ir primena laiške Efeziečiams:

“Palaimintas teesie Dievas ir mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvas, kuris mus palaimino Kristuje...

Jis mus išrinko jame pirm pasaulio įkūrimo, kad būtume Jo akivaizdoje šventi ir nesutepti meilėje.

Jis iš anksto paskyrė mus, kad būtume Jam įsūniai per Jėzų Kristų, taip kaip buvo Jo valios sumanyta...

Jame mes turime Jo atpirkimą Krauju, nuodėmių atleidimą pagal turtus Jo malonės, kuri apščiai apsieiškė mumyse visokia išmintimi ir išmone. Dievas davė mums pažinti savo valios paslaptis... Jis buvo savyje nutaręs... atnaujinti Kristuje visa, kas danguje ir kas žemėje" (*Efez 1,3-10*)

Taip, vadinasi, tie dalykai yra pas Dievą: Kristus išperka žmonių kaltes ir tampa pasaulio centru, vienydamas ir nušviesdamas jį tokia laipsnyje, kokiame žmonės jį priima.

Taip tie dalykai yra pas Dievą, taip ir mes turime visa tai suprasti, jeigu norime protingai išspręsti problemas, netgi medžiagines, kurias mums iškelia gyvenimas.

Tai ir reiškia būti krikščionių; būti Kristaus sekėju, nenutraukiamai surištu su jo gyvenimu ir su jo darbais.

Krikščionis — tai tasai, kuris paskutinę (naujausią) tiesą apie pasaulį ir gyvenimą randa Kristuje ir niekur kitur. (*P. Russelo*)

Jis — tasai, kurį aš kartu su milijonais gyvųjų ir milijardais mirusiųjų turiu didelę garbę pavadinti Viešpačiu Jėzumi Kristumi. (*R. Bežėkas*)

Kokia stiprybė — žinoti nors truputį apie Jėzų Kristų. (*L. Vello*)

Būti krikščioniu — tai reiškia susivienyti su Kristumi kaip asmeniu, pilnu artimumo, karštos meilės ir heroiskų įkvėpimų tarnavimui. (*R. Klodas*)

Visa, kas čia pasakyta, reikalauja tolimesnio išvystymo. Mes giliau išnagrinėsime temą, nuosekliai peržiūrėdami žmogiškosios dramos atskirus epizodus.

PIRMAS AKTAS

Kūrėjo darbas.

Drama prasideda prologu, kuris keliais žodžiais gali būti išreikštas taip:

Sutvėręs visą visatą, Dievas sutvėrė žmogų, suteikdamas jam ypatingą prigimtį ir visiškai aiškų pašaukimą, su kuriuo suriš-

tas pareigas žmogus turėjo išpildyti jam skirtoje bendruomenėje, besilaikydamas duotų įsakymų.

Tai paskatina mus panagrinėti nuosekliai tokius klausimus:

1. Tvėrimo supratimas.
2. Materialinio pasaulio kilmė.
3. Gyvybės kilmė iki žmogaus.
4. Žmogaus kilmė.
5. Žmogaus pašaukimas.
6. Žmogaus prigimtis.
7. Prigimtiniai įstatymai.
8. Gyvenimas bendruomenėje.

I skyrius. Tvėrimo supratimas.

Remdamasi Šventuoju Raštu ir Padavimu, krikščionybė

moko, jog Dievas sutvėrė pasaulį. Tai reiškia:

nesuformuodamas pasaulio iš savo esmės (priešingai negu tvirtina panteizmas, kuris, kaip jau buvo kalbėta, visus daiktus laiko dieviškais ar dievišku spinduliavimu);

nesinaudodamas jokiais anksčiau egzistavusiais elementais (priešingai, negu tvirtina dualistai, pagal kuriuos, pvz. Platoną ir Aristotelį, o mūsų laikais pagal indų ir persų religijų pasekėjus, kartu su Dievu egzistuojanti materija, Dievo nesukurta, o tik suorganizuota).

Jis pašaukė egzistuoti pasaulį, kurio nebuvo.

Tokiu būdu, įvyko tvėrimo aktas, kuriuo Dievas be jokių esančių medžiagų, be jokių įrankių ir be pasikeitimo savo esmėje, vienas pats ir pilnai sukuria savo protu sugalvotą daiktą ir vienas palaiko to daikto egzistavimą.

Taigi, tai ne vien pirminis aktas, po kurio Dievas nustotų rūpintis pasauliu, tai pastovus aktas, kiekvieną momentą duodą viskam egzistavimą: kaip man, taip ir daiktams, kurie yra ant mano stalo, kaip medžiams sode, taip ir žvaigždėms.

Dievas – visos visatos buvimo priežastis ir pagrindas, jei ne betarpiškai, tai pirmapradžiai: toksai krikščionybės mokslas.

Paskui mes matysime, kad klausimas apie visatos pirmąją priežastį yra šalia mokslo kompetencijos, todėl mokslas ir negali

prieštarauti visatos sutvėrimo faktui; užtat tikroji filosofija gali įrodyti tą sutvėrimo faktą, nesinaudodama tikėjimo dogmomis.

Nemažiau tikra yra tai, jog mums tenka prisipažinti, kad negalim suprasti, ką reiškia sutverti.

To negalimumo priežastis paprasta: tvėrimas yra veiklumo rūšis, viršijanti žmogaus pajėgumą, ir žmogus negali aiškiai suprasti to, ko jis pats negali padaryti.

Įsivaizduoti perėjimą iš nebuvimo į buvimą — sunku. Bet iš čia iki išvados, jog toksai perėjimas yra bendrai negalimas, yra toli... Kaip pažymi Spenseris, mes nepajėgiame įsivaizduoti žemės rutulio jo tikrame dydyje, bet tai nekludo mums tikėti, jog jis egzistuoja. (*Diuplessi, "Apologetika"*)

Menininkas, išreiškias savo mintį nedaugeliu dažų, besinaudojamas lengva drobe ir lengvais teptuko judesiais ir tuo sukurias nuostabų meno kūrinį, visgi dar begaliniai toli nuo Tvėrėjo, kuris nesinaudoja niekuo, išskyrus save patį.

Žmogus, ką jis bedarytų, visada naudojasi nors ir nedideliame kiekyje, jį supančiomis medžiagomis; turėti vien save patį, jis niekad nesitenkino. Visa jo veikla bendrai reiškiasi tuo: iširti tai, kas sutverta ir surasti veikiančius dėsnius — tai mokslai — arba pakeisti ir atvaizduoti sutvertus dalykus — tai menas.

Jie suranda, jungia, kopijuoja, bet nesutveria.

Tenka sutikti su tuo, kad mes negalime suprasti, kad tai yra vidiniai savyje aktas, davęs pasauliui egzistavimą ir palaikąs jį absoliučioje priklausomybėje nuo Dievo.

II skyrius. Materialinio pasaulio kilmė.

Aišku, Dievas yra materialinio pasaulio priežastis, nes jis yra visko Kūrėjas.

Bet mūsų smalsumas skatina mus pažinti, ar visata buvo sukurta tokia, kokia dabar yra, o gal dabartinė jos padėtis skiriasi nuo pirmąsios. Jeigu yra teisinga paskutinioji prielaida, tai kokia buvo pirmąsios visatos forma ir kokie buvo jos pasikeitimo įvairūs etapai?

Atsakymą mums gali duoti arba žmonės (mokslo duomenys) arba Dievas (tikėjimo duomenys).

Nuosekliai peržiūrėkime ir vieną, ir kitą.

1. Mokslo duomenys.

Visų pirma, prisiminsime, kad gamtos mokslų uždavinys – tyrinėti materialųjį pasaulį laike ir erdvėje, fiksuoti žinomus faktus, surasti jų materialines priemones, apibendrinti tuos duomenis specialiais dėsniais ir, pagaliau, su nustatytus faktus patvirtinančių hipotezių pagalba sujungti tuos dėsnius į ištisą sistemą.

Faktų nustatymu užsiimęs eksperimentinis mokslas randa tąsą teoretiniame moksle, kuris bando tuos faktus aiškinti.

Mokslinė hipotezė suteikia mokslui vieningumą ir akstiną naujiems tyrinėjimams; atsitinka, kad nauji atradimai ją patvirtina; bet būna ir taip, kad iškyla nauji faktai, kurių ji nesugeba išaiškinti ir tada ją tenka pakeisti kita, labiau patikima hipoteze.

Tokiu būdu mokslininkai, kaip mokslininkai, užimti ieškojimu tikrai fiziko-cheminio pobūdžio faktų, dėsnių ir priežasčių; tai, kas viršija materialinį pasaulį, tas į jų darbo sritį neįeina ir negali įeiti.

Tuo pačiu materijos kilmės klausime jie negali pasakyti, ar egzistuoja ar neegzistuoja materialinė priežastis; Dievas yra už jų darbo ribų, taigi, ne jų kompetencijoje.

Laboratorijoje nėra ko veikti nei religijai, nei filosofijai, nei ateizmui, nei materializmui, nei spiritualizmui. Gi ieškojimas pirmosios priežasties nepriklauso mokslo sričiai. Mokslas žino tik tai, ką jis gali įrodyti: faktus, antrines priežastis, reiškinių prigimtį. (*Pasteras, iš Bualo knygos "Pastero gyvenimas", 45*)

Kaip protingos būtybės, mokslininkai, aišku, gali iškilti už savo grynai mokslinių tyrinėjimų ribos ir pakilti iki Dievo pažinimo taip, kaip jie gali užsiimti muzika ar gėrėtis nuostabių saulėleidžiu, – nors nei viena, nei kita neįeina į mokslo sritį.

Bet sykį sutverta visata jau tampa materialiniu faktu: tad mokslas gali tyrinėti, kokią formą ji turėjo pradžioje ir kokie pasikeitimai joje įvyko.

Mokslininkų dėmesį tie klausimai patraukė tikrai mūsų epochoje.

Laplasas, miręs 1827, prileidžia, kad mūsų saulės sistema – ji viena jį domino – kadaise sudarė didžiulę besisukančią dujinę masę. Sukimuosi didėjant, dujinės materijos dalys atsiskyrė ir sudarė planetas, kurių tarpe yra ir Žemė. Laikui bėgant,

dujiniai elementai sutirštėjo, pereidami pradžioje į skystą, vėliau į kietą būklę.

Tokiu būdu, savo puikiai išvystytoje hipotezėje Jis sujungė eilę tuo metu žinomų eksperimentinių duomenų, kaip, pavyzdžiui: materijos tankio skirtumą žvaigždėse, po Žemės pluta buvimą ištirpusios masės, betarpiška planetų skriejimą apie saulę, kai kurių planetų turėjimą palydovų ir t.t.

Bet tolimesni nauji atradimai privertė mokslininkus Laplaso hipotezę peržiūrėti ir galų gale nuo jos atsisakyti.

Mūsų laikais viena iš populiariausių teorijų yra ta, kurią pateikė Liuveno universiteto profesorius, Franko astronominės premijos laureatas, katalikų kunigas Lemetras. Toji teorija atsisako nuo pirmųjų dujinių, o paskui sutirštėjančių ūkų hipotezės ir vietoje to siūlo kažką panašaus į pirminį radioaktyvų atomą, kuris nuskyta milžiniškame fejerverke. Jo kibirkštys sudarė dabartinės mūsų visatos šviečiančias salas, kurių kiekvienoje sutelkta milijardai žvaigždžių. Tokiu būdu, lyg ir gavosi, kad tasai radioaktyvus atomas – vienintelis gabalėlis tirštos materijos – turėjo savyje turtingiausią "galimybę dabartinės visatos visos visumos" (Buzželo, *"Visatos kilmė"* 14 P.)*

2. Tikėjimo duomenys.

Ką gi sako tyrinėjimas apie tuos drąsius mokslo spėliojimus? Jie bendrai nieko nesako.

Lemetras – katalikų kunigas, ir katalikų Bažnyčia duoda jam, kaip ir visiems mokslininkams, pilną laisvę vis pilniau ir tobiliau aiškinti fizinių priežasčių grandį ir suformuoti atitinkamą hipotezę. Bažnyčiai, priešingai, džiugu, kad jų tyrinėjimai galų gale leidžia aiškiau pamatyti visatos vieningumą ir harmoniją.

Bažnyčia reikalauja tikėti – jeigu mes nepajėgiame to savo

* (Nors toji vienintelio atomo hipotezė yra labai aiški ir talentinga, betgi ir ji sutiko daugelį nenugalimų kliūčių, nemažiau kaip Kanto-Laplaso hipotezė. Kijevo universiteto profesorius Šteinas pasiūlė keletą pradinių atomų hipotezę, kuri nors ir neišprendžia daugelio Lemetro teorijos sunkumų, visgi su kai kuriais iš jų susidoroja, bet svarbiausia, neišprendžia atsiradimo spiralinių ir sūkurinių judėjimų).

proto jėgomis įrodyti – reikalauja tikėti tai, kas neįeina į mokslo sritį, tai yra, į egzistavimą nematerialinės viso priežasties, – į Dievo egzistavimą. Taigi, nėra jokio pagrindo bijoti, jog tame klausime kils konfliktas tarp mokslo ir tikėjimo.

Kas liečia pirminę formą, kurią Dievas davė pasauliui, padėtis yra aiški: apie tai Bažnyčia nieko nesako ir nėra jokios dogmos tuo klausimu, nes Dievas apie tai nieko neapreiškė.

Kas liečia pasaulio egzistavimą laike, Bažnyčia moko, kad pasaulis nėra amžinai egzistavęs, kitais žodžiais, eidami laiko grandine atgal, mes prieiname pirmąjį momentą, iki kurio nieko nebuvo, išskyrus nuo laiko nepriklausantį amžiną Dievą.

O ką apie tai sako protas ir mokslas?

Protas neatmeta minties, kad pasaulis gali turėti pradžią, bet taip pat protas gali prileisti ir pasaulio amžinumą praeityje; kitais žodžiais, protas gali prileisti materialinių priežasčių begalinę grandį, kuria galima eiti vis atgal ir atgal, niekur nesustojant.

Tačiau ir toje hipotezėje protas prileidžia, jog šalia tos amžinos materialinių priežasčių grandinės egzistuoja tą grandį valdanti aukščiausioji Būtybė.

Taigi, kad pasaulio amžinumas nebereikalauja kaip būtinumo Kūrėjo, yra tas pats, kaip tvirtinti, jog laikrodžio mechanizmas nereikalingas spyruoklės, jeigu tik jį aprūpintume begaliniu skaičiumi ratelių; arba, kad paveikslas gali būti nutapytas vien teptuku – be tą teptuką laikančios rankos – vien tik su sąlyga, kad tas teptukas būtų be galo ilgas. (*Diuplessi* "Apologetika" 120)

Mokslas negali įrodyti, kad pasaulis praeityje amžinas, nes tyrinėjimas vienu paskui kitus sekančių etapų niekada negali apimti visos priežasčių grandies, jei ji laikoma begaline laike.

Jokie eksperimentai ir jokie stebėjimai mus iki šiol nevertė daryti išvadą, kad kiekis fizinis "įvykių" – erdvės ir laiko taškų – yra begalinis, o tik vertė pripažinti, kad jis milžiniškai didelis.

(Kolmaras, "Šių dienų fizika ieškojime naujos fundamentalinės teorijos" žurnale "Filosofijos klausimai" Nr. 2,,,,, 1965 m. Maskva.)

Iš tiesų, šių dienų mokslas ne tik neprieštarauja tam tikėjimo teigimui, bet, priešingai, pats linkęs pripažinti, jog pasaulis turėjo laiką pradžią.

Progresas, pereinant nuo klasikinės fizikos prie reliatyvinės ir kvantų, reiškias pasistūmėjimą pirmyn materijos gelmių pažinime, yra surištas su tuo, kad begalinių ir neapibėžtų dydžių vietą užėmė baigtiniai, riboti dydžiai.

Dialektika begalinio ir neriboto užleidžia vietą dialektikai milžiniškai didelio ir labai mažo, baigtinio, riboto. (*E. Kolmaras, ten pat.*)^x.

Sitterio modelis ne mažiau teisingas, kaip ir bet koks kitas kosmologinis modelis.

E. M. Čiadinovas, filosofijos mokslų kandidatas, "Filosofijos klausimai" Nr. 1 psl. 91, Maskva.

(*Nauji papildymai padaryti vertėjo.*)

Taigi, ir tame klausime netenka bijoti jokio konflikto tarp tikėjimo ir mokslo.

Prisiminsime, jog laikas yra reliatyvi (priklausoma sąlyginė) sąvoką; ji pasirodo tik ten, kur yra kintančios būtybės. Taigi, iki materialinio pasaulio sukūrimo nebuvo jokio laiko, o tai reiškia, kad to pasaulio egzistavimo pradinis momentas negalėjo būti laike. Tokiu būdu, nėra tikslo sakyti, kad, šalia laiko esąs Dievas, tvėrė laike. Kada Bažnyčia naudoja tą išsireiškimą — "Dievas tvėrė laike" — tai jį tenka suprasti taip: sutvėrtojo pasaulio egzistavimas laike nėra amžinas ir jo trukmė yra sutvėrta, kaip sutvėrtos ir pačios laikinos būtybės.

3. Pasaulio sukūrimas pagal Bibliją.

Skaitytojas galėtų bandyti mums prieštarauti, nurodydamas į tai, jog Šventas Raštas kalba apie pirmykščio pasaulio darbą per šešias dienas ir pagal nustatytą planą.

Ties tuo prieštaravimu sustosime ypač dėl to, kad jis mums duoda labai patogų momentą parodyti, kaip atsargiai reikia elgtis su Senajame įstatyme esančiais atpasakojimais.

Iš tiesų, sunkumai tikėti dažnai kyla iš netikslaus supratimo, ką Bažnyčia reikalauja tikėti tuose klausimuose.

^xPasaulis ne tik kad nėra begalinis erdvėje, bet jis ir ribotas laike. (Sitteris)

Visų pirma, priminsime, kad pirmuose Biblijos puslapiuose yra ne vienas, o du pasakojimai apie pasaulio sutvėrimą, ir tie pasakojimai nevienodi.

Seniai žinome, kad tuos puslapius parašęs autorius naudojo si dar senesniais rašytais dokumentais, dievišku įkvėpimu pritaikydamas juos paaiškinimui religinių tiesų; kai kurias iš tų tiesų mes tuojau pateiksime. Turėdamas ne mokslinį, o religinį tikslą, jis nesusidūrė su dabartiniais mūsų prieštaravimais.

Pateiksime pirmąjį pasakojimą, kuris suteikė ir iki šių dienų teikia daugiausia sunkumų nežinantiems, kaip teisingai aiškinti Bibliją.

Pradžioje Dievas sutvėrė dangų ir žemę. O žemė buvo tyra ir tuščia, ir tamsybės buvo ant gelmių, ir Dievo Dvasia sklendeno virš vandenų.

Ir Dievas tarė: Tepasidaro šviesa. Ir pasidarė šviesa. Ir Dievas matė, kad šviesa buvo gera, ir jis atskyrė šviesą nuo tamsybių; ir praminė šviesą Diena, o tamsybės Naktimi; ir buvo vakaras ir rytas, pirmoji diena.

Dievas taip pat tarė: Tepasidaro tvirtuma tarp vandenų, ir ji teatskiria vandenį nuo vandenų! Ir Dievas padarė tvirtumą... Ir Dievas praminė tvirtumą dangumi; ir buvo vakaras ir rytas, antroji diena.

Dievas vėl tarė: Vandenys, esantys po dangumi, tesusirenka į vieną vietą, ir tepasidaro sausuma... Ir Dievas praminė sausumą Žeme, o susirinkusius vandenį Jūromis... Ir tarė: Žemė teišželdina žaliuojančias žoles ir duodančias sėklą ir vaisinius medžius, duodančius vaisius pagal savo rūšį, kurių sėkla būtų juose pačiuose, ant žemės. Ir taip įvyko. Ir Dievas matė, kad tai buvo gera. Ir buvo vakaras ir rytas, trečioji diena.

Dievas vėl tarė: Tepasidaro žiburiai dangaus skliaute ir teatskiria dieną ir naktį, ir tebūnie ženklais, ir tepažymi laikus ir dienas, ir metus; ir tegu jie žiba dangaus skliaute, kad apšviestų žemę. Ir taip įvyko. Taigi, Dievas padarė du didžiuosius žiburius: didesnįjį žiburį diena valdyti ir mažesnįjį žiburį naktiai valdyti, taip pat ir žvaigždes... Ir Dievas matė, kad tai buvo gera. Ir buvo vakaras ir rytas, ketvirtoji diena.

Dievas dar tarė: Vandenys teišduoda plaukiančias gyvas

būtybes ir sparnuočius viršuje žemės po dangaus skliautu. Ir Dievas sutvėrė dideles bangžuves ir visokias gyvas būtybes, kurias vandenys išdavė pagal jų veislę ir taip pat visus sparnuotuosius, kiekvieną pagal jo veislę. Ir Dievas matė, kad tai buvo gera... Ir buvo vakaras ir rytas, penktoji diena.

Dievas dar tarė: Žemė teišduoda gyvas esybes, kiekvieną pagal jos veislę, galvijus ir slankiojančius gyvius, ir laukinius žvėris, visus pagal jų veislę.

Ir Dievas tarė: Padarykime žmogų į mūsų paveikslą ir mūsų panašumą, ir jis tevaldo jūros žuvis, ir dangaus paukščius, ir žvėris, ir visą žemę, ir visus slankiojančius, kurie kruta ant žemės. Ir Dievas sutvėrė žmogų į savo paveikslą... ir Dievas matė, kad visa, ką buvo padaręs, ir buvo labai gera. Ir buvo vakaras ir rytas, šeštoji diena.

Taip tat, užbaigta buvo dangus ir žemė... Ir ilsėjosi Dievas septintoje dienoje nuo viso savo darbo, kurį buvo atlikęs. Ir Jis palaimino septintąją dieną ir ją pašventino, nes joje ilsėjosi nuo viso savo darbo... (*Pradžios 1,1-3*)

Užtenka perskaityti tą tekstą ir darosi aišku, kad jo negalima priimti paraidžiui: dar prieš pirmą tvėrimo dieną Dievas jau sutvėrė dangų ir žemę. Tokiu būdu, šeštą dieną jau atsiranda "atliekamas takas".

Toliau Dievas tiktai ketvirtoje dienoje sutvėrė saulę ir mėnulį, tai kaip buvo galima nustatyti tris dienas ir tris savaites.

Jeigu laikytis teksto paraidžiui, tai keblumai kyla iš visų pusių; bet tikrumoje visa daug paprasčiau.

Visų pirma nurodysime, kas turi reikšmę dėl tikėjimo, o paskui pažiūrėsime, kaip buvo sukurtas tasai tekstas.

Įkvėptas autorius turėjo religinį, o ne mokslinį tikslą, Jis stengėsi specialiai pabrėžti tokią tiesą:

- Dievas sutvėrė visatą ir viską, kas tik joje yra; jo darbai geri ir žmogus turi būti jam už tai dėkingas.

- Žmogus sukurtas ypatingu Dievo veiksmu (apie tai netrukus kalbėsime VII skyriuje).

- Žmogus privalo septintą dieną ilsėtis ir pašvęsti tą dieną Dievui.

Norėdamas konkrečiai pavaizduoti tas tiesas, autorius pasi-

naudojo dviem liaudies pasakojimais, kurie puikūs tuo, kad padeda pilnai suprasti Dievą, kaip viso Kūrėją. Kadangi Jis siekė nurodyti žmonėms jų pareigą švęsti septintą dieną, jam atėjo puiki mintis kūrimo darbą paskirstyti į šešis paveikslus: tris dienas skirti konkrečių vietų paruošimui ir dar tris dienas tų vietų apgyvendinimui. Iš to, beje, gaunasi, kad žemei priklausą augalai atsiranda anksčiau, negu danguje skriejanti saulė.

1. Norint atkreipti dėmesį į savaitės dienas, o ypač į septintą dieną, visų pirma, reikėjo pradėti nuo šviesos sutvėrimo, kuria diena atskiriama nuo nakties.

Logiškai imant tamsa esanti pirm šviesos, todėl autorius pradeda skaičiuoti nuo vakaro: "ir buvo vakaras ir buvo rytas". Pas žydus toks laiko skaičiavimas išliko ir iki šių dienų; jiems paros prasideda nuo ankstyvesnės dienos vakaro.

2. Pirmykštėje betvarkėje dangus ir žemė buvo sumaišyti. Antrąją dieną ant plokščios žemės Dievas įrūošė dangaus skliautą, tai yra pusrutulio formos kupolą ir tokiu būdu atskyrė vandeniui užlietą žemę nuo tų vandenų, kurie laikėsi danguje. Aišku, kad taip žydų tauta įsivaizdavo žemę ir dangų: plokščia lėkštė, o virš jos kupolas, virš kurio laikosi dangaus vandenys.

3. Po to reikėjo žemę sutvarkyti. Todėl Dievas trečiąją dieną išskyrė "tvirtumą", atskirai surinkęs žemuosius vandenis, po to jis išpuošė tvirtą žemę žaliuojančiomis žolėmis. Atkreipkime dėmesį į tai, kad pagal autorių prie dirvos prijungta augmenija yra sutvėrta kartu su "tvirtumu".

Po to prasideda sukurtos erdvės užpildymas.

4. Ketvirtos dienos pradžioje "dangaus sklautas" gauna savo "gyventojus": saulę, mėnulį, žvaigždes, "norint atskirti dieną ir naktį".

Suprantama, kodėl tie dangaus kūnai, ypač mėnulis, gavo tokią garbingą vietą tvėrimo eigoje; mėnulis turi puikų įprotį keisti savo išorinį pavidalą ir netgi tam tikrais periodais pradingti; tuo pasinaudodami žydai skaičiavo laiką pagal mėnulio mėnesius, kiekvieną iš jų dalindami į keturias dalis; šitą puikų laiko matavimą, jų manymu, pilnai tinka priskirti ir pačiam Dievui.

5. Po to bus apgyvendintos antrąją dieną sukurtos erdvės,

todėl tuo pat metu sutveria vandenį gyvenančias žuvis ir danguje paukščius.

6. Šeštąją dieną pasirodo gyvos būtybės, apgyvendinančios „tvirtumą“, tai yra sausumą, o ypač žmogus.

Vienai dienai tai jau nemažai.

7. Ir septintoje dienoje Dievas ilsėjosi...

Taigi, savo mokslą apie pasaulio kilmę autorius įstatė į liaudies pasakojimą dėl to, kad konkrečiai išreikštų tas tiesas, kurias jis stengiasi perduoti žmonėms.

Visai natūralu, kad autorius, tai aprašydamas, rėmėsi tų dienų supratimu: vandeniu apsupta plokščia žemė, į dangaus skliautus įstatytos žvaigždės, saulės ir mėnulio reikšmės ir t.t. Jeigu jis būtų pavaizdavęs kitaip, jis būtų sukėlęs tik nerimą savo skaitytojų tarpe.

Įkvėptas autorius neturėjo tikslo moksliškai išaiškinti matomų daiktų vidinę sąrangą bei tvėrimo pilną tvarką, o greičiausia norėjo duoti savo tautiečiams tokį supratimą, koks buvo paplitęs gyvąja kalba toje epochoje ir koks atitiko amžininkų idėjas bei protinį lygį. (*Biblinė komisija, 1909 m. VI. 30*)

Tokiu būdu, yra aišku: mokslui nėra jokio pagrindo skaitytis su laiku ir chronologine tvarka, kurią „Pradžios“ autorius priskiria pasaulio sutvėrimui, taip, kaip mokslas nesiskaito su tuo, ką žmonės net šiandien kalba apie saulės patekėjimą, apie dangaus skliautą ir mėnuliui priskiria daugiau reikšmės negu žvaigždėms. Tuo klausimu tarp mokslo ir tikėjimo konflikto negali būti.

Deja, daugelis žmonių laiko Dievo apreikštomis tiesomis ir tai, kas buvo tik prisitaikymas prie esančios epochos proto lygio; jų atmintyje pasiliko dar vaikystėje girdėti pasakojimai, kai jie dar nepajėgė atskirti, kas liečia tikėjimą ir kas jo neliečia. Gal būt yra kalti ir tie, kurie nejučiomis jų vaikišką vaizduotę pasuko neteisingu keliu, suteikdami ypatingą reikšmę antraeilėms smulkmenoms.

Tolimesniame dėstyme dar pasitaiko du atvejai, kada teks bažnyčios mokymą išskirti iš liaudies supratimo, o tai bus tada, kai bus kalbama apie žmogaus sutvėrimą ir gimtąją nuodėmę; kaip čia, taip ir ten mes parodysimė, kaip atsargiai reikia skaityti ir nagrinėti šventosios istorijos pasakojimus.

III skyrius. Gyvybės kilmė iki žmogaus.

Prieš mūsų akis dvi problemos:

a) kaip atsirado gyvybė ant žemės?

b) kaip išaiškinti, iš kur tiek daug gyvųjų organizmų rūšių?
(Vien tik gyvūnų tarpe jų priskaičiuojama dabar iki 800.000)

Trumpai peržiūrėkime tuos duomenis, kuriuos turi mokslas ir tikėjimas.

1. Gyvybės kilmė.

a) mokslo duomenys.

Mokslas, besiribojas, kaip mes jau sakėme, materialine sritimi ir siekias kiekvienam materialiniam faktui surasti materialinę priežastį, pateikia įvairias hipotezes:

1. Kai kurie mokslininkai, visai neneigdami, kad gyvybės pirmąją priežastimi gali būti Dievas, teigia, kad mūsų planetoje pasirodžiusi pirma gyva ląstelė yra atkeliavusi iš kito kosminio kūno.

Bet čia esmėje gyvybės kilmė neišprendžiama, o tik pernešama į kitą vietą, nors, tiesa, ir labai tolimą.

2. Kiti pateikia hipotezę, kad, esant kai kurioms palankioms sąlygoms, gyvas organizmas gali kilti iš negyvos materijos.

Tai savaiminio gyvybės atsiradimo hipotezė.

Toje srityje išgarsėjo Pasteras: priešingai kai kurių tariamų „mokslininkų“ beapeliacinams pareiškimams, jis rūpestingai nustatė, kad tuose, neva jų atrastuose savaiminio gyvybės atsiradimo atsitikimuose iš tiesų niekas iš negyvosios materijos neatsirado.

Aišku, Pasteras nepadarė išvados, jog hipotezė neteisinga, o tik teigė, kad ji neįrodyta tais faktais, kuriais rėmėsi jos gynėjai.

b) Tikėjimo duomenys.

Priešingai, negu daugelis mano, Bažnyčia visai nereikalauja tikėti tiesioginį Dievo įsikišimą gyvybės kilmėje bei atsiradime. Galima likti krikščioniu net prileidus, jog gyvybė savaime atsirado iš negyvos medžiagos.

Toje hipotezėje Dievas taip pat būtinas – ir, gal būt, dar

labiau būtinas — ir jo įsikišimas lemiamas, nors ir labiau tolimas. Iš tiesų, jeigu gyvybė atsirado iš negyvos medžiagos, tai reiškia, kad Dievas suteikė materijai tą galią, kurios dėka materija, net palikta savieigai, esant atitinkamoms jos struktūrai reikalingoms sąlygoms, kaip pvz., tam tikrai temperatūrai ir pan., gali virsti gyva medžiaga.

Tokiu būdu, mokslo atžvilgiu nėra negalima, kad mokslininkai savo laboratorijose kada nors išves iš negyvos medžiagos gyvą. Bet ir tada toji gyvybė bus ne jų sukurta; jie tiktai atskleis Dievo nustatytus dėsnius, pagal kuriuos negyvoji medžiaga prie tam tikrų sąlygų gali persiformuoti į gyvą ląstelę, sugebančią maitintis ir vystytis. (Yra įdomi pažiūra Leningrado universiteto profesoriaus akademiko geologo V. U. Vemadako —jis pirmas pritaikė radiografijos metodą, padedantį žemės plutoje nustatyti geologinių amžių. Jis yra autorius puikios knygos, pavadintos „Biosfera“ (prancūzų kalboje), kurioje tvirtina, kad gyvybės neturinčių periodų iš vis nėra buvę visatoje).

2. Rūšių kilmė ir žmogus.

Bet kaip paaiškinti, iš kur tiek daug rūšių, kurias mes matome mus supančiuose augaluose ir gyvuliuose?. Kaip tai atsitiko? Kai kurių iš tų rūšių nebuvo priešistoriniais laikais ir kad buvo kitos rūšys, kurių dabar jau nebėra. Kaip paaiškinti kai kuriuos panašius bruožus, esančius tarp skirtingų rūšių ir kai kuriuos laikui bėgant įvykusius tarp jų pasikeitimus? Kaip suprasti, kad laikui bėgant gyvų būtybių struktūra darėsi vis sudėtingesnė?

Ar kiekvienam kartui tenka prileisti ypatingą Dievo įsikišimą, ar egzistuoja dėsniai, kurių dėka rūšys atsiranda, vystosi ir išnyksta?

a) Mokslo duomenys.

Kad pajėgtų išaiškinti daugelį faktų, užregistruotų paleontologijos, palyginamosios anatomijos, embriologijos, biologijos ir kt., mokslininkai naudoja evoliucijos hipotezę, pagal kurią įvairios gyvų būtybių rūšys susidarė vienos iš kitų, ir tai įvyko veikiant skirtingiems dėsniams ir esant skirtingoms sąlygoms, kas ir nulėmė vystymąsi.

Iš tiesų, mokslininkai nustatė, jog net ir dabar yra faktų, kad tarp vienos ir tos pat rūšies atsiranda naujų skirtingų rūšių.

Nors iki šiol dar nebuvo atsitikimo, kad būtų buvę galima pastebėti vienos rūšies kilimą iš kitos, bet mokslininkai naudojami bendros kilmės ir giminės tarp esamų gyvų būtybių rūšių hipoteze.

Nėra abejonės, kad čia dar reikės išspręsti eilę labai svarbių klausimų, ypač tokių: kokiems dėsniams ir kokiems poveikiams veikiant įvyko praeityje gyvų būtybių rūšių pasikeitimai.

To klausimo sprendimui buvo paruoštos įvairios hipotezės, kaip lamarksizmas, darvinizmas, mutacinė teorija ir heterogenezė – tą teoriją pateikia biologijos profesorius Karžinskis knygoje „Heterogenezė“, kuri išleista Maskvoje – kuri yra ankstyvesnių teorijų kombinacija (šuolių ir ilgų evoliucinių momentų junginys), bet visos tos hipotezės nepajėgė išaiškinti visų pateiktų faktų.

Mokslininkai vis dar ieško. Dabartiniu metu daugelis iš jų atsisako evoliucijos teorijos ir priima teoriją, kad jau pačioje pradžioje buvo daug rūšių.

Kaip ten bebūtų, pažiūrėkime, ar tikėjimas suderinamas su evoliucijos hipoteze.

b) Tikėjimo duomenys.

Ir čia tikėjimas vėl nieko nesako apie dėsnius, kurie tvarko atsiradimą ir išnykimą žemiau žmogaus stovinčių gyvų būtybių rūšių. Ir negalima suprasti, kaip tų dėsnių atskleidimas galėtų paveikti į mūsų gyvenimo elgseną.

Tikėjimas beveik sako, kad Dievas sukūrė viską; tikėjimas nieko nesako, kokiomis priemonėmis Dievas pašaukė egzistuoti tą ar kitą rūšį.

Visiškai aišku, kad gyvybės perdavimui Dievas naudoja tarpininkus. Pvz., Jis nesutveria betarpiškai kačiuko, betgi apie Jį sakoma, ir tai teisingi, jog Jis yra ir kačiuko Sutvėrėjas.

O jeigu taip, jei Jis duoda katei galimybę atsivesti kačiukus, tai kodėl gi Jis negalėjo apdovanoti įvairias rūšis galimybę perduoti gyvybę kitoms, naujoms rūšims? Kūrėjo darbas nuo to nesumenkėtų: atvirkščiai, jis atrodytų dar nuostabesnis.

Tokiu būdu, tikėjimas be jokių sunkumų išsilaiko šalia evo-

liucijos hipotezės, kurios jis nei priima, nei atmėta, nes jos atžvilgiu jis nėra gavęs iš Dievo jokio apreiškimo.

Nėra reikalo pabrėžti, kad tarp tvėrimo ir evoliucijos sąvokų nėra prieštaravimo; evoliucija yra sukurto, jau egzistuojančio daikto būklės pakeitimas.

Tokiu būdu tie, kurie rūpinasi evoliucijos teorija dėl to, kad atmestų Dievą, kaip jau nebereikalingą, veltui stengiasi. Toje teorijoje Dievas dar labiau reikalingas, nes tik Jį prileidžiant, galima išaiškinti evoliuciją tvarkančių dėsnių tikslingumą ir išminingumą.

Įdomu pažymėti, kad jau pirmaisiais krikščionybės amžiais žymūs bažnyčios autoritetai, būdami ištikimi Bažnyčios mokslui, biblinius pasakojimus aiškino taip laisvai, kad to net dabar pilnai pakanka, norint prileisti evoliucijos teoriją.

Nuo pirmo sutvėrimo impulso visi daiktai egzistavo savo užduotyje lyg tam tikroje apvaisinančioje jūroje, kuri glūdėjo visatoje ir buvo reikalinga kildinimui visų daiktų, bet nė vienas iš jų dar neturėjo atskiro ir tikro buvimo. (*Šv. Gregorijus Nisietis, "Patrologija" 49 t., 72 skiltis*)

Aš manau, kad Dievas jau pradžioje sutvėrė visus daiktus, tik vienus realiai, o kitus pirmapradžiuose pagrinduose... Panašiai, kaip sėkloje nematomai glūdi visa, kas reikalinga, kad laikui bėgant išaugtų į medį, taip tenka mums suprasti ir pasaulį, kad tuo momentu, kada Dievas sutvėrė visus daiktus, pasaulyje ir buvo visi daiktai: vieni jau egzistuoja realiai, o kiti dar kaip galimi, kol pagaliau laikui bėgant ir jie pasirodė tokiais, kokius mes dabar matome. (*Šv. Augustinas*)

Bendrai, tikintysis, jei tik jis turi pakankamai aiškų tikėjimo supratimą, susidurdamas su evoliucijos hipoteze, nepatiria jokių sunkumų, žinoma, kiek tai liečia mokslinę hipotezę, o ne išsigalvotą filosofavimą, kuriuo stengiamasi įrodyti, kad galima apsieiti ir be Dievo, kad Jis nebereikalingas visatos išaiškinimui.

IV skyrius. Žmogaus kilmė.

Pradėdami svarstyti apie save, apie žmoniją, pagalvokime, ar ir mes, kaip augalai ir gyvuliai esame evoliucijos vaikai, ar

tenka pripažinti, kad Dievas mus sukūrė ir pilnai ir betarpiškai.

Savo sugebėjimu išrasti, mąstyti, atsiminti ir vystyti, žmogus tiek daug skiriasi nuo žemiau stovinčių gyvų būtybių, kad ypatingas Kūrėjo įsikišimas čia labiau įtikinantis.

Susipažinkime vėl su mokslo ir tikėjimo duomenimis.

1. Mokslo duomenys.

a) Atsiradimas keleto žmogaus įdomių griaučių paskatino mokslininkus evoliucijos hipotezę pritaikinti ir žmogaus kūnui.

Iš tiesų, aišku, kad tie iškasti skeletai priklauso organinės kilmės tipams, esantiems tarp žmogaus ir beždžionės.

O kadangi mokslas jam pateiktus faktus stengiasi aiškinti materialinėmis priežastimis, tai visai natūralu, kad mokslininkai iš to daro išvadas apie giminingumą ir evoliuciją.

Bet jei evoliucijos hipotezė atrodo jau tvirtai nustatyta, tai evoliuciją aiškinančių teorijų yra daug.

Faktai, liečią evoliucijos pasėkas, yra gausūs, kad kai kurie autoriai matė galimumą tvirtinti, jog pati evoliucija yra faktas. Metodologinės tvarkos suvokimas neleidžia mums sutikti su ta nuomone. Faktas turi būti konstatuotas tiesioginiu stebėjimu ar bandymu. O klausime apie rūšių pasikeitimą toks tiesioginis įrodymas nėra galimas.

Evoliucija yra tik ypatingai įtikinanti hipotezė, kuri gali būti patikrinta daugeliu būdų ir gali būti atmesta tik tuo atveju, jei atsirastų kita hipotezė, nemažiau įtikinanti, kaip ši...

Jeigu evoliucinė hipotezė ir turi tą aukščiausio laipsnio įtikinamumą, kokį tik gali mokslinė hipotezė pasiekti, kad net galima apie ją kalbėti kaip apie istorinį faktą, — tai visai kitaip yra su teorijomis, kurios bando evoliuciją išaiškinti. (C. Vandenbrukas, *Liuveno universiteto prof. "Enciklika ir gamtos mokslai"*)

b) Ar dabartinė žmonija kilo iš vienos būtybės ar iš keletos viena nuo kitos nepriklausančių porų? Šiandien turimi faktai neįteikia pirmenybės nei vienai, nei kitai hipotezei, ir nėra jokio būtinumo mokslininkams jas priimti. Yra vienas būdas, leidžias tą klausimą išspręsti: surasti tą porą ar tas poras ir jų paklausti. Reiškia, toji problema moksliai neišsprendžiama: vienų ar kitų mokslininkų priimta hipotezė neišvengiamai ir liks hipoteze.

c) Kas liečia mumyse esantį nematerialų pradą, kuri mes vadiname siela, tai vien materialinių priežasčių ieškojimu užsiimą eksperimentiniai mokslai atsako gana išmintingai, būtent, kad tas klausimas ne jų kompetencijoje; mokslas jį palieka filosofijai. Tasai klausimas buvo statomas ne tik mums, bet ir mūsų protėviams, todėl mes jį panagrinėsime atskirame skyriuje.

Evoliuciją pripažįstąs mokslininkas iš esmės tvirtina – juti-
minių reiškinių plotmėje – esant tikrų paveldimumo ryšių tarp
žmogaus kūno ir žemiau stovinčių gyvybės formų.

Moksliniai tyrinėjimai neliečia klausimo, ar pasirodė, perei-
nant į žmogaus padėtį, dvasinė siela kaip rezultatas Dievo meta-
empirinio veiksmo, panašiai kaip ir antropologija, nagrinėjanti
įvairių žmogaus tipų sumaišymo rezultatus, nesvarsto klausimo,
iš kur kilo tų žmonių sielos. Toji problema pradedama spręsti
tada, kai mokslininkas, palikęs faktą ir mokslinių hipotezių sritį,
ima sudaryti filosofinę sintezę. (*L. Renvartas, Enciklikos” ko-
mentarai*)

2. Tikėjimo duomenys.

Štai trumpas Bažnyčios mokslas apie žmogaus kilmę ir pri-
gimtį.

a) Visa dabartinė žmonija kilo iš vienui vienintelės poros
(Nereikia užmiršti, kad pagal Biblijos pasakojimą prieš pirmąją
porą egzistuoja Adomas, androgeninio tipo žmogiška Būtybė,
kur pats žydiškas terminas Adam-Kadmon pagal seniausius tal-
mudo komentarus reiškia: vieningoji žmonija).

Tos dogmos reikšmę mes pamatysime vėliau, kada kalbėsime
apie gimtąją nuodėmę, ir kokia jos reikšmė Bažnyčios mokslui.

b) Žmogus yra sudarytas iš materialinio elemento – kūno
ir iš dvasinio elemento – sielos.

c) Siela negali pasidaryti gyvos ar negyvos materijos pasikei-
timo būdu; ji betarpiškai Dievo sutverta.

Sutinkant su tuo, apie ką mes anksčiau kalbėjome, šiuose
trijuose punktuose negali būti jokio konflikto tarp mokslo ir
tikėjimo.

d) Kas liečia kūną, tai savo egzistavimą ir formą jis gavo iš

Dievo. Bet tikėjimas nieko aiškaus nepasako apie tai, ar kūnas tai gavo betarpiškai, ar per tarpines anksčiau egzistavusias gyvas būtybes.

Bažnyčia neuždraudžia evoliucijos mokslo, kiek jis tyrinėja ar žmogaus kūnas atsirado iš anksčiau egzistavusios materijos... (nedraudžia) mokslininkams tyrinėti ir svarstyti tą ar kitą kryptį. (*Pijus XII, enciklika "Humani generis", 1950 m.*)

3. Biblijos pasakojimas.

Skaitytojas tikriausiai prisimena abu Biblijos pasakojimus apie žmogaus sutvėrimą.

Štai pagrindinė vieta iš antrojo pasakojimo:

"Ir padarė Viešpats Dievas iš žemės molio žmogų, ir įkvėpė į jo veidą gyvybės kvapą, ir žmogus pasidarė gyva būtybė." (*Pradžios 2,7*)

Dėmesį atkreipia grynai antropomorfistinis to pasakojimo traktavimas, kas ir vėl pakartotinai liudija apie tų Senojo Įstatymo puslapių liaudžiai priklausančią charakterį. (Klausimas apie Adomo Šonkaulį ypatingai pagarsėjo. Mes linkę manyti, kad ten greičiausia kalbama apie vieną vyro pusę... Pasakotojo tikslas parodyti, kad moteris kilo iš žmogaus kūno ir kaulų... Iš pusės vyro kilusią moterį vazduoja ne tik "Pradžios" knyga, bet ir kiti literatūriniai kūriniai. (*G.G. Lamberas, komentarai enciklikos "Humani generis"*))

Aišku, kad to teksto negalima priimti paraidžiui.

Pagal žmogaus įvaizdą nulipdyta ir po to Kūrėjo įkvėpimu sugyventa molio statula vargu ar šiandien beturi šalininkų. Jau šv. Augustinas, turėdamas mintyje tokį raidišką ir perdaug grubų teksto aiškinimą, teksto, kuris turi daug simbolinių išsireiškimų, patarė to meto krikščionims saugotis ir nepriimti tokių dalykų, kurie netikintiems sukelia juoką. (*De Sineti, straipsnis "Transformizmas", patalpintas "Katalikų tikėjimo apologetiniame žodyne" IV t.*)

Pagal tą tekstą Dievas sutveria žmogų pagal savo paveikslą, tai yra, padarė jį dvasine būtybe, apdovanotą protu ir valia, ir dėl to įkvepia jame gyvybės pradą, kuris yra siela.

Kas liečia kūną, tenka pažymėti, kad pagal tą Biblinį pasako-

jimą, net jei ji imti paraidžiui, Dievas nesutvėrė — nesukūrė iš nieko to žmogaus kūno, o panaudojo “žemės molį”, tai yra, kažką anksčiau sukurtą.

Tokiu būdu, tas pasakojimas netvirtina, jog pirmojo žmogaus kūnas nebuvo sutvertas tikra to žodžio prasme; atvirkščiai, jis nurodo, kad Dievas panaudojo anksčiau egzistuojančią materiją, bet nenusako, koks tos materijos charakteris.

Dėl to daugelis šių dienų teologų palankiai žiūri į tą mokslinę hipotezę, kurią popiežius Pijus XII enciklika su tam tikromis sąlygomis oficialiai leido priimti.

Šalia to, jie vienbalsiai sutaria, kad Dievo įsikišimas ten pasireiškė arba evoliucijos tvarkymu, arba betarpiškai kūno pritaikymu sielai, kurią Dievas jame apgyvendino.

Toje mokslo srityje, kaip ir daugelyje kitų, katalikų bažnyčia tarp daugelio žymių paleontologų turi daug savo atstovų; paminėsime, pvz. šiuos: P. Teliardas diu Šarden, abatas Brej, A.Ž. Buissoni. Ar tai neparodo, kad Bažnyčia nebijo mokslo atradimų.

Mokslininkai gali tėti savo tyrinėjimus: kada jiems pavyks nustatyti abejonių nepakeliančius faktus, tai jie gali būti tikri, kad jokio prieštaraavimo nekils tarp jų atradimų ir tų tiesų, kurios tikėjimo požiūriu sudaro dieviškąjį apreiškimą.

V skyrius. Žmogaus pašaukimas.

Dabar nekalbėsime apie tai, kad Dievas pašaukė žmogų į antgamtinį gyvenimą, o prileisime, kad žmogus sutvertas ir apdovanotas tik tuo, kas reikalinga jo prigimčiai.

Malonė prigimties nenaikina; todėl tai, ką mes čia kalbėsime apie žmogaus pašaukimą prigimtineje plotmėje, pilnai galios ir tada, kai mes kalbėsime apie jo išaukštinimą antgamtinėje plotmėje.

Žmogui natūralu — prigimta:

1. Visa, kas būdinga jo sutvertai prigimčiai — kūnui ir sielai.
2. Visa, kas išplaukia kaip pasėka iš tos sutvertos prigimties, iš jos galių, gabumų, poreikių ir ypatybių.
3. Taip pat tikslai ir pareigos, pastangos ir siekiai, kurie atitinka tas sutvertas galias, su kurių pagalba tie tikslai pasiekiami.

(Bartmannas, "Dogmatinės teologijos apybraiža", I.t., 310 psl.)

Koks gi yra čia ant žemės gyvenančio žmogaus pašaukimas grynai prigimtineje plotmėje?

Štai krikščioniškasis atsakymas: Dievą pažinti, jį mylėti ir jam tarnauti. Busimasis žmogaus gyvenimas bus laimingas ar nelaimingas priklausomai nuo to, kaip jis išpildys savo uždavinį čia ant žemės.

Tasai uždavinys nėra jam iš išorės primesta pareiga. Jisai suformuojamas visos jo būtybės natūraliu ir instinktyviu veržimusi.

Patikslinkime, kame jis glūdi.

1. Dievą pažinti.

Pirmiausia, žmogus turi visą savo protą panaudoti tam, kad, stebėdamas gamtos stebuklus, pripažintų Dievo egzistavimą.

Pakartojam: toks yra instinktyvus ir natūralus žmogaus protas, ieškančio būties pilnatvės, veržimasis.

Kiek tai leidžia galimybės, jis stengsis toliau suprasti Aukščiausios būtybės prigimtį. Bet — kaip jau anksčiau buvo kalbėta — jis negali tame pažinime kažko pasiekti, todėl aišku, jis stengsis pilnesnius duomenis gauti iš paties Dievo.

2. Dievą mylėti.

Iš Dievo pažinimo žmogaus širdyje turi kilti pagarbos ir meilės jausmai, kuriuos jis stengsis išreikšti asmeniška malda ir kadangi jis gyvena visuomenėje — apie ją bus kalbama vėliau — jis stengsis gyventi vadovaudamasis moralinėmis normomis, kurias jam padiktuoja prigimtis, ir kurių šaltinis yra pačiame Dievuje.

Suprasdamas, kad Dievas yra visokio gėrio ir begalinio tobulumo šaltinis, jis pajus norą, beje, neaiškų ir silpną, Dievą matyti ir Jį turėti tokį, koks Jis yra ir dėl to dar labiau Jį mylėti.

3. Dievui tarnauti.

Ne dėl to, kad Dievas būtų reikalingas. Juk jam nieko nestinga. Jo laimė negali būti nei padidinta, nei sumažinta.

Todėl tarnavimas Dievui negali būti palygintas su tarno tar-

navimu šeiminkui; bet tai reiškia, kad žmogus yra pašauktas bendradarbiauti su Dievu jo kūrimo darbe, kurį žmogus turi užbaigti.

Dalykas tame, kad, mūsų nuostabai, dieviškasis kūrimas dar neužbaigtas; tokia yra Kūrėjo valia; kad žemė yra neužbaigta simfonija.

Jeigu Dievas būtų panorėjęs pats vienas viską padaryti, Jis turėtų statyti namus, gaminti stalus, elektros lemputes, avalynę, akinius, vaikų vežimėlius...

Turėtų kepti duoną, pristatyti mėsą, gaminti valgi...

Turėtų sukramtyti maistą ir jį suvirškinti...

Jis turėtų sustabdyti bet kokį augimą, kvėpavimą, persikėlimą, Judėjimą...

Pasaulis būtų nejudas, begarsis, apmiręs. Dievas viską geriau sutvarkė: Jis leido mus į pasaulį, kuris tik pusiau užbaigtas, Jis paliko mums užbaigti tą darbą.

Kaip motina mėgsta, kad vaikai jai padėtų padengti stalą, taip ir Dievas savo valia įtraukė žmones į savo kūrybinį darbą; Dievas paliko jį neužbaigtą, leisdamas žmonėms tęsti Jo kūrybinį aktą ir pažadėdamas už tą jų aktą atlyginti.

Kitais žodžiais, Dievas, leisdamas kartu su juo užbaigti Jo kūrybą, žmones bandė, davė jiems progą už Jo meilę atsilyginti Jam taip pat meile.

Dieviškoje kūryboje žmogaus vaidmuo dvejopas;

a) Jis turi savo viduje tęsti kūrybos darbą.

Jis turi panaudoti iš Dievo gautus talentus, išvystyti savo kūrybą, praplėsti savo žinias, vis labiau suderinti savo gyvenimą su sąžinės balsu, progresyviai ir harmoningai išvystyti savo asmenybę, tapti tobulu, kaip kad Dievas yra tobulas.

Jis — naši dirva, turtinga slaptomis energijomis, kurias Dievas jame įdiegė. Jo pašaukimas — ne nuslopinti tas energijas, o jas atskleisti, išlaisvinti tas gyvybės jėgas, harmoningai išvystyti savo galimybes — fizines, protines, menines, moralines.

Kaip skulptorius iš beformio molio padaro aukštos meninės vertės kūrinį, taip ir jis turi tobulinti save, kad gautų tą puikų žmogaus tipą, kurio reikalauja iš jo Dievas.

b) Jis turi aplink save tęsti kūrybos darbą.

Jis turi palaipsniui apvaldyti materiją, įsisavinti žemės pavir-

šiaus ir gelmių turtus, nugalėti stichijas, visa panaudojant savo reikalams, kad supas pasaulis padėtų jo išaukštinimui ir net pats būtų išaukštintas drauge su juo.

Tokiu būdu, iš to taško žiūrint, kiekvienas sąžiningas darbas tęsia dieviškąjį kūrybinį darbą ir sudvasina materiją:

tebūnie ar tai vaikus pralinksminantis išdaigininko žaidimas, ar tai pietus gaminančios ir kojines adančios motinos paprastas triušas,

ar tai priverčiantis gamtos jėgas tarnauti žmogui inžinieriaus darbas.

Kiekvieną kartą materija įgauna didelę vertę, dvasinį antspaudą ir darosi tinkamesnė tarnauti mūsų laikinajai ir amžinajai gerovei. Krūvą akmenų ir geležies paverčiame į namą ar šventovę; iš grubaus medžio gabalo padaroma rankena, rašomasis stalas ir lėktuvo propeleris; su trupučiu dažų menininkas nutapo paveikslą, kuris žavi akį ir kelia sielą.

Tuo pačiu, užbaigdamas dieviškąjį darbą aplik save ir savo viduje, žmogus tarnauja Dievui. Sukurtas pagal dieviškąjį paveikslą, žmogus yra pašauktas tam tikrame laipsnyje būti kūrėju, šeimininku, organizatoriumi.

Pasaulis yra dieviškoji įmonė, kur sutveriami kūrėjai, kur jungiasi su Dievu jo meilės vertos būtybės. (*Anri Bergsonas, "Du moralės ir religijos šaltiniai"*)

To pasėkoje visa žmogaus veikla yra palenkta dviem įstatymams:

a) Darbo įstatymui. Žmogus privalo dirbti, jis iš esmės – pasaulio statybos darbininkas.

b) Progreso įstatymui. Žmogus gyvena ant žemės tam, kad užbaigtų dieviškąjį darbą. Dėl to jis privalo pritarti bet kokioje srityje kiekvienam tikram progresui.

Pabrėžiame: kiekvienam tikram progresui.

Ne kiekvienas progresas yra tikras; vietoj to, kad apvaldytų materiją, šiandieninio pasaulio žmogus per daug prisiriša prie materijos ir dažnai tampa jos vergu.

Atsirado tendencija išleisti kiek galint daugiau, kad visiems būtų prieinama, tos laimės maskės, vadinamos komfortu...

Stengdamasis vien turėti, žmogus nustojo suprasti, ką reiškia būti. Tokiam grandines uždeda materialinė gerovė...

Atbukinančiame fabriko darbe ar ištižiman vedančiame komforte — kas atsitinka su žmogaus asmenybe? (D. Pierro „Žmogaus stilius“)

Tikrasis progresas turi būti ne tuščiu technikos progreso blizgesiu, o asmeniniu žmonijos pagerinimu moralės ir teisingumo srityje. (*Pop. Pijus XII, 1946.XI.21.*)

Bet principas nesikeičia: žmogus gyvena ant žemės tam, kad darbuotųsi siekdamas progreso. Sustingimas — kokioje tai bebūtų srityje — materialinėje, mokslinėje, technikinėje, moralinėje, — yra priešingas dievišakajam planui.

Tuo pačiu žmogus, priėmęs krikščioniškąjį mokslą, turi būti ir progreso šalininkas.

4. Tarnauti pačiam sau.

Jau iš to, kas pasakyta, aišku: tarnaudamas Dievui, tai yra, dalyvaudamas dieviškojo darbo užbaigime, žmogus galų gale tarnauja savo paties reikalams, savo paties interesams.

Kiekviena žmogiška būtybė, kokia ji bebūtų, neišvengiamai siekia įgyvendinti savo interesus; tas taikintina vienuolei, kuri visą savo gyvenimą pašventė ligonių slaugymui, ir turtuoliui, kuris slapta nuo kitų aukoja vargšams: jis, reikia manyti, ieško sau laimės ir randa tame, kad savo turtu suteikia džiaugsmo kitiems žmonėms; ji ieško tiktai Dievo garbės, bet kartu randa ir sau paguodą tame, kad palengvina kitų kančias ar netgi įgyja sau „lobį danguje“.

Aišku, kasdieninėje kalboje sakoma, kad „žmogus nesirūpina savo interesais“, jei jis neieško nei medžiaginės naudos, nei kitų žmonių pritarimo. Turbūt esti tie žmogaus veiksmai, kurie ta prasme nėra padiktuoti „asmeniškų interesų“.

Moralė, tvirtinanti, jog ji nepripažįsta asmeniško suinteresuotumo, yra filosofiskai neapginama, o psichologiškai nežmogiška. Jos „nesuinteresuotumas“ tame, kad laimę ji laiko ne tikslu, o tiktai rezultatu. (C.Ž. Lekerker, „Gyvenimas vienuoliškoje bendruomenėje“)

Iš tikrųjų, suinteresuotumo nėra tik pas Dievą, kitais žodžiais, tik Jis vienas neturi jokios naudos nei iš savo, nei iš žmogaus darbo, Kūrime jis neturi jokio „asmeniško intereso“.

Dievas nieko nepraranda, jokios skausmo nepatiria, jo garbė nesumažėja, jei žmogus atsisako su juo bendrauti. Dievas nesi-keičia, begaliniai turtingas ir tobulas. (Be abejo, iš to taško žiūrint, yra tam tikra tiesa, kai svarstome, jog dieviškųjų tobulu-mų pilnybė niekuo negali būti pažeista. Bet taip pat faktas, Dievas kartu džiaugiasi ir užjaucia žmogų, jog Jis iš meilės, gailėdamasis puolusio žmogaus, atsiuntė savo viengimį Sūnų. Tai, kad Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo viengimį Sūnų, parodo, kad Dievui yra būdinga ir ta sielos dvasinė būklė, kurią pergyveno ir Žmogaus Sūnus — dieviškasis Sūnus.)

Bet kiekvienas žmogaus apsileidimas pasireiškia šalia Dievo, pačiame tvarinyje.

5. Tarnauti kitiems.

Kada tėvas nori sušelpiti vargšą, tai dažniausiai jis įteikia pinigų savo vaikams, kad jie anam paduotų. Tuo jis įjungia juos į savo gerą darbą.

Ir Dievas panašiai veikia: Jis kiekvienam žmogui duoda tą ar kitą „talantą“, įpareigoja jį išvystyti ir pašvęsti kitų žmonių gerovei.

Dievas nepasilieka vien sau egoistiškai galingumo, didžia dvasiškumo ir dosnumo: Jis paliko ir mums galimybę būti, kaip ir Jis, gerais ir galingais.

Vienam Jis davė miklias rankas, kuriomis žmogus apdoroja medį, geležį ar vilną ir pagamina tai, kas reikalinga ne tik jam pačiam, bet ir kitiems žmonėms.

Kitam Jis davė protą, kuriuo žmogus atranda naujus gamtos turtus ir leidžia jais naudotis artimiesiems.

Trečias gauna iš Jo gabumą muzikai, ketvirtas — iškalbai, penktas — sugebėjimą sumaniai darbuotis sodininkystėje ir t.t.

Tokiu būdu, žmogus nėra pilnas šeimnininkas viso to, ką jis gavo; jis nešėjas tik dalelės tų gėrybių, kurias Dievas paskyrė žmonijai. Jis — tiktai tarpininkas, kaip tas vaikutis, paduodąs stokojančiam tėvo vardu, ir jam bus atlyginta pagal tai, kaip jis išpildys meilės ir savitarpio pagalbos užduotį.

Tai reiškia, kad pagal Dievo mintį žmonija nėra daugybė atskirų žmonių, kurių kiekvienas darbuojasi tik dėl savęs, o

didžiulė šeima, kur kiekvienas, sekdamas Dievą, turi stengtis, kiek tik sugeba, didinti kitų laimę.

Tokiu būdu, žmonės yra pašaukti vienytis ne tik su savo Kūrėju – siūlančiu jiems tokį artimumą, kurio laipsnį mes paskui nagrinėsime, – bet ir vienytis tarp savęs. Tarp žmogaus ir Dievo santykį nustatęs meilės įstatymas turi viešpatauti ir žmonių tarpusavio santykiuose.

Kad jo sukurtos būtybės neužsidarytų savyje ir neišizoliuotų, Dievas taip sutvarkė, kad jos būtų reikalingos tarpusavio pagalbos, o tai pasiekė... nelygiai paskirstydamas savo dovanas.

Toks yra akivaizdus kasdien pastebimas faktas: žmonės gavo įvairius, skirtingus, ne tuos pačius talentus.

Kalbėsime ne vien tiktai apie ekonominę nelygybę, kuri padaro vienus turtingais, o kitus vargšais – mes vėliau pamatysime, kad toji nelygybė daugiausia yra sukurta pačių žmonių, bet pakalbėsime apie nelygybę sveikatos, fizinių jėgų, proto pajėgumo, amžiaus...

Visų pirma, pažymėsime, kad, nežiūrint žmonių pastangų suteikti visiems lygias gyvenimo sąlygas, nelygybė vienoje ar kitoje formoje visada pasilieka.

Priežastis paprasta: tą nelygybę pats Dievas padarė visuotiniu įstatymu, taip kaip jis visus medžiaginius kūnus pajungė visuotiniam traukos dėsniiui.

Lieka išaiškinti tame slypintį dieviškąjį planą.

Aišku, tenka pastebėti, kad vien Dievas yra savo dovanų pilnas šeimnininkas ir jas paskirsto taip, kaip Jam patinka. Jeigu Jis davė mano kaimynui daugiau negu man, tai tame nėra jokio pagrindo Jį apkaltinti neteisingumu, nes Jis bendrai man nėra niekuo įpareigotas, o neteisingumas reiškia pažeidimą egzistuojančios teisės. Tačiau toks atsakymas prileidžia tam tikrą Dievo savivaliavimą...

Be abejo, dar galima pridurti, kad žmogaus gyvenimas, o drauge su tuo ir progresas, be tos nelygybės būtų neįmanomas; apie tai labai sąmoningai pažymėjo Diuplessi: "Lygybė turtų" reiškia "Lygybę neturto", nes visuomenėje yra paprastų, bet būtinų uždavinių, kurių, esant bendrai lygybei, niekas nenorės išpildyti, o be jų išpildymo gyvenimas taps skurdus visiems.

Pavyzdžiui: pabandykime "lygybės" sistemoje nukeliauti iš

Paryžiaus į Marselį. Jūs norite keliauti geležinkeliu, bet kas gi imsis jį tiesti? Kas sutiks padaryti vagonus? Betgi prileiskime, kad geležinkelis jau yra. Garvežiui reikalingi: kūrikas, mechanikas ir t.t. Kas atliks jų darbą? Jūs sakysite, kad garvežiui vadovaus pats protingiausias. Bet mes prileidžiame, jog gyvename lygybės sistemoje, kur nėra "protingesnio" už kitus. Teks vadovauti garvežiui kiekvienam paeiliui. Gerai, bet tada, kiek kartų teks keliauti kūriku, mechaniku it t.t., kol pasiseks bent kartą važiuoti keleiviu? (*Diuplessi, "Apologetika" It.*)

Bet štai kur pagrindinė ir gili priežastis: toji nelygybė reikalinga Dievui, nes jos dėka žmonės gali duoti, kaip duoda Dievas ir tuo pačiu gali dalyvauti Jo meilės darbe.

Argi ne toji nelygybė glūdi motinos visa apimančiame rūpestyje savo vaiku.

Argi ne toji nelygybė duoda galimybės šachtininkui padėti savo bendradarbiams?

Ar ne jos dėka, žmonės gali pasinaudojančiai darbuotis įvairiausiose profesijose: tebūnie tai mechanikai, klounai ar menininkai, sąskaitininkai ar inžinieriai ar laikraščių pardavėjai?

Dieviškame plane toji nelygybė nėra atitaisoma: kiekvieno gabumai priklauso visai bendruomenei. Kiekviena žmogaus gauta dieviškoji dovana turi tarnauti visų gerovei: išsilavinęs turi apšviesti nemokytą, sveikas slaugo ligonį, suaugęs padeda vaikui, turtingas šelpia vargšą, kepėjas reikalingas batsiuviiui, batsiuvys – gydytojui, gydytojas – malūnininkui, malūnininkas – kepėjui – kiekvienas pagal savo sugebėjimus. Tas pats yra ir su įvairiomis tautomis: jos yra pašauktos viena kitai padėti.

Niekas čia žemėje nebūna viskuo aprūpintas tokiame laipsnyje, kad nebūtų reikalingas artimųjų pagalbos.

Niekas nebūna tiek visko netekęs, kad nebegalėtų atnešti naudos visuomenei.

Netgi kančia – apie tai kalbėsime vėliau – yra taip pat turtas, kuris gali tarnauti kitų gerovei.

O kadangi taip yra, tai nelygybė, kurią Dievas tarsi įnešė paskirstydamas savo dovanas, atitaisoma pusiausvyrą atstatančiu natūraliu įstatymu:

tai – meilės įstatymas, kitais žodžiais, kitiems tarnavimo įstatymas, įsakąs pašvęsti savo gabumus artimo gerovei.

Medyje yra tvarka, nes jo šaknys skiriasi nuo šakų. (*Sent-Egziuperi, "Karinis pilotas"*)

Aišku, kad be tų broliškų ryšių nebūtų nieko kito, o tik nepasitenkinimas, priešiškas, pavydas ir anarchija, – tai ir patvirtina šių dienų pasaulio praktika.

6. *Tarnauti laisvai.*

Kaip matėme, Dievas žmogui paliko uždavinį: rūpintis savo laime, laikinąją ir amžinąją laime, tuo pačiu rūpintis ir kitų laime.

Jis pašaukė žmogų užbaigti Jo meilės darbą, Jo kūrybą. Bet meilė negalima be laisvės. Štai kodėl Dievas nepajungė žmogaus akliems dėsniams, kuriuos Jis nustatė medžiaginiams kūriniams; savo pašaukimą žmogus gali įvykdyti tik laisvai.

Absoliučiai laisvai atidavęs pats save, Dievas laukia iš žmogaus taip pat laisvo atsидavimo. (*J. de Monsei, "Statyti", IX*)

Meilė gali kauptis tik į laisvas būtybes. Jokiose aplinkybėse mes negalime sau įsivaizduoti tobulai sukurto jaučiančio automato, kuris pradėtų kartoti: "Aš tave myliu". Tikrai viena meilė mums brangi: toji, kurią mums parodė laisva būtybė; mes visai nevertiname per daug suinteresuoto pavaldinio mums parodyto palankumo.

Visi materialiniai kūriniai, tiek augalų, tiek ir gyvulių pasaulis, buvo Dievui tikrai prologas, ir Dievas įsikūnijo laisvame žmoguje, kad Sūnaus atsидavimo prasiveržime visą visatą sujungtų su jos šaltiniu. Žmogus "laisvas" – tai reiškia: jis pajėgus pasakyti: Ne. (*A. Zoli, "Nuostabi tikėjimo rizika"*)

Nuo to momento, kada Dievas sutvėrė laisvą būtybę, atsirado galimybė nusidėti. Kad tos galimybės nebūtų, reiktų iš tos būtybės atimti jai Dievo duotą laisvę ir tuo pačiu paversti ją gyvuliu, kuris elgiasi pagal instinktą.

Dievas nėra nuodėmės priežastis. Jeigu tėvas davė sūnui piniginę sumą dėl savarankiško gyvenimo, ir jeigu sūnus prieš tėvo valią tuos pinigus blogai sunaudavo, tai atsakomybė už tai nekrinta ant tėvo.

Dievas duoda mums gyvybę, protą valią ir kitas gėrybes, kad mes darbuotumės kaip laisvos, panašios į Jį patį, asmenybės. Negalima reikalauti atsakomybės iš Jo, jei mes blogai naudojames

tuo, ką Jis mums davė. Jis jokių būdų nenori blogio, bet kliudyti tam blogiui Jis gali tikrai atsisakydamas nuo savo sumanymo ir atimdamas iš mūsų tikrai žmogišką gyvenimą.

Savaime aišku, kad Dievas, būdamas aukščiausiu Gėriu, negali dalyvauti mūsų veiksmų klastingume. Tai bus lengviau suprasti, pasinaudojus pavyzdžiu iš paprasto gyvenimo. Siela dalyvauja visuose kūno veiksmuose. Bet šlubuojančio kojų judesyje yra du momentai: pats judėjimas ir jo sutrikimas. Siela paremia judėjimą, bet ne jo trūkumą, kuris išplaukia tikrai iš kūno. (*Diu-plessi, "Apologetika" I*)

Tokių būdų nuodėmė kyla tikrai iš žmogaus iniciatyvos; nuodėmė — tai atsisakymas viename ar kitame konkrečiame atvejuje bendradarbiauti su Dievu.

Po nuodėmės seka neišvengiamos pasėkos: ji kliudo dieviškajam darbui, o kadangi tvėrimas tarnauja vien žmogaus gerovei, tai nuodėmė nepermaldaujamai užgula sunkia našta patį žmogų ir jo artimuosius.

Visoks blogis, kurį mes dabar matome aplink save, kyla iš žmogaus nuodėmės ir tik iš nuodėmės.

Kodėl nuodėmė dažnai verčia kentėti ir nekaltus, apie tai pakalbėsime vėliau.

Užbaiga.

Taigi, žmogaus pašaukimas toks: Dievą pažinti, Jį mylėti ir Jam tarnauti.

Jam tarnauti — tai reiškia tarnauti sau pačiam ir artimui.

Tai ne trys skirtingi pašaukimai; tarnauti Dievui, reiškia tarnauti artimui; tarnauti artimui, reiškia rūpintis savo asmenine laime, laikinąja ir amžinąja. Ieškoti savosios laimės, reiškia tarnauti Dievui ir rūpintis artimo laime.

Taip besielgdamas žmogus palaiko tvarką ir vystosi. Jis gyvena pagal savo prigimtį, jis laisvai išvysto savo asmenybę ir užsitarnauja amžiną laimę.

Jeigu nori eiti keliu, vedančiu į pasisėkimą, tai yra į laimę, ne tik saugokis blogų juokdarių, kuriais yra bedieviai, bet ir religiją pastatyk savo gyvenimo pagrindu. Kas būtina, aš tau pasakysiu: visų pirma, reikia pripažinti, jog Dievas yra. Po to,

įvykdyti Jo valią ir kaip galima geriau išnaudoti Jo duotą gyvenimą, o tame ypač svarbu artimo meilė. Tai tikras tikėjimas, kuris prisimenamas ne tiktai sekmadieniais, ir kuris realizuojamas kiekvieną gyvenimo momentą, bet kokios esamos padėties aplinkybėse. (*Beden-Pouell, "Kelias į pasisėkimą"*)

VI skyrius. Žmogaus prigimtis.

Dievas mus sutvėrė, bet kame yra mūsų prigimties esmė?

Apie tai reikia pakalbėti detaliau; iš tiesų, jeigu mes norime duoti savo gyvenimui tą kryptį, kuri yra aukščiau nurodyta, mes turime išaiškinti į mus veikiančias pagrindines jėgas ir nustatyti jų atstatomąją jėgą:

mums būtina sudaryti vaizdą srovių, kurios mus kasdien nuneša tai viena, tai kita kryptimi; išaiškinti, kokie sūkuriai mus dažnai pagauna; nustatyti, kokiuose labirintuose kartais klaidžioja mūsų veikla.

Dėl to ir didysis žmogaus skausmas glūdi tame, jog jis miglotai jaučia savo prigimties turtingumą ir tuo pat metu nepajėgia pilnai naudotis savo aktyviomis jėgomis.

Mano vardas — legijonas; todėl, kad aš ne vienas; aš nesurandu Kažko vieningo; aš esu sudarytas iš keleto, aš — miglota ir besikeičianti daugybė, prieštaraujančių siekių keista anarchija, beprasmis sambūris asmenų, kurie griūdami vienas kitą išstumia, kurių kiekvienas stengiasi mane valdyti. (*P. Šarlis, "Kasvalandinė malda"*)

Kas aš? Psichologiškai — ištirpdyta masė; moraliai — priešingų poveikių pynė. Betgi aš jaučiuosi esąs nesuskaldytas. Kas tai per paslaptis? (*Sertillanžas, Dvasinis susitelkimas"*)

Iš tiesų, tenka pripažinti, kad po šimtmečius besitęsiančių tyrimų žmogus pats sau lieka paslaptis: jis ne tik pilnai neišnaudoja savo prigimtinių įvairiausių galimybių, bet jis jas vos tepažįsta.

Jeigu gydytojai, kaip Karrelis, stengdamiesi įminti fizinio gyvenimo mįslę, pateko į aklavietę, jeigu jie, kalbėdami apie "žmogų — tą nežinomąjį", pripažino savo nepajėgumą, tai ką bekalbėti apie psichologus ir filosofus, kurie nagrinėja nuostabią sritį, kur veikia dvasia.

Visgi pabandykime tiksliau apibūdinti mūsų paslaptingą prigimtį-

1. Mūsų originalumas.

Visų pirma, svarbu pabrėžti, kad mes esame charakterizuojami kaip būtybės, sudarytos iš kūno ir dvasios, kaip tarpusavy veikiantis kūno ir sielos komponentas.

Kad mes turime kūną – savaime aišku. (Tolimesniame išdėstyme į kūną mes žiūrėsime ne tik iš fizikos ir chemijos taško, bet jį imsime drauge su kitomis reakcijomis, kurios charakteringos augalų ir gyvulių pasauliui, sielai palikdami grynai dvasinę veiklą. Taip suprastam kūnui, tokiu būdu, priklauso ir pojūčiai.)

Kad mes turime sielą – atrodo, apie tai mes galime įsitikinti truputį pamąstę:

mes iš tiesų riboti laike (mes gyvename XX-me amžiuje, o ne XV-me);

ir erdvėje (mūsų vieta planetoje išmatuojama keliomis dešimtimis kobinių decimetrų – tai vieta, kurią užima mūsų kūnas); tačiau mes turime nuostabią galią palikti savo kūno ankštą kalėjimą ir prasiveržti pro laiko užtvartą.

Mums pavyksta nukeliauti toli, persikelti į kitus amžius ir į kitą erdvę, o mūsų kūnas tam nekliudo ir neseka paskui mus.

Tą sugebėjimą išeiti, taip keistai prieštaraujančią mūsų kūno menkoms galimybėms, tenka priskirti mūsų būtybės kitam elementui, kurį vadiname siela.

Iš kitos pusės, mes ilgimės begalybės, kuri taip pat prieštarauja ribotumui, prirakinusiam mūsų gyvenimą prie tam tikros vietos tam tikroje epochoje.

Niekas iš to, kas materialu, mūsų pilnai nepatenkina, net kai gauname tai, ką norėjome įsigyti, jaučiamės nepasotinti. Mes ieškome kažko tolimesnio ir aukštesnio, negu kad gali mums duoti materialusis pasaulis.

Pasisotinęs gyvulys patenkintas, o mes – ne. Liūtas sudrasko savo auką ir miega. Žmogus budi.

Tai galima išaiškinti tik buvimu mūsų nematerialaus elemento, kuris veržiasi į nematerialų gėrį – tai siela.

Taigi, mūsų originalumas, išsiskirias iš visų kitų būtybių, glūdi tame, kad mes sudaryti iš dviejų prieštaraujančių elementų.

Žmogus — nei angelas, nei žvėris, nei gyvulys, nei grynas protas; jis — „protingas gyvulys“. Mes galime save apibrėžti lygiai kaip sudvasintu kūnu, taip ir įkūnyta dvasia.

Tiedu elementai nėra mumyse statiniai, nėra neveikiantys; kūnas veikia, siela veikia, abu vystosi pagal savo paskirtį, be to, kūnas mus įjungia į materialųjį pasaulį, o siela iškelia į aukštesnės sferas.

Nesunku suprasti, kokias problemas iškelia toji padėtis dviejų pasaulių riboje, kokias vidines kovas ir kokius konfliktus ji sukelia.

Ar žinote, kodėl žmogus iš visų sutvėrimų labiausiai kenčia? Todėl, kad jis viena koja stovi ribotume, o kita koja — begalybėje ir yra plėšomas tarp tų pasaulių. (*Lamenas*)

Visos žmogaus problemos savo pagrindą turi paslaptingoje kūno ir dvasios sąjungoje. Toji (dvasia) perdaug plati, tasai (kūnas) perdaug siauras. Juos vienijantis bendras gyvenimas reikalauja suderinimo. (*Gundolis*, „*Asmenybės tyrinėjimas*“)

2. Mūsų perėmimas.

Problema dar labiau komplikuojasi dėl to, kad mums viską tenka gauti iš šalies.

Dalykas tame, kad mums tenka pripažinti mus žeminantį faktą: žmogus pats savyje — apgailėtina būtybė, galbūt, labiausiai pasigalėjimo verta iš visų sutvėrtų būtybių. Paliktas vienas sau jis lyg nieko negali.

Kad tuo įsitikintume, užtenka pažvelgti į naujagimį. Negalima įsivaizduoti ko nors labiau pasigalėjimo verto. Jo palinkimas darbui, jo jausmai, jo protas, jo valia vos pastebimi. Drugelis, išlipęs iš lėliukės, viščiukas, pramušęs lukštą — kitaip, geriau paruošti gyvenimui.

Žmogus išsivaduoja iš savo menkystės tuo, kad visa, kas jam yra būtinai reikalinga, jis išreikalauja iš šalies, kad abiejuose savo pasauliuose, kuriems jis drauge priklauso, lyg medis, įsišaknijęs į dirvą ir kartu savo šakas iškėlęs į erdvę, jis viską gauna iš žemės ir iš dangaus.

Tokiu būdu, mes beveik viską gauname perimdami nuo pat pirmojo mūsų egzistavimo momento. Čia kyla klausimas: ar tie

nuolatiniai perėmimai mūsų nepajungia tiems, iš kurių mes imame?

Visa tai panagrinėsime smulkiau:

a) Perėmimas iš materialinio pasaulio.

1. Medžiaginis pasaulis kūnui teikia maistą, drabužį, butą, įrankius, to laiko komfortą, kuris mus supa ir kt.

Bet mes iš karto suprantame: jei žmogus nesisaugo, jis taip priimdamas rizikuoja per daug užmegzti ryšius, siejančius jį su žeme; jis gali prarasti savo pranašumą prieš negyvus daiktus, paaukodamas jiems savo kūną, savo mintis, net savo sielą ir kiekvieno atveju savo laisvą veikimą.

Ir iš tiesų, mus supančioja menki niekniekiai ir dėl jų mes tampame nelaimingais. Tai galima pastebėti kiekviename žingsnyje.

Aš puolu neviltin, kai nevažiuoja troleibusas, kad neturiu tabako, kad, kepsnys blogai paruoštas, kada pieštukas neberašo pačiame svarbiausiame momente, kada kūdikis kaimyniniame kambaryje pradeda rėkti, tarsi jį kas pjautų.

Iš to taško žiūrint, materialinis progresas, kaip mes jau sakėme, ne visada esti tikru progresu; per daug dažnai jis, deja, menkina mūsų veikimą; jis silpnina mūsų jausmų aštrumą (ar padeda radijas išsivystyti muzikiniam jausmui ir skoniui, atitraukdamas žmogų – kadangi pavaduoja – mokytis groti koku nors instrumentu); jis suminkština charakterį (įsivaizduokite sau jaunulį, sėdintį minkštame fotelyje, apsirengusį pižama, su šlepetėmis ir su pypke dantyse); jis bukina atmintį (spausdintos knygos, popierius, į kurių mes apdairiai užrašome savo mintis ir apskaičiavimus, apsaugo mus nuo pastangų, kurios būtų buvusios reikalingos, norint visa tai užlaikyti atmintyje); migdo protą (kiti galvoja už mus); trikdo valią (minkštos apykaklės, platūs drabužiai, apsitraudimas nuo visko).

Tokiu būdu, mūsų kūnui yra reikalingas medžiaginis pasaulis, bet drauge mes aiškiai jaučiame, kad turime prisilaikyti kai kurių saikingumo taisyklių, jei norime išlikti patys savęs šeimininkais bent to nedaugelio, ką mes turime. Mes turime imti saikingai, apskaičiuoti dozes, ištaisyti tame jau kilusius įpročius, turime žiūrėti, kad nepasimestume materijoje.

2. Medžiaginis pasaulis yra reikalingas ne tik tam, kad aprūpintų kūną visu tuo, kas būtina reikalinga, bet ir tam, kad maitintų dvasinį gyvenimą.

Iš tiesų, mūsų protas pabunda ir pradeda veikti tik tada, kai jis pojūčių pagalba iš pradžių gauna supratimą apie išorinį pasaulį. Tiktai išsižiūrėdami į daiktus, pagaudami garsus, prisiliesdami prie daikto, uostydami kvapus, mes įvedame į veikimą savo dvasią.

Dvasia visą laiką renka vaisius jutimų sode. Ji paima iš materialinio pasaulio žaliavą, kurią ji paskui savaip perdirba.

Ar mes įsivaiduojame visą tą daugybę jutiminių patirčių, kurios buvo reikalingos kūdikiui, kad šis, pavyzdžiui, išmokytų atskirti atstumą, perspektyvą, įvairias spalvas, įvairaus aukštumo garsus? Ar mes įsivaizduojame sau visus be skaičiaus silpnus bandymus, kuriuos jis atliko pirm, negu išmoko skaityti, rašyti, skaičiuoti.

Pirm, negu atliko sudėtingus apskaičiavimus, matematikas kažkada turėjo kaip ir visi naudotis pagaliukais ir skaičiuoti ant pirštų; filosofas vargo besimokydamas abėcėlę; inžinierius kažkada lopšyje, kaip ir visi vaikai, nesuprasdamas perspektyvos ir atstumo, stengėsi pačiuoti elektros lemputę, kuri kreipė jo dėmesį...

Tokiu būdu, dvasia priklauso nuo pojūčių. Toliau mes pamatysime, kaip svarbu kontroliuoti jausmus, jei mes norime būti patys sau šeimininkais.

b) Perėmimas iš dvasinio pasaulio.

Nors jis ir turi išeities tašką jutiminiame pasaulyje, betgi žmogaus protas gali išeiti iš pasaulio ribų – kaip mes sakėme viename ankstyvesniame skyriuje – prieiti išvadą, jog egzistuoja Aukščiausia Būtybė, nuo kurios viskas priklauso; žmogus gali jungtis su ja mintimis ir malda, gali netgi visomis savo sielos jėgomis trokšti, kad toji Aukščiausioji Būtybė jam aiškiai nušviestų jo gyvenimo prasmę ir pilniau save nušviestų.

Bet pakartojame: Dievo pažinimas, prie kurio prieina žmogus, neišvengiamai turi materialinę antspaudą; todėl, kad čia mąsto ne dvasia, o žmogus, kuris sudarytas iš dvasios ir medžiagos.

Tokia jau mūsų dvasios priklausomybė nuo medžiagos, kad

visa dvasinė veikla, besireiškianti netgi ir už grynai materialinio pasaulio ribų, yra pažymėta ta priklausomybe.

Kaip jau matėme, tuo ir paaiškinama antropomorfistinė pusė, kuri glūdi mūsų supratime apie Dievą. Nežiūrint dvasios prieštaravimo, mes vaizduojamės Jį kūniška būtybe, su žmogaus veidu, rankomis, sukūrusiomis pasaulį; mes Jį įsivaizduojame geru ir teisingu, geriausiu iš visų žmonių, priskiriame Jam atmintį, norus, gailestingumą, kaip ir žmonėms, mums atrodo, kad Jis, kaip ir mes, laiką dalo į praeitį, dabartį ir ateitį; mes Jį įsivaizduojame tam tikroje vietoje, danguje ir t.t.

Tačiau, jei mums tenka sutikti su tuo, kad mes neturime jokio grynai dvasinio pažinimo, tai iš kitos pusės tenka pripažinti, kad mes neturime ir grynai materialinio pažinimo. Mūsų jūtiminiai vaidiniai, kai tik tampa bent kiek suvokiami, jau būna persunkta mintimi; aš matau ir jaučiu ne kaip gyvulys, o kaip žmogus.

Žmogus neturi angeliško pažinimo, jis neturi ir gyvuliškos būsenos; jis turi žmogišką pažinimą, kuris sudarytas iš dvasinio jautiminio prado.

Tokia išryškėja mūsų būtybės struktūra: mes — sudėtingi kūriniai*, sudaryti iš materijos ir dvasios, pašaukti kurti savo asmenybę, priimant medžiagą iš dviejų visai skirtingų pasaulių. Visos durys atidarytos; medžiaginio pasaulio pusėje — pojūčiai, dvasinio pasaulio pusėje — dvasia. Mūsų darbas — prasmingai atidaryti tas duris, parinkti medžiagą, pristatyti ją į statybos vietą ir ją panaudoti.

Žmogus — mišlė. Būdamas ant dviejų pasaulių ribos ir norėdamas išlikti savimi, jis yra abiejų reikalingas. Žemė ir dangus, laikas ir amžinybė susisiečia jame. Jis yra žemiškos realybės tame taške, kur kūrinys pažįsta savo trapumą, pažįsta ir savo Kūrėją, pabunda gyventi Dievui ir pasiruošia išgirsti dieviškosios meilės šauksmą. (*K. Damas, "Jėzus Kristus"*)

Tada pamažu kyla pastatas — mūsų asmenybė, kurią sukurti mums pavedė Dievas. Ar tai bus šventovė, ar barakas?

Tame — kiekvieno iš mūsų likimo paslaptis.

* Ankstyvesniuose puslapiuose kontrastas tarp kūno ir sielos buvo sustiprintai pabrėžtas. Praktiškai, sudėtingoje žmogiškoje būtybėje egzistuoja vienybė. Bet mes matome, jog tikslinga yra čia sustoti ypač ties sudėtingumu, nes tai labai pravers tolimesniame dėstyme.

3. *Apie kai kurias mūsų būtybės įgimtas savybes.*

Iš to, kad mūsų prigimtis yra padaryta iš materijos ir dvasios, mes galime padaryti išvadą, kad žmogus pagal prigimtį yra paskirtas tamsai, kančiai, mirčiai ir vidinei kovai.

Aišku, Dievas galėjo savo specialiu įsikišimu pašalinti tas piktžaidzes; bet toks įsikišimas turi būti pagrįstas ne mūsų prigimtimi, o kažkuo kitu.

a) Visų pirma, mes gimstame visada nežinodami netgi pačių elementariausių dalykų.

Iš tiesų, mes matėme, kad žmogaus protas savo išeities tašką turi pojūčių patyrimę; o tas patyrimas neįgimtas — jis įgaunamas praktikoje.

Tokiu būdu, kiekvieno žmogaus pažinimas prasideda nuo nežinojimo ir tik lėtu vystymusi, palaipsniui, iš pradžių mūsų jausmai, o paskui ir dvasia prabunda, prisitaiko ir prisipildo turiniu.

Tokiu būdu, mes pagal prigimtį tamsūs.

Kad žmogus turėtų atbaigtas idėjas be pojūčių pagalbos, be perėmimo iš aplinkinio pasaulio, reikėtų Dievo ypatingo įsikišimo, betarpiškai kildinančio jas žmogaus prote.

Tokiam įsikišimui, kuris priešingas mūsų prigimties įstatymams, reikėtų, kaip mes jau sakėme, ypatingo pagrindo.

b) Salia to, žmogus pagal prigimtį paskirtas kančiai, tai neišvengiama pasėka tos aplinkybės, kad jis dalinai materija.

Visų pirma, pažymėkime, kad tam tikra prasme kiekviena sutverta būtybė „kenčia“. Priežastis glūdi tame, kad Dievas savo būties pilnatvę gali apreikšti tikrai vidiniame dieviškame gyvenime (prie to klausimo mes dar sugrįšime, kalbėdami apie šv. Trejybę).

To pasėkoje, kiekviena sutverta gyvybė yra ribota tiek savo prigimtimi, tiek savo veikla ir, galima sakyti, tas būtybės ribotumas jos neapiplėšia, bet tvirtina kažko nepriteklių, o tuo pačiu sukelia kančią plačiąja žodžio prasme.

Bet žmogus, kaip ir kiekviena į materialųjį pasaulį įjungta būtybė, dar pasmerktas ir kitokiai kančiai, būtent, yra priverstas užimti pasaulyje trijų dimensijų apibrėžtą erdvę tarp kitų būtybių, turinčių tokius pat poreikius.

To pasėkoje, jei kitas materialinis kūnas išstumia jį iš užimamos vietos, jis priverstas, kaip ten bebūtų, greitai susirasti kitą vietą ir ją užimti; priešingu atveju bus neišvengiamai nemalonūs susigrūdimai, susidūrimai ir smūgiai, kurie vers kentėti.

Taip atsitinka, kada nuo sienos krenta akmuo ir mane sužeidžia; kada lydytas metalas mane pasiekia ir apdegina; kiekvienas daiktas veikia pagal savo prigimtį ir pagal ją reikalauja savo vietos po saule.

Bet tas kontaktas gali būti ir mažiau grubus, bet vis tiek gana skausmingas: kada mikrobas įsibrauna į mano organizmą ir mane sunaikina, kada keičiasi temperatūra, kada koks nors kvapas tampa per daug aštrus ir t.t.

Visas pasaulis veikia į mane. Jeigu aš užsidarau savo kambarį ir, atrodo, jau neturiu jokio kontakto su išoriniu pasauliu, užtenka vieno radijo aparato, kuris sugauna pasaulyje sklindančias bangas, ir štai suprantu, jog jos yra įsiveržusios į mano kambarį, jos gali man pranešti blogą naujieną ir tuo pačiu suteikti man skausmą.

Žmogaus žodis, perduodąs kitų mintis ir jausmus, taip pat gali mane nuvarginti ir skausmingai sužeisti; dar daugiau, bekalbė tylą, kada ji reiškia abejingumą, taip pat man gali teikti didelę kančią.

Kaip materialinės būtybės, mes turime iš tiesų sutikti su tuo, kad mes gyvename tarp kitų materialinių būtybių, pernešam jų buvimą, jų kontaktą, jų veikimą į mus, jų reikalavimus – ir nuo to mes kenčiame.

Ir vėl, kad žmogus būtų apribotas nuo materialinių būtybių veikimo, reiktų Dievo specialaus įsikišimo. Tada būtų veikiamas šalia prigimties įstatymų; bet jei taip Dievas įsikištų, tai aišku, Jis veiktų jau remdamasis nebe žmogaus prigimtimi, o kitais motyvais.

c) Mirtis taip pat būdinga puolusio žmogaus prigimčiai. Ji reiškia atskyrimą vieno nuo kito dviejų sudedamųjų mūsų prigimties elementų; o tai įvyksta tada, kai materialusis elementas nustoja būti tinkamu savo paskirčiai atlikti įrankiu, nes jis pasirodo esąs rimtai sužalotas ir susidėvėjęs.

Kūnas tada irsta ir vėl virsta į neorganinę medžiagą.

Net ir kaip išsilaisvinusi būtybė negali mirties išvengti; mes matysime, kad mirtis yra taip pat ir bausmė už žmogaus padarytą pirmąjį nusikaltimą.

Ir čia pažymėsime, kad galingasis Dievas galėtų sulaukyti ir tą mirtį nešantį skaldymąsi.

Toks įsikišimas būtų daromas ne pagal mūsų prigimtį, o pagal dieviškąjį planą, kuris siektų kažkokio kito tikslo, esančio už mūsų prigimties ribų.

d) Žmogus, kaip mes jau ne kartą sakėme, yra palenktas skirtingiems ir lyg prieštaraujantiems siekiams. Ypatingus poreikius turi siela, o kitokius poreikius kūnas. Kas turi vadovauti ir kas turi paklusti? Ir kur bus gaunama sintezė?

Aišku, ji bus gaunama tik sielos srityje. Iš tiesų, žmogus svajoja tik apie absoliučią laimę, apie absoliučią tiesą, apie absoliutų grožį; o tasai begalinio troškimas, tasai pajėgumas siekti begalinio į žmogaus gyvenimą yra įneštas sielos. Tiktai to dėka siela gali rasti savo nuosavoje srityje pilnatvę to, ko žmogus ieško.

Bet įvyksta dar ir štai kas: jausminė būtybė išsigąsta sielos siekių ir poreikių. Ji bijo prarasti savo teises ir dėl to, pasinaudodama visais savo instinktais, stengiasi sielą priversti suvesti medžiaginiame pasaulyje sudėtingą žmogaus visumą į vienybę. Siela, jeigu ji sveika, tam priešinasi ir tada ji patenka į pavojų peržengti savo teises.

Tasai priešingumas mummyse besireiškiančių polinkių yra vadinamas geismais, kurie taip pat suaugę su žmogaus prigimtimi, kaip tamsa ir kančia.

Tokiu būdu, geismas, kaip ir mirtis, savo pagrinde nėra pirmosios kaltės paseka ir tuo labiau nereikia tvėrimo nepasisekimo; jis — sudėtingas žmogaus visumos dėsningas rezultatas, visai natūralus dviejų elementų tarpusavio veikimas, nors Kūrėjo planuose tie du elementai galų gale sutverti dėl to, kad, besivystdami ir harmoningai besiderindami, sudarytų žmogaus asmenybę.

Visų pirma yra kūno geidulys (aistra).

Įsismaginusiam konflikte kūnas vilioja sielą, gundo ją, žavi, jaudina, žada patenkinti visus jos teisėtus reikalavimus, įtikinėja ją, kad visa, ko ji ieško, yra visai arti, ir galima tuojau atrasti medžiaginiame pasaulyje.

Ir siela dažnai pasiduoda tai vilionei, bet iki to momento, kada supratusi savo klaidą atsikvoši — jeigu dar nėra per vėlu — ir priverčia kūną jai paklusti bei sekti ją, veržiantis į aukštesnę ir tvirtesnę gėrį.

Toks, pavyzdžiui, elgesys besočio: patrauktas gerai padengto stalo, jis tikisi numalšinti ne tik alkį, bet ir visus troškimus bendrai, valgydamas daugiau, negu reikia. Siela nusileidžia, bet greitai nusivilia ir pradeda gailėtis, — bet ar tai sukliudo besočiui prie progos vėl pakartoti tą patį.

Tie patys siekiai pasireiskia ir gašlume, kurio auka tampa žmogus, manęs rasti laimę neatsakingume, nesuvaldomame patenkinime instinktų, kurie iš prigimties yra teisingi: jis savo sielą prikausto prie kūno, kol siela pagaliau pastebi, jog ydos teiktos viltys apgaulingos, jos vaisius, iš pažiūros puikus, iš tiesų kartus, ir kad kūnas niekad nepatenkins ieškančio žmogaus.

Tokioje pat padėtyje yra ir tas, kuris aukščiausiu tikslu laiko pinigų, mylimą moterį ar tabaką, sutelkdamas į tai visas savo mintis, troškimus ir visą savo veiklą: savo pašaukimą siekti begalinio jis mano pakeisti jausminiais dalykais.

Kada mes norime siekti begalinio uždaryti ribotuose dalykuose, kada kokį nors daiktą ar žmogų mes mylime taip, tarsi jis mums pavaduotų Dievą, mūsų išsirinktas skurdas tartum visada subyra čia pat mūsų akyse, ir mūsų rankose lieka tik truputis dulkių. (*Ž. Muru "Žmogaus gyvenimo krikščioniškoji prasmė"*)

Žmogus sutvertas tam, kad rastų savo laimę Dievuje. Jo nusivylimai, jo "dantų atšipimai" turi jam įrodyti, kad jis eina neteisingu keliu, kad bando medžiaginiame pasaulyje pasiekti savo būties vienybę. Jis tada pasiduoda mirazui: jis ieško egzistuojančios oazės, bet ši egzistuoja ne ten, kur jis mato trumpalaikes, apgaulingas atošvaistes.

Kaip dažnai žmogus ieško dangaus pamazgų duobėje.

Žmogus yra sukurtas tam, kad mąstyty: tame yra visas jo orumas ir nuopelnai. Juk jo pareiga mąstyti kaip reikiant, ir mąstymo tvarką pradėti nuo savęs, nuo savo Kūrėjo ir nuo savo paskirties. Bet apie ką galvojama pasaulyje? Niekada apie tai. O apie tai, kaip pasilinksminti, praturtėti, išgarsėti, tapti valdovu, negalvojant apie tai, ką reiškia būti valdovu ir būti žmogumi. (*Paskalis*)

Tačiau pažymime, kad greta kūno geidulio, aukojančio sielos poreikius kūno naudai, yra galimas ir sielos geismas (aistra), kuris pasireiškia tuo, kad siela gyvena nesiskaitydama su teisingomis kūno teisėmis ir paaukvoja tą savo palydovą, norėdama lengviau skraidyti.

Jeigu siela užsispiria tokiame vienašališkume, potraukių priešingumas, be abejo, pasireiškia gelmėje ir ne taip aštriai, kaip kūno nesaikingume, bet tiek pat realiai ir, galbūt, dar giliau; pusiausvyrą bus pažeidę šiuo atveju per dideli sielos reikalavimai.

Ir vėl, kad išvengtume tos dažnai kenksmingos kūno ir sielos kovos, kad gautųsi tobula harmonija, būtų reikalingas ypatingas Dievo įsikišimas, ir čia jis būtų pateisinamas tik aukštesne žmogaus paskirtimi, į kurią žmogus būtų pašauktas ir įpareigotas vykdyti.

Užbaiga.

Bendrai žmogus savo natūralioje padėtyje yra sudėtinga visuma, sudaryta iš medžiagos ir dvasios, palikta tamsai, kančiai ir mirčiai, viliojama į visas puses dvasios ir kūno siekių, kurie savyje teigiami, bet turi būti harmoningai suderinti.

Dievo pastatytas žmogui uždavinys, kaip jau sakėme, glūdi dalinai tame, kad žmogus sutvarkytų ir galutinai išvystytų tuos siekimus, kad taptų asmenybe, o ne įvairių aistrų chaosu, kad palaipsniui savyje užbaigtų Kūrėjo darbą, neaukodamas nei sielos kūnui, nei kūno sielai.

Tas nuolatinis pasikartojantis kūno ir sielos susidūrimas reikalauja puikios sintezės; bet kvietimas į sintezę mus dažniausiai pasiekia tada, kai mūsų klausia apkurtinta kovos triukšmu... Tai konfliktas daugiau tariamas, negu tikras. Mes patys jo norime, nes mes pakankamai plačiai neižvelgiame tiesos, kokia mūsų padėtis. (*De Pierro, "Žmogaus likimas"*)

VII skyrius. Prigimtiniai įstatymai.

Kurdamas pasaulį ir dalinai žmogų, Dievas pagal iš anksto nustatytą planą savo darbą paliko neužbaigtą. (Clodel žodžiais, mes gyvename kūno oktavoje.) Todėl Jis įdėjo į visa ne tiktai siekimą užbaigti, tendenciją progresuoti, pilnai išvystyti, bet ir

dėsnius, pagal kuriuos visi turi vystytis bendroje harmonijoje.

Tie dėsniai nėra primesti būtims iš išorės daugiau ar mažiau atsitiktine tvarka; jie išreiškia būties pačią prigimtį.

1. *Fiziniai-cheminiai dėsniai.*

a) Mokslo atradimai.

Kaip jau sakėme, žmogaus protas stengiasi surasti tuos dėsnius, juos suformuluoti, suvesti juos į atskiras grupes (chemijos, fizikos, geologijos ir t.t.), juos apibendrinti pagalba hipotezių, kurių vertę protas nustato paskui.

Taip remdamasis tai į atradimus, tai į prielaidas, žmogaus protas pamažu veržiasi per neišmatuojamai platų ir sudėtingą fizinių-cheminių dėsnių lauką, o tais dėsniais Dievas sąlygoja visos visatos nuostabią veiklą.

Nusileidžiant gamtos "kaprizams" šių dienų mokslui teko, pavyzdžiui, peržiūrėti klasikinės fizikos dėsnius; bet pabrėžiame: keisti teko ne gamtos dėsnius, o tas apytikras pažiūras, kurias sudarė praėjusių šimtmečių mokslininkai.

Tokiu būdu, mokslas nesukuria tų dėsnių: jis tiktai juos atranda. Galų gale mokslas savo būdu rašo dieviškosios garbės himnus, nurodydamas į glūdinčią mus supančio pasaulio pagrindo išmintį ir galią.

Moksle žmogus tiktai išgauna iš daiktų dalį paslapčių, kaip jie paklusta Dievui. (*Vysk. Čika*)

b) Stebuklas.

Fizinis-cheminis dėsnis aklas. Toks, koks jis yra savyje, jis priveda prie tam tikrų rezultatų*.

Bet kiekvienas įstatymdavys gali sustabdyti nustatyto dėsniu veikimą.

* Tačiau reikia pažymėti, kad šių dienų mokslas yra linkęs neigti griežtą dėsnių determinizmą ir jų veikime palieka tam tikrą sritį atsitiktinumui – sritį, kurioje vyksta ir dėsnių išimtis.

Taip suprantant, stebuklas vyktų kaip tik toje srityje, ją praplėsdamas, ar, atvirkščiai susiaurindamas.

Stebuklas tada reikštų Dievo įsikišimą, veikiantį į įprastinių dėsnių atsitiktinumų sritį tam, kad paveiktų mūsų protus.

Ar man nedera daryti, ko noriu? Ar tavo akis todėl netikusi, kad aš geras? (Mt. 20, 15)

To pasėkoje mes turime daleisti, kad Dievas gali įsikišti į gamtos dėsnius ir padaryti juose išimtį. Jo visagalybė neapribota tuo, ką Jis sukūrė.

Bet kodėl Dievui reikėtų keisti įprastą įstatymų eigą?

Be abejo, ne dėl to, kad ištaisytų savo darbą, kas prieštarautų Jo išminčiai, o dėl kokio nors tikslo, viršijančio įprastinę daiktų tvarką, tai yra siekdamas antgamtinio tikslo, pavyzdžiui, patvirtindamas mums duotą savo apreiškimą.

Tiesiogine sava prasme stebuklas, — tai yra Dievo veikimas prieš gamtos dėsnius, — nebūtinai turi būti pastebimas; gali atsitikti, kad Dievas, mums nežinant, taip sustabdo vieno iš visų dėsnių veikimą, kad mes to nepastebime. Pavyzdžiui: mes praeiname pro namą tuo momentu, kada virsta jo dūmtraukis. Traukos jėga turėtų veikti ir... jis turėtų ant mūsų užgriūti. Bet Dievas sustabdo baisias to dėsniu pasėkas dėl mūsų ir mes laimingai praeiname, net neįtardami, kad Dievas įsikišo, ir mes išvengėme pavojaus. Bet mus ištiko stebuklas.

Dievas, kaip toliau matysime, pašaukė mus į antgamtinį gyvenimą. Apreiškimas yra tikras faktas. Tuo pačiu tenka manyti, kad Dievas daro stebuklus. O jeigu taip, tai kas iš mūsų gali tvirtinti, jog jis nebuvo, pačiam to nežinant, Dievo ypatingo dėsniu objektu, jog jo gyvenime nebuvo stebuklo? Dėl to Eucharistinės paslapties maldoje kunigas prie kiekvieno liturginio veiksmo dėkoja Dievui „už pastebimas ir nepastebimas malones“.

Aišku, Dievo įsikišimas gali būti padarytas ir dėl to, kad mes suprastume jo veikimą ir tikslą, dėl kurių jis pažeidžia įprastinę tvarką daiktuose. Faktiškai Bažnyčia tik ir apsiriboja ta stebuklų kategorija, tai yra ji vadina stebuklu, tikslia to žodžio prasme, kiekvieną Dievo įsikišimą, keičiantį įprastinę dėsnių eigą, ir kartu matomą, ir daromą patvirtinimui vieno ar kitų apreiškimo tiesų.

Kadangi apreiškimas gali turėti tikslą tik vis pilniau atskleisti Dievo meilę mums, tai atskirus apreiškimo įvykius patvirtinas stebuklas visada esti ženklų ne Dievo galybės, o Dievo meilės.

Jei yra galimas Dievo įsikišimas į mūsų gyvenimą, mums patiems to nežinant, sulaikant to ar kito įprastinio dėsniu veikimą,

tai ir atvikiščiai, yra pavojus matyti tokį Dievo įsikišimą net tada, kur viskas vyksta grynai įprastine tvarka.

Pavyzdžiui: kyla gaisras bažnyčioje; viskas dega, bet ugnis sustoja prie sienos, ant kurios kabo Dievo Motinos paveikslas. Nusprendžiama, kad įvyko stebuklas, ir galimas daiktas, kad taip ir yra. Bet taip galėjo atsitikti ir vien dėlto, kad ugniai nebebuvo degamos medžiagos ir tik dėl tos priežasties paveikslas nesusdegė...

Kiekvieniame konkrečiame atvejuje reikia didelio atsargumo, kad galėtume tvirtinti, jog įvyko stebuklas.

Tuo klausimu visada yra platus laukas, kur vieni iš anksto nusistato netikėti, o kiti per lengvai ir naiviai tikėti: vieni visada užsispyrusiai neigia Dievo įsikišimą, kiti gi visur jį mato. Bet, remiantis sveiku protu, daugelyje atvejų ne taip jau sunku atskirti tikrą nuo tariamo.

Kol kas apsiribosime nustatydami tą faktą, kad Dievas gali daryti stebuklus, ir kad jo įsikišimas gali būti pateisinamas tik koku nors tikslu, viršijančiu įprastinę daiktų tvarką.

2. Prigimtiniai žmogaus įstatymai.

Žmogus turi tam tikrą pasaulimą. Iš to išplaukia, kad dėl jo egzistuoja taip pat jo prigimtyje įdiegtos tam tikros taisyklės, kurių jis privalo laikytis; įstatymai, kuriuos jis turi užlaikyti.

Primerkime, kad tie įstatymai nėra iš išorės primesti; jie išreiškia pačius pagrindinius, pačius esminius mūsų prigimties poreikius, ir su jais nesiskaitant, negali būti laimės.

Bet priešingai neprotingoms būtybėms, žmogus, kaip jau sakėme, yra laisvas. Tuo pačiu jis turi galimybę nevykdyti tų įstatymų. Bet ir tada jie lieka ne mažiau neliečiami, ir jų ignoravimas sukelia didesnių ar mažesnių sunkumų. Išnarintas kaulas teikia skausmą; netinkamas gyvenimas anksčiau ar vėliau privers kentėti, kas ir bus už tai bausmė.

Tasai "prigimtinis įstatymas" reikalauja iš žmogaus visko, kas būtina jo harmoningam išsivystymui, ir draudžia visa tai, kas kliudo tą tikslą pasiekti. Tuo pačiu jis paskiria žmogui tam tikrą skaičių pareigų, liečiančių jį patį.

Bet žmogus iš esmės priklauso Dievui: tai reiškia, kad jis turi gerbti tą priklausomumą, pripažinti savo Kūrėjo teises, būti

dėkingu Jam už Jo dovanas. Iš to išplaukia eilė pareigų, liečiančių Dievą.

Pagaliau, žmogus gyvena ant žemės ne vienas. Ir kiti žmonės turi tokį pat pašaukimą ir ta pačias teises, kaip ir jis; dalinai, jie turi teisę reikalausti neliečiamybės visam tam, ką jiems davė Dievas. Iš čia išplaukia kiekvienam žmogui eilė pareigų, liečiančių teisingumą artimui.

Bet to, kaip mes jau sakėme, kiekvienas žmogus yra gavęs iš Dievo dovanas tam, kad atliktų meilės darbus dėl kitų žmonių, tai reiškia, kad kiekvienas žmogus turi meilės pareigą bendradarbiauti su Dievu dėl kitų gerovės.

Visų pareigų suma sudaro prigimtinių įstatymą. Žmogus, užlaikydamas tą įstatymą, tai yra išpildydamas tas pareigas, tuo pačiu užlaiko ir išpildo prigimtinę religiją, kitais žodžiais, jis gerbia ryšius, kurie jį Jungia su viskuo, kas jį supa.

a) Sąžinė.

Prigimtinis įstatymas pažįstamas dėka sąžinės, sielos šviesos, kuri padeda mums pažinti gėrį, kaip siektiną, ir blogį, kaip vengtiną bei ištaisytiną.

Kiekvienas žmogus mąstymo keliu gali pats savyje atidengti kai kuriuos paprastus ir aiškius principus, kurie turi vadovauti jo veikimui ir nukreipti jį į paskirtą tikslą, pvz.: garbinti Dievą, neužmušti, nevogti. Kiti principai gali būti gaunami, padarant logiškas išvadas: pvz., atsargiai elgtis su ginklu, kuris gali iššaukti artimo mirtį, nemažinti darbininkui teisingo uždarbio, kas būtų vagystės slapta forma, ir t.t.

Kiti principai gali būti išvesti tik su didelėmis pastangomis; juos suprasti, reikalinga jau labai išvystyta sąžinė.

Be to, prigimtinių įstatymų principus sąžinė pritaiko praktiškojo gyvenimo konkrečioms atvejams. Ji tvirtina: tas leidžiama, tas draudžiama.

Tasai sąžinės pritaikymas sutinka visos žmogaus būtybės reakciją, – vaizduotės, o ypač jausmų. Sąžinė pateikia savo sprendimą, bet jos balsas lengvai gali dingti aistrų triukšme. Netgi būna, kad aistros sąžinę galų gale iškraipo.

Sąžinės apšviesta valia priima sprendimą, už kurį viena ar

kita prasme atsakys visa žmogaus būtybė Tai reikš, kada žmogus paklausė savo sąžinės, ar nepaklausė.

b) Dievo įsakymai.

Kaip jau sakėme, prigimtinis įstatymas gali būti pažintas paties proto.

Bet ar daug yra tokių žmonių, kurie pajėgia giliai į save įžvelgti ir rasti sau vadovą? Tokioms sąlygoms esant, ar negalima tikėtis, kad Dievas atskleistų žmonijai, pakankamai aiškiai išreikšdamas tas bendras elgesio ir veikimo taisykles, kurias jis įrašė žmogaus sielos gelmėse.

Žydų, kaip ir krikščionių, religija, tvirtina, kad Dievas davė žmonėms tam tikrus įsakymus, kurie yra ne kas kita, kaip prigimtino įstatymo pagrindinių principų rinkinys.

Tuos Dievo apreiškimu mums duotus įsakymus mes vadiname Dievo įsakymais. Tai ne eilė varžančių potvarkių, kuriuos būtų Dievas sauvališkai sugalvojęs tam, kad apribotų žmogaus veiklos lauką ir išbandytų jo gerą valią.

Ne, tai kopija įstatymo, įrašyto į pačią žmogaus prigimtį ir turinčio tikslą jo pilną suklestėjimą.

Ir iš tiesų, pradėdami pirmuoju įsakymu, eidami iki septintojo ir užbaigdami dešimtuoju, mes ten nerandame nieko priešingo prigimčiai, o randame tiktai lengvai įsisavinamą metodą, kaip žmogui pasiekti savo laimę*

VIII skyrius. Prigimtinės žmonių bendruomenės.

Pagal savo prigimtį žmogus priklauso dviems bendruomenėms:

1) tai šeima — natūrali bendruomenė, skirta tarnauti žmogaus giminės pratęsimui ir aprūpinti jo vystymąsi iki subrendimo;

* Pagal Sokrato mokslą, aukščiausia laimė yra gryna sąžinė, o didžiausia nelaimė netyra sąžinė. (Žiūr. Sokrato Apologiją). Iš tos Sokrato idėjos išplaukia prigimtine Platono, Aristotelio ir Kanto moralė. Svarbu pažymėti, kad rimčiausi prigimtinės moralės atstovai negali apsieiti be Dievo, kaip aukščiausio įstatymdavio, idėjos.

2) tai valstybė — natūrali bendruomenė, skirta pagelbėti šeimoms ir asmenims jų paskirties išpildymui.

Tas dvi natūralias žmonių bendruomenes detaliau mes pana-
grinėsime kiek vėliau. Čia mes apsiribosime, nurodydami jų eg-
zistavimo patį faktą.

Bet neužmirškime, kad visų pirma žmogus priklauso daug
platesnei bendruomenei, kuriai jis turi tarnauti: *žmonijai*.

ANTRAS AKTAS. KVIETIMAS Į AUKŠTESNĮ GYVENIMĄ

Krikščionybė mus moko ne tik tai, kad Dievas sutvėrė žmogų
ir padarė jį visatos statybos darbininku.

Ji papildo — ir čia ji pareiškia kaip vienintelė, — kad Kūrėjo
sumanymu žmogus turi būti įjungtas paslaptingu, bet tikru būdu
į patį dieviškąjį gyvenimą ir tokiam laipsnyje, kokiame ribota
būtybė gali būti įjungta.

Tokia drąsi krikščioniška pažiūra:

tarp izoliacionizmo, kuris Dievą palieka toli nuo Jo kūrybos,
ir panteizmo, kuris suplaka juos į vieną esmę.

Krikščionybė priima tarpinį sprendimą, kuris didesniame
laipsnyje suartina Kūrėją su jo kūriniais, betgi nesuliedamas.

Suartėjimas privedamas iki kraštutinės ribos, kiek sutvertoji
žmogaus asmenybė gali dalyvauti pačiame dieviškame gyvenime.

Bet suplakimo nėra. Pagrindinis skirtumas tarp Dievo ir jo
kūrinių išlieka aiškus:

nuo kontakto su žmogumi Dievas nesumenkėja ir nepasi-
keičia. Ar žmogus priima ar atmeta tą niekuo nesąlygojamą ant-
gamtinę dogmą, daug ar mažai žmonių dalyvauja dieviškame
gyvenime, Dievas nuo to nepasikeičia.

Iš kitos pusės, stodama į spindintį dievišką gyvenimą, žmo-
gaus prigimtis neištirpsta ir neužgęsta. Tai, ką jis gauna, nėra
priešinga prigimčiai. Tai — nepramatytas atskleidimas.

Ką galėtų reikšti antgamtinis pradas, sudarkęs natūralų?
Kaip įsivaizduoti Dievą — Išgelbėtoją, reikalaujantį iš išrinktųjų
atsakyti Dievo — Kūrėjo? Malonė nenaikina prigimties; ji
priešingai, ją ištobulina jai priklausančių ypatingų savybių dėka.
(G. Tibon, *„Karmelitiški tyrinėjimai“* 1939. I tomas)

1. *Dievo malonė.*

Toji malonė yra mums Dievo duota ne pagal mūsų nuopelnus, bet ypač išimtinė tvarka, dėl ko bažnytinėje kalboje ir vadinama „malonės“ terminu (tai yra padarančia mus tapti šventais ir Dievui maloniais).

Tokiu būdu, malonė yra mūsų būtybės iškėlimas, surištas su tuo, kad Dievas įjungia mus į savo gyvenimą.

Aišku, Joks sutvėrimas, remdamasis savo prigimtimi, negali reikalausti dalyvavimo dieviškame gyvenime. Toji dieviška malonė yra visiškai laisva dovana.

Tasai į dieviškojo gyvenimo pilnumą įsiskverbimas sukelia mumyse gilius pasikeitimus, perverdamas mus spinduliais, kurie nenaikina mūsų žemiškosios prigimties, taigi ir laisvės, kuri, kaip žinome, yra organiškai surišta su žmogaus prigimtimi, kaip moko Romos popiežius šv. Martynas ir šv. Maksimas išpažinėjas. Jie suteikia naują, viršžmogišką, dievišką kokybę, panašiai kaip į ugnį įmesta geležis įgauna skirtingą kokybę, nekeisdama savo prigimties.

Kadangi Dievas gyvena mumyse, pašvenčiamoji malonė dar vadinama gyvenimą teikiančioji.

Kadangi Dievas, visada veikdamas, bendradarbiauja su mumis kiekviename mūsų veiksmu, malonė vadinama veikiančiąja. Tokiu būdu, Dievas pareiškia savo dalyvavimą nuosekliu įsikišimu, atitinkamai mūsų vykdomiems veiksams,

Įsiskverbdamas į mūsų žemišką veiklą, kiek ji bebūtų prastutė, Dievas sukilnina kiekvieną mūsų veiksmą, o tuo pačiu ir amžiną vertę.

Pagal dieviškąjį planą žmogus, tokiu būdu iškeltas į antgamtinę plotmę, nenustoja būti bandomas; bet tokiu mastu, su koku jis stropiai vykdo savo pašaukimą, žmogus vis labiau stiprina savo ryšį su Dievu iki to momento, kada jis pasiekia galutinį artimumą su Dievu.

Taip atrodo pagrindiniuose bruožuose kryptis, kurią Dievas duoda žmonijai; jau ant žemės Jis paslaptinai atidavė save žmonijai, kad ją patrauktų į amžinąjį gyvenimą, į šeimynišką susijungimą su juo pačiu.

Tai puikiai apibūdina vysk. Gikas: "Kas tai yra malonė? Ne-kantrus Dieviškas laukimas"*.

Čia naujai jaučiamas Dievo žingsnis, Dievo, kuris yra meilė.

2. Papildomos malonės dovanos.

Kad niekas nepažeistų to vidinio artumo, į kurį Tvėrėjas kviečia savo kūrinius, Dievas, pagal Bažnyčios mokslą, prijungė prie pašvenčiamosios malonės kai kurias papildomas malones, kurių paskirtis glūdi tame, kad būtų galima nugalėti anksčiau minėtas žmogaus "silpnynes": nežinojimą, ligą, mirtį, geismus.

1) Kad žmogus savo gyvenimo paskirties klausime ne klaidžiotų sunkiame kelyje nuo nežinojimo į pažinimą, Dievas jam davė išmanymo dovaną.

Tos dovanos dėka, žmogus įgijo žinojimą, nepalenktą abejonėms ir nepriklausomą nuo nuotaikų, vidinį pažinimą materialinės ir dvasinės realybės, arba, kraštutiniu atveju, sugebėjimą su ypatingu lengvumu suvokti realybę pojūčių pagalba.

Taip galimi pašalinti klaidžiojimai ir klaidos.

Pojūčių veikla, aišku, nesumenkėjo ir neprarado savo reikšmės. Ji ir toliau davė žmogui jutiminį pažinimą, turintį savo patrauklumą, bet jau nebepajėgų išmušti dvasios iš tikrojo kelio.

2) Kad žmogus ne kentėtų nuo kitų materialinių kūrinių, Dievas jam davė bebaimiškumo dovaną.

Žmogus liko pasinėręs pasaulyje, kur daug jį supančių kūrinių, bet jau nebesutiko nieko, kas galėtų jį sužeisti ar kliudyti jo siekimams.

Jis darbavosi be jėgų įtempimo ir nesikankindamas.

3) Kad žmogus nebūtų palenktas nepermaldausiam mirties įstatymui, Dievas davė jam nemirtingumo dovaną, praturtinančią

* Autorius turi mintyje perteklių dieviškosios meilės, kuri nesitenkina natūraliais dalykais, ir labai ilga eiga savo plano, o sutrumpina jį savo meilės liepsna.

Jeigu Dievas nesutrumpintų tų dienų, neišsigelbėtų joks sutvėrimas. Tai liečia visus mūsų bandymus.

ne sielą, kuri pati savyje nemirtinga, o visą žmogišką visumą, kuri pagal savo prigimtį nepastovi.

Tuo pačiu turėjo pereiti iš žemiškojo bandymo į dangiškąją laimę, nepatirdamas kūno ir sielos atsiskyrimo, tai yra nepatirdamas mirties.

4) Kad žmogus, turėdamas tuo pat metu ir kūną ir sielą, būdamas protingas ir jausmine būtybe, nebūtų pasmerkta vidienei kovai, siekiant laimėti pastovią proto pirmenybę virš instinktų, Dievas davė jam vidinės vienybės dovaną, apsaugojančią jį nuo visokių geismų.

Tuo pačiu kūnas, neprarasdamas savo teisingų reikalavimų, pakluso sielai; jausmų godumas dingo, kaip dingo ir nesuvaldomas traukimas į tai, kas medžiagiška. Sudėtingos žemiškosios visumos vienybė buvo realizuota aukštesniame laipsnyje.

3. Sukurta harmonija.

Tokiu būdu, malonė sukūrė žmoguje ir tvariniuose tobulą harmoniją, nepalyginamą su tuo, ką prigimtis galėjo pasiekti vien savo jėgomis;

išorinis pasaulis buvo visai palenktas žmogui ir padėjo jam savo tikslą siekti;

pačiame žmoguje jausmai visai pakluso protui, kūnas visai pakluso sielai, protas visai nuskaidrintas, siela visiškai užpildyta dievišku gyvenimu, pačiam Dievui priklausančiu, ir tame gyvenime ji sėmėsi jėgos ir pažinimo, kas leido jai tęsti Kūrėjo neužbaigtą darbą.

Per kūriniją – meilės darbą – tekėjo galingas meilės sriautas, jungias tarpusavyje ir su Dievu visas būtybes, pradedant paprasčiausia ir baigiant aukščiausia.

Siela turėjo galimybę vis labiau pasinaudoti dieviškuoju į ją veikimu, vis giliau įsiskverbti į dieviškąjį gyvenimą ir, tokiu būdu, užsitarnauti didesnę užmokestį danguje.

Kūnas, laisvas nuo per didelių potraukių, priirišančių jį prie medžiaginių daiktų, apgintas nuo neprotingų, perdėtų savo siekių, galėjo iki aukščiausio laipsnio išvystyti jame glūdinčias galimybes, naudojantis puikiu sielos vadovavimu, su kuria jis turėjo dalintis amžinąja laime.

Pati materija dalyvavo antgaminiame žmogaus išaukštini-
me, be ypatingų pastangų įvykdydama savo paskirtį, kad taptų
dar gražesne ir harmoningai įeitų į dieviškosios kūrybos visumą.

Ne tiktai sielos, – visas pasaulis ir pati materialinė prigimtis
pereina į antgamtinį planą. Pati materija, kaip ir mūsų protas ir
mūsų valia, randa antgamtinėje plotmėje pusiausvyros ir vie-
nybės aukščiausią centrą; tikras principas, nuo tol gaivinas pa-
saulį, tai įdiegtas jame antgamtinis pradai.

(Ž. Levi, „Prieš netikinčiojo akis“)

4. *Kaltės galimybė.*

Tame nuostabiame pastate liko vienas plyšys, vienas vienin-
telis, pro kurį galėjo įlįsti blogis.

Tas įtrūkimas galėjo atsirasti žmogaus valioje, todėl, kad ta
valia, nors ir palaikoma dieviškojo veikimo, liko nemažiau visiškai
laisva.

Jeigu Dievas būtų pašalinęs tą laisvę, Jis, tuo pačiu būtų
atsisakęs nuo sumanyto darbo, nors būtų padaręs iš žmogaus ne
sąmoningą bendradarbių, o aklą įrankį, mėsos ir kaulų paprastą
gabalą, instinktais besivadovaujantį gyvulį.

Pagal dieviškąjį planą, toji laisvė turėjo būti pagerbta, bet
tuo pačiu žmogui liko galimybė priešintis tam planui, sukilti prieš
Dievą, griauti bendrąjį darbą, darant didžiulį nuostolį – aišku,
ne Dievui, o pačiam žmogui.

Dar daugiau, priežastis pasipriešinti dievišajam planui taip
pat reiškė iš esmės atsisakyti nuo gyvenimo Jo artumoje, tai yra,
atmesti malonę, o tuo pačiu prarasti ir tas ypatingas dovanas,
kurios lydi malonę.

Tokio maišto pasėkos tegalėjo būti vien katastrofiškos.

5. *Gėrio ir blogio pažinimo medis.*

Vienui vienintelė gyvenimo padėtis buvo nurodyta žmogui:
pasitikėti Dievu ir savosios laimės klausime visiškai atsiduoti Jam.

Atrodo, tą idėją Biblija vaizdingai nusako, kada pasakojime
apie pasaulio sukūrimą ji kalba, jog Rojaus sode apgyvendintas
žmogus turėjo neliesti gėrio ir blogio pažinimo medžio, tai yra

neliesti specialių paties Dievo teisių; žmogus turėjo pačiam Dievui palikti nuspręsti, kas žmonijai gera ir kas bloga.

6. Humanizmas ir antgamtinis pradas.

Tokiu būdu, dieviškasis planas reikalavo, kad žmogus įsijungtų į vidinį Dievo gyvenimą; visa kita galų gale buvo sukurta tik dėl to.

O dieviškasis planas nepakeičiamas.

Reikia, ir šių dienų žmogus yra pašauktas į tą artumą su Dievu; sau laimę surasti žmogus gali tiktai gyvendamas dieviškojo gyvenimo spinduliuose, tiktai priimdamas Dievo malonę.

Norint žmogui išlaikyti pusiausvyrą, reikia būti antgamtinėje plotmėje.

Tuo pačiu, bet koks mėginimas kurti savo asmenybę, svorio centro neperkeliant į ką kitą, yra pasmerktas nepasisekimui.

Jei žmogus apsiriboja tuo, kad harmoningai išvystytų savo prigimtus gabumus, jis stato bokštą, kuris niekad negali būti užbaigtas ir kiekvieną momentą gresia griuvimas.

Tokiu būdu, humanizmas – toji formulė, kuria naudojami filosofai, mąstytojai, auklėtojai, kad galėtų sukurti idealų žmogaus tipą – turi skaitytis su dieviškuoju planu jo visumoje.

Iš to seka, kad prie esamos visatos tvarkos integralus humanizmas turi įjungti antgamtinį pradą.

Prie to svarbaus klausimo mes dar sugrįšime vėliau, dabar pasitenkindami tik bendru nurodymu.

7. Malonės perdavimas.

Pagal Bažnyčios mokslą kiekviena žmonijos karta turėjo perduoti sekančiai kartai ne tik natūralųjį gyvenimą, bet ir malonę kartu su ją lydinčiomis ypatingomis dovanomis.

Solidarumo įstatymas, valdantis natūralią eigą ir darąs mus priklausomus nuo kitų žmonių veiklos, kuri esti ar tai teigiama, ar neigiama, liečia taip pat ir antgamtinį pasaulį.

Jeigu tėvai prarastų antgamtinį gyvenimą, jie nebegalėtų jo perduoti ir savo vaikams, kaip lavonas negali perduoti natūralaus gyvenimo.

Kad galėtume pilnai suprasti, kodėl Dievas įrašė į žmogaus

prigimtį tą paslaptinę solidarumo įstatymą, reikėtų būti pačiu Dievu.

Kadangi tai negalima, neišvengiamai kai kas lieka nesuprasto.

Bet mes galime teigti, kad Dievas, nustatydamas tą įstatymą, vadovavosi meile, nes Jis yra pati Meilė.

To reikšmę ir grožį mes suprasime geriau, nagrinėdami atpirkimo paslaptį.

Todėl neužbėgsime į priekį, o tęsime Bažnyčios mokslo dėstymą.

TREČIASIS AKTAS. GIMTOJI NUODĖMĖ

Nurodžius mums, į kokį artumą su pačiu savimi Dievas pašaukė savo kūrinius, krikščionybė tvirtina, kad pirmoji žmonių karta iš savo kaltės prarado jiems teikiamą antgamtinę dovaną, kurią po to, solidarumo įstatymo dėka, prarado ir visos sekančios kartos.

Tą tiesą priimti labai sunku, ir ji sukelia daugelio mąstytojų stebėjimąsi. Be to, yra tikra ir tai, kad nėra kitos tokios bažnytinės dogmos, kuri būtų taip klaidingai ir sauvaliai aiškinama, kaip toji dogma.

Tam pirminiam nusikaltimui suverčiamas visas blogis, kurį tik mes kenčiame.

Būna ir taip, kad dar toliau nueinama, kad apkaltinamas Dievas nerūpestingumu, neižvalgumu, žiaurumu:

Kodėl Jis nesiėmė priemonių sukliudyti?

Kodėl Jis iš visų galimų variantų kaip tik išsirinko tą žmoniją, kuriai buvo lemta nusidėti?

Kodėl Jis pajungė žmones tam baisiam solidarumo įstatymui, kurio dėka nekalti tampa svetimos piktos valios auka?

Kodėl Jis leido net pirmai kartai sudarkyti Jo darbą? Ir taip toliau...

Pasistenkime visa tai nušviesti.

1. Nuodėmės pramatymas.

Pirm visko prisiminsime, jog Dievas panorėjo sutverti būty-

bes, pajėgias asmeniško ir laisvo bendradarbiavimo Jo darbe būdu, pelnyti amžinąją laimę.

Bet, leisdamas žmogui su Juo bendradarbiauti, Dievas neišvengiamai sutvėrė žmogų, galintį nusidėti. Blogai panaudodamas gautas dovanas, tvarinys priskyrė sau beprasmišką galimybę kovoti su Dievu ir priešintis Jo plano įgyvendinimui.

Tokiu būdu, tverdamas žmogų, Dievas pramatė nuodėmės galimumą, kaip piktam panaudotos laisvės pasėką.

Jei Dievas nesustojo savo kūrybiniame akte, tai būkime tikri, kad jis pramatė darbe savo gėrio sumą, kuri begaliniai viršijo visą blogį, kilusį maištaujant žmogui.

2. Adomo nuodėmė.

Dabar pažymėsime akyliau, kame toji kaltė žmonijos aušroje.

Galime įvairiai suprasti:

a) Kaip mes sakėme, silpnąją vietą sudarė žmogaus valia, kuri, likdama laisva, galėjo prieštarauti dieviškajai valiai. Dievo nurodymo atsisakymas buvo valios kvailo sprendimo pasėka.

b) Kiti teologai teigia, kad Adomo nuodėmė, turėjo tam tikrą vaidmenį ir protas, širdis, bei jausmai, betgi valia nešusi pagrindinę atsakomybę, kaip kad esti kiekvienoje sunkioje nuodėmėje. Toks supratimas labiau organiškas, artimesnis žmonijos prigimčiai, kaip mes ją dabar pažįstame: visas žmogus dalyvauja nuodėmėje. Bet tai nebuvo nuodėmė, padaryta su vaikišku pažinimu ar tiktai lemtingas aplinkybių supuolimas: Adomas ją padarė visiškai sąmoningai.

Žmogus panoro ieškoti laisvės ne Dievuje, o savivaliavime. Jis nepaklausė kokioje tai srityje, kuri Apreiškimo nepatikslinkta. Bet tas nepaklusnumas turėjo savyje ieškojimą nepriklausomumo nuo Dievo. Tai buvo tolygu atsisakymui nuo Dievo draugystės.

O tai buvo tolygu taip pat ir likvidavimui elemento, būtino kiekvienai sutvertai būtybei.

Taigi, tai buvo žingsnis į savižudybę.

Tai reiškė atmesti Dievo nustatytą tvarką ir pažeisti pasaulio harmoniją.

Pirmoje žmogaus nuodėmėje esmėje įvyko: išdidumo nuodėmė, neištikimybės ir nedėkingumo nuodėmė.

Sutvertasis Dievas (žmogus), koku jis buvo, naudojantis stipriu šv. Augustino išsireiškimu, nesuprato to, kad jis negali būti Dievu vien savo prigimties galia ir gali tokiu tapti tiktai jungdamasis prie tikrojo Dievo. (*Katalikų Teologinis Žodynas straipsnis "Gimtoji nuodėmė"*)

3. Biblijos pasakojimas.

Dar kartą grįžtame prie Pradžios knygos pasakojimo. Jame mes rasime tai, ką dabar pateikėme.

Susidaro išpūdis, kad gundymas pasireiškė iš išorės: pasakojimo tęsinyje kalbama apie piktąją dvasią, demoną, kuris stengėsi sužadinti pirmųjų tėvų apetitą.

Bet ar dar reikia priminti, kad tas demono pavaizdavimas kalbančia gyvate atspindi materialų ir vaizdingą dalyko suvokimą?

Reikia išryškinti tai, ką moko Bažnyčia:

Pirm žmogaus Dievas sutvėrė laisvas, grynas dvasias (sveika filosofija prileidžia galimumą tokių kūrinų); kai kurie iš tų būtybių, piktnaudodami savo laisvę, ieškojo patys savyje savo laimės šaltinio, kai tuo tarpu tokiu šaltiniu tegalėjo būti tiktai Dievas. Jų išdidumas privedė juos prie nupuolimo.

Bet pagal solidarumo įstatymą, kuris jungia visas sutvertas būtybes, kaip medžiagines, taip ir dvasines, tai maištaujantys angelai tapo tuo pačiu kenksmingais dėl kitų dvasinių sutvėrimų.

Tokiu būdu, galima suprasti, kad stengdamosios įtraukti kitus į blogį, kuriuo jos pačios buvo persiėmę, tos puolusios būtybės pasistengė įteikti žmogui mintį taip pat apsieiti be Dievo.

Atkreipkime dėmesį į formą, kurioje vyksta gundymas: "Jei-gu valgysite tą vaisių, būsite kaip dievai".

Kaip jau sakėme, tai ir buvo tas vienintelis dalykas, kurio stigo žmonėms: būti kaip Dievas, tai yra gyventi nepriklausomai, tapti absoliučiais savęs šeimininkais.

4. Adomo sulauktos pasėkos.

Jos įvairios: suardyta nuostabi visos kūrinijos harmonija. Sutrikimai pastebimi visur.

a) Visų pirma neišvengiamas santykių nutraukimas su Dievu.

Atsisakymas gerbti Dievo teises yra tolygus atsisakymui su juo draugystės. Panorėjęs tapti Dievui panašiu, žmogus pasidarė jo varžovu.*

Tuo pačiu draugystė su Dievu tampa nebegalima, nebėra pašvenčiamosios malonės, nebegalima patekti į amžiną laimę.

Pradžios knyga nurodo, kad Dievas pavarė Adomą ir Ievą nuo savęs.

Žmogus, tasai Dievo vaikas, vėl tampa paprastu sutvėrimu: vietoj to, kad jis pakiltų kuo aukščiau, jis nukrinta į grynai žmogišką plotmę.

Jo puolimas padeda prarasti elementą, kurs būtinas jo laimei, nes žmogus buvo sukurtas tam, kad gautų pašvenčiamąją malonę.

b) Toliau sutrinka santykiai su išoriniu pasauliu.

Žmogus prarado bet kokią kontrolę medžiaginiam pasauliui. Visa darbo kaina (dabar jau sunkus darbas), jis vėl įgyja kai kurią galią. Po tūkstančių pastangų ir žiaurių nepasisekimų jis pasieks tokios galios – ir tai įvyks neužilgo, atsižvelgiant į tą lygį, kurį mes dabar turime.

Iš kitos pusės, pagal Kūrėjo planą, medžiaginis pasaulis turėjo žmogui pagelbėti suartėti su Dievu. Nuo to momento, kada žmogus nutraukė su Dievu santykius, žemiau jo stovįs pasaulis neskubėjo paklusti žmogaus veiksmui. Vietoj to, kad jam pagelbėtų, dažnai trukdydavo.

Visas pasaulis pasirodė esąs paliestas pirmosios nuodėmės. Kūriniai ir žmogus sudarė viena... nuo tos dienos, kada žmogaus širdis nusigrėžė nuo Dievo... Visi daiktai prarado vienybę, kryptį, pasidarė neatidengtų vertybių padėtyje, pasidavė bet kokiam savivaliavimui, bet kokiam sielos polinkiui. (*Ž. Muru, "Žmogaus gyvenimo krikščioniškoji prasmė"*)

* Išsiaiškinti žmogaus puolimo pasėkas galima tiktai pripažįstant žmogų pagrindiniu ir vientisu sutvertos visatos centru, kas ir atitinka dievišką planą, paminėtą šv. Rašte ir Bažnyčios Tėvų veikaluose. Logiška galimybė tokio sukoncentruoto centro nurodyta neoplatonizmo filosofijoje, vienoje iš gražiausių pasaulyje filosofijų, kurios dėka egzistuoja šių dienų filosofija ir šių dienų mokslas dabartiniame išsivystyme. Pvz. geneologinį Hegelio, svarbiausio atstovo "Niurtenberginės linijos" filosofijos vystymąsi labai lengvai išvesti iš neoplatonizmo.

Pradžios knygos pasakojimas čia pakankamai aiškus: “Dėl tavęs prakeikta žemė”, – kalbėjo Dievas Adomui. Tai reiškia: žmogus visur sutiks pasipriešinimą ir turės sunkiai dirbuotis, kad galėtų įsigyti tai, kas būtina gyvenimui.

c) Ir pagaliau tai buvo taip pat pusiausvyros praradimas pačiam žmogui.

Dalykas tame, kad pažinimo, bebaimiškumo ir kitos dovanos buvo surištos su malone; kada malonė buvo prarasta, dingo ir dovanos.

Kūnas tapo palenktas kančiai ir mirčiai. Jam tenka visą laiką gintis nuo medžiaginio pasaulio, ir anksčiau ar vėliau neišvengs mirties. Ir Dievas paskelbia tą bausmę: “Aš padauginsiu tavo vargus, – sako Jis moteriai, – tu skausmuose gimdysi...” “savo veido prakaite valgysi duoną”, – sako jis vyrui... Tai apie kančias. “Kadangi tu esi dulkės ir vėl dulkėmis pavirsi” – tai apie mirtį. Siela nebevaldys aklų kūno instinktų. Iškilis nesutarimai tarp sielos ir kūno.

Protas, norėdamas praturtėti, turės naudotis pojūčiais. Išeidamas iš visiško nežinojimo, jis progresuos aklai, paliktas vien savo priemonėms. Sudėtingi ir netgi neišsprendžiami klausimai jį apsups iš visų pusių.

Valia, pakankamai neapšviesta proto, į visas puses traukiama geismų, lengvai pasiklys, ieškodama laimės ten, kur jos nėra.

Sutrikimas atsiranda pasaulyje.

Aišku, niekas nėra sugedęs savo pagrinde. Kiekvienas pasta-
to akmuo sveikas. Medžiaginis pasaulis nesugadintas; nesugadin-
tas nei žmogaus kūnas, nei jo protas, valia dar pajėgi siekti gėrio.

Bet viskas išsklaidyta. Dabar žmogui pačiam tenka surinkti savo ir medžiaginio pasaulio sudedamąsias dalis, tuo tarpu kai anksčiau Dievas jį apsaugodavo nuo tų ypatingų darbų. Neužbaigtą kūrybos darbą žmogui tenka pradėti žymiai žemesnėje plotmėje.

Ir tame – visa žmonijos istorija, nuo akmens amžiaus iki mūsų dienų: ilgos ir atkaklios pastangos žmogaus, kad pajungtų sau gamtos jėgas ir išgautų iš jų kai kurią naudą, kad kovotų su ligomis ir atitolintų neišvengiamą mirtį. Kad praplėstų pažinimo akiratį ir išspręstų savo egzistavimo problemas, kad apvaldytų savo būtybės įvairius siekius ir atstatytų savyje bent kiek pusiausvyros.

O nustoję telktis apie vieną meilės centrą — Dievą, žmonės pradeda veikti, spręsdami tą klausimą atskirai vienas nuo kito, tuo tarpu kai visa žmonija yra organizuota bendrai veiklai.

5. Dieviškojo plano išnaudojimas.

Vieno sutvėrimo kaltė negalėjo pakeisti dieviškojo plano, kuris nekeičiamas.

Taigi, Kūrėjo planas ir po pirmojo puolimo išliko visoje savo pilnumoje: žmogus liko pašauktas gyventi artumoje su pačiu Dievu. Savo tobulos pusiausvyros jis negali rasti kitaip, kaip antgamtinėje padėtyje, į kurią jis buvo nukreiptas iš pat pradžių.

Ką jis bedarytų, žmogus liks nepatenkintas, šalia savo žemiškų džiaugsmų, jis visada trokš grįžti į prarastą rojų.

Beieškodamas laimės žemėje, jis veltui stengsis sukurti gražiausias filosofines, ekonomines ir socialines sistemas; jo visos pastangos viena po kitos patirs nepasisekimą, nes jose nėra pagrindinio elemento: jo būtybės klestėjimo Dievo artumoje, kitais žodžiais, malonės gyvenime.

6. Gimosios nuodėmės ir jos pasekų perdavimas.

Įvykis su Adomu esmėje mus dažnai domina. Mus slegia mūsų pačių pažeminimas, ir tai sukelia mūsų pasipiktinimą.

Tame klausime mintys pakrinka, kaip ir visada kad būna, kai ginčas paliečia jautrią vietą.

Taigi, mes tapome tolumo protėvio žioplumo auka. Dėl vieno kaltės ir, atrodytų, be jokio mūsų dalyvavimo, mes esame pasmerkti tamsai, ligai, mirčiai. Ir tokią piktadarybę vykdo Dievas?

Argi čia nėra tipiškas neteisingumo pavyzdys, kurį mes smerkiame žmonėse?

Gal būt, kai kurie svarstymai įneš daugiau aiškumo į tą ginčą.

a) Visų pirma, pažymime, jog savo apkaltinimuose žmonės turi atmintyje tik malonę lydinčias dovanas (apsaugojimą nuo tamsos, kančios, mirties), o ne pačią malonę.

Būti Dievo vaikais, dalyvauti dieviškame vidiniame gyvenime — ne taip jau juos traukia. Išsivaduoti iš dantų skausmo, be vargo išspręsti matematikos uždavinį, — štai kas juos patenkintų.

Bet tai reikštų neleistiną esamos problemos susiaurinimą,

nesistengiant priimti to bendro sprendimo, su kuriuo susipažinsime, kai kalbėsime apie Kristų.*

Jūs skundžiatės, kad solidarumo įstatymas pakenkė mums rojuje; džiaukitės tuo, kad jis veikia mūsų naudai ant Golgotos. Tiedu glaudžiai surišti plane. Tiktai abstraktus proto žaidimas gali juos išskirti; ir tai – negeras žaidimas. Todėl, kad liūdnas nedėkingumo įrodymas yra atsisakyti pareikšti padėką Dievui ir neteisingai priskirti jam klaidas kūryboje. (*Sertillanžas, "Netikinčiųjų katekizmas"*)

b) Be to, ar esame tikri, kad mes patys būtume pasielgę kitaip negu Adomas? Ar būtume išlaikę sau antgamtinės dovanas, kurias jis gavo? Ar neturėtume prisipažinti, prisiminę savuosius nusikaltimus, kad savo santykiuose su Dievu mes parodėme ne mažiau nerūpestingumo, kaip Adomas?

Aišku, kad tuo mes užsitarnavome, patys būdami kalti, tą patį, ką dabar mes kenčiame dėl savo kaltės. O tai ar ne tas pats?

Ir jeigu mes sugretiname vargus, kuriuos mums tenka nešti dėl gimtosios nuodėmės, su tais, kuriuos mes patys užsitraukėme asmenišku nusikaltimu, tai ar visada persvara bus toje pačioje pusėje?

Šiaip ar taip, ar nereikėtų suteikti teisę spręsti gimtosios nuodėmės klausimus ir reikšti pretenzijas tik tiems, kurie "teisūs" prieš Dievą? Bet, pasirodo, jei mes imsime klausyti šventųjų, tai išgirsime tikriausiai, didelei mūsų nuostabai, kad jie gimtosios nuodėmės dogmą ir tos nuodėmės pasėkas priėmė besąlygiškai...

Nors mes daug ką ir praradome gimtosios nuodėmės rezultatais, bet tai, kas svarbiausia, iš mūsų nebuvo atimta – žmogus išlaikė savyje dieviškąjį paveikslą ir panašumą.

Kas gali drįsti kalbėti apie neteisingumą, jei po sulaužymo teisėtų reikalavimų, valdžia ne tik atleidžia, bet ir suteikia nusikaltusiems dar daugiau privilegijų? O tai kaip tik ir yra: Dievas

* Mes tada matysime, kad mums grąžinama tai, kas svarbiausia ir kad tuo pačiu mes patenkame į padėtį, beveik tokią pat gerą kaip toji, kurioje Adomas buvo iki nupuolimo: mes vėl atgauname galimumą dalyvauti dieviškame gyvenime. Kas liečia malonę lydinčias dovanas, (beaistriskumą, nemirtingumą ir kt.) mes matysime, kodėl jos nėra mums sugrąžintos.

atleidžia, duodamas mums Kristų, ir telieka tarti Vakaruose giedamos Velykų naktį giesmės žodžius: "O, laiminga kalte, davusi galimybę mums gauti tokį Atpirkėją

c) Pagaliau, kad pilniau suprastume gimtąją nuodėmę, turime grįžti prie to paslaptingo, bet tikro solidarumo įstatymo, kuris valdo žvaigždžių kelius, kaip ir vystymąsi mūsų kūno ląstelių, ir nustato tarp visų žmonių vienybę pirmame žmoguje.

Aišku, mums sunku kentėti dėl gimtosios nuodėmės pasėkų, kaip ir dėl elgesio ir nerūpestingumo kitų žmonių; bet nereikia užmiršti, kad to įstatymo dėka, mes gauname beveik visas malones, kuriomis naudojames. Jo dėka jo mes naudojames gimdytojų rūpesčiu, šachmatininko darbu; kepėjo, gydytojo, piemens, ganančio bandą kalnų šlaituose, medvilnininko, besidarbuojančio Tolimųjų Rytų laukuose, žvejo, pasiekiančio net Arktiką.

Pasaulyje niekas nėra atskirtas vienas nuo kito. Dėl solidarumo srovės virpčioja visa kūrinų grandis nuo kiekvieno net mažiausios grandinėlės virpėjimo. Visi duoda ir visi gauna. Visi veikia ir iššaukia atsakomąjį veikimą. (*E. Ello, "Filosofija ir ateizmas"*)

Visa, kas aplink mus, visa, kas mumyse ir virš mūsų, sudaro nesuskaičiuojamus bevardžių darbininkų darbo vaisius, darbo, kuris organizuotas pagal solidarumo įstatymą, kad mums teiktų pagalbą.

Bet tada kam įžiūrėti tiktai neigiamą to įstatymo pusę? Kam reikalauti, kad Dievas pritaikytų jį vienpusiškai tiktai mūsų naudai? Kam kritikuoti įstatymą, kuris galų gale teigiamas?

Jeigu tik bus sąžiningai ir pilnai susumuota, tai paaiškės, kad solidarumas atneša daugiau gero, negu blogo... Mes norime negalimo pasaulio, kada, pasiduodami sentimentalioms nuotakoms, reikalaujame, jog grandiozinis ir nuostabus kosminis solidarumas, apėmęs laikus, erdves ir pasaulius, veiktų vienpusiškai, vieninteliai ir išimtinai dėl žmonių laikinio gėrio. (*Buaželio, "Transformizmo filosofiniai postulatai"*)

Užbaiga

Ar skaitytojai pilnai patenkinti tuo, kas pasakyta? Ne.

Lieka daug paslaptingo ir reikėjo to laukti, nes pati tema prašoka mūsų jėgas.

Mes matome žmogaus veidą visumoje, ir jis mums atrodo harmoningas. Bet įsivaizduokime protingą ir mąstančią skruzdę, kuri keliautų po mūsų veidą ir atrastų vieną po kitos jo dalis: "Kam tie burnos ir akių įdubimai? Kam tas kalnas nosies pavidale. Vienodas lygumas būtų daug gražesnis ir patogesnis .

Mes žmonės — šie pasaulio skruzdėlės; visuma išslysta iš mūsų žvilgsnio, mes matome tik smulkiąsias daleles, ir pagal jas mes norėtume spręsti apie viską. (*Diuplessi, "Apologetika" I t.*)

Tiktai viena būtybė yra aukščiausiai logiškos dramos ir ją supranta: Dievas, nes Jis žino, kur Jis veda pasaulį. O norint suprasti taip, kaip Dievas, reikia būti Dievu.

Bet vis dėl to, kuomet labiau mes įsigilinsime į tą temą, tuo geriau mums paaiškės gimtosios nuodėmės problema, nors esmėje ji visada liks tikėjimo paslaptimi. Galų gale tai yra lyg antraeilės reikšmės epizodas pasaulio dramoje kaip atvejis, kuriuo pasinaudoja Dievas, duodamas mums naują savo meilės įrodymą — Atpirkimą.

III

NUO KRISTAUS IKI MŪSŲ LAIKŲ

A. ATPIRKIMAS

Ivadas.

Dieviškasis sprendimas nepakeičiamas.

Po gimtosios nuodėmės žmonija, kaip mes matėme, liko pašaukta į antgamtinį gyvenimą, bet ji prarado galimumą atsakyti į tą pašaukimą.

Tiktai pats Dievas gali grąžinti žmonėms savo draugystę; susitaikymo iniciatyva gali priklausyti tiktai Jam.

Krikščionybė moko, kad Dievas parodė tą iniciatyvą, nes Jis – pati Meilė.

Kai tik gimtoji nuodėmė buvo padaryta, tą patį momentą, kada Dievo bausmė tapo nebeišvengiama, Dievas žmonijai užtikrino, jog ateityje bus dovanota.

Iš tikrųjų, teologai visada įžiūrėjo būsimo Išganytojo pažadą tuose žodžiuose, kuriais Dievas kreipėsi į blogi simbolizuojančią gyvatę: “Padarysiu neprietelystę tarp tavęs ir moteriškės, tarp tavo ainijos ir jos ainijos, ji sutrins tavo galvą”.

Tai nurodymas į Kristų, kuris, kilęs per Mergelę Mariją iš žmonių giminės, nugalės nuodėmę.

Ir mes matome, kad žmonija iš kartos į kartą drauge su pirmojo nusikaltimo prisiminimu neša savyje miglotą, bet nepalaužiamą viltį.

Atpirkimo pažadas ne sykį buvo Dievo pakartotas per patriarchus ir pranašus.

Vieno dieviško žodžio, vieno Jo palankaus ženkle užtektų, kad mes pajustume, jog mums atleista.

Faktiškai Dievas, pagal krikščionišką mokslą, nusprendė tai padaryti kitaip. Jis panoro išrinkti tokią priemonę, kokios žmogus negalėjo net įsivaizduoti:

gražinti žmonėms dieviškąjį gyvenimą per Jėzaus Kristaus, tikrojo Dievo ir tikrojo žmogaus įsikūnijimą, kančią ir mirtį. Dievas tarsi nusprendė:

“Aš viską padariau, kad išaukštintčiau žmogų iki savęs ir tuo aprūpinčiau jį laime žemėje ir amžinybėje”.

“Jis nusigręžė nuo manęs”.

“Aš vėl naujai meilę pareiškiu: jeigu jis nepanoro pakilti iki manęs, tai aš nusileisiu iki jo ir pasidarysiu jam panašiu”.

“Aš norėjau jį sudievinėti, bet jis atmetė mano pasiūlymą. Aš pasidariau žmogumi – vargšu, pažemintu, kenčiančiu, kad jis matytų, jog Aš – Meilė. Gal būtų, tada jis mane pamils, gal būtų, supras, kad tik manyje jis gali rasti savo žemiškąją ir amžinąją laimę”.

Kad susivienytų su išūnytais vaikais, Dievas paaukojo dėl to patį amžinąjį savo Sūnų. Iš Kristaus, to įsikūnijusio Žodžio, Jis padarė tarpinę grandį, tiltą ir tarpininką, turintį abi prigimtis, suvienijęs pradžioje juos su savimi, o paskui pagal brolišką solidarumą ir visuose mumyse. Sv. Atanazijaus ir šv. Augustino žodžiais tariant – Dievas tapo žmogumi, kad žmogus taptų Dievu. (*Sertillanžas, “Kas tai yra katalikybė”*)

Suprantama, kad toks nuostabus sprendimas pradžioje mus veda į skepticizmą.

Visos kitos religijos paslaptys, atrodo, galimos: jos tik savo paskirtimi viršija tas natūralias paslaptis, kurios mus supa.

O ši dieviškoji paslaptis, atrodo, prašoka visas sveiko proto ribas, paslaptis Dievo, tapusio žmogum, kankinto Jo sutvertų būtybių, numirusio ant kryžiaus, kaip piktadario; be to, žinant, kad šis aukščiausios meilės aktas daugeliui bus ne tik bevaisis, bet taps pajuokos objektu.

Suprantama, kad jau apaštalo Povilo pirmieji laišakai, skelbia naują religiją, sukėlė nepasitenkinimą: argi galima įtraukti Dievą į mūsų silpnumus ir mūsų vargus, nužeminti Jį iki tokio laipsnio, kad Jis pats kūrinių rankose tampa net žaislu?...

Nes iš Dievo einanti paikybė yra išmintingesnė už žmones ir iš Dievo einanti silpnybė stipresnė už žmones. (*I Kor 1,25*)

Bet, laimei, dieviškoji tiesa – ne mūsų tiesa.

Jeigu mūsų supratimas apie meilę būtų teisingesnis, jeigu mes nebūtume nuvertinę to žodžio ir paties dalyko, mums, tikriausiai, būtų buvę lengviau suprasti dieviškąjį planą. Bet, gal būt, ir mums teko matyti, iki ko gali nueiti žmogiškoji meilė.

Gal būt, mes pavyzdžiui, sutikome kada nors tokią merginą, kuri, apdovanota visomis fizinėmis ir moralinėmis savybėmis laimingoms jungtuvėms, o tačiau paaukoja visa, kad pasišvęstų sergančios motinos slaugymui.

Arba, gal mes matėme motiną, apsupančią savo rūpesčiu vieną iš savo vaikų, kurs gamtos nuskriaustas, paraližuotas ar idiotas. Metai iš metų ji baimingai budi pasilenkusi prie sūnaus patalo, niekada nesulaukdama nei atlyginančios šypsenos, nei padėkos žodžio.

Jai, tai motinai, pataria patalpinti ligotą vaiką į specialią įstaigą, kad daugiau galėtų užsiimti kitais, sveikais vaikais.

Bet ji atsisako.

Ją stengiasi perkalbėti, įrodinėdami, kad jos laukia ir kitos pareigos, ir, kad toji nelaimingoji būtybė, kuriai ji skiria savo rūpestį, dargi nepastebės, jei ji ims prižiūrėti svetimas žmogus.

Ji atkerta, kad nesupranta tokių samprotavimų, kad ji – motina to vaiko ir, kad tuo klausimas išspręstas...

Kad tokia meilė būtų sukurtose būtybėse, argi nereikia, kad pats Kūrėjas būtų aukščiausia meilė?

Tuo pačiu Dievas mums primena:

perdaug nesvarstyti Jo sprendimo “keistumo” arba to sprendimo dėl daugelio nevaisingumo.

Jis Meilė, ir klausimas tuo išspręstas.

Evangelija skelbia: “Nes Dievas taip mylėjo pasaulį, kad davė savo viengimiusįjį sūnų, kad kiekvienas, kuris tiki Jį, nepražūtų, bet turėtų amžinąjį gyvenimą”. (Jn 13,16)

Ir dar: “Tame yra meilė, ne kad mes mylime Dievą, bet kad Jis pirmas mus mylėjo ir siuntė savo Sūnų, kaip permaldavimą už mūsų nuodėmes”. (1 Jn 4,10)

Ir vėl: “Niekas neturi didesnės meilės, kaip ta, kad kas guldo savo gyvybę už savo prietelius”. (Jn 15, 13)

O Senajame Testamente: “Argi gali moteriškė užmiršti savo kūdikį? Bet, jei ji užmirštų, aš tačiau neužmiršiu tavęs. Štai aš

įrašiau tave ant savo rankų... Nebijok, nes aš atpirkau tave, pavadinau tave savuoju vardu; tu mano... Aš, Viešpats ir nėra kito Išganytojo, išskyrus mane ... Panaikinsiu tavo beteisiškumą, kaip rūką, ir tavo nuodėmes, kaip debesis; kreipkis į mane, nes aš atpirkau tave" (Iz. 49, 15).

Visas pikto puslapis, visą tamsą sielos gelmėse, visą visų amžių netiesos gausumą, visus blogio produktus, pagamintus tame fabrike, kuriuo yra pasaulis, — visa tai matė Kristus, . Bet Jis neatsitraukė siaube prieš savo uždavinį. Jis matė, kas tai krikščionis ir kas tai, įžeidžias jį latras, bet Jis nenusigrėžė su pasibaurėjimu nuo tų įžeidimų ar nuo pagarbos. Jis matė mus visus... Ir sakė: "Ramybė jums..." Kiekvienas, išžiūrėjęs į tą paslaptį, bus sukrėstas ir atsipeikėjęs iš savo sumišimo vien tam, kad visoje pilnumoje gėrėtusi tuo beribiu gailestingumu, ta dovanojimo beprotybe ir tuo gerumu, kuris žmonijos atžvilgiu turėjo ir giliausią išvalgumą ir didžiausią meilę. (*Sertillanlas, "Jėzus"*)

Kas dedasi dieviškoje Širdyje, Kristus davė suprasti palyginimo apie Sūnų palaidūną ir dar Gerojo Ganytojo pavyzdyje.

Ir evangelistas Jonas visai aiškiai nurodo, kad tikėjimas į tą begalinę dievišką meilę ir yra tas skiriamasis tikrųjų Kristaus mokinių ženklas. "Mes pažinome ir įtikėjome meilei, kuria Dievas mus myli". (1 Jn 4, 16)

Bet prisipažįstame, kad mums nelengva pažinti Dievo kelius, nes mes patys esame egoistai, užsidarę patys savyje;

mums sunku nesvyruojant atsiduoti tai meilės srovei, kuri išplaukia iš Dievo, perbėga per visus kūrinius, ir turi galų gale, jei mes patys tam nekliudysime, mus prinešti prie Dievo.

Tai toks vienintelis mūsų uždavinys: tikėti į meilę ir mylėti.

Laisvė mums yra duota tik dėl to.

Katalikų tikėjimas — kraujas mano gyslose: jei jo tekėjimas manyje liautųsi, aš negalėčiau save laikyti egzistuojančiu, ir aš negaliu žiūrėti į žmones kitaip, kaip dviejų faktų šviesoje, į ką suvedama ir visa kita: nupuolimo ir atpirkimo. (*Emilis Bondonas, "Trys miesto šventieji". Įvadas*)

Žmonijos evoliucijos dramą, vedančią per dvejones, ašaras ir kraują — taip, mes galime ją priimti, jeigu visa tai veda prie Dievo — žmogaus kančia turėjo vienintelį tikslą, būtent, grąžinti

jį atgal Tėvo dešinėje o kartu su juo ten nuvesti ir visą atpirtąją žmoniją.

Mes žinome, kad daugiau nėra sprendimų, išskyrus krikščioniškąjį, tokių sprendimų,- kurie būtų priimtini protui ir širdžiai. (R. Grusse, "istorijos balansas", 1946)

I skyrius. Švenčiausioji Trejybė.

Nagrinėjant atpirkimą, mūsų dėmesiui peršasi daug temų. Prie kai kurių iš jų sustosime; visų pirma prie Švč. Trejybės paslapties, prisimindami tai, kad Bažnyčia Kristuje mato antrąjį asmenį.

Dievas, skelbia Bažnyčia, yra vienas savo esmėje, bet kartu trijuose asmenyse, iš jų antrasis asmuo įsikūnijo, kad išdildytų žmonių nuodėmes.

Visų pirma, prisiminsime, kad Bažnyčia nesako, jog trys asmenys sudaro vieną asmenį — tai būtų absurdas: Bažnyčia skelbia, jog vienintelė dieviškoji prigimtis priklauso visiems trimis asmenims.

1. Prigimtis ir asmuo.

Kiekvienos būtybės prigimtis sudaro jos faktiškąją pirminę pagrindą; joje yra veiksmo šaltinis ir, kada tai galima, reakcija į kitų būtybių veikimą.

Dievas nesikeičia, todėl jokia kita būtybė negali į jį veikti. To pasėkoje jo prigimtis yra išimtinai veikimo pradžia. *

*Dievui nieko negalima padaryti, bet galima Jį paveikti — meile į Meilę.

Asmuo — asmenybė yra protinga būtybė, turinti tam tikrą prigimtį, kaip savo veiklos pirmąją pagrindą ir ji skiriasi nuo kitų asmenų, turinčių tą pačią prigimtį tuo, kad ji turi tą kraštutiniu atveju bent vieną elementą, nepakeičiamai priklausančią tik-tai jai.

Pavyzdžiui, visi žmonės turi žmogiškąją prigimtį, bet jie joje dalyvauja skirtingu būdu. Visuma elementų, padarančių tai, kad tas žmogus yra kaip tik tuo žmogumi, o ne kitu, tai, kas sudaro

jo autonomiškumą, jo "Aš", yra žmogaus asmenybė. Kiekvienas žmogus turi jam charakteringą sielą, kūną, savybes; tuo jis skiriasi nuo kitų žmonių. Jis turi savo ypatingą egzistavimą ir jis vienas neša atsakomybę už savo veiksmus.

To asmens – asmenybės supratimo pritaikymas būtybei, kuri yra ne žmogus, o Dievas, gali būti padarytas tik analogiškai. Kalbėdami apie dieviškumą žmogiškais žodžiais, mes visada patenkame į pavojų sumaišyti absoliutų su sąlyginiu. Dievas pripažįsta, prileidžia, kad mes kalbėtume apie Jį išvedant analogiją iš mums pažįstamų daiktų; bet atsargumas būtinas.

Krikščionybė mums atidengia, kad dieviškoje prigimtyje, sudarančioje Jo veiksmingumo pradžią, egzistuoja trys asmenys, turį dieviškosios prigimties pilnumą ir tuo pačiu turintieji kiekvienas kažką savo, "asmeniško", kitiems neperteikiamo ir išskiriančio jį iš kitų.

Tai Švč. Trejybės paslaptis, trijų Asmenų paslaptis, asmenų, kurie realiai egzistuoja vienoje vienintelėje dieviškoje prigimtyje.

Žodis Trejybė (trinus – trinitas) ir buvo sudarytas kaip tik dėl to, kad kartu išreikštų "Vieno" ir "trijų" supratimą.

2. Amžinasis Dievo veikimas.

Kaip mes jau sakėme, protas gali įrodyti, jog egzistuoja Dievas: vienintelis, nepriklausomas, ankstesnis už bet kokią sutvėrimą ir, kadangi Jis turi sau priklausančią prigimtį – Jis yra veikimo principas.

Bet toliau protas stato klausimą: kokia gali būti toji amžinoji Dievo veikla?

Nežinodami to, kad toji gyvenimo energija gali rasti Jame pačiame sau objektą ir savo įvykdymą, filosofai duoda įvairius sprendimus.

Vieni numatė kartu su amžinuoju Dievu egzistuojantį ir amžiną, būtiną pasaulį, kaip jo veiklos objektą (koegzistencijos – sambūvio teorija).

Kiti Dievui priešpastatė kitą dievą, būtent blogio principą, su kuriuo jam tenka kovoti (dualizmas).

Dar kita filosofų grupė ėmė dalinti Dievą į tiek dievų, kiek jame skirtingų savybių, tuo norėdami įnešti į dieviškumą daugybę dievų ir jų veikimą (politeizmas).

Kai kurie pagaliau Dievą sutapatino su pasauliu, paaukodami dieviškąją asmenybę ir veikimą, paversdami tai į daugybę ir ribotų būtybių veikimą (panteizmas).

3. Paslapties apreiškimas.

Kristus tiems klaidžiojimams padarė galą, atskleisdamas mums gyvą Dievą, kuris vienas, bet ne vienišas.

Dievą, kuris pats savyje turi gyvenimo srovę tokios įtampos, kad viena ir ta pati dieviškoji prigimtis, vienintelė ir nedaloma, atsiskleidžia trijuose skirtinguose asmenyse;

Dievą, kuris pirm negu išlieja laisvai savo meilę kūrinuose, turi pats savyje amžiną veikimą ir amžiną meilės objektą būtina-me visų trijų asmenų tarpusavio bendravime.

Kristus, iš tiesų, kalbėjo mums apie Tėvą: "Nė vienas nepažįsta Sūnaus, kaip tik Tėvas; taip pat ir Tėvo niekas nepažįsta, kaip tik Sūnus" (Mt 11, 27). "Aš pas savo Tėvą einu..." "Kaip Tėvas mylėjo mane, taip ir aš jus mylėjau..." "Aš jums pasakiau viską, ką girdėjau iš savo Tėvo..." "Kaip Tėvas mane siuntė į pasaulį, taip ir aš jus siunčiu į pasaulį..." (Jn 5, 26)

Kristus kalbėjo mums apie Šventąją Dvasią: "Šventoji Dvasia, kurią Tėvas atsiųs mano vardu, ir jus visko išmokys ir primins jums visa, ką tik aš jums kalbėjau". (Jn 14, 26). "Kuomet gi ateis Ramintojas, kurį aš jums siųsiu nuo Tėvo, tiesos Dvasią, kuri iš Tėvo eina, ji liudys apie mane". (Jn 15, 26). "Aš atsiųsiu jums, kas mano Tėvo pažadėta". (Lk 24, 49).

Apie save patį Jis kalbėjo, kad Jis — Dievas ir Jis sekančiais žodžiais nusako apaštalams uždavinį tą momentą, kada juos paliko: "Eikite tad ir mokykite visas tautas, krikštydami juos vardan Tėvo, ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios" (Mt 28, 19).

4. Tikėjimo apšviestas protas.

Taigi, Kristus mums atskleidė dieviškosios vidinės prigimties paslaptį.

Bet žmogus nėra linkęs priimti gryną paslaptį; dėl to stengiasi nors truputį ištirti nesuprastą Švenčiausios Trejybės veikimą. Jo paaiškinimai, tai nėra tikėjimo žodžiai; jų vertė nedidesnė, kaip hipotezių.

Neturėdama galios remtis dieviškąja realybe, katalikų teologija remiasi žmogiškąja realybe ir skelbia štai ką:

Kadangi žmogus turi protą ir valią, o žmogaus siela sukurta Dievo pagal Jo panašumą, tai Dievas privalo turėti proto ir valios pilnumą.*

O jei mintimis pasiektume Jo proto ir valios veikimą, tai pastebėtume Dievuje tris skirtingus asmenis.

a) Kaip tobulas protas Dievas tobulai pažįsta savo padėtį.

Turėdamas pats savyje tobulą pažinimą, Dievas gimdo pats savyje dieviškąją mintį, idėją, talpinančia visa, kas yra Dievas ir būtina tokiam pat laipsnyje, kaip ir pats Dievas.

Visa, kas yra Dievuje, yra Dievas, todėl Jo proto veiklos pasėkoje kilęs apie Dievą supratimas turi dieviškosios prigimties pilnumą ir amžinumą.

Tuo pačiu mes jau Dievuje nujaučiame du asmenis, kurie abu turi dieviškosios prigimties pilnumą, bet šalia to kiekvienas iš jų dar turi ir kažką ypatingo, kitam neperduodamo, „asmenišką“.

— Dievas, kaip tobulas protas, kildinąs savyje savo paveikslą, turi tą skirtumą, kad Jis neturi pradžios ir duoda save.

Dieviškoji prigimtis tame išskirtiniame vieninteliame bruože sudaro dieviškąjį asmenį, kurį mes vadinam Tėvu, todėl, kad jo skirtingumas kaip tik tame, kad jis kildina.

— Mintis, pagimdyta Dievuje dieviškojo proto, turi tą išskirtinumą, kad ji visą savo buvimą gauna iš to proto; ji — pažįstančioji dieviškojo veikimo išspinduliavimas.

Dieviškoji prigimtis, turinti tą išskirtinį bruožą, būtent, priklausomumą nuo dieviškojo proto, sudaro dieviškąjį asmenį, kurį mes vadiname Sūnumi, todėl, kad jis gimęs (kilęs).

Tą Tėvo mintį, kuri išreiškiama visa dieviškosios būtybės pilnuma, mes vadiname taip pat Logosu, Žodžiu, pagal analogiją žmogaus žodžio, pagimdyto protu ir išreiškiančio jo veiklą.

* Remdamasi bibline terminologija, Rytų krikščionybė prijungia prie to dar širdies supratimą, kaip dieviškosios meilės ir vidinio dieviškojo gyvenimo simbolį, kas nė kiek neprieštarauja katalikybei, kuri garbina Dieviškąją Jėzaus Širdį.

b) Kaip tobula valia Dievas tobulai myli save patį.

Iš tos meilės kyla trečiasis Švenčiausios Trejybės Asmuo.

Iš tiesų, Dievas Tėvas myli Žodį, kuriame Jis randa savo dieviškumo pilnumą ir tobulumą. Dievas Sūnus – turėdamas dieviškosios prigimties pilnumą ir tuo pačiu mylis kaip Tėvas, – myli Tą, iš kurio Jis gavo visa, kuo Jis yra.

Tokiu būdu, vienui ir tas pats meilės išsiveržimas traukia Tėvą į Sūnų, ir Sūnų į Tėvą; Tėvas tobulai myli tobulybę, kurią Jis mato Sūnuje; Sūnus tobulai myli tą, kurs Jį gimdo (kildina).

Tas veržimasis vienas; Sūnus jį gavo iš Tėvo, jis priklauso jiems abiem.

Tas vienas meilės prasiveržimas, tas tarpusavio potraukis, išeinąs iš Tėvo ir Sūnaus, yra Dievuje, taigi, tai yra Dievas

Jam priklausanti dieviškoji prigimtis turi tą išskirtinumą, kad jis kyla iš Tėvo per Sūnų

Dieviškoji prigimtis, kaip Tėvą ir Sūnų suvienijanti tarpusavio meilė, išreiškia trečiąją dieviškąją asmenį, kurį mes vadiname šventąja meile arba Šventąja Dvasia. (Žodžiu “dvasia” suprantamas ne protas, o asmenybę turis dvelkimas, potraukis, prasi-veržimas, meilė.)

Iš to seka, jog asmenybė turi aukščiausią vertę, besivainikuojančią pačioje dieviškoje Būtyje.

Šitie katalikų teologų priimti paaiškinimų bandymai padeda nujausti, koku būdu Dievuje, kuris yra tikrai vienas, gali būti trys asmenys. Jie bent dalinai patenkina mūsų ribotą protą.

c) Dėl ko mums apreikšta toji paslaptis?

Dievas ne be tikslo atidengia mums savo paslaptis. Būtų nesąmonė žiūrėti tame bandymą mūsų geros valios ar sielos, į kurią atsidaužtų mūsų protas.

Net kiekvienas paslapties atidengimas iš Jo pusės negali būti nieku kitu, kaip tik meilės ženklų ir mūsų gyvenimą praturtinančiu šaltiniu.

Švenčiausios Trejybės paslaptis mums atskleidžia kaip tik tai, kad tikroji dieviškoji prigimtis yra meilė: “Dievas yra Meilė”, – kaip sako evangelistas Jonas.

Dieviškajame prieglobstyje vyksta amžinas keitimasis: Tėvas duoda ir myli; dvasia – Meilės srovė, tekanti iš Tėvo į Sūnų ir iš Sūnaus į Tėvą.

Ir tada, — jei toji meilės srovė, perpildžiusi save, laisvai prasiveržia kūrimu mylimų būtybių.

Jei ji vėl naujai išsiliejo meilės darbu — Atpirkimu, jei ji nuo to laiko visada išsilieja pasaulyje, kuriame mes gyvename.

Tai kas tame gali būti nuostabaus?

Kas čia nuostabaus, jei mes, sukurti iš meilės, matome, jog meilė palieka mūsų gyvenime ir įstatymą?

Kas čia nuostabaus, pagaliau, jei Dievas sudaro tos meilės paskutinį tikslą ir vienintelį pilnavertį objektą, kurie sukelia visą mūsų veiklą.

Tokiu būdu, Švenčiausios Trejybės paslaptis duoda mums supratimą apie dieviškąsias paskatas; ji padeda mums geriau suprasti tvėrimą ir atpirkimą.

Ji taip pat paaiškina, koku būdu Kristus, pats būdamas Dievas, galėjo būti Dievo pasiųstas ir koku būdu po jo įžengimo į dangų, Dievas tęsia savo veiklą mūsų atgimusioje žemėje kaip Šventojo Dvasia, Meilės Dvasia.

Visa bažnytinė liturgija yra persunkta tąja pagrindine paslaptimi, iš kurios galų gale išplaukia visa kita.

Krikščionis priima krikštą švč. Trejybės vardu. Ženklas, iš kurio krikščionis pažįstamas, yra kryžiaus ženklas, daromas vardan Tėvo, ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios. Daugelis bažnytinių maldų užbaigiamos Švenčiausios Trejybės pagarbinimu. Krikščioniškasis tikėjimo simbolis dogmas grupuoja aplink tris dieviškuosius asmenis.

Ir tūkstančiai kankinių mirė patvirtindami tą paslaptį, į Meilę atsakydami Meile.

II skyrius. Istorinis Kristus

1. Pagonių ir žydų liudijimai.

Mes čia turime tikslo įrodyti Kristaus istoriškumą; mūsų dienomis nė vienas rimtas istorikas tuo neabejoja.

Vertingiausių įrodymų jau yra davę pagonių autoriai, kurie prabėgomis ir, aišku, be jokio ypatingo palankumo, pirmame mūsų eros amžiuje kalba apie apie Kristaus ir Jo mokinių veiklą.

Juozapas Flavijus (37-100 m.), žydų istorikas netiesiogiai kalba apie tai:

Kada Albinijus (Romos prokuratorius) buvo dar kelyje, Anas (vienas iš penkių vyriausiojo kunigo Anno sūnų) sušaukė Sinedriuino posėdį ir įsakė į teismą atvesti tą Kristumi vadinamo Jėzaus brolių.*

Žydų senovė.

Plinijus jaunesnysis, Bitinijos ir Mažosios Azijos valdytojas, apie III metus pasiuntė savo draugui imperatoriui Trajanui ilgą laišką, kuriame tarp kitko rašoma:

Kadangi iki šiol man niekada neteko tardyti krikščionių, tai aš nežinau, kaip pasielgti... Štai kaip aš elgiusi: po dviejų ar trijų grasinimais apklausintų tardymų, aš įsakiau nubausti mirtimi tuos, kurie atkakliai tvirtina esą krikščionys... Kai kurie, paneigę, kad jie buvę krikščionys, smilkę ir aukojo dievų statuloms; yra netgi tokių, kurie keikė Kristų, ko, kaip kalbama, negalima laukti nei iš vieno tikro krikščionio... Vienas kitas iš kaltinamųjų tvirtino, kad jau dvidešimt metų, kaip nustoję būti krikščionimis... Tardymas parodė, kad Jie susirenka nustatytomis dienomis, prieš patekant saulei, kad galėtų giedoti Kristui, kaip Dievui, himnus, jie po priesaika pasižada nenusikalsti, vengti vagysčių, plėšikavimo ir ištvirtimo. Pagaliau, jie susirenka ir vakarais, kad pasidalintų bendru ir nekaltu maistu. (*Laiškas X*, 96)

Svetonijus 120 m. primena įvykį, liečiantį 51-52 metus:

Klaudijus (imperatorius) išveja iš Romos žydus, pasidavusius Kresto (įprastinė to meto forma žodžio Kristus) įtakai, nes tame pastovi netvarkos priežastis. (*"Klaudijaus gyvenimas"*, 25)

Buvo nubausti mirtimi krikščionys, žmonės, pasidavę naujam ir žalingam prietarui. (*"Nerono gyvenimas"*, 16)

Didysis istorikas Tacitas (apie 115 m.), paliesdamas Romos gaisrą, su panieka pažymi:

Kad išsklaidytų pasklidusį gandą, jis (Neronas) apkaltino ir

* Čia kalbama apie Jėzaus Kristaus giminaitį Jokūbą; kaip žinoma, pas žydus žodis "brolis" turėjo daug platesnę prasmę, negu mūsų kalboje. Juo vadindavo ir pusbrolius ir tos pačios motinos vaikus. Ir iki šio laiko bažnytinėje kalboje jo prasmė liko daug platesnė, apimanti visus, kurie sujungti su Kristumi.

ypatingai kankino tuos, kurie savo begėdystėmis užsitraukė ant savęs neapykantą ir kuriuos liaudyje vadino krikščionimis. Tą vardą jie gavo nuo Kristaus, kurį, Tiberijui viešpataujant, prokuratorius Poncijus Pilotas nubaudė mirtimi. Tuo metu nuslopintas tasai šlykštus prietaras vėl pasirodė ne tik Judėjoje, kur tasai blogis kilo, bet net ir Romoje, kur susiburia ir kur randa pasekėjų visa, kas tik yra žema ir gėdinga. (*Metraščiai – Annales, III kn. 15, 44*)

Šitų dokumentų, nežiūrint apie Kristaus gyvenimą negausumo, pilnai pakanka, kad būtų galima uždaryti bumus fantazuojantiems, besistengiantiems Kristų parodyti mitu; tie dokumentai mums įrodo, kad jau 64 metais krikščionybė buvo jėga, sugebanti sukelti priešų neapykantą ir baimę... Tai maža, bet tai ir daug. (*Prutas, "Jėzus Kristus" I*)

2. Krikščioniški šaltiniai.

Bet, kartu su tais atsitiktiniais abejingų tam klausimui istorikų liudijimais, ką sako gausūs liudijimai tų, kurie pažino Kristų ir jį mylėjo?

Tų liudijimų visuma sudaro Naujojo Testamento Šventąjį Raštą; į jį įeina Evangelijos, Apaštalo Darbai (aprašantieji gimtosios bažnyčios pasisėkimus po Sekminių), 21 Kristaus apaštalo laiškas ir vienas ypatingas veikalas – Apokalipsė; viso 27 įvairios reikšmės veikalai, parašyti graikiškai, tos epochos bendra kultūrinė kalba.

Mūsų uždavinys taip pat įrodyti tų dokumentų vertę* arba

* Aišku, iki mūsų dienų neišliko tų raštų originalai, neišliko originalai ir Virgilijaus raštų ar Cicerono laiškų; mus pasiekė tik ranka parašytos kopijos – rankraščiai – manuskriptai.

– Mes turime šv. Rašto 4.000 manuskriptų, tuo tarpu kai Eschilo yra išlikę tiktai 15, o Tacito tik 1.

– Mes turime dar keletą ant papiruso parašytų Naujojo Testamento fragmentų iš II ir III amž. ir pilnus pergamentinius manuskriptus iš IV ir V. amž., atsiliekančius nuo originalų tik 2-3 šimtmečius, tuo tarpu kai laikas, skirias originalą nuo paties seniausio mus pasiekusio manuskripto pas Platoną – 1300 metų, pas Tukididą, Eschilą, Sofoklį, Aristotelį – 1400 metų, pas Homerą – 2300 metų.

Yra nuostabus sutapimas tarp tų tūkstančių šv. Rašto manuskriptų,

papasakoti dar kartą Kristaus gyvenimą. Tuo atžvilgiu niekas negali pakeisti Naujojo Testamento skaitymo, jei tik bus skaitoma protingai, sąžiningai ir su meile. Bet, stengdamiesi palengvinti tą skaitymą, prisiminsime kai kuriuos faktus.

Iki ketvirtą amžių tos kopijos buvo padarytos ant netvirtų popiruso ritinių. Mus pasiekė ne daug iš tų ritinių, kuriuose yra ir pasaulietiško turinio, ir religinio. Tik tai IV amž. perrašinėtojai pradėjo naudoti kur kas tvirtesniu pergamentu.

Kritiškai studijuodami Naująjį Testamentą, mes turime teisę taip pat būti reiklūs, kaip studijuojant pasaulietiškus veikalus.

Bet faktiškai mūsų rankose daug daugiau tokios medžiagos, kuri įrodo istorinę Kristų liečiančių ratų vertę. Tegul skaitytojas pats sprendžia.

a) Žodinė Evangelija.

Žodis „Evangelija“ reiškia „Linksmą naujieną“. Ji skelbia atpirkimo žinią, kurią Kristus atnešė žmonėms. Toji žinia viena. Taigi, viena ir Evangelija.

Tą žinią Kristus mums perdavė žodžiu. Jis nieko neparašė: ir tai buvo aiškiu įrodymu, kad Jo mokslas buvo perduotas amžiais visų pirma kaip gyvas žodis, kaip gyvenimas. Ir Jis visai aiškiai įsakė Apaštalams: „Eikite, mokykite visas tautas“, Dalykas ne tame, kad platintų ar komentuotų knygas, o kad perduotų tai, kas girdėta.

Toji „Linksmą naujieną“ buvo pranešta gyvo autoriteto – Kristaus; ji turėjo būti ir toliau perduodama gyvu autoritetu, kuris tęstų pirmąjį: krikščioniškos bendruomenės arba bažnyčios autoritetu. Apie tai vėliau.

Aišku, parašytas tekstas gali būti naudingas ir greit jis pasirodė krikščioniškoje bendruomenėje, bet jis neturėjo pačios pagrindinės reikšmės. Pagal Kristaus mintį Bažnyčia pirmesnė už raštą, kuris turėjo būti jos rankose tik įrankiu.

kilusių įvairiose aplinkybėse, parašytų įvairiomis kalbomis; yra žinoma ne daugiau 12 vietų, kur tekstas nesutampa, bet nė vienas iš tų skirtingų tekstų neliečia dogmatinių ar moralinių klausimų ar svarbesnių istorinių faktų.

Iš tiesų, „nėra kito senoviško teksto, kuris turėtų tokią stiprią garantiją“. (*Deleperjas, „Kristaus liudininkai“*)

Ir mes sakome, jog po Kristaus įžengimo į dangų apaštalai visur gyvu žodžiu skelbia linksmają naujieną, pateikdami Kristaus tiesą ir meilę, ir organizuoja gimstančią bažnyčią.

Būtų galima nuogąstauti, kad, nesiremdami knyga, jie iškreipys gautąją žinią. Bet tokiai baimei nėra pagrindo.

Tik tas gali abejoti tuo žodžio perdavimo metodu, kuris neturi supratimo apie žodžio stiliaus kultūrą. Tokioje aplinkumoje, kur maža yra rašyto, pagrindinę išsilavinimo priemonę sudaro atmintis. Ji pasiekia nuostabų išsivystymo laipsnį. Dar ir mūsų dienomis Madagaskare pas laukinius arba pas afganistaniečius neretai galima sutikti pasakotojus, pakartojančius be jokio suklydimo tūkstančius eilučių. Laimingi protai, kurių kūrybinė Jėga nėra atrofuiota įsitikinimu, kurį duoda rašytiniai dalykai. Tą patį mes matome Jeruzalėje pas įstatymo mokytojus. Įstatymas, kurį jie nagarinėjo, aišku, buvo rašytinis, bet visi jo komentavimai buvo daromi šventovės kiemo žodžiu. Įvairių mokyklų mokiniai juos perdavė pažodžiui... Matyt, Viešpats nusprendė sekti tuo tradiciniu ir tikru mokymo būdu. Jis paruošė mokinius, kad šie sugebėtų pakartoti. Po to nėra nieko nuostabaus, kad apaštalai ir jų pirmieji mokiniai sugebėjo atmintyje užfiksuoti tokią žinią ir perduoti ją nepakeitę. (*Deleperas, "Kristaus liudininkai" I*)

b) Rašytinės Evangelijos.

Atėjo laikas, kada pats Dievas paskatino žmones užrašyti pagrindinius dalykus apie Linksmają Naujieną. Bažnyčios autoritetas ir jos pirmenybė rašytinio žodžio atžvilgiu buvo tuo laiku jau pakankamai tvirtai nustatyti; iš kitos pusės, kai kurie iš Kristaus "liudininkų" jau išnyko, į eiles stėjo nauja mokinių karta; pagaliau Evangelija įsiskverbė į pagonių tarpą, o tie labiau buvo pripratę prie rašytinio žodžio.

Tokiu būdu suprantama, kad iš įvairių kraštų pasirodė rašytinės atskaitos apie Kristaus mokslą, pradžioje vien ištraukos, paskui vientisesni tekstai.

Iš jų keturios greit buvo bažnyčios autoritetu pripažintos kaip tikros ir Dievo įkvėptos, tai yra parašytos Dievui vadovaujant. Tai yra tos, kurias mes vadiname keturiomis Evangelijomis. Tai yra keturios ataskaitos tos vienos Linksmosios Naujienos. Jų

autorius – Matą, Morkų, Luką ir Joną – ėmė vadinti evangelistais.

Po gyvų disputų net ir nebažnytiniai mokslininkai dabar sutinka su tuo, kad trys pirmosios evangelijos parašytos iki 70 metų mūsų eros, o ketvirtoji – apie 90 metus. Tokiu būdu, tie mokslininkai sutinka su tuo, ką bažnytinė tradicija visada skelbė.

Evangelistų kultūra ir interesai buvo skirtingi. Jie kreipėsi į skirtingas žmonių grupes ir sudarė savo užrašus pagal skelbimo atitinkamus reikalavimus.

To pasėkoje jų raštuose nereikia ieškoti pilnos Kristaus biografijos arba pilno Jo mokslo išdėstymo. Jie nepateikia nei visų Jo žodžių, nei visų Jo stebuklų. Evangelistas Jonas apie tai tiesiogiai perspėjo, išsireikšdamas truputį hiperboliškai: “Yra dar daug kitų dalykų, kuriuos Jėzus padarė. Jei kiekvienas iš jų būtų atskirai parašytas, tai manau, kad ir visas pasaulis negalėtų sutalpinti tų knygų, kurias reikėtų prirašyti”. (*Jono Evangelijos pabaiga*)

Be to, evangelistai labai mažai rūpinosi chronologija: tą ar kitą Kristaus gyvenimo įvykį jie pateikia ar, atvirkščiai, praleidžia, priklausomai nuo to, ko reikalauja jų skelbimas.

Visa tai kelia nerimą mūsų šių dienų protams, bet už tai teikia Evangelijoms charakteringą joms nuoširdumą, gyvumą ir naujumą.

Kartu primenam, kad, jeigu Dievas būtų norėjęs duoti pilną Kristaus biografiją, evangelistams būtų tekę parašyti pagal Jo įkvėpimą keturias ataskaitas, visai tokias iki smulkausių dalykų: tai yra vieno ir to paties darbo keturis egzempliorius. Dievas davė mums kažką geresnio: savitus veikalus, pritaikytus konkrečioms Bažnyčios gyvenimo aplinkybėms ir tuo ne menčiau sudarančius vieną vienintelę Evangeliją.

c) Istorinė padėtis.

Norint teisingai suprasti Evangelijas, būtina prisiminti, jog Kristus pasirodė tarp mūsų tam tikrame laike, tam tikroje vietoje. Panorėjęs pilnai būti žmogumi ir įeiti į mūsų žmogiškojo gyvenimo rėmus, jis pasirodė prieš dvidešimt šimtmečių kaip žydas. Jo gyvenimas suprantamas tik to laiko Palestinos sąlygose. Jo mokslas tam tikrame laipsnyje priklausė nuo žmonių idėjų ir papročių.

Kad pilniau atstatytume tos šalies vaizdą, reikėtų kalbėti apie jos klimatą, metų laikus, oro atmainas, kritulius, žemės ūkio kultūras, fauną ir florą. Reikėtų aprašyti liaudies buitį, gyvenvietes, šeimos padėtį, namų darbus (duonos kepimą, drabužių gaminimą ir t.t.), amatus (dailidės, velėjo, akmenskaldžio, puodžiaus, kalvio, žvejo, prekybininko, muitininko), žemės ūkio darbus, maitinimąsi, įvairias tarmes, valdžios organizavimą, baudžiamąją teisę, mokesčius, o ypač religinį gyvenimą su šventėmis, pasninkais, apsivalymo apeigomis, įvairaus laikotarpio maldomis, sinagogomis, šventovėmis, kunigais. Apie visa tai minima Evangelijoje.

Reikia ir tai prisiminti, kad dar gerokai prieš Kristaus atėjimą Dievas išrinko sau tautą, kurioje Jis turėjo pasirodyti. Jis davė tai tautai pranašus, paruošė ją didžiajam Apreiškimui.

Žydų tauta pavydžiai tai saugojo, ką jai Dievas patikėjo, daug vargo, nesusimaišė su kitomis tautomis, išliko nuostabiai ištikima vienam Dievui, ištikima tikėjimui į asmenišką nemirtinumą, ištikima vilčiai sulaukti Išganytoja.

Senojo Testamento knygose (kurios taip pat yra įkvėptos ir ruošiančios žmones Kristaus pasirodymui tarp jų) savo visumoje pasakoja istoriją tos nuostabios tautos, kuri buvo pašaukta atlikti išimtinį vaidmenį žmonijos religiniame išsivystyme.

Kristaus laikais šalis buvo jau keturiasdešimt metų nešusi romėnų jungą, o šie jos valdymą buvo pavedę nepriklausančiam žydų tautai Erodiui. Labiau negu bet kada, žydų tauta siekė išsilaisvinimo.

Statydamas pagonių šventoves ir patalpas pasilinksminimams, Erodas stengėsi patraukti tautą, o ypač atstatydamas ir praplatindamas Jeruzalės šventovę, vienintelę, kurioje žydai turėjo teisę atnašauti Dievui savo aukas. Žydai gi nekenė Erodo, kaip ne tos giminės, kaip vergiškai paklusnaus romėnams, kaip negerbiančio jų dvasinių vadų.

“Grynieji” žydai gyveno Judėjoje, sudarančioje visos tautos centrą. Paskutiniame amžiuje prieš mūsų erą tautos dalis įsikūrė Galilėjoje, kur, ten preinančių karavanų kelių dėka, įgijo labiau kosmopolitines nuotaikas, pradėjo mažiau besilaikyti žydiškų apeigų, ne taip priešišškai žiūrėjo į kitus, žydų tautybei nepriklausančius žmones.

Tarp Judėjos ir Galilėjos buvo atsimetusioji Samarija, daugiausia apgyventa persikėlusią į čia iš tolimų kraštų žydų, o šie, nors bendrai priėmė žydų religiją, bet patys žydai jų nepripažino.

Taigi, žydų tauta laukia Atpirkėjo ir nagrinėja jį liečiančius mesijaniškus tekstus. Romėnai stebi tą maištingą tautą. Erodo garsėja savo tironišku savivalaviu. Judėjos gyventojai žiūri kiek iš aukšto į galilėjiečius, o vieni ir kiti su didele panieka žiūri į samariečius ir romėnus.

Į tą aplinką perneštos Evangelijos eilutės atgyja. Erodo baimė Išganytojui gimus, jo paprašytų kunigų atsakymas, epizodai šventykloje, klausimas apie mokestį imperatoriui, Biblijos citatos Kristaus lūpose, Piloto ir Erodo dalyvavimas Kristaus kančioje, – visa tai tik atskiros dalelės, kurias mes pateikiame tam, kad sužadintume – jeigu tai reikalinga – skaitytojo susidomėjimą ir nuteiktume perskaityti esančius veikalus apie to meto aplinką Palestinoje. Jie padėtų jam geriau suprasti Jėzaus Kristaus gyvenimą ir mokslą.

Jis meile artimui karštai liepsnojo,
O tautai jis įsakė nusižeminti;
Štai vėl surinkęs įsakus net Mozės
Visus juos palenkė didžiajai meilei.
(A.K. Tolstojus)

III skyrius. Įsikūnijimo paslaptis

Įsikūnijimas (susivienijimas su kūnu) yra žmogumi tapusio Dievo paslaptis.

Evangelistas Jonas apie tai taip išsireiškė pradiniam skyriuje (1, 14): „Tas Žodis įsikūnijo ir gyveno tarp mūsų“. O apaštalas Povilas rašo pilypiečiams (2,6): „Jis, esme būdamas Dievas... pats save sunaikino, prisiimdamas tarno pavidalą, pasidaręs panašus į žmones“.

1. Paslaptis.

Taigi, Žodis, antrasis švenčiausios Trejybės asmuo, tam tikrame laiko momente priėmė žmogiškąją prigimtį.

Aišku, tas faktas viršija mūsų supratimą, todėl nenuostabu, kad atsirado žmonių, kurie stengėsi atmesti tą paslaptį.

a) arba neigdami Kristaus dieviškąją prigimtį (arijonai IV amž., kai kurie protestantai XVI amž., o mūsų dienomis racionalistai, protestantai, liberalai ir kai kurie modernistai); jų supratimu, Kristus – aukščiausio laipsnio tobula būtybė, bet sutverta, o ne Dievas;

b) arba neigdami Kristuje žmogiškąją prigimtį (gnostikai I ir II amž.). Jų supratimu, Kristus turėjo tariamą kūną, buvo prisiėmęs žmogaus pavidalą iliuzorinį, be materialinės realybės, kame slėpėsi Dievas;

c) arba neigdami Kristuje Jo asmens vienybę (nestorijonai V amž.). Jų supratimu, abiems Kristaus prigimtims – dieviškajai ir žemiškajai – buvo du atitinkami skirtingi asmenys.

Priešingai toms klaidoms, Bažnyčios mokslas tvirtina, jpg Kristuje yra dviejų prigimčių realybė, kuri savo pilnumoje egzistuoja viename ir tame pačiame Jėzaus Kristaus asmenyje.

Didybė susijungė su menkyste, galybė su silpnybe, amžina su laikina, nepasiekiamą prigimtis su kančiai palenkta prigimtimi. Tikras Dievas gimė vientisoje ir tobuloje tikro žmogaus prigimtyje; visas pilnai visame, kas yra Jame; visas pilnai su viskuo, kas yra mumyse. (*Šv. Leonas Didysis "Patrologija", 54 tom., 763 skiltis*)

Kristus turi dievišką prigimtį su dievišku protu, su dieviška valia. Jis turi ir žmogišką prigimtį su kūnu ir siela, su žmogišku protu ir žmogiška valia.

Kristus – tai nėra žmogiškas asmuo, gavęs šalia to dar ir dievišką prigimtį; Kristus – dieviškas asmuo, susijungęs su žmogiškąja prigimtimi.

Tame žmogumi tapime veikė antrasis švč. Trejybės asmuo, nes antrasis asmuo priėmė atsakomybę už tos žmogiškosios prigimties atliktus veiksmus ir tuo būdu suteikė jiems (Kristaus veiksmams) begalinę vertę.

Jau pakankamai paslaptina, kad žmogiška prigimtis iškeliama iki Dievo, bet jeigu Dievas nusileidžia iki to, kad priima žmogaus padėtį, tai toji paslaptis dar didesnė ir ji naujai parodo didelę Dievo meilę mums.

2. *Tikras Dievas.*

Per savo viešąjį gyvenimą Kristus palaipsniui patvirtina savo dieviškumą.

Jis sako, kad Jis “didesnis už Dovydą, Eliją, ir Mozę”, kad Jis aukščiau angelų, kurie jam tarnauja.

Jis sau priskiria galią pataisyti sielas, atleisti nuodėmes, paskutinią dieną teisti gyvuosius ir mirusius, atsiųsti Šventąją Dvasią ir suteikti amžinąjį gyvenimą.

Jis reikalauja, kad į Jį tikėtų, kaip kad tiki į Dievą, kad Jį labiau mylėtų už visus sutvėrimus, net aukojant savo gyvenimą, bendrai, kad Jį mylėtų taip, kaip mylimas Dievas; kad Jam atsiduotų, kaip atsiduodama Dievui; kad Jame ieškotų išganymo, kaip ieškoma išganymo Dievuje.

Jis skelbia, kad Jis lygus dieviškajam Sinajaus įstatymų davėjui, Jis tvirtina, kad Jis ir dangiškasis Tėvas – viena.

Pagaliau, Jis suteikia Petrui progą iškilmingai Jį pripažinti Dievo Sūnumi ir Jis tam tikroje formoje patvirtina vyriausiajam kunigui savo dieviškumą. (*Siullero 1*)

“Iš tikrųjų, iš tikrųjų sakau jums, anksčiau ne kaip buvo Abraomas, aš esu”. (*Jn 8,58*)

“Tavo nuodėmės tau atleistos” (*Lk 5,20*)

“Aš ir Tėvas esame viena”. (*Jn 10,30*)

“Visa man mano Tėvo atiduota. Ir nė vienas nepažįsta Sūnaus, kaip tik Tėvas; taip pat ir Tėvo niekas nepažįsta, kaip tik Sūnus”. (*Mt 11,27*)

“Tu Kristus, gyvojo Dievo Sūnus, – Palaimintas esi Jono sūnau, Simonai, nes ne kūnas ir kraujas tau tai apreiškė, bet mano Tėvas, kuris yra danguje”. (*Mt. 16,16*)

“Ar tu Kristus, Dievo Sūnus?” – “Tu tai pasakei”. (*Mt 26,63*)

Tuos pareiškimus Kristus patvirtina daugeliu stebuklų, tuo parodydamas savo absoliučią valdžią ant gamtos, žmonių ir demonų. Ir Jo liudijimas apie save užbaigiamas prisikėlimu iš numirusių, kas buvo numatyta ir kas yra puikiu Jo dieviškumo įrodymu.

3. *Tikras žmogus.*

Kristus kaip žmogus turėjo kūną, kuris buvo pradėtas Mergelėje Marijoje ir kuris buvo visiškai realus.

“Ką girdėjome, ką savo akimis matėme, į ką įsižiūrėjome ir ką mūsų rankos čiupinėjo, apie gyvybės žodį... tai skelbiame jums”, (1 Jn 1,1), — sako evangelistas Jonas.

Tą kūną evangelistai mums parodo visose galimose padėtyse: stovintį, sėdintį, gulintį ant suolo ar laive, apimtą miego, atsiklaupusį maldai ir parpuolusį ant veido. Jie parodo Jį turintį visus žmogiškuosius pergyvenimus: kankinamą alkio ir troškulio, nusilpusį, kruvinu prakaitu padengtą, rimbo smūgiais kapojamą, ietimi pervertą.

Jo rankų judesiai aprašomi tiksliai ir su meile: Jo rankos laimina vaikus, liečia ligonius, kad juos išgydytų, liečia mirusius, kad juos prikeltų, jos išvaro šventovėje prekiaujančius, nuolankiai plauna mokinių kojas, laužo duoną ir paduoda pašvęstą taurę.

Pažymimi visi Jo žvilgsnio niuansai: švelnus žvilgsnis, nukreiptas į turtingą jaunuolį, nepasitenkinimu spindįs — nukreiptas į užsispyrusius netikėjime, pasigėrėjimo kupinas — nukreiptas į neturtingą našlę, pilnas priekaišto ir įžeistos meilės — nukreiptas į išsigynusį Petrą.

Jo balse skamba įvairios intonacijos: tvirtumas, valingumas, ironija, švelnumas, džiaugsmas. (*Cituojamas Siullero “Krikščioniškasis gyvenimas”*)

Tasai kūnas buvo tvirtas, pajėgus pernešti stoką miego, ilgą pasninkavimą, blogą orą ir varginančias keliones pėsčiomis. Pamokslai minioms, įkyrus ligonių landumas, ginčai su rašto žinovais, kantrus aiškinamasis darbas apaštalams, — visa tai lyg negalėjo išsemti Jo jėgų, tuo tarpu, kai apaštalai skundžiasi nuovargiu, nors dauguma jų buvo pripratę prie fizinio darbo žvejai.

Kristaus išorė sukėlė motinų susižavėjimą (“Palaimintos iščios, kurios Tave nešiojo”), vaikai bėgo paskui Jį ir be baimės puolė į Jo glėbį. Minios taip pat Juo žavėjosi.

Kristus buvo subtiliausiai jautrus. Jis labai žavėjosi gamtos grožiu ir visada į tai atkreipdavo ir savo mokinių dėmesį. Jis mato dangaus paukščius, prinokusias varpas, vynmedžius, aplipusius kekėmis, lauko lelijas...

Jame buvo visi žemiškieji jausmai, o ypač prisirišimas. Ypatingai Jis buvo švelnus Jonui, toks pat jis buvo ir Lozoriui, nes, sužinojęs apie jo mirtį, verkė. Verkė Jis ir žiūrėjo į nenorinčią Jo priimti Jeruzalę. Ypatingą meilę Jis parodė silpniesiems,

ligoniams, vaikams, nusidėjėliams. Iš Jo meilės niekas nebuvo išskirtas, net Jo priešai.

Jo žmogiškasis protas nuolat buvo žvalus.

Jo dieviškasis dalykų žinojimas, aišku, buvo tobulas, bet žmogiškasis pažinimas, įgyjamas pojūčių ir proto pagalba, augo pagal naujų suvokimų laipsnį.

Pastebėdamas daugelį žydų gyvenimo apraiškų, Jis nuostabiai taikliai jomis pasinaudojo, kad išreikštų savo mintį.

Užtekdamo Jo pateiktų kelių bruožų, kad prieš mūsų akis kaip gyvi iškiltų žemdirbiai, žvejai, vynuogininkai, perlais prekiaujęs pirklys, mokesčių rinkėjas ir prekybininkas, samdinyš, verslininkas ir sodininkas, namų šeimininkė ir neturtinga našlė, arba teisėjas, karvedys ir karalius.

Nuostabiai turtingi, su daugeliu spalvų atspalvių palyginimai piešia mums tautos gyvenimą visame jo paprastume: štai vaikutis, triukšmingai žaidžiąs gatvėje, štai platūs rašto žinovo raiščiai su išrašytomis ant jo maldomis, štai įstatymo mokytojai ilguose drabužiuose, vestuvininčių eiseną tylioje naktį, linksma puota, griežtos ceremonijos už vaišių stalo, nelaimingas elgeta, aptekęs šašais gatvėje, nedrąsus muitininkas šventovės kampe... (K. Adam "Jėzus Kristus")

Jo atsakymų protingumas sukelia susižavėjimą net priešų tarpe. Jo replikos pilnos gyvumo. Be jokio vargo Jis pačias aukščiausias mintis išreiškia visai paprastais žodžiais. Bet štai kas ypatingai nuostabu: Jo kalba tobulai pritaikyta klausytojams ir kartu prieinama visų laikų žmonėms.

Kristus turėjo ypatingos jėgos žmogišką valią, tvirtą, sukoncentruotą. Jo įsakymuose nebuvo prieštaravimų, Jo sprendimai buvo galutiniai. Jis buvo karštas, dargi aistringas, bet kartu tobulai valdė savo žodžius ir veiksmus. Susižavėjimo metu Jis išlieka ramus. Kančia, kuri bando ir parodo tikrąją charakterio jėgą, nepalieka Jo bejausmio, bet Jis pilnai apvaldo save.

Jis apvaldo žmones absoliučiai. Jis parodo tiek daug švelnumo, tokių sunkumų supratimą, kad be jokio vargo patraukia prie savęs žmonių minias, nors Jis ir įsako jiems labai griežtą gyvenimo programą.

Jo asmens vienybėje toji žmogiškoji valia egzistavo atskirai nuo dieviškosios valios, bet buvo visiškai paklusni šiai pastarajai.

Dėl to Jis galėjo sakyti: „Aš nužengiau iš dangaus ne savo valios vykdyti, bet valios To, kuris yra mane siuntęs. (Jn 6,32) Ir dar Getsemanės sode kalbėjo: „Tėve, jei nori, atimk šitą taurę šalin nuo manęs. Tačiau tebūnie ne mano valia, bet Tavo“. (Lk 22,42)

4. Įsikūnijimas – tai dieviškojo plano tobulas įvykdymas.

a) Dieviškasis planas.

Dievas sutvėrė laisvas būtybes švč. Trejybės spindėjime nusprendęs palenkti jas sau, kad jos gautų amžinąją laimę.

Žmonės pasipriešino tam Dievo sumanymui.

Ir štai įsikūnijimo dėka Dievas triumfuoja ir tobulai įvykdo savo sumanymą:

Logoso asmenyje Jis amžinai susijungia su sutverta žmogaus prigimtimi.

Tokiu būdu Jėzuje Kristuje Jis realizuoja numatytą kūrinio ir Kūrėjo, žmogaus ir Dievo sintezę.

Amžiams švč. Trejybė bus kūriniam meilės objektu, begaliniai vertingos meilės, nes ji – žmogiškosios prigimties meilė, prigimties, suvienytos Kristuje su antruoju dieviškuoju asmeniu.

Dabar suprantama, kodėl Dievas, nuo amžių pramatydamas nupuolimą, iš anksto nustato Žodžio įsikūnijimą, kaip gryną savo planų įvykdymą, o drauge ir kaip pakankamą visiems laikams atpirkimą.

Kaip jau sakėme, Dievui nuo amžių patiko, kad šis mums pažįstamas pasaulis būtų nuodėmės sudarkytas, bet ir Kristaus atpirktas ir jame atstatytas, todėl, kad toks pasaulis, kaip tik yra tasai, kuriame labiausiai gali pasireišti dieviškoji meilė.

Todėl pirmame savo darbo plane Dievas mato Jėzų Kristų; pasaulį Jis mato tiktai per Jį, su Juo ir Jame, visa kas sutverta, jam patinka tik tokiam laipsnyje, kiek tai surišta su Kristumi.

Pasaulio centre, viskam viešpataujās, viską apšviečiąs, Dievui yra tiktai Kristus. Jis – alfa ir omega, viso sutvėrto pradžia ir pabaiga.

Apie Jį telkiasi pasaulis. Žmonijos istorijoje pagrindinis įvykis – Dievo atėjimas į šį pasaulį.

b) Raboni.

Praslinkus keliom valandom po Kristaus prisikėlimo, Marija Magdalena verkė prie tuščio kapo. Ir tada kažkas prisiartinio prie jos. Iš pradžių ji manė, kad tai sodinininkas. Bet, kai ji išgirdo jai pažįstamą balsą, kuris tarė: “Marija” — ji iš karto pažino Viešpatį, ir puolusi ant žemės, su pagarbia meile sušnabždėjo: “Raboni”, tai yra “Mokytojai”.

Marija Magdalena atstovavo visai žmonijai su jos liūdesiu ir laime, su jos poreikiais ir gyvenimo problemų sprendimo ieškojimu, su jos troškimu surasti Vadą ir Mokytoją.

Ir Marija Magdalena iš savo pusės pareiškė tai, kas buvo vieninteliai įmanoma: pagarbino. Galima įsivaizduoti sau tą džiaugsmą, tą švelnumą, tą atsidavimą, sukauptą tame jos žodyje “Raboni”.

Krikščionis, jei tik jis to vardo vertas, yra Kristaus sekėjas, ir su tokiu pat švelnumu, džiaugsmu ir atsidavimu jis pakartojo: “Raboni”.

Jo religija ne vien gerų principų sistema. Ypač ji ne vien kažkokių įsakymų rinkinys. Ji visų pirma — tai karštas prisirišimas prie tam tikro asmens.

Krikščionis kartu pats pakartoja drauge su palestiniečiais klausytojais:

“Niekuomet žmogus nėra taip kalbėjęs, kaip tas žmogus” (Jn 7,46). Arba kartu su apaštalu Povilu: “Ne aš gyvenu, bet manyje gyvena Kristus”.

Arba pakartojo žodžius vėlesnio pasekėjo:

“Jis tasai, kurį aš drauge su milijonais gyvųjų ir milijardais mirusiųjų turiu didelę garbę pavadinti Viešpačiu Jėzumi Kristumi”. (*René Pazenat*)

Būti krikščioniu — tai reiškia į savo gyvenimo centrą įvesti Kristų, ir veikti tik su Juo ir dėl Jo...

Apie tai mes kalbėsime vėliau.

IV skyrius. Centrinis atpirkimo aktas

Jeigu neatsargus alpinistas iš savo kaltės nukrito į tarpekį, nutraukdamas kartu su savim ir kitus, prie jo virve pririštus, tai

samdytas vadovas apsiriboja tuo, kad iš toli šaukdamas duoda jiems kokius nors patarimus, kol tie nelaimingi alpinistai, alkani, sužeisti, nusiminę, veltui bando išlipti stačiu skardžiu į saulės nušviestą viršūnę.

Tikras vadovas, pilnai atsidavęs savo pareigoms, pasielgia kitaip: jis nesvyruodamas pats aukojasi, leidžiasi į prarajos dugną, prisijungia prie nelaimingųjų, dalinasi jų likimu, jų kančiomis ir pavojais, priima įvykusio neatsargumo pasėkas ir, pirmas iškopęs į viršų, virve ištraukia tuos, kuriuos nori išgelbėti, reikalaudamas iš kiekvieno, kiek leidžia jėgos, taip pat pačiam stengtis.

Taip Dievas mus išgelbėjo: Žodis tapo vienu iš mūsų, nusileido iki mūsų, prisiimdamas mūsų prigimtį ir mūsų vargus, susiliejo su mumis, kad geriau galėtų priimti ir mūsų kaltės pasėkas, ir, pirmas pakilęs iš bedugnės – apaštalo Povilo išsireikimu, būdamas pirmgimiu tarp žmonių – davė galimybę ir mums pakilti.

Tik Jame išsigelbėjimas. Vienas išgelbėtojas – Kristus. Tik Jame viename mes ištaisome savo kaltę. Tik su Juo susivieniję mes galime vėl tapti Dievo draugais.

Daug apie atpirkimą kalbėjo evangelistas Jonas ir parodo jį kaip vienybės paslaptį Kristuje. Apaštalas Povilas, atrodo, dar su didesne jėga pavaizduoja jį ta pačia vienybės paslaptimi. Atkurdamas mus savyje savo krauju, suteikdamas mums savyje gyvenimą, tiesą ir šventumą, padarydamas mus savyje dieviškais vaikais, susumuodamas savyje, kaip antrame Adome, visą žmonių giminę ir likviduodamas pirmojo Adomo mums visiems užtrauktą blogį, įjungdamas krikštą į naują gyvenimą, Kristus tampa mūsų išgelbėtoju ir atpirkimu. Kaip teisingai pastebėjo vienas iš geriausių apaštalo komentatorių (F. Frat) veikale: „Apaštalo Povilo teologija“. Čia viskas veda prie didžiosios solidarumo pradžios, prie mistinio kūno tiesos. (*E. Meršas, „Mistinio kūno teologija“, It.*)

Tai štai dėl ko įsikūnijęs Dievo Žodis perėjo visus žmogaus egzistencijos etapus, duodamas mums tobulo gyvenimo pavyzdį.

Štai dėl ko Jis prisiėmė neturtą, darbą, kančią, įvairius aukojimus, pasidarydamas tokiu būdu panašus į mus; nei vienas jau nebegali priekaištauti Dievui, kam Jis jį bandė tuo, ko Jis pats nemėgino, neprisiėmė ir nepernešė: kiekvienas žmogus, kokie bebūtų jo uždaviniai ir kokios kančios, dabar Kristuje randa

pirmtaką, pavyzdį ir paramą.

O kadangi nusidėjėlis užsitarnavo ir mirties bausmę, Kristus, prisiimdamas visas bausmes, prisiėmė ir mirtį ir mirtimi pelnė mums gyvenimą.

Tas pilnas Kristaus padarytas ir mūsų vardu nuneštas Dievui pasiaukojimas ir sudaro centrinį atpirkimo aktą, aukščiausią tašką.

Ties juo reikia sustoti. O kadangi toji auka savo pagrindiniuose bruožuose primena vieną iš žydų aukų, būtent velykinę auką, tai, visų pirma, susipažinsime, kas tai yra auka bendrai, po to panagrinėsime žydų velykinę auką: tai padės mums geriau suprasti Kristaus auką.

1. Auka.

1) Pagrindinė aukos prasmė – davimas Dievui jam priklausančio daikto ar gyvos būtybės, tuo pripažįstant Jo galybę, atsidėkojant už Jo gerus darbus, ar išprašant iš Jo naujų malonių, ar atsiprašant už kaltes.

Tai, kas aukojama Dievui, tuo pačiu jau pašvenčiama, tai yra, daiktas įgauna šventą charakterį, tampa išimtinė Jo nuosavybė.

2) Aiškesniam to fakto patvirtinimui, kad mes nustojame būti aukojamo daikto šeimininkais, aukojimą gali lydėti, kai tam tikslui yra skiriama gyva būtybė, teikiamos aukos kruvinas nužudymas.

Pašventinimas Dievui įvyksta prieš, pačiu momentu ar po nužudymo. Tai – antraeilė detalė.

3) Jeigu auka nužudoma, tai aišku, kad tas nužudymas gali būti įvykdytas tiktai vieną kartą; bet tai nereiškia, kad tos aukos pašventimas Dievui negali būti atskirų asmenų keletą sykių pakartotas.

4) Kadangi auka tampa Dievui priklausančia, "Šventu" daiktu, tai aukos valgymas, kada auka gali būti valgoma, duoda galimybę su Dievu bendrauti ir įsijungti į Jo gyvenimą. O taip pat duoda galimybę glaudžiai susijungti su auka ir drauge su ja aukotis Dievui.

Tie keturi punktai padės mums geriau suprasti tolimesnį aiškinimą.

2. Žydų Velykos.

Tai buvo viena iš pačių iškilmingiausių žydų švenčių: ji įamžino tarp izraelitų prisiminimą išėjimo iš Egipto, o taip pat tautos keliavimą į pažadėtą žemę.

Kaip žinoma, Dievas įsakė žydams paaukoti jam nekaltą avinėlį, ištepti jo krauju durų viršų ir po to valgyti aukos mėsą, nesulaužant kaulų. Tą pačią naktį Jis leido mirtį ant egiptiečių pirmgimių, aplenkdamas žydų butus, kurie buvo atžymėti avinėlio krauju.

Kiekvienais metais nustatytą dieną nesuskaitomos žydų minios iš visų kraštų, kuriuose tik išsisklaidę žydai gyveno, susirinkdavo į Jeruzalės šventovę, — į tą vienintelę vietą, kurioje Dievas priimdavo iš savo tautiečių pagarbinimą, — ir ten aukodavo tų įvykių prisiminimui.

14-tą nisaną, šventės išvakarėse, kiekvienas papjaudavo šventovėje nekaltą avinėlį; kunigai paimdavo jo kraują ir išliedavo kaip auką aplink altorių.

Tąja auka avinėlis tapdavo šventu.

Tie, kurie jį aukėjo, valgydavo Jį šeimoje vakarienės, kuri vadinos velykine vakariene, metu. Tuo jie glaudžiai susivienydavo su auka, kurią jie skirdavo Dievui, ir kurią Dievas jiems gražindavo ženklan savo malonės ir dovanojimo.

Tos vakarienės apeigos buvo perpintos prisiminimais ir grandiozine simbolika. Vadovaująs pradėdavo, sugiedodamas padėkos himną, ir įteikdamas visiems dalyvaujantiems pirmąją vyno taurę, po to visi apsiplaudavo rankas ir valgydavo karčias žoles ir "charosefą". Po to klausydavosi pasakojimo apie bėgimą iš Egipto, po to būdavo perduodama ratu antroji vyno taurė. Vėl apsiplaudavo rankas ir, pagaliau, imdavo valgyti neraugintą duoną ir velykinį avinėlį, kurio nė vienas kaulas neturėjo būti sulaužytas. Dalyvaujantieji turėdavo suvalgyti visą avinėlį. Kaulai ir kitos liekanos turėdavo būti sudegintos. Trečioji vyno taurė būdavo paleidžiama ratu pabaigoje vakarienės.

Tais metais Kristus paskutinį kartą įvykdė įstatymą, liečiantį žydų velykų šventimą: kaip ir ankstyvesniais metais, šventovėje buvo papjautas avinėlis, jo kraujas išlietas, jo mėsa suvalgyta paties Kristaus ir apaštalų toje patalpoje, kurią jiems paskyrė vienas iš miesto gyventojų.

Tos vakarienės pabaigoje Kristus įsteigė naują auką, sudarančią Jo gelbėjančio patarnavimo aukščiausiąjį tašką.

3. *Kristaus auka.*

Kada mokiniai dar sėdėjo už stalo, Kristus paėmė duoną, ištarė padėkos žodžius, palaimino ją, laužė ir davė mokiniams sakydamas: “Imkite ir valgykite: tai yra mano kūnas”. (Mt2,26)

Ir paėmęs taurę (tikriausiai žydų velykų trečią taurę), dėkojo, palaimino ją ir davė mokiniams, sakydamas: “Gerkite iš jos visi; nes tai yra mano kraujas, Naujosios sandoros, kuris bus išlietas už daugelį nuodėmėms atleisti”. (Mt 26,27)

įvyko nauja auka:

— Kristus visų mūsų vardu aukojo savo Tėvui vienintelę auką, savo paties kūną ir kraują.

Ir, norėdamas būti kartu su aukojančiu kunigu ir aukojančia auka, Kristus paėmė duoną ir vyną ir pavertė juos į savo kūną ir kraują. Simboliniu kūno ir kraujo atskyrimu buvo ženklinamas kruvinas paaukojimas, kuris turėjo įvykti sekančią dieną.

Kristus savo kūną ir kraują davė apaštalams kaip maistą.

Tuo Jis suteikė galimybę glaudžiai susijungti per Jo auką su Juo ir per Jį ir Jame pašvenčiant save Dievui.

Kartu Jis suteikė jiems dieviško atleidimo garantiją, nes Dievas leido Jam priklausančią auką panaudoti kaip maistą.

Žmonių aktas Dievui per Kristų, Dievo aktas žmonėms per Kristų — tai tokia dviguba Didįjį Ketvirtadienį teikiamos aukos prasmė.

Toji auka reali, kadangi aukojimas buvo realus. Toji auka nekruvina, bet ji ženklino kruviną auką: Kristus davė apaštalams kūną, kuris turėjo būti “išduotas”, ir kraują, kuris turėjo būti “išlietas”.

Nuo to momento Jis jau nebeatšaukiamai prisiėmė kančią ir mirtį: Jis jau buvo auka..

Didįjį Penktadienį Kristus ant kryžiaus pilnai pergyveno visa, kas įvyko. Jis ir toliau save aukojo Tėvui, kaip kad pradėjo tą auką išvakarėse.

Tokiu būdu, Didįjį Ketvirtadienį įvyko reali ir pilna auka, kuri sekančią dieną turėjo būti kruvinu būdu užbaigta.

Didįjį Penktadienį, ant kryžiaus buvo reali ir pilna kruvina auka.

Mes sakėme, kad auka, nors ir nužudoma tiktai vieną kartą, gali būti aukojama keletą kartų; viena ir ta pati auka gali būti panaudota keletui aukojimų. Toji pastaba mums pravers vėliau, kai kalbėsime apie dieviškąją liturgiją.

Krinta į akis analogija su žydų Velykomis, kurios yra tik pasiruošimas ir Kristaus amžinosios aukos vaizdas. Čia ir ten:

kunigas tarpininkauja tarp Dievo ir žmonių;

nekaltas avinėlis ir jo kruvinas nužudymas;

altorius (kraujas teka ant kryžiaus, kaip ant altoriaus);

nė vienas kaulas nesulaužomas (prisiminkime evangeliskąjį tekstą: kareiviai, "priėję prie Jėzaus ir pamatę, kad jis jau miręs, jie nelaužė jo blauzdos". (Jn 19,33);

apeiginė vakarienė, kurios metu Dievo nuosavybė tapusią auką suvalgo tie, kuriems ji skiriama maistu.

4. Laiminga kaltė.

Taip vyksta Dievo su žmonėmis susitaikymas.

"Mūsų velykinis avinėlis jau paaukotas" (1 Kor 5,7), – sako apaštalas Povilas. Tai patvirtina ir apaštalas Petras: "Jūs esate atpirkti... brangiausiu krauju Kristaus, kaip nesutepto ir be aukos avinėlio". (1 Pt 1,18)

Vieno iš savo narių – Kristaus kaip Dievo ir žmogaus – laisva auka žmonija pilnai išpirko savo kaltę. Ji su kaupu patenkino dieviškąjį teisingumą, ji su pertekliumi atpirko. Ji savo nepaklusnumą išpirko heroišku Kristaus paklusnumu. Kristaus įvykdyta auka ji pilnai atlygino už dieviškąjį gyvenimą, kurį Kristus jai grąžino.

Aukojimas tobulas, nes auka tobula; jis vienintelis, nes aukotis galima iki mirties tik vieną kartą. Tačiau jis gali būti atnaujintas, jei toji auka bus vėl iš naujo aukojama.

Kristus čia praktiškai pritaikė savo mokslą: "Niekas neturi didesnės meilės, kaip ta, kad kas guldo savo gyvybę už savo prietelius". (Jn 15,13)

"Aš gerasis ganytojas. Gerasis ganytojas duoda savo gyvybę už savo avis". (Jn 10,11)

Vidinį Kristaus pergyvenimą Paskalis savo "Jėzaus Paslapy-

je" įdėdą į lūpas šiuos Jo žodžius, kuriais jis kreipėsi į žmogaus sielą:

"Aš tau didesnis draugas negu visi kiti, nes aš dėl tavęs padariau daugiau negu kiti; jie nebūtų taip kentėję, kaip aš kentėjau už tave, kai tu buvai neišstikimas ir žiaurus, o aš numiriau už tave".

Dar prisiminkime jaudinančius Kristaus žodžius, skirtus šventajai Angelei iš Foligno: "Ne veltui aš tave pamilau".

Dabar galime suprasti bažnyčios drąsą, kai ji Vakaruose gieda Velykų naktį:

"Laiminga kaltė, davusi mums tokį Išganytoją".

Kodėl Dievas taip labai nusižemino? Tai liko paslaptimi, bet tokia paslaptimi, kuri yra visais tais faktais, apie kuriuos jau kalbėjome: jie visi susilieja vienoje centrinėje paslapyje: Dievo meilėje mums.

Kas yra paslaptinė atpirkimo... tai nesuvokiama Dievo meilė tvariniui... Į tą paslaptį visą laiką mūsų žvilgsnį kreipia namuose kabantis kryžius, be perstojo įtikinėdamas mus paversti savo kančias ir mirtį meilės atsakymu į jo begalinį gailestingumą.

Atsiklaupę prieš kryžių, kuris "žydams papiktinimas, o pagonims kvailystė", mes galime tik pakartoti evangelisto Jono žodžius: "Mes pažinome ir įtikėjome meilei, kuria Dievas mus myli". (Jn 4,16)

Toji meilė, prieš kurią protas netenka nuovokos, nes ji labai protą viršija, yra pirmas ir paskutinis mūsų tikėjimo žodis, mūsų vilties pagrindas, mūsų meilės amžinasis šaltinis. (*Siullero, T. 1.*)

V skyrius. Kristaus prisikėlimas – amžinos Velykos

Visi keturi evangelistai užbaigia savo pasakojimus, aprašydami Viešpaties Jėzaus Kristaus kančią ir Jo iš numirusių prisikėlimą. Paskutinis dalykas taip atvaizduotas, kad jis tarsi logiška kančios pasėka, jos apvainikavimas ir prasmė.

Skelbimas apie kančias ant kryžiaus, kuo persunktas visas jo mokslas, paties Viešpaties lūpose neatskiriamai surištas su skelbimu apie prisikėlimą.

"Nuo to meto Jėzus pradėjo aiškinti savo mokiniams, kad Jam reikia eiti į Jeruzalę, daug kentėti nuo vyresniųjų, Rašto

žinovų ir vyriausiųjų kunigų, būti nužudytam ir trečią dieną prisikelti". (Mt 16,21)

"Štai mes einame į Jeruzalę, žmogaus Sūnus bus išduotas vyriausiems kunigams, Rašto žinovams ir vyresniesiems; jie pasmerks Jį mirčiai., ir užmuš Jį, bet trečiąją dieną Jis prisikels iš numirusiųjų". (Mt 10,33)

Išvydęs Jį, aš puoliau Jam į kojas, kaip numiręs. Jis padėjo ant manęs savo dešinę, sakydamas: "Nebijok, aš esu pirmasis ir paskutinis, ir gyvasis, aš buvau miręs ir štai esu gyvas per amžių amžius ir turiu mirties ir pragaro raktus". (Apr 1,17)

Vis tai rodo, kad Kristaus kančios prasmė arba filosofų žodžiais entelechija, kurios visuma išreiškiama kryžiumi ir Nekryžiuotuoju, yra Kristaus prisikėlimas, nuo senų laikų yra sujungti į organišką neperskiriamą vienybę.

"Kančios Velykos" ir "Prisikėlimo Velykos".

Minėdama Kristaus kančią, bažnyčia taip sutvarkė apeigas, kad jose prisiminimas paskutinės vakarienės ir Kristaus kančios sudaro lyg ir gedulingą, liūdną preliudiją velykinio prisikėlimo akinančiai šviesai, spindesiui ir begaliniam džiaugsmui.

Ir ne tiek mokslas apie žmogaus Sūnaus kryžių, kiek mokslas apie Prisikėlimą buvo ir iki šių dienų yra suklupimo akmeniu. (plg Apd 17, 18-32 ir kt.)

Žmogaus pažinimui jo natūralioje formoje lengviau prieinama neteisingo tyčiojimosi iš tiesos idėja, bet realizuota iš numirusių prikėlimo idėja, šv. Rašte užregistruota faktu – iki šių dienų yra kažkas iš sunkiausiai priimtinių tiesų ypač taip vadinamiems apsišvietusiems žmonėms, kurie savo priešinimąsi lyg tai grindžia gamtos dėsniais, nors tie gamtos dėsniai visagalio Dievo veikimu bet koku momentu gali būti pakeisti.

Betgi, kaip matyti iš evangelisto Morkaus 16-to skyriaus, – tas netikėjimas, pavadintas net širdies kietumu, buvo charakteringas net patiems apaštalams.

Pasakojimas apie tą netikėjimą ir apie tą taip vadinamą sveiko proto priešinimąsi sudaro žymią dalį evangelistų pasakojimų apie prisikėlimą. Kaip teisingai pažymi prof. Svetlovas – tasai pačių Viešpaties artimųjų priešinimasis džiaugsmingai prisikėlimo žiniai yra vienas iš stipriausių argumentų už to pasakojimo teisingumą.

Betgi tikėjimas į prisikėlimą, ką Viešpats įjungia į krikšto apeigas, yra pagrindinė išganymo sąlyga.

“Kas tikės ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas; kas netikės, bus pasmerktas”. (*Mk 16,16*)

Prisikėlimo iš numirusių idėja ir tamsos galybės sutriuškini-
mo idėja niekada nebuvo svetima žmonijai.

Ta idėja yra persunktos senovės graikų misterijos, kurias šv. Tėvas Ipolitas savo filosofiniuose veikaluose vadina “didžiosiomis ir vertingomis”, nes jos pagrįstos nemirtingumo idėja.

Tėvas Povilas Florentietis taip apibrėžia pagrindinę tų miste-
rijų idėją: pašvęstas nematys mirties (sunaikinimo, nebuvimo).

Panašiai ir Senajame Testamente, — gana šykščiai tuo atžvil-
giu, — tas nedaugelis, kuris jame yra, spindi nuostabių ryškumu ir nedviprasmišku apibrėžimu.

“Tu nepaliksi mano sielos pragaruose, kad Tavo sūnaus kūnas kape patirtų sugedimą”. (*Ps 15,10*)

“Nes žinau, kad mano Atpirkėjas yra gyvas, ir paskučiausioje dienoje aš atsikelsiu iš žemės, ir vėl būsiu apvilktas savo oda, ir savo kūne aš matysiu savo Dievą; aš pats jį matysiu, ir mano akys išvys, o ne kieno kito”. (*Job 19,25*)

Jobo knygos aiškinimas buvo neseniai parašytas šių dienų garsaus psichologo ir psichiatro K. Juogo veikale “Atsakymas Jobui”. Remdamasis grynai moksliskais motyvais, jis mano, kad Kristaus prisikėlimas yra aukščiausios Būtybės tikras ir faktiškas atsakymas Jobui.

Viešpats prikelia mirusius iki iškilmingo Lozorius prisikėlimo. (*plg Jn 11,1*)

Tasai pasakojimas, nežiūrint į jo dvasinę pusę, yra pilnas tokio realizmo, tokio gyvenimiškumo, tokių nesukurtų, o grynai gyvenimiškų detalių ir taip glaudžiai surištas su tos epochos žydų šeimyniniu gyvenimu, kad čia apie kokį nors išsigalvojimą negali būti nė kalbos.

Tasai stebuklas buvo pretekstas iškilmingam Viešpaties įžen-
gimui į Jeruzalę, ir Jisai, drauge su fariziejus ir vyriausius kunigus demaskuojančia kalba (*plg Mt 23, 1-39*), buvo pagrindine priežastimi Viešpaties prikallimo ir nužudymo ant kryžiaus medžio. Iš to seka, kad prisikėlimas ne tik užbaigia nukryžiuimą, bet ir jį pradeda.

Viešpats, iš tiesų, mirtimi mirtį nugalėjo, kaip skelbia bažnyčia, o tai reiškia, kad Jo mirtis buvo tuo keliu, kuriuo Jis prasiskverbė į mirties tamsiausias bedugnes ir, nušvietęs jas dieviška šviesa, kurią mokiniai matė Jam atsimainant (*plg Mt 17 skyr.*), nugalėjo mirtį.

Kada Jis, nemirtingoji gyvybė, į mirtį įžengė, tada Jis savo dieviškuoju spindėjimu pragarą nugalėjo – gieda šventoji bažnyčia.

Apaštalas Povilas visiškai aiškiai sako, kad jei nebūtų buvę Kristaus prisikėlimo, tai nei Viešpaties mokslas, nei kančia neturėtų jokios prasmės ir visos pasaulio kančios ir pasaulis tada, iš tiesų, būtų „velnišku vodeviliu“, apie kurį kalba Dostojevskio aprašomas į Kristaus prisikėlimą netikęs, nors ir Kristų mylįs, Kirilas.

Ta prasme labai svarbus pirmojo laiško korintiečiams penkioliktasis skyrius. Jisai pateikia krikščioniškosios teologijos tikrą sistemą, išplaukiančią iš Kristaus prisikėlimo, kurs yra viso krikščioniško tikėjimo viršūnė. To skyriaus kai kurie tekstai įtraukti į Nikejos platųjį tikėjimo išpažinimą.

Prisikėlimas yra protą viršijanti tiesa, bet joku būdu protui neprieštaraujanti, kaip ir tvariniai, bei mano paties egzistavimas. Nes, jei Dievas galėtų mane pašaukti iš nebūties, – „Nes aš pats iš savęs egzistuoti negaliu“ (*Deržavinas*), – tai juo labiau Jis gali mane prikelti, mane, kuris jau egzistuoju, „prikelti iš žemės mano irstančius kaulus“.

Visų bažnytinių apeigų priešakyje yra prisikėlimo apeigos su visomis jį lydinčiomis kitomis apeigomis. Reikia priminti, kad rusų kalboje septintoji savaitės diena yra pašvęsta Kristaus prisikėlimui iš numirusiųjų, todėl pavadinta „prisikėlimu“ (voskresenje) – tai amžinas paminklas tam svarbiam žmonių giminės istorijoje įvykiui.

Centrinis bažnyčios sakramentas – Eucharistijos sakramentas – Viešpaties įsteigtas ne kam kitam, o prisikėlimui iš numirusiųjų ir amžinam gyvenimui.

„Kas valgo mano kūną ir geria mano kraują, tas turi amžinąjį gyvenimą, ir aš prikelsiu jį paskutinę teismo dieną“. (*Jn 6*)

Šv. Ignacas Antiochietis, tasai antrojo šimtmečio Bažnyčios Tėvas, romėnų arenoje laukinių žvėrių draskomas, reikšmingai

vadina Eucharistijos sakramentą nemirtingumo vaistu.

Iš apaštalo Povilo laiško romėnams (6, 3-11), kuris skaitomas Didžiojo Šeštadienio liturgijoje, aišku, jog Kristaus prisikėlimas ir su juo principaliai surištas visas žmonijos bendrasis prisikėlimas bei visatos atnaujinimas yra ne tik centrinis, bet ir fundamentalinis faktas, panašiai kaip ir tvėrimas, jis yra dieviškosios meilės darbas, to Dievo – meilės, kuris Didžiojo Šeštadienio apeigų žodžiais, ieškojo nupuolusio Adomo ir, nerasdamas jo ant žemės, nusileido netgi į baisiuosius pragarus, kad jį prikeltų ir iš ten drauge su savimi išvestų.

Su Kristaus prisikėlimu viso pasaulio sąranga įgauna prasmę, o visos aukos ir kančios – vertę. Kristaus kryžius, po kurio betarpiškai seka prisikėlimas, tai vienintelė pilnai iki galo išvesta veiksminga teodicijos forma, tai yra Dievo išteisinimas pasaulio kančiose. Toji teodiceja kartu yra ir antropodiceja, tai yra naujo kūrinio drauge su nauju Adomu pasirodymas, o ne senojo Adomo pražudymas. Kristaus prisikėlimas įvykdė teisingumą, dievišką mirties ir pragaro teismą, juos nugalėdamas.

Dievobaingas ir mylįs Dievą tegul gėrisi ta puikia ir šviesia iškilme. Kuris yra protingas tarnas, tas tegul įsijungia džiaugdamasis į savo Viešpaties džiaugsmą. Kas pasidarbavo pasninkaudamas, tas šiandien gaus denarą. Jei kas nuo pirmos valandos dirbo, tegu paima teisingą užmokestį. Jei kas atėjo po trečios valandos, tegu švenčia dėkodamas. Jeigu kas tesuspėjo šeštai valandai, tegu nė neabejoja, nes nebus atstumtas. Kas pavėlavo devintai valandai, tegul įsijungia nė kiek neabejodamas ir nieko nebijodamas. Kas atėjo esant vienuoliktai valandai, teneišsigąsta to vėlavimosi: meilingasai Viešpats priima paskutinįjį, kaip ir pirmutinįjį, nuramina atėjusį vienuoliktą valandą taip pat, kaip ir besidarbuojantį nuo pirmos valandos. Ir paskutinįjį myli, ir pirmam įtinka; ir tam duoda ir anam įteikia; ir darbą priima ir norus įvertina; ir atliktą darbą paskaičiuoja, ir svarstymus giria. Todėl visi įsijunkite į savo Viešpaties džiaugsmą: ir vieni, ir kiti priimkite užmokestį. Turtingi ir beturčiai džiūgaukite drauge vieni su kitais. Santūrūs ir tingūs pagerbkite tą dieną.

Pasninkavę ir nepasninkavę šlovinkite šiandien. Stalas apkrautas, visi mėgaukitės tikėjimo puota, priimkite visus maloningumo turtus. Tegu niekas nerada dėl savo skurdo, nes pasirodė

bendra karalystė. Tegul niekas nesibijo mirties, nes mus nuo mirties išgelbėjo Gelbėjanti mirtis. Ją užgesino jos Valdovas. Sugriovė pragarą tas, kuris nusileido į jį. Sutremė pragarą, kuris kankino Jo kūną. Ir tai matydamas Izaijas sušuko: "Pragaras, — sako, — išsigando, sutikęs tave žemai: susikrimto, nes buvo likviduotas; nuliūdo, nes buvo išjuoktas, susikrimto, nes buvo nuverstas, išsižeidė, nes buvo surakintas.

Priėmė kūną ir palietė Dievą,
priėmė žemę ir sutiko dangų:
Priėmė, ką matė ir įkrito ten,
ko nematė".

Mirtie, kur tavo geluonis? Pragare, kur tavo pergalė? Kristus prisikėlė, ir nė vieno mirusio nebėra karste. Kristus prisikėlė iš numirusiųjų, praskindamas kelią visiems mirusiems. Jam garbė ir galybė per amžių amžius. Amen.

(Jono Auksaburnio žodžiai, skaitomi per šviesiąją Velykų aušrinę.)

KRISTUS KĖLĖS

Mūsų tikėjimo į Kristų protingas pagrindas.

Vladimiro Solovjovo laiškas grafui L. N.Tolstojui.

Savo nepajudinamą Kristaus prisikėlimo tikrumu įsitikinimą, o taip pat įsitikinimą būsimu visuotiniu prisikėlimu, V.S. Solovjovas primygtinai pareiškė ne sykį tiek savo išspausdintuose kūrinuose, tiek pokalbiuose bei laiškuose, kuriuose neretai tradicinį pasveikinimą "Kristus kėlės" lydi tvirtinimas, kad tai ne vien įprastinė frazė, o prisiminimas tikro, neginčijamo įvykio.

Čia pateikiamas V.S. Solovjovo laiško grafui L.N.Tolstojui tekstas buvo išspausdintas trečiame Solovjovo laiško rinkinio tome (Sankt-Peterburgas, 1911 m.).

To paties laiško pagrindinės dalys buvo išspausdintos ir žurnale "Filosofijos klausimai" 1905 m.

1894 m. nuo birželio 28 d. iki rugpjūčio 2 d.

Brangus Levai Mikolajevičiau,

nuo to laiko, kada aš paskutinį laišką išsiunčiau per p. Krauskofą, aš du sykius sunkiai sirgau, bet nebenoriu atidėlioti svar-

baus pasikalbėjimo, kurį aš su Jumis pradėjau. Visi mūsų nuomonių skirtumai gali būti suvesti į vieną konkretų punktą — Kristaus Prisikėlimą. Aš manau, kad Jūsų pasaulėžiūroje (jei tik teisingai aš suprantu Jūsų veikalus) nėra nieko tokio, kas kliudytų pripažinti Prisikėlimo tiesą, o netgi yra kažkas tokio, kas verstų ją pripažinti.

Pradžioje kalbėsiu bendrai apie Prisikėlimo idėją, o po to apie Kristaus prisikėlimą.

1) Jūs prileidžiate, kad mūsų pasaulis progresyviai keičia išvaizdą, pereinamas iš žemesnių buvimo formų bei laipsnių prie aukštesnių arba tobulesnių.

2) Jūs pripažįstate tarpusavio veikimą tarp vidinio dvasinio gyvenimo ir žemesnio fizinio gyvenimo, ir

3) išeidamas iš to tarpusavio veikimo pagrindo Jūs pripažįstate, kad dvasinės būtybės tobulumas pasireiškia tame, jog dvasinis gyvenimas palenkia sau fizinį gyvenimą ir jį apvaldo.

Tie trys punktai, manau, būtinai priveda prie prisikėlimo tezės. Dalykas tame, kad dvasinė jėga, materialinio egzistavimo požyriui, nėra pastovus dydis, o augantis. Gyvulių pasaulyje ji yra bendrai potencialinėje būklėje; žmoniyoje ji išsilaisvina ir tampa akivaizdžia. Bet tas išsilaisvinimas pradžioje įvyksta vien idealiai, protingo sąmoningumo formoje: aš atskiriu save nuo savo kūninės prigimties, suprantu savo vidinį nuo jos nepriklausomumą ir prieš ją pranašumą.

Bet ar gali tasai supratimas realizuotis?

Ne tik gali, bet dalinai tai ir įvyksta.

Kaip gyvulių pasaulyje mes randame kai kuriuos pradmenis ir priešvaistas protingo gyvenimo, taip žmoniyoje, be abejo, egzistuoja pradmenys tos aukštesnės būties, kuri faktiškai valdo materialų gyvenimą. Žmogus kovoja su medžiaginės prigimties tamsiais siekiais ir juos nugalai (o ne vien tik atskiria nuo kitų).

Nuo vidinio dvasinio tobulumo laipsnio priklauso didesnė ar mažesnė pergalė. Kraštutinis priešiško materialinio prado triumfas yra mirtis, kada išsivaduoya materialinių dalių chaotiškas gyvenimas ir nutraukomas jų protingas ir tikslingas ryšys. Mirtis yra aiški pergalė beprasmiškumo prieš prasmę, chaoso prieš kosmosą. Ypač tai ryšku, kas liečia aukščiausios sąrangos

gyvas būtybes. Žmogaus mirtis yra naikinimas tobulesnio organizmo, tai yra sunaikinimas aukščiausio proto gyvenimo tikslingos formos ir įrankio.

Tokia žemesnio pergalė prieš aukštesnį, toks dvasinio prado nuginklavimas parodo, tur būt, jo jėgos nepakankamumą. Bet juk toji jėga auga. Žmogui nemirtingumas yra tas pat, kas gyvuliui protas, ir gyvulių karalystės prasmė yra protingas gyvulys, tai yra žmogus. Žmonijos prasmė yra nemirtingas žmogus, tai yra Kristus.

Kaip gyvulių pasaulį traukia į protą, taip žmoniją traukia į nemirtingumą. Jeigu kova su chaosu ir mirtimi yra pasaulio proceso esmė, kur šventoji dvasinė pusė, nors ir lėtai, bet visgi nugalė, tai prisikėlimas, tai yra tikra ir galutinė gyvos būtybės pergalė prieš mirtį, yra būtinas to proceso momentas, kuris principu tuo ir užsibaigia; visas tolimesnis procesas, griežtai imant, turi vien ekstensyvinį (plečiamąjį) charakterį – jis glūdi universaliume (bendrame) tos individualios pergalės įsisavinime arba jos pasėkų paskleidime visai žmonijai ir visam pasauliui.

Jei stebuklu suprantamas faktas, prieštaraujantis bendrai dalykų eigai, tai prisikėlimas yra tiesioginė stebuklų priešingybė, nes tas faktas, be abejo, priklauso bendrai dalykų eigai; bet jei stebuklu suprantamas faktas pirmą kartą įvykęs, neregėtas, tai prisikėlimas "Pirmgimio iš mirusiųjų" yra, aišku, stebuklas visai toksai, kaip pasirodymas tarp neorganinio pasaulio pirmosios organinės ląstelės, ar pasirodymas tarp pimyktės augmenijos gyvulių ar, pagaliau, pasirodymas tarp orangutangų pirmojo žmogaus. Šitais stebuklais neabejoja reali istorija; taip neabejotinas žmonijos istorijai ir prisikėlimo stebuklas.

Aišku, žiūrint iš mechanistinio materializmo pozicijos, viso to nebuvo ir nebus. Bet iš Jūsų pusės negirdėti jokio principinio prieštaravimo. Aš įsitikinęs, kad prisikėlimo "Pirmgimio iš mirusiųjų" idėja Jums taip pat tikroviška, kaip ir man. Bet kyla klausimas, ar ji yra realizuota tame istoriniame Asmenyje, apie kurio prisikėlimą randame Evangelijoje? Štai pagrindai, kuriais aš patvirtinu savo įsitikinimą, jog iš tiesų kėlėsi tasai Asmuo, Jėzus Kristus, tasai "Pirmgimis iš mirusiųjų".

1) Pergalė prieš mirtį yra dvasinio tobulumo būtina, natūrali

pasėka; tasai asmuo, kuriame dvasinis pradas ryžtingai ir neatsaukiamai paėmė viršų virš to, kas žema, negali būti skiriamas mirčiai; pasiekimui savo tobulumo pilnybės dvasinė jėga neišvengiamai liejasi per subjektyviai psichinio gyvenimo kraštus, pagauti ir kūno gyvenimą, pakeičia jį, o po to galutinai sudvasina ir nepertraukiamai sujungtąjį su savimi. O kaip tik dvasinio tobulumo vaizdą aš ir randu evangeliškame Kristuje; laikyti tą vaizdą išgalvotu aš negaliu dėl daugelio priežasčių, kurių pateikti nėra reikalo, nes ir Jūs nelaikote evangeliškojo Kristaus mitu. Jeigu toksai tobulas žmogus iš tiesų egzistavo, tai Jis tuo pačiu buvo "Pirmgimis iš mirusiųjų", ir kito tokio laukti negalima.

2) Antrąjį to tikėjimo pagrindą leiskite paaiškinti palyginimu iš kitos srities. Kada Leverje žinomų apskaičiavimų būdu įsitikino, kad už Urano orbitos turi būti kita planeta, o paskui teleskopu kaip tik ir pamatė ten, kur ji pagal jo apskaičiavimą turėjo būti, tai vargu ar tada jis turėjo kokią protingą pagrindą manyti, jog toji jo matoma planeta yra ne ta, kurią apskaičiavo, kad ji nėra tikroji, o tikrąją jis, gal būt, vėliau atras. Panašiu būdu ir mes, remdamiesi bendra pasaulio ir istorinio proceso prasme bei jo studijų nuoseklumu, randame, kad po dvasinio prado pasireiškimo idėjinėje formoje — iš vienos pusės filosofijoje ir mene, o iš kitos pusės etiniame bei religiniame žydų pranašų ideale (Dievo karalystės sąvokoje) — tolimesnio, aukštesnio apsiraiškimo momentas turi būti to dvasinio prado asmeniškasis ir realus egzistavimas, jo įsikūnijimas gyvame asmenyje, kad ne tik mintyse ir meniškoje formoje, bet ir faktiškai parodytų dvasios jėgą ir pergalę prieš blogą bei priešišką pradą su jo kraštutine pasėka — mirtimi, tai yra tikrai prikeltų savo materialų kūną jį sudvasindamas; ir kada pas visa tai mačiusius liudininkus, nemokytus Žydus, neturėjusius jokio supratimo apie pasaulio sukūrimo procesą, jo stadijas ir momentus, — kad mes pas juos randame kaip tik tokio žmogaus aprašymą, žmogaus, kuris asmeniškai ir realiai savyje įkūnijo dvasinį pradą, kada tie liudininkai apstulbę pasakoja apie įvykį nelauktą ir beveik neįtikėtiną, būtent, kad tasai žmogus prisikėlė, ir tai pateikia grynai empiriškai (patys patyrę), kaip eilę faktų, turinčių vidinį logišką ryšį — tai, matydami tokį sutapimą, mes neturime teisės apkaltinti tuos liudininkus tuo,

kad jie išgalvojo tą faktą, kurio prasmė jiems patiems nebuvo aiški.

3) Apie trečiąjį mano tikėjimo į Kristaus Prisikėlimą pagrindą aš tarsiu tik keletą žodžių, nes tas pagrindas žinomas, bet tuo nemažėja jo jėga. Dalykas tame, kad be prisikėlimo fakto neprarastas apaštalų bendruomenės entuziazmas neturėtų pakankamo pagrindo, ir bendrai visa pradinė krikščionybės istorija būtų negalima.

Nebent tiktai pripažintume (kaip tai kai kurie šiandien daro), kad krikščionybėje iš viso nebuvo pirmojo amžiaus, ir kad ji prasidėjo nuo antrojo ar net trečiojo šimtmečio.

Asmeniškai, nuo to laiko, kai pripažįstu, kad pasaulio ir žmonijos istorija turi prasmę, visai neabejoju Kristaus prisikėlimu, ir visų prieš tą tiesą prieštaraavimų silpnumas stiprina mano tikėjimą. Vienintelis man žinomas rimtesnis prieštaraavimas priklauso Jums. Neseniai įvykusiame tarp mudviejų pasikalbėjime Jūs sakėte, kad, pripažįstant Prisikėlimą ir tuo pačiu ypatingą, antgamtinę Kristaus reikšmę, krikščionys savo išganymo darbe labiau remtųsi paslaptinga tos antgamtinės būtybės jėga, negu savo doru darbu. Bet juk toks tiesos piktnaudojimas galų gale tėra tik piktnaudotojų demaskavimas. Juk iš tiesų Kristus, nors ir prisikėlęs, nieko galutinai dėl mūsų pačių negali padaryti, todėl nuoširdiems ir sąžiningiems krikščionims čia negali būti jokio pavojaus patekti į kvietizmą (neveiksmingą pasyvumą). Toks pavojus galėtų būti tik dėl to, jei prisikėlęs Kristus juos regimai veikty, bet dabartinėse sąlygose, kada su Juo asmeniškai bei veiksmingas ryšys gali būti tik dvasinis, kas reikalauja žmogaus asmeninio dorovinio darbo, – tiktai veidmainiai ir niekšai gali remtis malone dorovinių pareigų nenaudai.

Be to, Dievas – Žmogus nėra absoliučiai visa atliekanti būtybė ir susivienijimas su juo negali būti vienpusiškas – pasyvus. Jis yra "Pirmgimis iš mirusiųjų", kelio nurodytojas veikliame gyvenime, kovoje ir tobulėjimo Vadas ir vėliava, o ne paskendimas nirvanoje (nebūtyje). Bendrai, kokios bebūtų Kristaus prisikėlimo praktiškos pasėkos, jo teisingumo klausimą jos teigiamai išsprendžia.

Man būtų labai įdomu sužinoti, ką Jūs apie tai iš esmės

pasakysite. Jei Jūs nenorite ar neturite laiko parašyti, tai palauksiu susitikimo.

*Linkiu sveikatos, širdingai sveikinu Jus visus.
Nuoširdžiai Jums atsidavęs
Vlad. Solovjovas*

(Pastaba: kai kurių tarptautinių žodžių paaiškinimų tekste padarė redakcija)

VI skyrius. Angelai

1. Gerieji angelai.

Abiejų Testamentų Šv. Rašto tekstai dažnai mini angelus, kurie Dievui paklusnūs ir pildo Jo valią. Blogieji angelai minimi žymiai rečiau. Bet visi tie prisiminimai tokie svarbūs ir reikšmingi, kad šv. Raštas prarastų žymią dalį savo prasmės, jei mes neatkreiptume reikiamo dėmesio ir į tą krikščioniškojo mokslo pusę. „Angelas“ – graikiškas žodis ir reiškia „pasiuntinį“, suprantama, dieviškąjį pasiuntinį, vykdančią Dievo valią. Toji funkcija reikalauja dviejų savybių: protingos valios ir galybės. Sutinkamai su tuo, tiek šventieji tekstai, tiek ir šventieji tėvai bei teologai, o taip pat ir liturginė literatūra, kalbėdama apie angelus, naudoja du išsireiškimus: „protai“ ir „galybės“. Visiems bažnyčių lankančiams yra žinomi tokie tekstai, kaip: „Šiandien dangiškosios galybės su mumis nematomai tarnauja“. „Viešpaties galybė su mumis yra“, „Tetriumfuoja bekūnių protų prigimtis“. Pirmosios tikėjimo simbolio eilutės skelbia: „Tikiu vieną Dievą, visagalį Tėvą, dangaus ir žemės, visų regimų ir neregimų daiktų leidėją“. Bendrąją Bažnyčios Tėvų ir Mokytojų nuomone, čia dangumi suprantamas ne tiek astronominis matomas dangus, kiek visos dangiškos galybės, įskaitant į jas, aišku, ir triumfuojančios Bažnyčios šventuosius, kuriuos pagal jų funkcijas pilnai galima palyginti angeliškoms galybėms. Šventųjų vyriausioji Dievo Motina vadinama angelų Karaliene, garbingesne už Cherubinus, nepalyginamai šlovingesnė už Serafinus.

Tasai nematomas pasaulis paprastose sąlygose nėra prieinamas mūsų kūno akims, nors dažnai stipriai ir realiai pergyvenamas

vidiniu jausmu, ypač kas liečia daugiausia tas dangiškas galybes, kurios vadinamos Angelais Sargais ir apie kurias pats Viešpatis sako:

“Žiūrėkite, kad nepaniekintumėte nė vieno iš šitų mažutėlių, nes, sakau jums, jų angelai danguje visuomet mato mano danguje esančio Tėvo veidą”. (Mt 18,10)

Iš to teksto seka, kad pagrindinė Angelų Sargų funkcija yra ryšio palaikymas neprieinamoje garbėje esančio Viešpaties ir sutvertos žmonijos, kurios kiekvienas asmuo atskirai egzistuoja. Bažnyčia dargi yra linkusi laikyti Angelą Sargą to dieviškame plane idėlaus ir tyro žmogaus atstovu, kuris yra gyva ir sudvasinta būtybė, nuolat esanti, nuolat einanti žmogui lyg sąžinė ir priminimas jo idealios paskirties, nuolat esanti visų jo darbų ir tikslų dieviškasis matas. Tėvas Sergiejus Bulkašovas savo puikiam angelų pasauliui pašvęstame darbe “Jokūbo kopėčios” nurodo, kad Angelai Sargai yra dieviškosios meilės ir dieviškosios Apvaizdos vadovai ir nešėjai žmonėms. Iš esmės kalbant, be dangiškų protų ir galybių nematomame pasaulyje supratimo, negalime net įsivaizduoti Dieviškojo plano realizavimo čia žemėje. O be Apvaizdos supratimo nėra nė Dievo supratimo, tos pasaulį sukūrusios ir be perstojo jos besirūpinančios gerosios Būtybės supratimo. Betgi “protų” ir “galybių” sąvokos dar reiškia ir kitą angelų paskirtį. Jie yra dieviškosios valios plano pasaulyje realizuotojai, o taip pat jie dalyvauja visame tame, kas liečia pasaulio teismą, jie kovoja prieš blogį, ir palaiko gėrį. Ta prasme į angelus žiūrima su pagarbiu religiniu sąmoningumu kaip į aukštesnės plotmės būtybes, sukeliančias mummyse su baime ir virpesiu surištą susižavėjimą. Žmogaus dvasinėje prigimtyje taip pat yra kažkas giminingo su angelais, deja, ir su blogais angelais.

Apie šventuosius kalbėdama, Bažnyčia dažnai išsireiškia, kad jie yra žemiški angelai ir dangiški žmonės. Bet taip pat įvairūs gėriui ir Kūrėjo valiai prieštaraujantys veiksmai pasmerkami dievišku žodžiu, o nusikaltusieji prilyginami dieviškosios valios priešui – šėtonui. Judas Iskarijotas paties Viešpaties pavadintas baisiu velnio vardu, (plg Jn 6,50) Kada apaštalas Petras ėmė prieštarauti Viešpačiui dėl jo noro kentėti už pasaulį, tai susilaukė griežto atkirčio: “Eik nuo manęs, šėtone; tu man papiktinimas, nes tu mėgsti ne tai, kas Dievo, bet kas žmonių”. (Mt 16,23)

Aišku, čia Judas Iskarijotas ir šv. apaštalas Petras yra pavadinti vienu ir tuo pačiu vardu skirtingose prasmėse: Judas Iskarijotas kaip paveldintis drauge su šėtonu pradžutį, o apaštalas Petras – kaip nejučiomis gundęs žmogiškąją Viešpaties prigimtį nepriimti kryžiaus.

Iš to taip pat aiškėja, kad viena iš pagrindinių šėtono ypatybių yra priešinimasis, Dievo valiai, sėjant viliones ir pagundas. Kiek gerų, tiek blogų angelų egzistavimas yra patiriamas žmogaus betarpiškoje dvasinėje praktikoje. Kada žmogus daro gera, jis jaučia kažkokią aukštesnę dvasinę jėgą, lenkiančią jį į gerį ir nušviečiančią jo būtybę palaima ir grožiu; bet taip pat ir visiškai bloguose ir bjauriuose veiksmuose žmogus pajunta, jog į jį veikia kažkokia pašalinė jėga, dargi lyg kokia dvasinė ar, išimtinu atveju, fizinė prievarta.

Dievas ir angelai nematomi, bet užtat jų veiksmai pilnai matomi ir tai padeda juos pilnai pastebėti. Bet ypatingose aplinkybėse ir pats Dievas ir jo angelai gali būti matomi. Taip, pavyzdžiui, Viešpats Dievas, įsikūnijęs, tapo pilnai matomu ir patiriamu:

“Kas buvo nuo pat pradžios, ką savo akimis matėme, į ką išžiūrėjome, ir ką girdejome, ką mūsų rankos čiupinėjo, apie gyvybės žodį...” (1 Jn 1,1)

Viešpats Jėzus Kristus mums duoda ypatingai stiprų tekstą: “Kas mane mato, mato ir Tėvą”. (Jn 14,9)

Viešpaties krikšte trečiasis asmuo – Šventoji Dvasia – priima balandžio pavidalą, o nužengdama ant apaštalų Sekminių dieną, priima ugninių liežuvių pavidalą, o be to, save apreiškia dar ir audrą primenančiu ūžimu.

Kaip rašoma Senajame Testamente, Dievo garbė ne sykį matoma, ypač Mozei ji apreiškiama. Šventas vienuolis Serafinas teigia, kad Dievą ir Dievo malonę galima net matyti. Bet, aišku, tik tada, kai pats Dievas leidžia tai mums apreikšti.

Šv. Raštas ne kartą pasakoja apie angelų pasirodymą matomu būdu, dažniausiai žmogaus pavidalu, kas didina paties žmogaus reikšmę ir vertę.

Abiejų Testamentų ribose įvyksta archangelo Gabrielio pasirodymas kunigui Zacharijui. “Tuomet jam pasirodė Viešpaties angelas, stovėdamas smilkalų altoriaus dešinėje”. (Lk 1,11)

Tas pats archangelas Gabrielis praneša Švč. Dievo Gimdytojai apie dieviškojo Sūnaus pradėjimą ir gimimą: "Šeštame mėnesyje angelas Gabrielis buvo Dievo siųstas į Galilėjos miestą, kuris vadinamas Nazaretu, pas mergaitę pažadėtą vyrui, vardu Juozapas, iš Dovydo namų; mergaitės vardas buvo Marija". (Lk 1,26)

Kalėdų naktį pasirodė daug angelų, kurie giedoja dieviškam Kūdikiui garbės giesmę.

Laike kovos Getsemanėje, Viešpats pasiunčia nusikamavusiam savo Sūnui angelą, kuris jį, pradėjusį kančios kelią, pastiprina. (Lk 22,43)

Pagaliau angeliškos galybės žmogiškame pavidale pranešė įvykius apie Viešpaties prisikėlimą ir jo garbingą įžengimą į dangų.

Gana ypatingais ir rūšiais pavidalais reiškiasi angelai šv. Jono apreiškime. Čia jie, kaip taisyklė, reiškiasi Dievo tarnais, kuriems pavesta nubausti už aukščiausią ribą peržengiančias nuodėmes suterštą pasaulį. "Aš mačiau septynis angelus, stovinčius Dievo akivaizdoje, jiems buvo duota septyni trimitai" (Apr 8,2). Galima sakyti, kad Jono apreiškimas tiek perpildytas angeliškų galybių veikimu, kad tą knygą būtų galima pavadinti apreiškimu apie angelus. Čia mes taip pat sužinome, kad angelai yra dieviškame darbe žmonių tarnais:

"Jis man sakė: Žiūrėk, kad to nedarytum (negarbintum manęs): nes aš esu tarnas... Dievą garbink". (Apr 22,9)

Sutvėrimo metu žmogus gauna ne tik dieviškąją meilės dovaną, bet ir galimybę mylėti; ne tik save patį, bet ir kitus, ir ne tik žmones draugus, bet ir dvasinį draugą. Tas kiekvieno žmogaus draugas, vienintelis ir asmeniškasis, būdingas kiekvienam žmogui draugas yra Angelas Sargas, būtybė ne šio, ne žmogiško pasaulio.

"Kada nurimsta gyvenimo triukšmas, kada nutyla nedarnūs balsai, kada siela, pripildyta tylos, skęsta ramybėje, kada nugenamos jos vaikiškos stichijos ir nuplėšiamos ją slegiančios skraistės,

kada išsivaduoja siela iš šio pasaulio nelaisvės ir pasilieka vienybėje su Dievu,

kada sutrūksta žemiškos prigimties pančiai ir siela pati save suranda,

kada ji atsiskiria nuo žemiško apvalkalo ir atsiranda naujame pasaulyje,

kada ji prisipildo šviesa ir nusiplauna nemirtingumo spinduliais,

— tada ji pajunta ties ją palinkusią su neapsakoma meile Būtybę,

tokią artimą, tokią mielą, tokią švelnią, tokią tylią, tokią meilią, tokią ištikimą, tokią ramią, tokią tyrą, tokią šviesią, —

kad džiaugsmas, ramybė, laimė, nepatirti čia, žemėje, suliepsnoja sieloje. Tada ji pajunta, kad ji nėra vieniša, ir veržiasi link to paslaptingo ir artimo draugo, nes jame siela mato esantį tą draugą, apie kurį visą gyvenimą svajojo ir kurio ilgėjosi. Ji nori su juo galutinai susiliesti, jam visiškai atsiduoti, jame įgauti savo antrąjį aš. Tasai kiekvienas žmogui Dievo duotas draugas yra Angelas Sargas, visada budįs prie jo, gyvenęs su juo visą gyvenimą. Jis — artimiausias, nors ir tolimas, nes nematomas, negirdimas, neprieinamas kūno ir net dvasios galioms. Taip tylus ir švelnus jo dvasinis prisilietimas, kad žmogus negali pastebėti net paties jo buvimo. Bet mūsų kalba mums liudija, kad nesąmoningai jį pastebime. Nes mes pilnus meilės, gerumo, švelnumo ir rūpestingumo mums artimus žmones neučiuomis, patys neišigilindami į savo žodžių prasmę, pavadiname savo “angelais sargais”. Jie mums dvasinė šviesa ir oras, bet kaip ir anie, neregimieji, jie dažniausiai įvertinami tik tada, kai jų netenkama. Panašiai ir mes, visada pridengti Angelo Sargo sparnų, dažnai neišisąmoniname to pridengimo, lyg jo nepastebime, nors jis visada su mumis. Aukšto nemedžiaginio pasaulio gyventojas Angelas Sargas neturi tiesioginio sąlyčio su mūsų medžiaginiu pasauliu, su mūsų kūno prigimtimi. Aišku, jis galėtų sukrėsti, ar net sugriauti tą mūsų trapią prigimtį savo baisiu pasirodymu (iš kur ir išplaukia Senajame Testamente randamas angelų pasirodymų lydįs siaubas: negalima jo pamatyti veidas veidan ir nenumirti). Bet tokiam reiškiniui reikalinga speciali Dievo valia, o be jos nėra pagrindo tam tyliam ir švelniam angelui taip reikštis. Jis rūstus ir nenumaldomas tik tada, kai užstoja mus nuo piktųjų dvasių, kurios mus gundo; jis tada pasireiškia “kaip mūsų sielos ir kūno sargas”. Dvasinėje kovoje be to užtarėjo būtų vien griovimas ir nuodijimas, smukimas ir naikinimas. Mus visada saugo nuo to tasai

strategas, tasai dvasinis karys. Tame jis aktyviai veiklus, visada budrus, tame jis veikia su visa savo jėga.

Bet žemiškajam draugui, jo saugojamam žmogui, jis nedaro prievartos; jis to nenori ir negali daryti. Jis puoselėja ir globoja jo sielą; jo šnabždesys, girdimas tyloje, įkvepia jai kilnių minčių, kurios joje pačioje tada kyla, bet tai atliekama taip tyliai ir švelniai, kad siela nepastebi tos įtaigos. Jam įsakyta tylą, nes šv. Izacho Sirino žodžiais „tyla yra busimojo amžiaus paslaptis“, ir Angelas Sargas kalba mums tiksliai tylėjimu.

Jis žiūri į mūsų sielą ir mato mus, ir to pilnai pakanka tam paslaptinam bežodžiui sielos pasikalbėjimui su savo aukštesniuoju aš.

Yra aukščiausias auklėjimo ir pedagoginio takto uždavinys – pažinti ir globoti gerą saviveiklą, padaryti taip, kad visa, kas tik yra gera žmoguje, nebūtų primesta iš išorės, o kiltų jo viduje, kad jis pats save apreikštų. Kitaip nebus pasiektas auklėjimo tikslas, kuris glūdi tame, jog pats auklėtinis taptų veikėju, o ne paklusniu įrankiu auklėtojo rankoje. Gi auklėtojo uždavinys glūdi tame, kad jis taptų nepastebimu, kad jis, susiliedamas su auklėtinio valia, tarsi išnyktų. Ši uždavinį ir atitinka Angelo Sargo veikimo būdas, nes Angelas pažadina mumyse mūsų aukštesnįjį „aš“. Toji dangiškoji pedagogika sudėtinga, įvairi ir neišsemiamą. Kaip rūpestinga motina stebi atbundančius kūdikio sieloje tamsius ir šviesius polinkius bei jį supančias priešiškas gyvenimo stichijas, taip ir Angelas Sargas visada budi prie mūsų, betgi nieko nedarydamas be mūsų ir šalia mūsų, „neversdamas, o laukdamas mūsų laisvavališko pasitaikymo“. (Iš maldos į Angelą Sargą) Tai yra Angelo Sargo nepaliaujama kūryba, nepertraukiamas darbas veikiant tarp nuodėmės užkrėsto pasaulio ir nedėkingą ir nepaklusnią medžiagą. Ir tas darbas nepaliaujamai vyksta. Kiekvienas iš mūsų gyvena ne vienas, o dviese, drauge, neišskiriamai. Mums visada teikiama draugiška pagalba, virš mūsų visada išskleisti draugiški sparnai“. (*Ištrauka iš kun. Sergiejaus Bulgakovo knygos „Jokūbo kopėčios“*)

2. *Blogieji angelai.*

Dieviško žodžio apreiškimas bendrai apie angelus neatskiriamai surištas su apreiškimu apie tamsiąsias dvasias, apie velnią.

Viešpaties žodis skelbia, kad pasaulis paskendęs blogybėje, pagal tą patį žodį „Šviesa šviečia tamsybėje, bet tamsybė jos neapėmė“ (*Jn 1,5*). Vienok blogis gėrio atžvilgiu taip poliarizavosi, kad šiandien, tai yra po Kristaus pasirodymo pasaulyje ir po kovos prieš tamsos dvasią, joks mokslas apie gėrį, šventumą ir geruosius angelus nėra galimas be mokslo apie blogį ir nuodėmę, apie piktąsias dvasias; mokslas apie Kristų nėra galimas be mokslo apie antikristą, kuris yra prieštaravimo visam tam, kas surišta su Kristumi, sūnus.

Bet visa tai nereiškia dualizmo: tai yra dviejų pradų lygaus egzistavimo: gėrio ir blogio, šviesos ir tamsos, grožio ir bjaurumo, tiesos ir melo — kaip kad skelbia manichėjų klaidingas mokslas. Esant silpnam žmogaus protui, klaidingos doktrinos greit sudaromos ir jos paplinta labiau, negu manoma. Bet jų klaidingumą nesunku įrodyti. Iš tiesų, prileidžiant, kad Dievas yra teigiama begalinė būtybė, o tamsos dvasia — neigiama begalinė būtybė, tai aišku, kad to rezultate nieko nebūtų, ir pasaulio sukūrimas būtų negalimas. Vienok tikrovė tai paneigia kiekviename žingsnyje. Tasai faktas, kad, nežiūrint ypatingos blogio jėgos, vis dėl to gėris stovi tvirtai, saulė šviečia ir „gyvenimas eina“, — tasai faktas mums parodo, jog gėrio jėgos begaliniai viršija blogio jėgas, o šios pastarosios egzistuoja tik Dievui leidus. Priežastis, kodėl Dievas laikinai leidžia šalia gėrio galybės egzistuoti ir blogio galybei, kuri, atrodo, net nugali gėrį, aiškėja iš šv. Rašto ir šventųjų Tėvų liudijimo. Imkime Jobo knygą ir garsius katalikų liturgijos žodžius apie laimingą kalnę, kurios dėka pasaulis gavo tokį Atpirkėją. Blogio jėgos prileidžiamos tam, kad labiau išryškėtų gėrio jėgų pergalė, ir dargi ne išorinis, per jėgą pasiektas triumfas, o vidinis, pasiektas per jų neįveikiamumą ir nenugalimumą.

Kai pasaulyje gimė šviesa taip lauktoji,
Tai tamsa jos nepriėmė, grūmės, kovojo.
Bet šviesa ir tamsoj suspindėjo, sužibo,
Ji tarp gėrio ir blogio padarė tuoj ribą.
Kunigaikštis tamsos ir visi jo darbai,
Nugalėtas ir pasmerktas buvo griežtai.

Šitos Vladimiro Solovjovo puikaus eilėraščio eilutės Kristaus gimimo proga, kaip ir sekanti eilutė kito jo eilėraščio ta tema:

Bejėgis blogis, mes amžini, su mumis Dievas parodo mums jau iš pat pradžios pasireiškiantį blogio jėgų silpnumą ir menkumą. Tas jėgas ne be pagrindo bažnyčia vadina "demonais", bejėgėmis įžūlybėmis". Gėrio dėsniis yra toks, kad, bekovodamas su blogio gudrybėmis, gėris begaliniai padidina savo Jėgas. Ir kankinių kraujo lašai yra sėkla, iš kurios Viešpaties dirvoje išauga puikus amžinybės derlius.

Blogio ir gėrio egzistavimas nėra dualizmas dar ir dėlto, kad tarp jų ir virš jų yra "šventas kriterijus" — kryžius ir Kristaus Prisikėlimas, teikiantis visiems sutvėrimams nesutvertos amžinos prigimties absoliutų gėrį. Blogis gi nėra Dievo sutvertas, jis, be abejo, kūrinių darbas, todėl, neturėdamas pagrindo Dievuje, būtinai žūsta. Ir Viešpats Jėzus pasakė: "Kiekvienas medis, kuris ne mano dangiškojo Tėvo pasodintas, bus išrautas".

Viešpaties žodžiais — "velnias nusideda nuo pat pradžios" (1 Jn 3,8), — Šv. Gregorijaus Nežianziečio vaizdžių ir aiškiu išsireiškimu, — velnias yra blogio išradėjas. Dėl to čia galima kalbėti apie kūrybos piktą panašumą, apie karikatūrinį Kūrėjo pamėgdžiojimą. Aišku, kad čia turima mintyje Dievo duotos kūrybinės laisvės piktnaudojimas. Apie to piktnaudojimo priežastis čia klausti nereikia, nes laisvės esmė kaip tik ir sudaro jos be priežastingumą, taip, kaip ir meilės esmė neturi priežasties, arba, tikriaus sakant, toji priežastis yra joje pačioje, taip ir laisvė turi priežastį pati savyje. Velnias yra pats savo puolimo priežastis. To puolimo būdas yra išdidus veržimasis be jokios meilės pasidaryti panašiu į savo Kūrėją, nes Dievo esmė yra meilė ir vienintelis kelias tapti Dievui panašiu yra meilė pagal Dievo meilę, tai yra besiaukojanti meilė. Velnias gi nuėjo visai priešingu keliu — ir čia jo pražūtingoji transformacija iš šviesos Angelo, iš Aušros, koku jį sutvėrė Dievas, į tamsos dvasią, į baisią juodai kruviną pražūtį žvaigždę. Šv. Raštas, būtent, Jobo knyga ir evangelisto Jono Apokalipsė, mums parodo, kad nuo Aušros dvasios puolimo laikų pasaulinis procesas yra nepaliaujama kova tamsos dvasios ir nuo Dievo atsimetusių angelų su Dievu ir jo tarnais. Tos kovos akivaizdoje žmonija pasidalino. Apie tą pasidalinimą kalba palyginimas apie paskutinįjį teismą (Mt 25, 31-46). Toji kova grynai dvasinė ir dažniausiai vyksta nematomu, vidiniu, intensyviu, o ne ekstensyviu būdu.

“Mūsų kova yra ne prieš kūną ir kraują, bet prieš kunigaikščius ir valdžias, prieš šitų tamsybių pasaulio valdovus, prieš pikto dvasias padangėse”. (Efez 6,12)

Iš to teksto, kuriame didele dalimi koncentruojasi Bažnyčios mokslas apie piktąsias dvasias, aiškėja, jog Bažnyčia niekada nekovojo nei prieš medžiagą, nei prieš kūną, nei prieš kraują, prieš kuriuos kovoti ji negalėjo, nes jie Dievo sukurti. Ji kovojo ir visada iki antrojo Kristaus atėjimo kovos su tuo, kas medžiagą, kūną ir kraują sudarkė ir nusmukdė.

Povilo laiške iki tam tikro laipsnio yra smulkiau išskaičiuotos to blogio arba nuodėmingumo piktybės (plg. Rom 1, 21-22). Visame tame charakteringiausias – sąmoningas veržimasis į blogį ir prieštaravimą, kas gali būti tik grynai bekūnės dvasios darbas, o ne kūninės, nes pastarosios charakteringa ypatybė yra nesąmoningumas, arba, kaip Jėzus Kristus palyginime apie piktžolės sako – miegas: ten aiškiai pasakyta, kad velnias pasėjo pikta jiems bemiegant, tai yra žmogaus sąsąmonėje.

Reikia laikyti, kad velnias pasaulio sukūrimo momentą sąmoningai panaudojo arba piktnaudėjo jam suteikta laisve. Velnio savybė – piktdžiūgavimas, jis diametraliai priešingas tai meilei, kurios savybes aprašė šv. Povilas (plg. 1 Kor 13).

Žodis „velnias“ yra kilęs iš graikiško veiksmazodžio „diabolo“, o tai reiškia – šmeižiu, darkau, nes jis yra tėvas ne tik melo, bet ir visokių sudarkymų bei prigimčiai priešingumų (plg. Rom, 26). Jis, kaip asmuo, turi specialius, jo buvusį angeliškumą pažyminčius vardus: Liuciferius – šviesos nešėjas, Aušra, Aušros sūnus. Visos keturios Evangelijos, apaštalų laišakai ir Apokalipsė vaizduoja grandiozinę kovą su velniu. Ypatingai svarbi toji vieta, kur velnias gundo žmogaus Sūnų (plg Mt 4,1), o taip pat tarsi aiškinimas, kurį atliko Dostojevskis savo „Legendoje apie didįjį inkvizitorį“. Svarbiausias dalykas tame komentare, tai priskyrimas velniui asmeniško grandiozinio proto, kurio Jėga mes negalime abejoti, nes matome tokio sąmoningumo skleidžiamą blogį ir tokį Dievui pasipriešinimą, kokio žmogus negali nė įsivaizduoti. Jis iš tiesų – priešas ir visi su juo drauge eina – pražūčiai skirti Jo sūnūs.

Kadangi nuodėmė yra pasipriešinimas įstatymui (plg 1 Jn 3,4), o Naujojo Testamento įstatymas yra meilė, - „Aš jums

duodu naują įsakymą, mylėti vienas kitą" (*Jn 13,34*), tai pagrindinė piktosios dvasios ir jos pasekėjų nuodėmė yra su išdidumu sujungta neapykanta ir broližudystė: "Kiekvienas, kuris nekenčia savo brolio, yra žmogžudys" (*1 Jn 3,15*). Meilės apaštalas mus ir moko, kad velnio nuodėmė kaip tik charakteringa tuo, kad "velnias nusideda nuo pat pradžios" (*1 Jn 3,8*); todėl meilės atributų neigimas – tikriausiai, to neigimo visumos personifikacija – ir yra velnias

Pagal šv. Tėvų mokslą, velnias padarė žmogų lyg ir savo automatu ir žmogui atrodo, kad jis tarnauja blogiui laisvai, rasdamas tame blogyje lyg ir malonumą bei pasitenkinimą.

Kodėl apaštalas pavadino velnią šio amžiaus apaštalu? Todėl, kad žmogaus prigimtis jam beveik visai laisvai ir sąmoningai atsivėrė.

Kristaus, nors jis žada daug gėrio, niekas neklauso, o jam, nors jis nieko panašaus nežada, o atvirkščiai, palydi į pragarą, visi paklūsta. Jis viešpatauja šitame amžiuje, jo visi klauso, jis turi daug tarnų, daugiau negu Dievas ir jam su didesniu noru paklūsta negu Dievui. Išimčių sudaro nedaugelis. Ir visa tai įvyksta dėl to, kad mes apsileidę ir nerūpestingi. (*Jonas Auksaburnis, Pasikalbėjimas pagal laišką Efeziečiams, SPB, 1858, 81 psl.*)

Kaip sakėme, į Šv. Rašto Naująjį Testamentą galima ir reikia žiūrėti, kaip į žmogaus Sūnaus pergalingą kovą su velniu. Visa prasideda tuo, kad velnias savo gundymais bando sumedžioti įsikūnijusį Dievą ir net palenkti jį tarnauti (trečiasis gundymas). Negirdėtas akiplėšiškumas. Turint mintyje nepaprastą piktosios dvasios protą, visiškos beprotybės panašų aktą galima išaiškinti tik tuo, kad šėtonas širdimi nepasiekė dieviškosios bedugnės meilės, kuri privedė net prie įsikūnijimo, o protas, taip pat pakilęs iki širdies ir, tokiu būdu, neištrauktas į dieviškąją meilę, visada patenka į prieštaravimą – į gryną beprotybę.

Dažni velnio apsėstųjų išgydymai, apdovanojimas apaštalų jėga, kuriai paklūsta piktosios dvasios, Viešpaties žodžiais: "Aš mačiau velnią, krintantį iš dangaus kaip žaibą" – visa tai parodo mūsų atpirkimo ir išsigelbėjimo darbe vykstančią centrinę kovą su velniu. Į Kristaus kančią galima ir reikia žiūrėti kaip į paskutinį tos kovos etapą. Velnias vedė kovą prieš gerį iki galo.

“Šėtonas įėjo į Judą, vieną iš dvylikos, kurs vadinasi Iskarijotas”. (*Lk 22,3*)

“Po to kashnelio šėtonas įėjo į jį.” (*Jn 13,27*)

Tame pasakojime daugiausia sukrečia aukščiausias “prazūties sūnaus” Judo sušėtoninimas. Tame rūstus perspėjimas visai žmonijai.

Bet štai dieviškojo Teisiojo kančių taurė išgerta iki dugno, visos šėtono pastangos ir visi gudravimai išsisėmė, ir žmogaus Sūnaus aukos kryžiumi pasiekė net pragarą, kad šio amžiaus kunigaikščio valdų centre nugalėtų “mirtį valdantį” velnią. Savo visagalybe Viešpats prisikelia ir velnio galybę visiems laikams palaužia. Bet, būdamas nepaprastai geras, Viešpats dar skiria blogyje besirandančiam pasauliui atgailos laiką. Tas periodas priartina mus prie tos paskutinės lemiamos kovos, prie blogio laisvės paskutinių konvulsijų, kurios jau pastebimos kovoje su pergalę jau pasiekusiu gėriu, — kas atidengta Apokalipsėje.

Pagal dialektinį priešingumų susitikimo principą, šėtonas siekia įsikūnyti, sukurti žemėje pragarą. Jono Apokalipsė aprašo to pseudo-įsikūnijimo trejopą būdą: netikras pranašas, didžioji paleistuvė ir nuodėmių miestas Babilonas. Paskutinieji du vaizdai nuostabiai vieningi (*plg Apr 17, 1-18*). “Bet Viešpats mus, kurie buvome mirę nuodėmėms, atgaivino drauge su Kristumi (kurio malone jūs esate išgelbėti), drauge prikėlė ir drauge pasodino danguje, Kristuje Jėzuje, kad gerumu mums Kristuje Jėzuje parodytų ateinančiuose amžiuose apščius savo malonės turtus”. (*Efez 2,5*)

...Kuris mus pasodino drauge su juo Tėvo dešinėje... Mūsų nupuolusi prigimtis, atsisėdusi šalia Tėvo, buvo begaliniai pagerbta. (*Dangun Žengimo šventės kanonas*)

Paskutinę kovą su šėtonu atpasakoja šv. Povilas. (*Efez 6,13-17*); (*plg Apok 19, 1-16*).

“Paskutinė šėtono tvirtovė — Babilonas, paleistuvė ir nuodėmių miestas — sunaikinta”, “ir jo dūmai rūks per amžių amžius”. (*Prd 19,3*)

VII skyrius. Mergelė Marija

1. *Kodėl Dievas skyrė Šv. Mergelei Marijai išganymo darbe ypatingą vietą?*

a) Todėl, kad pagal Jo valią turėjo egzistuoti sukurtas asmuo, priėmęs Kūrėjo išganymo darbą visos žmonijos vardu.

Dievas neprimetė mums Kristaus. Jis atsižvelgė į žmogaus laisvę, kurią gavome iš Jo ir dėl to, kad Jo Sūnus iš tiesų buvo tarpininku, Jis panorėjo, kad iš mūsų pusės tas tarpininkavimas būtų priimtas tam tikro žmogaus, kuris atstovautų visai žmonijai, ir tokiu būdu tas tarpininkavimas taptų veiksmingas.

Tuo sutvertu asmeniu tapo Mergelė Marija, kada ji apreiškimo metu tarė: „Tebūnie“. Tuo žodžiu ji laisvai priėmė iš Dievo išganymą ir tuo pačiu kiekvieno iš mūsų atpirkimą.

b) Išganymo darbe Marijai yra skirta ypatinga vieta ir dėl to, kad Kristus būtų tikrai žmogui, kaip ir mes.

Aišku, Kristus galėjo ir be Dievo Motinos dalyvavimo priimti visiškai naujai sutvertą žmogaus prigimtį; ji būtų buvusi panaši į mūsų prigimtį, kaip panašūs vienas į kitą du vandens lašai.

Bet tada Kristus nebūtų buvęs mūsų prigimties, nebūtų iš jos išėjęs; Jis būtų prisijungęs prie mūsų žmonijos kaip svetimas.

Tačiau ne toks buvo Dievo planas. Dalyvaujant Mergelei Marijai, Kristus tapo vienas iš mūsų. Jis kilo iš mūsų eilių, nes Jį pagimdė žmonių giminės moteris. To dėka, Jis galėjo save laikyti vienu iš mūsų, melsti už mus ir vietoje mūsų aukotis už mus.

c) Išganymo darbe Marijai yra skirta ypatinga vieta dar ir dėl to, kad mūsų santykiai su Dievu būtų dar artimesni.

Dievas, kuris sukūrė motinų širdis ir žino motinos reikšmę mūsų žemiškame gyvenime, kuris žino tą švelnumą, kurį pajėgia parodyti tik motina, tą gyvenimo grožį ir gyvenimo naštų palengvinimą, kuriuos ji teikia savo buvimu, — Dievas panoro ir atgamtinį gyvenimą, kurį Jis mums gražino per savo Sūnų, taip pat padaryti ne mažiau šeimyniškai, kaip mūsų kasdieninis gyvenimas, suteikti ir jam ne mažiau švelnumo bei nuoširdumo.

Todėl pagal dieviškąjį planą turėjo būti Mergelė Marija, Jo

darbe turėjo būti Motina, ji turėjo būti surišta su tuo darbu taip tampriai, kad nebūtų galima atskirti.

Ir tame visa Dievo Motinos paslaptis.

Ji – ne Kristaus papildymas; ji būtina Kristui, Jo žmogiškam pasireiškimui. Kristus žmogus – tik kaip Mergelės Marijos Sūnus. Tik kaip Mergelės Marijos Sūnus Jis ir mūsų vardu pasirodė.

Gilintis į Kristų be Jo Motinos, reiškia iš anksto atsisakyti galimybės Jį pažinti, o tuo pačiu ir priimti Jo darbus.

Taip pat gilintis į Mergelę Mariją be Kristaus, reiškia iš anksto atsisakyti galimybės pasakyti apie ją ką nors, o taip pat reiškia be reikalo komplikuoti atpirkimo paslaptį, įvedant į ją ką nors kitą.

Nieko kito negalima pasakyti kaip tik tai, jog Dievo Motina būtinai reikalinga išganymo darbe. Tokia Dievo valia.

Ir tai, kas yra pagal Dievo valią, yra gera.

2. Ką Kristus gavo iš savo Motinos?

Pirmiausia, Jis gavo iš jos savo kūną, kaip ir kiekvienas iš mūsų kad gauna savo kūną iš savo motinos.

O drauge su kūnu Jis gavo ir visa tai, kas yra gero ir gražaus žmogiškoje prigimtyje.

Paveldimumo dėsniai, kurie turi galios mūsų gyvenime ir kurių dėka kiekvienam iš mūsų tėvai perdavė tam tikrus veido bruožus, temperamentą ir su juo surištus charakterio atspalvius, mąstymo būdą, reagavimo greitį, troškimų įvairumą – tie dėsniai galioja ir Kristui.

Atėjęs priimti mūsų prigimtį ir tuo glaudžiai susivienyti su žmonija, argi Jis galėjo atmesti tuos dėsnius? Ne, Jis norėjo turėti – iš žmogiškosios pusės – savo motinos išvaizdą, kaip – iš dieviškosios pusės – Jis buvo ir Tėvo paveikslu.

O kadangi Kristus turėjo ne du žmones gimdytojus, o tik Motiną, tai paveldėjimo dėsniai veikė jame be susimaišymo ir be priešingybių. Nazarete Jį matydami žmonės kalbėjo, kad tai – “gyva motina”, būtent, Jis panašus į ją veido bruožais, žvilgsniu, eisena, manieromis, gestais.

Meilė gamtai, jautrumas viskam, vaizdingas stilius, sukėliaš susižavėjimą lelijomis, varpomis, paukščiais, vynuogynais, saule, o ypač visus apimančio palankumo dovana, pritraukiančia vaikus, ligonius, raišus, raupsuotus, nusidėjėlius, – visa tai Kristuje buvo jo žmogiškosios prigimties dėka, bet taip pat ir Dievo Motinos dėka.

3. *Ką Dievo Motina gavo iš savo Sūnaus?*

Kaip geras sūnus, Kristus apdovanojo savo Motiną.

Nuo amžių Dievas pramatė pasaulio sukūrimą, žmogaus nupuolimą ir jo išgelbėjimą. Nuo amžių Sūnus pramatė savo Motiną ir ją mylėjo.

Kada žmogui po nupuolimo buvo pažadėtas Išganytojas, tame dieviškame pažade jau buvo mintis ir apie Mergelę Mariją.

Pagal Kristaus valią, jo Motina turėjo būti nekalta jau prasidėjime, kad jau išganymo aušra skelbtų ryžtingą pergalę prieš nuodėmę.

Pagal Jo valią, Jo Motina turėjo būti laisva nuo visų blogų palinkimų, turėjo žibėti šventumu, kad niekas jos nenukreiptų nuo jos motiniško pašaukimo.

Iš trisdešimt trejų savo žemiškojo pašaukimo metų, Jis trisdešimt jų praleido savo Motinos artumoje.

Jai prašant, Galilėjos Kanos vestuvėse Jis padaro savo viešoje veikloje pirmąjį stebuklą.

Ir priešmirtinėse minutėse Jis laiko ją prie savęs, kad ji iki galo bendradarbiautų mūsų išganyme.

Nuo kryžiaus aukštumos Jis paveda mus jai, bet taip pat ir ją jis paveda mums.

Ižengęs į dangų, nelaukdamas paskutinės dienos garbės, Jis paima ją su kūnu pas save (Dangun ėmimo šventė).

Savo malones Jis nori teikti ne vienas pats, o drauge su savo Motina, tapusia tokiu būdu “Visų malonių tarpininke”.

Panašiai, kaip Kristus yra mūsų gyvenimo Vadas, taip – kaip matysime vėliau – ir Dievo Motina yra mūsų Vadovė.

Motina nuo Sūnaus neatskiriama...

VIII skyrius. Naujos perspektyvos

Kristus savo auka ne tik išpirko žmonių kaltes. Jis atnešė į pasaulį naują raugą, naują gyvenimą.

Apie tai mes kalbėsime vėliau, bet jau ir dabar reikia pažymėti kai kuriuos ypatingai išsiskiriančius Kristaus mokslo bruožus.

Visai aišku, kad Jis ypatingai siekia:

- duoti mums aiškesnį supratimą apie tai, kad tikslas, kurio pasaulis taip siekia, yra Dievas, – Meilė, Dievas, kuris yra Tėvas,
- įkurti čia žemėje Dievo Tėvo karalystę,
- nustatyti pagrindinį tos karalystės įsakymą – Meilės įstatymą.

1. Meilė Tėvui.

Nė viena religija, išskyrus Kristaus religiją, nedrįso laikyti Visagalį Kūrėją Tėvu. Žydai taip pat neturėjo tokio Dievo supratimo. Jie drebėjo prieš Jį kaip prieš nepermaldaujamą teisėją ir nedrįso net Jo vardo ištarti.

Kad mes išdrįstame Jį Tėvu laikyti, buvo būtina, kad Kristus, tasai įsikūnijęs dieviškasis asmuo, mums ir parodytų Jį kaip tik tokiu. Tame ir yra pagrindinis Jo mokslo dalykas ir savo gyvenimo pabaigoje Jis sakė: „Tėve, aš pašlovinau Tave žemėje, baigdamas darbą, kurį Tu man davei daryti... Aš apreiškiu Tavo vardą žmonėms“. (*Jn 17,4*)

Vienintelė malda, kurią pats Kristus mus išmokė, pagal Jo valią turi būti nukreipta į Tėvą: „Tėve mūsų, kurs esi danguje. Ir Jis įsako prašyti, kad būtų garbinamas šventas Jo vardas, ir kad ateitų Jo karalystė.

„Tu gi, kada melsiesi, eik į savo kambarį ir, užsitaręs duris, melsk savo Tėvą slapčia“. (*Mt 6,6*)

„Tėvas žino, ko jums reikia“ (*Mt 6,8*). „Jei jūs atleisite žmonėms jų kaltes, ir jūsų dangiškasis Tėvas jums atleis jūsų nuodėmes“. (*Mt 6,14*)

„Žvilgtelėkite į dangaus sparnuočius... jūsų dangiškasis Tėvas juos maitina“. (*Mt 6,26*)

“Būkite tobuli, kaip ir jūsų dangiškasis Tėvas tobulas”. (Mt 5,45) “Tegul jūsų šviesa taip šviečia žmonių akivaizdoje, kad jie matytų jūsų gerus darbus ir garbintų jūsų Tėvą, kuris yra danguje”. (Mt 5,16)

Prisikėlęs iš numirusiųjų Kristus įsako Marijai Magdalenai:

“Eik pas savo brolius ir jiems sakyk: Aš žengiu pas savo Tėvą ir jūsų Tėvą...”. (Jn 20,17)

Kristus, aišku, nori gauti mokinių: “Kas nori būti mano mokinys... tegul išsižada savęs...”

Bet Jis to siekia tam, kad juos nuvestų pas Dievą:

“Aš kelias... Nė vienas neateina pas Tėvą kaip tik per mane...”. (Jn 14,6)

“Tėve, — kalba Jis prieš kančią, — valanda atėjo, pašlovink savo Sūnų..., kad Jis visiems, kuriuos Jam davei, suteiktų amžinąjį gyvenimą. Tai yra amžinasis gyvenimas; kad jie pažintų Tave, vienatini tikrąjį Dievą, ir kurį Tu siuntei, Jėzų Kristų”. (Jn 17,1)

Tokia viena iš esminių Kristaus pareikštų tiesų: Dievas yra Tėvas. Jis — gerumas, gailestingumas. Negalima būti Kristaus sekėju, nenustatant santykių su Dievu, kaip sūnaus su Tėvu.

2. Dieviškoji Dievo karalystė.

Atskleisdamas tai, kad Dievo santykiai su mumis yra tėviški, Kristus visą laiką grįžta prie tos minties, kad Jis atėjo įkurti žmonėse Tėvo Karalystę.

Pavyzdžiui, Kaparnaumo gyventojams, kurie prašo Jį pasilikti pas juos, atsako: “Ir kitiems miestams aš turiu skelbti Dievo karalystės evangeliją, nes tam aš siųstas”. (Lk 4,43)

Kalbėdamas apie tą Dievo Tėvo karalystę, Kristus nurodo kai kuriuos jos charakteringus bruožus:

— toji karalystė prasideda ant žemės nuo Kristaus atėjimo momento.

Skelbdamas Mesijo atėjimą, Jonas Krikštytojas ragino: “Darykite atgailą, nes dangaus karalystė arti” (Mt 3,2).

O kiek vėliau Kristus sakė: “Dievo karalystė yra jumyse” (Lk 17,21). Prasidėjusi Kristumi toji karalystė reiškiasi per Jį su Juo ir Jame.

“Dangaus karalystė panaši į garstyčios grūdą..., kuris mažiausias tarp visų sėklų, bet užaugęs didesnis už visas daržoves, ir iš jo darosi medis”. (Mt 13,31)

Ji, kaip ir žmogaus gyvenimas, – kukli pradžioje, savo vaikystėje, o paskui vystosi iki kol subręsta.

Niekas neišskiriamas iš tos karalystės: “Dangaus karalystė panaši į žmogų karalių; kuris kėlė savo Sūnui vestuves... Jo tarnai išėjo į kelius, surinko visus, kuriuos rado”. (Mt 22,2)

Tenka paklusti Kristaus kvietimui, bet, norint įeiti į tą karalystę, reikia būti pasiruošusiam viską paaukoti:

“Dangaus karalystė panaši į paslėptą dirvoje lobį. Radęs Jį, žmogus laiko slaptoje, iš to džiaugsmo eina, parduoda visa, ką turi, ir perkasi tą dirvą”. (Mt 13,44)

Tos karalystės raida visą laiką sutiks pasipriešinimą, ir jos viduje šalia gerųjų bus pastebimi blogi:

“Dangaus karalystė panaši į žmogų, kuris pasėjo savo dirvoje geros sėklos... Bet žmonėms bemiegant, atėjo jo neprietelis ir pasėjo kviečiuose rauges”. (Mt 13,24) Ir tik vėliau gerieji bus atskirti nuo blogųjų:

“Kad kartais rinkdami rauges neišrautumėte drauge su jomis ir kviečių, palikite vienus ir kitus augti iki pjūčiai; pjūties metu aš pasakysiu pjovėjams: pirma išraukite rauges ir, surišę jas į pėdelius, sudeginkite, o kviečius sukraukite į kluoną”. (Mt 13,29)

Toji karalystė – šiame pasaulyje, ant šios žemės, bet ne iš šio pasaulio.

“Mano karalystė ne iš šio pasaulio”. (Jn 10,6)

Jis kaip tas raugas tešloje, Jis nepriklauso tai tešlai, bet ją pakeičia ir ją iškelia:

“Dangaus karalystė panaši į raugą, kurį moteriškė ėmė ir įmaišė trijuose saikelius miltų, kolei visa įrūgo”. (Mt 13,33) Toji karalystė visų pirma – vidinė, nematoma.

Vėliau tai mes panagrinėsime detaliau: Dievo karalystė įsikuria ir plečiasi sieloje.

“Kas mane myli, tas laikys mano žodžius, ir mano Tėvas jį mylės, mes pas jį ateisime ir pasidarysime pas jį buveinę”. (Jn 13,23)

Vienas ir tas pats malonės gyvenimas liesis iš Kristaus į sielą,

palaikydamas bendravimą tarp Kūrėjo ir jo kūrinijų, tarp Tėvo ir jo išūnytų vaikų: “Tėve, aš juose, ir Tu manyje”. (1 Jn 1,23)

Tuo būdu sielos gyvena “bendraudamos su Tėvu ir su Jo Sūnumi” (1 Jnl,3): bendraudamos su šv. Dvasia, ir taip susidarys toji karalystė — didžioji šeima, “organizacija”, “Bažnyčia” — bendrame gyvenime — malonėje — gaudama vidinį ryšį, vienybę ir dinamizmą.

Toji Bažnyčia bus visuotinė, tai yra bendra ir visa apimanti, pritaikyta visiems, neišskiriant nė vieno, kadangi, iš tiesų, visa kūrinija priklauso Tėvui ir per Tėvą sugrįžta.

Bet toji karalystė taip pat turės ir matomą organizaciją, kurios paskirtis bus rūpintis ir palengvinti tos vidinės karalystės vystymąsi.

Jos pagrindinės linijos yra paties Kristaus nustatytos:

Jis išsirenka matomus atstovus — apaštalus ir nurodo jiems uždavinius: mokyti (“Eikite ir mokykite visas tautas...”), valdyti (“kas jūsų klauso, tas manęs klauso...”), pašvęsti (“krikštykite... Ką aš darau, darykite man atminti”).

Jis paskiria vieną vyriausiu (apaštalą Petrą ir jo įpėdinius):

“Tu esi Petras — Uola; ir ant tos uolos aš pastatysiu savo Bažnyčią... Tau aš duosiu dangaus karalystės raktus, ką tu suriši žemėje, bus surišta ir danguje...”. (Mt 16 18)

Tą regimą organizaciją, kurioje Jis neregimai pasilieka (“Aš su jumis iki pasaulio pabaigos”), Jis pažada gaivinti šv. Dvasia, šviesa, jėga, meile, — ta pačia šv. Dvasia, kuri ypač pasireiškė dviejuose meilės darbuose:

pasaulio sukūrimo ir įsikūnijimo.

Toji regima organizacija turi pakeisti žydų religijos santvarką; ši santvarka taip pat regima, bet jau netinka naujam mokslui (“Nepila naujo vyno į senus maišus”).

Toji karalystė pagaliau bus užbaigta danguje po antrojo Kristaus atėjimo, kada Jis atiduos tą karalystę Tėvui kaip dovaną: “Pjūtis — pasaulio pabaiga”. (Mt 13,19) Tada Kristus: “Ateis savo garbėje... ir atskirs juos vienus nuo kitų, kaip piemu atskiria avis nuo ožių... Tuomet karalius tars tiems, kurie bus jo dešinėje: Eikite, mano Tėvo palaimintieji, paveldekite jums... prirengtą karalystę. Tuomet jis sakys ir tiems, kurie bus kairėje: Eikite

šalin nuo manęs, prakeiktieji, į amžiną ugnį". (Mt. 25,31)

Ir apaštalas Povilas dar priduria: "Paskui bus galas, kai kurie atiduos karalystę Dievui ir Tėvui... O kuomet visa jam bus pavergta, tuomet ir pats Sūnus pasiduos tam, kuris visa yra Jam pavergęs". (1 Kor 15,23)

"Tuomet teisieji žibės kaip saulė savo Tėvo karalystėje". (Mt. 13,43)

3. Pagrindinis karalystės įstatymas.

Toje karalystėje visi pašaukti tapti Dievo vaikais, ir todėl visi žmonės privalo tarpusavyje gyventi broliškai: "Visi jūs broliai, — sako Kristus, — nes vienas jūsų Tėvas, kuris yra danguje". (Mt. 2)

Jau Mozės įstatymas reikalavo: "Mylėk savo artimą, kaip pats save". (Levit 19)

Bet tas įstatymas buvo taip mažai vykdomas, kad Kristus galėjo sakyti: "Tai mano įsakymas, kad mylėtumėte vienas kitą, kaip aš jus mylėjau". (Jn 15,12)

Kristaus įkurtoje Dievo karalystėje visi žmonių tarpusavio santykiai ir visi jų santykiai su Dievu palenkti dvejopam meilės įrodymui: "Mylėsi Viešpatį savo Dievą visa širdimi, visa savo siela ir visa savo mintimi. Tai didžiausias įsakymas. Antrasis gi į jį panašus: mylėsi savo artimą, kaip pats save". (Mt 22,37)

Tasai Kristaus įsakymas liepia mylėti visus žmones, netgi priešus:

"Mylėkite savo neprietelius, gera darykite tiems, kurie jūsų nekenčia... kad būtumėte vaikai jūsų Tėvo, esančio danguje, kuris leidžia savo saulei tekėti ant gerųjų ir piktųjų ir lygina ant teisiųjų ir neteisiųjų". (Mt 5,44)

Ir Kristus pats duoda pavyzdį, gelbėdamas nusidėjėlius ir atleisdamas savo budeliams.

Aišku, reikia išlaikyti tam tikrą saiką savo prisirišime prie kitų, bet meilės įstatymas turi būti išsireiškiančia žyme visų tų, kurie priklauso karalystei: " Iš to pažins, kad jūs esate mokiniai...", "Nes nėra skirtumo tarp žydo ir graiko, juk tas pats yra visų Viešpats". (Rom 10,12)

Šv. Apaštalas Jonas – sulaukęs net beveik šimto metų – visą laiką kartojo savo mokiniams: “Mylėkite vienas kitą... Tai Viešpaties įsakymas. Įvykdyskite Jį”*.

Užbaiga.

Ir štai po to, kai Kristus paliko šią žemę, pasaulis dalyvauja giliausiame, koks tik yra buvęs, perversme; nežiūrint sunkių ir dažnų bandymų, kuriuos žmonijai tenka patirti, nežiūrint Kristaus mokslo griežtų reikalavimų, tvirtai stovi, į visas puses spinduliuoja, ir joje veikiančios šv. Dvasios dėka, net ir per dvidešimt šimtmečių išlieka tokia pat gyva naujoji organizacija – VISUOTINĖ BAŽNYČIA. (*Bažnyčiai devyniolika šimtmečių, o atrodo, kad jai devyniolika metų. Vysk. Dchiulstas*)

Su Kristumi nauja realybė, matoma ir nematoma, kuri pati kilusi ne iš šio pasaulio, atėjo į pasaulį. Tą realybę dabar mums tenka panagrinėti plačiau, pasekti jos veikimą, įsitikinti, jog ji tikrai rūpinasi žmonėmis ir viskuo, kas tarnauja žmonijai.

B. KRISTAUS BUVIMO ANT ŽEMĖS TAŠA

I skyrius. Nematomoji Bažnyčios realybė

“Jei kviečių grūdas nekris į žemę ir nebus apmiręs, jis pasilieka vienas, o jeigu jis bus apmiręs, jis neša daug vaisiaus”. (*Jn 12,24*)

Grūdas apmiršta ir prisikelia, kad perduotų savo gyvybę varpai.

* Mylėti artimą visų pirma reiškia pripažinti ir gerbti jo neatimamas teises, arba – kaip sako Rytų Bažnyčios Tėvai – matyti jame visų pirma Dievo paveikslą ir panašumą. O kad to pasiektume, tai pirma tos meilės turime atlikti artimui visas teisingumą liečiančias pareigas.

Taip ir Kristus mirė ir prisikėlė, kad gyventų mumyse.

Dieviškąjį gyvenimą, kuris buvo Jame visoje pilnumoje, Kristus dabar perduoda visam pasauliui ir jį gauna visos į gėrį linkusios sielos.

Varpa, kuri gavo savo užuomazgą grūde, auga ir bręsta naudodamasi visais Kristaus turtais.

Taip išsipildo žodžiai: "Aš esu gyvenimas. Aš atėjau, kad žmonės daugiau turėtų gyvenimo".

Kristaus skleidžiamas žemėje dieviškasis gyvenimas praturtina tuos, kurie Jį priima, naujai juose išikūnija, ir liks juose amžinai:

tai tokia pagrindinė tiesa, iš kurios išplaukia visuotinės krikščionybės visi nuostabūs turtai.

Tos ypatingos naujienos – krikščionybės rezultatas buvo ne tik iš jos sklindanti šviesa; pagal visuotinės Bažnyčios mokslą, Kristus atnešė žmonėms ne tik pagrindą kai kurioms tiesoms – jis atnešė Joms naują gyvenimą. (Z. Guano, "Katalikybė")

Jei Kristaus buvimas tarp mūsų nesitęstų, tai negalėtume suprasti šių jo žodžių: "Aš esu su jumis visas dienas iki pasaulio pabaigos". (Mt 25,20). "Jei kas mane myli, tas laikys mano žodžius ir mano Tėvas Jį mylės; mes pas į ateisime ir pasidarysime pas jį savo buveinę". (Jn 14,23).. "Aš nepaliksiu jūsų našlaičiais; aš ateisiu pas Jus. Dar trumpą valandėlę, ir pasaulis jau manęs nebematys. Jūs gi mane matote, nes aš esu gyvas, ir jūs būsite gyvi. Tą dieną jūs pažinsite, kad aš esu savo Tėvuje, o jūs manyje ir aš jumyse". (Jn 14,18)

1. Malonė.

Malonė kaip tik yra dieviškasis gyvenimas, kuris, tobulai būdamas Kristaus žemiškoje prigimtyje, išsilieja iš jos ir yra per teikiamas visai žmonijai, tai yra įliejimas į žmoniją dieviško.

Malonė – tai nuostabi gyvenimo srovė, kuri, išsiveržusi iš Dievo per Kristų, sugrįžta į Dievą, nunešdama kartu su savimi mūsų gyvenimą, mūsų darbus, mūsų silpnumus ir vargus, jeigu tik mes patys nesipriešiname Jo triumfuojančiai galiai.

Tasai dieviškasis gyvenimas neužmetamas mums, kaip drabužis ant kūno; jisai mūsų viduje; jis mus persunkia, kaip kad

sultys persunkia medį bei visas jo gyvas dalis. Jis prasiskverbia į visą mūsų būtybę, kaip siela į kūną, ir tada kiekvienas mūsų veiksmas jau ne vien žmogiškas, o sudievinas ir jis jau įgauna amžiną vertę.

Tai, kas atlieka mumyse gerus darbus, tai ne mes vieni ir ne vien malonė, o mes drauge su malone. Kada darbas atliktas, jis malonės dėka turi dievišką vertę; jis drauge ir mūsų darbas, nes ir mes veikėme. Ir mes, ir malonė veikia išvien, nes įsikūnijimo malonė yra sujungimo dieviško ir žmogiško. Tokiu būdu, mes atliekame amžinojo užmokesčio vertus dieviškus darbus. (*E. Mersas, "Moralė ir Mistinis Kūnas"*)

Toji gyvenimo srovė pasiekia kiekvieną sielą. Nė viena siela nelieta šalia jos veikimo. Malonė skverbiasi į pardavėją už prekystalio ir į kiekvieną iš pirkėjų, į stogo dengėją, besidarbuojantį kaimynystėje, į troleibuso vairuotoją, į kiekvieną praeivį gatvėje.

Jei siela atsisako malonę priimti, tai malonė stengiasi ją pamažu suminkštinti, kaip kad jūros banga daro, skaliaudama be perstojo uosto užtvanką. Ir atvirkščiai, jei siela nespriešina jos veržimuisi, tai ji pripildo sielą, iškelia ją, suteikia jai antgamtinį charakterį ir neša ją link Dievo.

Tokiu būdu, ant žemės mes nesame vieniši, su vargu besi skverbia link tolimo Dievo: Dievas yra tarp mūsų. Mums telieka Jį pažinti, pripažinti ir mylėti.

Dievas negali būti sutapatinamas su jo kūriniais, kas vestų į panteizmą. Bet, kaip geležis, išlaikydama savo prigimtį, pasikeičia, kai ji įkišama į ugnį, taip ir mūsų gyvenimas patenka į dievišką spindėjimą ir tuo sudievinamas.

Dieviškasis veikimas, pasireiškias mūsų sieloje malone, yra tiek stiprus, kad jis bendrai prašoka mūsų žmogiškąjį veikimą. Ir apaštalas Povilas, kalbėdamas apie malonės pirmaeilę reikšmę savo veikloje, pavartoja aštrius kaip kardas žodžius: "Gyvenu nebe aš, bet manyje gyvena Kristus". Ar begali būti kas nors dar labiau įsitikinęs, kad Kristaus gyvenimas ant žemės tęsiasi?

Savo kilme malonė yra ta pati kaip pas vieną, taip ir pas kitą žmogų: ji – paties Dievo gyvenimas, žinoma, tokiam laipsnyje, kokiame tas gyvenimas gali būti suteiktas kūriniui.

Dėl to netenka stebėtis, kad tarp visų, kurie gauna malonę, tas dieviškasis gyvenimas užmezga giminystės ryšį, suvienydamas

juos į didžiulę šeimą, bendruomenę, Bažnyčią (Bažnyčia ir reiškia bendruomenę).

Toje šeimoje teka vienas ir tas pats kraujas — malonė, kuri padaro mus “dieviškosios giminės” asmenimis. Žmogiškosios giminystės skirtumai nyksta, užleisdami vietą vienintelei pas Dievą reikšmę turinčiai Dievo vaikų giminystei.

Toje šeimoje Tėvas — Dievas; jis teikia gyvenimą savo viengimui Sūnui Jėzui Kristui, o per Jį ir Jame — savo išūnytiems vaikams — žmonėms. Tokiu būdu, mes tampame Dievo vaikais, Kristaus broliais, vieni kitų broliais ir dangaus karalystės paveldėtojais. Kaip pasakyta Jono evangelijos pradžioje: “Tiems, kurie Jį priėmė, Jis davė galios būti Dievo vaikais” (*Jn 1,12*).

Toje bendruomenėje, toje “Bažnyčioje” vyksta bendravimas tarp šventųjų, tai yra tarp visų, kurie gauna malonę, tarp esančiųjų danguje (triumfuojanti bažnyčia), skaistykloje (kenčiančioji bažnyčia) ar gyvenančių ant žemės (kovojanči bažnyčia). Tarp šių sielų egzistuoja glaudus bendradarbiavimas, broliška dvasinė srityje tarpusavio pagalba; tai yra “šventųjų bendravimas”.

Bažnyčia — tai Kristus, visada pasiliekęs įsikūnijęs pasaulyje, įsijungęs į pasaulį, bet nuo pasaulio nepriklausęs. (*Abatas Zoli, žurnale “La Rut” 1939. I*)

Bažnyčia — tai Jėzus Kristus, pasklidęs ir suteiktas kitiems; tai — visas Jėzus Kristus, tai Jėzus Kristus savo pilnumoje. (*Bosuetas*)

Bažnyčia — tai žmonija, kurią Kristus suorganizavo Dievuje. Pasaulyje dabar egzistuoja dieviško ir žmogiško sintezė, kurią sudaro Kristus įsikūnydamas ir kuri tęsiasi mumyse tuo nepertraukiamu bendru įsikūnijimu, kuris vadinasi Bažnyčia. (*Sertillanžas, “Netikinčiųjų katekizmas”*)

2. Mistinis Kristaus Kūnas.

Sąryšy su tuo besitęsiančiu Kristaus gyvenimu tarp mūsų, ypatingai reikšmingas ir vaisingas yra mokslas, vis labiau patraukias tikinčiųjų dėmesį ir plačiai išdėstytas vienoje popiežiaus enciklikoje: mokslas apie mistinį Kristaus kūną, išreiškias mūsų tikėjimą ir paslaptinę per amžius besitęsiantį gyvenimą to, kuris panoro palikti su mumis iki pasaulio pabaigos tokiu gyvybingu ir veikliu, kaip ir kadaise Palestinoje.

Mokinių visuma iš tiesų galima pavadinti kūnu, remiantis analogija gyvo organizmo, kuris sudarytas iš daugelio ląstelių ir organų, betgi gyvenančiu vienu gyvenimu. O kadangi tas bendras jo visų mokinių gyvenimas yra paslaptinai besitęsias paties Kristaus gyvenimas, tai aišku, kad tasai kūnas yra mistinis Kristaus Kūnas. Ir panašiai į tai, kaip mes kalbame apie gyvo organizmo sąnarius, visi krikščionys yra Kristaus mistinio Kūno nariai, pašaukti vieni kitiems padėti, kaip vieno organizmo dalys.

Nes, kaip kūnas yra vienas ir turi daug sąnarių, visi gi kūno nariai, nors jų yra daug, tačiau yra vienas kūnas, taip ir Kristus. Nes mes visi esame pakrikštyti vienoje Dvasioje, kad būtume vienas kūnas, ar tai žydai, ar pagonys, ar vergai, ar laisvieji, taip pat visi esame pagirdyti viena dvasia. Juk ir kūnas yra ne vienas narys, be susideda iš daugelio. Taigi, jūs esate Kristaus Kūnas ir sąnariai vienas kito. (1 Kor 12,12)

Ir ar ne toji tiesa sukrėtė apaštalą Povilą kelyje į Damaską, kur jis ruošėsi persekioti krikščionis, kada jis išgirdo jam pasirodžiusio Kristaus žodžius: "Kam tu persekioji mane?" Tai reiškia, kad, pakeldamas ranką prieš krikščionis, Povilas pakėlė ranką prieš Kristų — persekiodamas krikščionis, jis persekiojo patį Kristų.

3. *Vynmedis.*

Kad suprastume, jog Jis pasilieka su mumis net į dangų įžengęs, Viešpats davė palyginimą, gal būt, dar geresnį negu apaštalas Povilas: "Aš — vynmedis, jūs vynmedžio šakelės".

Iš tiesų, vynmedis reiškia augalą visumoje, tai — ir stiebas, ir šakelės. Kristus nesakė: "Aš stiebas" — Jis sakė: "Aš visas augalas, šakelės taip pat aš; Aš — visas vynmedis". Tokiu būdu, krikščionys yra pilnutinio Kristaus sudedamosios dalys.

Vynmedžio pavyzdyje glūdi turtingiausias turinys:

Kaip vynmedį sodina tam, kad jis išleistų šakas ir per jas pareikštų savo gyvenimą, taip Kristus pasirodė tarp mūsų vien dėl to, kas suteiktų mums dieviškąjį gyvenimą.

Kaip vynmedis be šakelių, jei nebūtų nenaudingas, tai bent nepilnas ir bevaisius augalas, taip ir Kristus be mūsų ne viską būtų pasiekęs, jei nebūtų buvę galimybės įvykdyti ir padaryti veik-

smingu Jo mirtimi atbaigtą atpirkimą: todėl krikščionys yra būtina Kristaus dalis;

Kaip sultys ir šakelės vienos ir tos pačios, taip ir dieviškasis gyvenimas vienas Kristuje ir krikščionyse;

Kaip vynmedis šakoms, taip Kristus Jo gyvenimu gyvenančioms sieloms teikia vienybę.

Kaip šakelė negali duoti vaisių, jei ji atskirta nuo vynmedžio, taip ir krikščionio tik tie veiksmai yra nuopelningi ir turi amžiną vertę, kuriuos jis atliko būdamas vienybėje su Kristumi, tai yra malonės stovyje;

Kaip tik tuo momentu, kada lapas atsiskiria nuo jam egzistenciją teikusios šakelės, kada jis sukdamasis lekia į tariamą laisvę, kada jis apsiriboja vien tik savimi ir daugiau niekuo, — kaip tik tuo momentu jis tampa nukritusiu lapu, tai yra skirtu žūti. (*P. Šarlis, "Visų valandų malda"*)

Užbaiga.

Kristus ir toliau gyvena; Jis savo gyvenimą tęsia juose. Jis atėjo vien dėl jų, kad duotų juose šventumo vaisių: tokie visuotinės Bažnyčios mokymo pagrindai.

Krikščionybė nėra kažkas užbaigto: ji savo esme yra auganti ir besireiškianti. Ji auga ir reiškiasi dėl to, kad auga ir reiškiasi Kristus. Krikščionybė yra Kristaus žmogiškumo vystymasis laike. Visais laikais ir visur, žmogumi tapęs Dievas, mistinio kūno galva prisijungia prie savęs naujus narius. Ta prasme visą laiką jis auga, pasipildo, kol pasiekia visą savo pilnumą. (*K. Adams, "Jėzus Kristus"*)

Krikščionybė giliausiu būdu išsiskiria iš visų kitų religijų tuo, kad nė viena iš jų niekada nedrįso tvirtinti, jog jos įkūrėjas ir toliau gyvena paslaptingu, bet realiu gyvenimu savo mokinių tarpe ne tik savo įtaka, savo religinėmis idėjomis ir doroviniais nuostatais, bet ir teisiogiai įjungdamas savo pasekėjus į savo gyvenimą.

Tas Kristaus besitęsias gyvenimas ant žemės duoda vienintelį pakankamą išaiškinimą, iš kur toji visuotinės Bažnyčios pilnuma, tas našumas ir dinamizmas: toji nevystanti jaunystė — visa tai yra to gyvenimo apraiškos.

II skyrius. Regimasis Bažnyčios pasireiškimas.

Kristaus darbas, aišku, buvo dvasinio pobūdžio, bet jis tai įvykdė žmonių kalbos žodžiais ir konkrečiais veiksmais. Todėl nėra nieko nuostabaus tame, kad tas vėliau Bažnyčiai pavestas darbas pagal Dievo valią turi būti tęsiamas tam tikruose apibrėžtuose rėmuose.

Mes jau minėjome, kad Kristus iš tiesų davė savo bažnyčiai tuos matomus rėmus. Bažnyčios pašaukimą ir organizaciją dabar teks detaliau panagrinėti.

Dievas pavedė Kristui treją darbą:

– išmokyti žmones, kad jie pilnai sugebėtų išspręsti gyvenimo problemą. Dėl to atskleidė dieviškojo sumanymo visumą.

Jis buvo mokytojas tobula to žodžio prasme, kalbėjęs taip, kaip niekas kitas nekalbėjo.

– Pašvęsti sielas, tai yra padaryti jas šventomis ir Dievui patinkančiomis.

Tam tikslui Jis jų vardu teikė Dievui vienintelę ir drauge begalinę vertę auką, savo kūno ir kraujo auką: tąja auka jis suteikė galimybę sugrįžti prie Dievo ir vėl dalyvauti dieviškame gyvenime.

Jis buvo kunigas tobuliausia to žodžio prasme, tai yra tobuliausias tarpininkas tarp Dievo ir žmonių.

– Vesti žmones prie Dievo, duodant jiems praktiškame gyvenime taisykles ir realizuojant jų atžvilgiu iš Tėvo gautą valdžią.

Prisiartinęs Jėzus jiems kalbėjo šiuos žodžius: “Man duota visa valdžia danguje ir žemėje”. (*Mt 28,18*)

Jis buvo tobulas ganytojas, vedęs žmoniją prie Dievo.

Tą treją darbą Kristus vėliau pavedė savo Bažnyčiai, tai yra visiems, – nors ir skirtingu mastu – kurie seka juo: “Kaip Tėvas mane siuntė, taip ir aš jus siunčiu”. (*Jn 20,21*)

Taigi tas darbas pavestas ne vien bažnyčios vadovams, kaip dažnai klaidingai manoma. Priklausą bažnyčiai pasauliečiai taip pat yra Kristaus pasiuntiniai. Jie taip pat tam tikru laipsniu dalyvauja trejopame Kristaus darbe, jiems taip pat priklauso aktyvus vaidmuo, kaip mes greitai tai ir pamatysime.

1. Uždavinys nukreipti žmoniją į Dievą.

a) Valdžios būtinumas.

Norint bendruomenėje palaikyti tvarką, reikalinga valdžia, kuri rūpintųsi nustatytos programos vykdymu, rūpintųsi esamos grupės narių vienybe, pajungtų visuomenės gerovei jos pavienių narių veiklą, kuri būtina ir naudinga visai grupei, ir uždraustų tokias iniciatyvas, kurios, nors ir geros savyje, tačiau grasina atnešti nuostolį visuomenei.

Dėl to, kurdamas regimą bendruomenę, Kristus turėjo suburti savo mokinius aplink regimus vadovus.

Kaip jau sakėme, jis išrinko dvylika apaštalų ir davė jiems valdžią ant savo mokinių: „Kas jūsų klauso, tas manęs klauso“.

Vieną jis padarė apaštališkos Bažnyčios centru ir uola, ant kurios pastatyta Bažnyčia.

„Tu Petras (Uola) ir ant tos uolos aš pastatysiu savo Bažnyčią ir pragaro vartai jos nenugalės. Tau aš duosiu dangaus karalystės raktus; ką tu suriši žemėje, bus surištas ir danguje“. (Mt 16,18)

Prisikėles iš numirusiųjų, Jis iškilmingai duoda Petrui įgaliojimus; tris kartus iš Jo sulaukęs meilės pareiškimo, Jis jam sako: „Ganyk mano avinėlius... Ganyk mano avis“. (Jn 21,15)

Toji regimoji bendruomenė turėjo egzistuoti visada, todėl aišku, kad Kristus tuos įgaliojimus skyrė ir teisėtiems Petro įpėdiniais ir apaštalams.

Tokiu būdu katalikų Bažnyčia pagal Kristaus valią sudaro vieningą organizaciją, kurią kai kurie teologai vadina monarchiškai organizuota; turi hierarchiją, tai yra „šventą valdžią“, priklausančią Petro įpėdiniais ir apaštalams, ir jai yra skirtas uždavinys išsaugoti teisingame kelyje nesuskaitomą daugybę link amžinybės keliaujančių mokinių.

Tokiu būdu bažnyčioje mes turime:

1. Šv. Petro įpėdinį – popiežių.
2. Apaštalų įpėdinius – vyskopus.
3. Mokinių įpėdinius – visus kitus Bažnyčios narius, kaip kunigus, taip ir pasauliečius.

Popiežius ir vyskupai turi betarpiškai iš Dievo gautą valdžią – Dievo nustatytą valdžią; tik jie yra Kristaus kaimenės ganytojai.

Popiežius ir vyskupai gali kai kurias savo pareigas pavesti vieniems ar kitiems mokiniams, gaunantiems tada kanonišką galią, tai yra galią, paremtą bažnyčios teise (kanonais). Tokią Jurisdikcijos teisę, pavyzdžiui, gauna kunigai.

b) Popiežius.

Žodis „popiežius“ yra kilęs iš graikiško žodžio „pappas“, ir reiškia Tėvas. Toks pavadinimas – popiežius arba šventasis Tėvas – bažnyčios galvai labiausiai tinka. Jo valdžia, kaip ir paties Dievo valdžia, turi būti, iš tiesų, grynai tėviška. Jis – „Bendras ištikimųjų tėvas“.

Jis galią turi vien tam, kad tarnautų Kristaus mokiniams ir todėl po visais savo oficialiaisiais dokumentais jis pasirašo: „Dievo tarnų tarnas“. Juk ir pats Kristus apie save pasakė: „Žmogaus Sūnus atėjo ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti“. (Mt 20,28)

Kaip tik toks yra krikščioniškos valdžios supratimas, nes tokį nurodo Viešpats Evangelijoje ir tokį priima Bažnyčia: „Kas tik tarp jūsų nori būti didesnis, tebūnie jūsų tarnas“. (Mt 29,25)

Popiežių taip pat vadina Jėzaus Kristaus vikaru (vietininku), aukščiausiuoju Ganytoju, matomąja bažnyčios galva (nes Kristus yra jos nematomąja galva), visuotiniu Archiriejumi (tai yra aukščiausiu vyskupu).

Bažnyčios valdyme popiežius turi tiesioginę valdžią ant visų vyskupų ir ant visų ganomųjų be jokio tarpininkavimo. Jis valdo iki gyvos galvos.

Popiežius laikas nuo laiko sušaukia viso pasaulio vyskupų susirinkimą, kuris vadinamas visuotine santaryba ir patikslina ką nors bažnyčios mokyme. Pirmaisiais krikščionybės amžiais, o taip pat ir viduramžiais tuose susirinkimuose dalyvaudavo ir pasauliečiai. Kai kurie susirinkimai buvo sušaukti imperatorių iniciatyva (pvz. pirmasis visuotinis susirinkimas imperatoriaus Konstantino iniciatyva), bet visus susirinkimus patvirtindavo popiežius, ir popiežiaus delegatų sutikimas būdavo būtinais reikalingas nutarimų tikrumui.

Popiežius kartu yra ir Romos vyskupas. Kad apsaugotų dvasinę valdžią nuo pasaulinių valdžių spaudimo, Vatikano miestas (44 ha) yra paskelbtas nepriklausoma valstybe, kurios suvereninė valdžia priklauso popiežiui.

Su juo palaikančiose diplomatinius santykius valstybių vyriausybėse jam atstovauja apaštališkieji nuncijai.

c) Vyskupai.

Vyskupai, kaip apaštalų įpėdiniai, turi dvasinę valdžią ant bažnyčios tam tikros dalies, vadinamos vyskupija.

Keletas kaimyninių vyskupijų įjungiami į bažnytinį – administracinį vienetą. Čia vadovaujantis vyskupas vadinamas arkivyskupu.

Kiekvienas vyskupas turi pagalbininkus, paprastai vadinamus generaliniais vikarais.

d) Kunigai.

Vyskupui padeda jo veikloje jo vyskupijos dvasininkai – kunigai.

Vieni iš jų – (parapijiniai kunigai) dvasiniai valdo tam tikras vyskupijos dalis, kurios vadinasi parapijomis, kiti moko tiesiogiai vyskupui priklausančiose įstaigose, vadovauja vienai ar kitai bažnytinės veiklos sričiai, ar užsiima dvasine vadovybe vienuolynuose, ligoninėse ir kt.

Keletas parapijų sudaro dekanatą.

Vyskupijose esą įvairių vienuoliškų bendruomenių nariai, o taip pat ir kunigai – vienuoliai, sudaro dvasininkiją.

e) Ištikimieji.

Visi kiti bažnyčios nariai vadinami ištikimaisiais. Iš tiesų, jie turi pasižymėti ištikimumu bažnyčiai ir jos hierarchijai. Jie neturi apsiriboti vien tik tikėjimo priėmimu, bet taip pat ir praktiškai paklusti kiekvienos teisėtai egzistuojančios bažnytinės valdžios reikalavimams, kaip tai daro ir visų kitų teisingai suorganizuotų bendruomenių nariai.

Aišku, daug žmonių, nuoširdžiai besilaikančių savo sąžinės nurodymų, bet nepakankamai pažįstančių tikrąjį Kristaus mokslą, išoriniai nepriklauso katalikų bažnyčiai ir net ryžtingai jai priešinasi, patekę vienokių ar kitokių prietarų nelaisvėn. Bet motiniškai į tas sielas žvelgdama Bažnyčia moko, jog negalimas daiktas, kad Dievas jas atstumtų ir neduotų savo malonės; todėl ji laiko, kad jie pagal teises priklauso jai, net ir tada, Jei Jie faktiškai pro ją

praeina ar ją puola, ar priklauso prie atskalūnų kategorijos, tai yra krikštytų, bet nepripažįstančių bažnyčios popiežiaus valdžios, ar prie eretikų, atmetančių tą ar kitą Bažnyčios mokslo tiesą.

Gali būti ir tokia padėtis, kad patys tikintieji turi dalyvauti žmonių prie Dievo vedančiame darbe, jei tai jiems paveda popiežius ar vyskupai.

Tokia dalinai tėvų padėtis vaikų atžvilgiu, mokytojų – mokinių atžvilgiu ir panašiai.

2. Uždavinys mokyti žmoniją.

Organizuota, regimoji bažnyčia turi visų pirma perteikti visoms kartoms – dabartiniu metu mūsų kartai ir šių dienų pasauliui – ir visoms žemės tautoms Kristaus atskleistas tiesas (tikėjimo dogmas) ir priemones eiti prie Dievo (dorovės taisyklės). Ji tęsia Kristaus kaip mokytojo darbą.

a) Ką liečia tas uždavinys?

Uždavinys skelbti Linksmąją Naujieną liečia visus Bažnyčios narius. Kiekvienas iš jų privalo savo aplinkumoje skelbti Kristaus mokslą ir jo tiesas, bent savo pavyzdžiu. Kiekvienas turi būti Kristaus mokiniu, šalininku, liudininku, pamokslininku; kitaip jie išduoda Jo reikalą.

Kristus visiškai aiškiai apie tai kalbėjo: “Kas tik išpažins mane žmonių akivaizdoje, tą aš išpažinsiu savo danguje esančio Tėvo akivaizdoje”: (Mt 10,32)

“Ką aš jums sakau tamsoje, sakykite šviesoje, ir ką girdite į ausį, skelbkite ant stogų”. (Mt 10,27)

Bet ne kiekvienas krikščionis turi pakankamai gabumų, kad galėtų mokyti su tikrumu. Todėl suprantama, kodėl Kristus to mokymo uždavinį labiausiai pavedė apaštalams ir jų įpėdiniams. Ypač jiems yra skiriami šie jo žodžiai: “Eikite tat ir mokykite visas tautas”. (Mt 28,19) Ir Jis pažadėjo visada būti su jais: “Ir štai, aš esu su jumis visas dienas, iki pasaulio pabaigai”. (Mt 28,20) Ir Jis jiems pažadėjo nuolatinę Šventosios Dvasios pagalbą: “Šventoji Dvasia primins jums visa, ką tik aš jums kalbėjau”. (Jn 14,26)

Tokiu būdu, mokymo uždavinys visų pirma priklauso popiežiui ir vyskupams; jie sudaro tai, kas vadinama mokančiąja

bažnyčia. Kunigai ir kiti tikintieji, nors jie už perteikiamą tiesą ir neša dalį atsakomybės, tačiau sudaro mokomąją bažnyčią; kunigai gauna vyskupų įgaliojimus mokyti kitus tikinčiuosius.

Popiežius turi pilną mokymo galią. Jis turi teisę mokyti visą bažnyčią. Toji teisė priklauso ir vyskupams, kada jie tai daro visuotinėje vienybėje su popiežiumi.

Kiekvienas vyskupas atskirai vykdo tą uždavinį savo vyskupijos ribose.

b) Ko turi mokyti Bažnyčia?

Kristus perteikė savo apaštalams viską, kas būtina žmonėms žinoti. Apreiškimas užbaigtas.

Kaip jau sakėme, Kristus skelbė savo mokslą žodžiu. Jis nieko neužrašė. Po Jo apaštalai taip pat žodžiu skelbė Jo tiesas pasaulyje.

Tokiu keliu perduotų tiesų visuma vadinama žodiniu padavimu arba tiesiog padavimu.

Bet mes taip pat pažymėjome, jog Kristaus ir Jo apaštalų mokslo dalis paskui buvo užrašyta ir tai įvykdyta veikiant šv. Dvasiai, kas pašalina klaidos galimybę tame, kas užrašyta. Užrašymo visuma sudaro Naujojo Testamento Šventąjį Raštą.*

Bažnyčios uždavinys – mokyti padavime esančių tiesų, kurių didžioji dalis yra šv. Rašte.

Amžių bėgyje Bažnyčia vis geriau pažįsta tiesas, kurias turi perteikti tikintiesiems. Ji palaipsniui papildė tose tiesose esančių neišsemiamų turtų registrą.

Išlaikydama tikėjimo lobių neliečiamumą ir nepažeidžiamumą, ji, veikiant Šv. Dvasiai, palaipsniui atidengia pateikiamas tiesas, vis pilniau ir vis ryškiau išryškina tai, kas iki šiol buvo miglota.

Juk pats Viešpats Jėzus Kristus palaipsniui, atsižvelgdamas į žmogaus proto silpnumą, atidengė Naujojo Įstatymo ir Dievo

* Padavimas tokiu būdu yra platesnis negu šv. Raštas. Padavimas apima Kristaus paskelbto mokslo visumą. Tai bus galima geriau suprasti iš tokio palyginimo: tam tikra mokslo įstaiga, pavyzdžiui, saugoja savo tradicijas (teises, papročius, šventes). Dalis jų užrašyta. Bet toji dalis nesudaro tradicijų visumos, kurios laikosi profesorai ir studentai.

Karalystės paslaptis, išeidamas iš senojo Įstatymo žinomų principų (žiūr. Jo pasikalbėjimą su samariete, taip pat apaštalo Petro regėjimą sąryšyje su romėnų šimtininko Kornelijaus krikštu).

Dėl to Bažnyčia laikas nuo laiko paskelbia dogmas, kurios atrodo lyg ir naujos į mūsų dogmatinio supratimo atžvilgiu, bet netiesiogiai yra padavime ar Šv. Rašte.

Taip buvo pvz. ir su Marijos Nekalto Prasidėjimo dogma. Arba vėl Bažnyčia pateikia sielos aiškesnį supratimą ir gyvenimišką pritaikymą tų tiesų, kurios labai turiningos, nes jos yra pilnai išreikštos šv. Rašte (kaip tai yra mūsų dienose su mokslu apie mistinį Kristaus Kūną).

Taip elgdamasi Bažnyčia tik seka tuo, kuris Palestinoje pamažu atskleidė klausytojams savo mokslą.

Tebūna progresas, tebūna vis gilesnis supratimas tiek moksle, tiek ir pažinime, pas kiekvieną žmogų ir visoje bažnyčioje; bet tegu tas vystymasis vyksta pagal tą pačią idėjinę liniją ta pačia kryptimi ir ta pačia galvosena! (*Pirmasis Vatikano susirinkimas, Dencingeris*).

Iš kitos pusės primename, kad Kristaus mokslas turi persunkti visą žmogišką veiklą ir įnešti į ją malonės pradą. Be to, žmogiškoji veikla visą laiką vystosi, priimdama naujas formas ir iškelia naujus klausimus, kurie turi įtakos į tuometinį gyvenimą netgi ir tada, kai jie liečia vien tik medžiaginę sritį.

Iš to aiškėja, kad Bažnyčiai tenka patikslinti principų pritaikymą pasitaikantiems atskiriems atvejams. Popiežius tuos principus primena ir paaiškina jų praktiškąjį pritaikymą bulėmis, radijo transliacijomis, o ypač enciklikomis, tai yra laiškais, skirtais viso pasaulio vyskupams ir per juos visiems krikščionims, Tie laišakai paprastai gauna vardą iš pirmųjų jo teksto žodžių, ir jie parašyti visada lotynų kalba; pavyzdžiui, enciklika, išleista 1891 m. popiežiaus Leono XIII-ojo apie darbininkų socialinę padėtį, vadinasi "Rerum Novarum"; enciklika, išleista 1931 m. popiežiaus Pijaus XI-tojo apie teisingumo principų atstatymą socialiniame gyvenime, vadinasi "Quadragesimo Anno".

Vyskupai paprastai kreipiasi į savo ganomuosius ganytojiškais laiškais.

Mokančioji Bažnyčia turi teisę kištis visur, kur tik liečiama

Kristaus tiesa ir sielų išganymas. Tik ji pati, o ne pašalinės institucijos, kaip pvz., valstybė, turi teisę nustatyti, kiek toli tęsiasi jos veiklos laukas.

Bažnyčios darbas — skelbti tiesą; bet tiesa yra viena ir neina į kompromisus. Todėl tikroji Kristaus Bažnyčia negali būti nuolaidi principiniuose klausimuose, nors kartu ir atlaidi asmenims. Tuo pačiu tas nesitaikstymas, už ką Bažnyčia dažnai patiria priekaištų, faktiškai liudija jos tikrumą.

c) Ar gali Bažnyčia savo mokyme suklysti?

Aišku, kiekvienas ištikimas kunigas, vyskupas ir net popiežius gali kartais prijungti asmenišką ir klaidingą nuomonę prie tos tiesos, kurią jie turi skelbti.

Bet negali būti, kad organizacija, įsteigta paties Dievo ir gavusi iš Jo ypatingos pagalbos pažadą, suklystų esminiuose ir gyvybiniai svarbiuose klausimuose.

Ar gali Kristus, pasiuntęs apaštalus, kaip Jį siuntė Tėvas, neapsaugoti jų pačių ir jų įpėdinių nuo bet kokios esminės klaidos? Ar Jis, pašaukęs juos tam didžiam darbui, neapdovanojo jų Jam priklausančiu neklaidingumu?

Iš tiesų, Jis kalbėjo: „Šventoji Dvasia jus visus išmoks ir primins jums visa, ką tik aš jums kalbėjau“ (*Jn 14,26*). Tie žodžiai būtų bereikšmiai, jei Bažnyčia galėtų suklysti.

Todėl Bažnyčia sako: apaštalų įpėdinius Kristus apsaugojo nuo klaidos tais atvejais, kada jie tam tikrose sąlygose moko tiesų, į kurias reikia tikėti, ir kada nurodo priemones, kuriomis reikia naudotis norint gyventi pagal Dievo valią. Kitais žodžiais, Jis padarė juos — tam tikrose sąlygose — neklystančius.

d) Neklaidingumo supratimas.

Neklaidingumas (neklystamumas mokymo klausimuose; jį galima taip pat pavadinti „nesuklydimu“) yra ypatinga Šventosios Dvasios pagalba, kurią Dievas duoda visai Bažnyčiai, kad ši sugebėtų išsaugoti neiškreiptas apreikštąsias tiesas ir jas teisingai perteiktų.

Popiežius turi neklaidingumą, bet tik prie tam tikrų sąlygų; tada, kai jis kalba apie moralę ar dogmas su aiškiai pareikštu ketinimu visoje pilnumoje panaudoti savo kaip Mokytojo pašau-

kimą. Tokiais atvejais sakoma, kad jis priėmė sprendimą “ex cathedra”, tai yra “iš katedros” – kaip ganytojas visų tikinčiųjų ir regimoji visuotinės Bažnyčios galva. Tai būna retai: pavyzdžiui, kada paskelbiamos dogmos.

Savo įprastinėje mokymo veikloje popiežius neturi tos ypatingos neklaidingumo dovanos ir yra galimybė suklysti. Betgi kiekvienas krikščionis turi jam paklusti, kaip karys savo viršininkui, nors šis pastarasis neturi garantijos nesuklysti.

Kiekvienas pavienis vyskupas jokiose aplinkybėse neturi tos ypatingos neklaidingumo dovanos. Bet bendras visų po pasaulį pasklidusių vyskupų mokslas neklaidingai išreiškia apreikštą tiesą.

Viso pasaulio vyskupai drauge su popiežiumi kartais bendrai susirenka į vadinamąjį visuotinį susirinkimą ir tada turi galimybę neklystamai patikslinti ką nors Kristaus moksle.

3. *Uždavinys pašvęsti žmoniją.*

Kristus buvo siųstas vadovauti mums ir išmokyti mus savo mokslo tam, kad mes vėl taptume Dievo draugais. Tokiu būdu, Jo darbas visų pirma liečia mūsų sielų pašventimą, tai yra Kristus siekia jas padaryti tyromis ir Dievui patinkančiomis.

Suartėti su Dievu mes galime tiktai per Kristų, ir per Kristų Dievas duoda mums galimybę dalyvauti dieviškame gyvenime.

Jame susitinka žmonijos veržimasis į Dievą ir Dievo maloningumas žmonėms.

Todėl Kristus yra tobulas tarpininkas tarp Dievo ir žmonių, Vyriausias kunigas, turįs kunigystės pilnumą.

Kaip mes jau sakėme, Kristus, norėdamas mus padaryti Dievo vaikais, pasiaukuoja. Be to, Jis įsteigė sakramentus: tai yra regimos priemonės, teikiančios ar padidinančios mumyse Dievo malonę.

Regimoji Bažnyčia yra “gyvenąs joje Kristus”, todėl ir vadovauja, ir moko vien tam, kad mus pašvęstų. Jos narių šventumas yra jai, kaip kadaise Kristui, pagrindinis visos veiklos tikslas.

Visa Bažnyčia yra didysis sakramentas pačia to žodžio prasme; tai – neregimos malonės regima forma, tai – empirinis

organizmas, esąs dieviškojo gyvenimo įrankiu ir vadovu. (M. Meršas, *„Moralė ir mistinis kūnas“*)

Jie siūlo mums paties Kristaus paliktas priemones: dalyvavimą Jo aukoje, sakramentus.

a) Dalyvavimas Kristaus aukoje.

Mes jau kalbėjome apie tai, kad Kristus Didįjį Ketvirtadienį pats save paaukoko Tėvui ir pakvietė apaštalus „įsijungti“, tai yra, drauge su Juo dalyvauti aukoje.

Kristus galėjo tuo ir užbaigti: galimybė teikti Dievui šventąją auką ir susivienyti su ja komunijoje galėjo būti ir vienkartiniai duota tik tiems, kurie dalyvavo Paskutinėje Vakarieneje.

Bet, baigdamas vakarienę, Kristus įsakė, „Tai darykite man atminti“. (Lk 22,19)

Tais žodžiais Jis pavedė Bažnyčios atstovams apaštalams amžiais tęsti Jo auką Tėvui ir duoti Jo kūną ir kraują mokiniams, kad ir šie glaudžiai įsijungtų į Jo auką.

Auka kruvinu būdu buvo įvykdyta tam tikru laiku – Didįjį Penktadienį ir tam tikroje vietoje – ant Golgotos kalno, bet Bažnyčiai buvo uždėta pareiga ją Dievui aukoti visada ir visur kaip tik tokioje formoje, kokioje pats Kristus ją aukoko ketvirtadienio vakare prieš kančią.

Visa liturginės aukos reikšmė glūdi tame dvejopame akte, kurį Bažnyčia turi tęsti amžiais:

- teikime Dievui vienintelės Jo vertos aukos,
- suteikime tos aukos žmonėms, kad jie, susivienydami su ja, dalyvautų Kristaus aukoje ir tuo pačiu gautų dieviškosios meilės dovanų.

Liturgijos metu vyksta realus aukojimas: realus atnašavimas anksčiau nužudytos Aukos, kuri dabar ant altoriaus aukojama.

Realaus nužudymo liturgijos metu nėra, nes Kristus negali vėl naujai numirti. Realus Kristaus nužudymas buvo tik vieną sykį – Golgotoje; nuo Prisikėlimo momento Jo Kūnas, Kraujas, Siela ir Dieviškumas yra sujungti nesusardomai.

Bet liturgijos metu įvyksta, paskutinės Vakarienės pavyzdžiu, simbolinis nužudymas – Kūnas (duonos pavidalu) atsiskiria nuo Kraujo (vyno pavidalu).

Kunigui tik tarpininkaujant, liturgiją atlieka pilnutinis Kris-

tus. Kristus su savo mistiniu kūnu, Kristus su savo Bažnyčia. O kadangi kiekvienas krikščionis priklauso Bažnyčiai, tai ir kiekvienas atnašauja tą auką drauge su kunigu, Bažnyčia ir pačiu Kristumi; tuo pačiu jis tam tikru būdu dalyvauja ir Kristaus kunigystėje.

Aukojamas taip pat pilnutinis Kristus, tai yra Kristus su savo mistiniu kūnu, su savo Bažnyčia. Tuo pačiu kiekvienas krikščionis turi save aukoti Dievui su Kristumi, per Kristų ir Kristuje.

Komunija sudaro neatskiriamą mišių dalį; ji išreiškia bažnyčios susivienijimą su jos Galva – Kristumi Jo Aukoje.

Bažnyčia įsako kiekvienam tikinčiajam bent vieną kartą į metus priimti šv. Komuniją ir tuo būdu jungtis su atnašaujama auka; tai atliekame gavėnios metu prieš Velykas.

Bažnyčia taip pat įpareigoja kataliką priimti šv. Komuniją kiekvieną kartą, kai jis dalyvauja šv. Mišiose, jeigu tik jo sąžinės neslegia sunkios nuodėmės.

Šimtmečių bėgyje Bažnyčia apsupo įvairiomis pareigomis tai, ką Kristus darė per Paskutinę Vakarienę. Tų apeigų visas turtingumas dabar glūdi šv. Mišiose.

Ir taip Bažnyčia jau dvidešimt amžių tęsia Kristaus auką, kurioje Kristus paaukojo save Dievui už žmonijos nuodėmes.

Dvidešimt amžių ji mums siūlo Kristų, kad mes komunikuodamiesi savo egzistavimą sujungtume su Tuo, kuris visą laiką aukojasi ant mūsų altorių, atstatydamas mūsų vienybę su Dievu.

Liturgija drauge su jos neatskiriama dalimi – Komunija – sudaro tobuliausią priemonę mūsų pašventinimui.

b) Sakramentai.

Malonė nematoma, kaip nematomas Dievas. Bet Kristaus valia ji paprastai mus pasiekia regimais keliais.

Tam tikslui Kristus įsteigė sakramentus, kurie pagal Bažnyčios mokslą yra “regimi Viešpaties įstatyti ženklai malonei įgyti ar padidinti mūsų sielose”.

Kristus tai darė, atsižvelgdamas į savo kaip Dievo ir žmogaus darbo charakterį. Jau savo įsikūnijimu Jis glaudžiai suvienijo Dievą ir kūrinį, dangų ir žemę, malonę ir prigimtį.

Kaip ir buvo galima tikėtis, Jo darbas pasireiškė taip pat susivienijimu dieviško ir žmogiško, dvasinio ir medžiaginio, regimo ir neregimo.

To perdavimui reikalingos žmogaus rankos ir kalba; reikalinga netgi negyvoji medžiaga: vanduo, duona, vynas, aliejus.

Mūsų pašventinimui Kristus įsteigė septynis sakramentus:

1. „Būti šventu“, reiškia gyventi vienybėje su Dievu, todėl aišku, kad labai svarbus yra Švenčiausiasis Sakramentas arba Eucharistija.

Glaudžiai siedamasi su Paskutine Vakariene, Eucharistija mus veda prie paties malonės šaltinio: prie Golgotos aukos, iš kurios išteka mūsų atpirkimo veiksmingoji jėga;

Eucharistija sujungia mus su Tuo, kuris turi dieviškojo gyvenimo pilnumą;

Eucharistija yra tarsi įvadas į tą vidinę su Dievu vienybę, kuri sudaro mūsų amžinąjį gyvenimą.

Tokiu būdu, Eucharistija — tai priemonė, leidžianti mums aktyviai dalyvauti Kristaus aukoje, ir drauge sakramentas, didinąs mumyse dieviškąjį gyvenimą.

Iš jos visi kiti sakramentai įgauna savo prasmę ir savo aktyvumą; prie jos visi kiti veda, kaip bažnyčioje viskas veda į altorių, ant kurio įvyksta duonos ir vyno pasikeitimas į Kristaus Kūną ir Kraują.

2. Norint dalyvauti per Eucharistiją Kristaus aukoje, reikia būti Kristaus mistinio kūno nariu.

Krikšto sakramentas mus įjungia į Bažnyčią, suteikdamas mums malonę.

Tasai sakramentas deda ant mūsų neišdildomą antspaudą, padarydamas mus Dievo vaikais ir Bažnyčios nariais; jis duoda mums teisę dalyvauti visoje Bažnyčios veikloje ir dalinai liturginėje aukoje.

3. Krikštu įgytas ir Eucharistija padidintas dieviškasis gyvenimas negali būti mumyse užkonservuotas. Kristus atėjo dėl mūsų; Jo patraukianti jėga plinta kaip ugnis: „Aš atėjau ugnies siųsti į žemę, — sako Kristus, — ir ko norėčiau, jei ne kad kūrentųsi“. (*Lk 12,49*)

Krikščionis dalyvauja tame pavyzdiniame Kristaus veržlume, kuris ir jį apima; jis turi būti apaštalu, jis turi siekti, kad per Kristų jis visą visatą priverstų prie Dievo.

Sutvirtinimo sakramentas įjungia krikščionį į bendrą

Bažnyčios tarnavimą ir teikia jam jėgų nešti už viską krikščionišką atsakomybę.

4. Norint priimti Dievą šv. Komunijoje, reikia būti, kaip mes jau sakėme, Jam patinkančiu; todėl, jei didelis nusikaltimas atitolina mus nuo Dievo, būtina gauti atleidimą.

Tam tikslui Kristus įsteigė Atgailos sakramentą, per kurį už nuodėmes atgailaujās žmogus gauna jų atleidimą.

Sužeistas pirštas kliudo visam organizmui. Taip ir nusidėjęs krikščionis savo kalte silpnina visos Bažnyčios gyvenimą. Pirštas sugyja tiktai viso organizmo dėka. Taip ir krikščionis atstato savo dvasinę sveikatą tik pasiduodamas bažnyčios veiksmui, jos atstovų veikimui, ir ištaisydamas įneštą žalą.

Tasai sakramentas sugrąžina mums Dievo malonę, jeigu mes ją praradome, padarę mirtiną nuodėmę; jisai padidina malonę, jei mes, pilnai nepraradę malonės, atgailaujame už mažus nusi-kaltimus, kurie parodo mūsų apsileidimą Dievo tarnyboje.

5. Ligonių sakramentas grąžina krikščioniui ligoniui kūno sveikatą tais atvejais, kada tai naudinga sielai, o apie tai sprendžia Dievas; arba Jis paruošia sielą susivienijimui su Dievu, kuris tuo metu priimamas šv. Komunijoje.

6. Kristus ypatingai laimino krikščionių jaunavedžių sąjungą ir pakėlė ją į moterystės sakramentą.

Tas sakramentas teikia jaunavedžiams malonę eiti drauge gyvenimo keliu, patinkančiu Dievui, ir jisai paruošia būsimų vaikų įstojimą į bažnyčią, kur jie galės dalyvauti Kristaus aukoje ir malonės dovanose.

7. Kad aprūpintų savo bažnyčią naujais kadrtais, Kristus įsteigė kunigystės sakramentą. Jį priimantieji gauna uždavinį tęsti Kristaus auką, teikti malonę per sakramentus, rūpintis užlaikymu tikėjimo visame jo grynume ir vadovauti krikščionių bendruome-nei.

c) Sakramentų teikėjai.

Tiktai apaštalai ir jų įpėdiniai gavo pilną pašvenčiamąją galią Bažnyčioje; todėl tik popiežius ir vyskupai gali teikti visus sakra-mentus.

Kunigai, gavę kunigystės šventimus, turi gauti dar ir įgaliojimus iš savo vyskupo ir tik tada gali vykdyti savo pareigas. Tie įgaliojimai gali būti daugiau ar mažiau platūs ir dalinai, duodą teisę jiems teikti kai kuriuos sakramentus.

Pasauliečiai realiai dalyvauja Bažnyčios pašvenčiamoje veikloje. Mes jau kalbėjome apie aktyvų dalyvavimą, kurį jie turi priimti liturginėje aukoje.

Betgi pasitaiko atvejų, kada ir jie gali teikti kai kuriuos sakramentus. Kai kuriais išimtiniais atvejais jie gali teikti krikšto sakramentus ir tuo įvesti kūdikio sielą į dieviškojo gyvenimo sritį.

Iš kitos pusės, moterystės sakramente patys jaunavedžiai teikia sakramentą vienas kitam; kunigas dalyvauja kaip bažnyčios atstovas, o ne kaip asmuo, teikias sakramentą.

4. Bažnyčios šventumas.

Kristus priėmė tobulą žmogišką prigimtį, kurioje viskas buvo darnioje harmonijoje ir nebuvo nieko, kad bent kiek prieštarautų su ja susivienyti dieviškai prigimčiai. Kaip tobula dieviško ir žmogiško sintezė, Kristus nebuvo palenktas nė mažiausiai nuodėmei, ir tuo pačiu nė mažiausiam priekaištui.

Mistiniame Kristaus kūne — Bažnyčioje to jau negali būti. Jame šventa tai, kas iš Dievo; gi tai, kas iš žmogaus pusės išplaukia, kaip medžiaga dėl Dievo veikimo, yra persunkta visais trūkumais, kurie būdingi žmogaus valiai.

Tokiu būdu, dieviško ir žmogiško sintezėje eančioje Bažnyčioje, neišvengiami netgi dideli trūkumai. Tie trūkumai neišvengiami ne tik tikinčiųjų tarpe, bet gali pasitaikyti ir pas ganytojus, kad ir kaip bebūtų aukštas jų rangas, nes Kristus savo dieviškąjį darbą patikėjo žmogiškoms rankoms.

Iš to išplaukia, kad jei Bažnyčia pilna teise priskiria sau šventumą, tai dėl to, kad ją įkūrė tas, kuris yra pats šventas, ir, kad ji turi priemonės sieloms pašvęsti, tai jos nariuose gali visgi pasitaikyti suklydimų, ko pasitaiko ir kiekvienoje kitoje sąjungoje, kur veikia žmonės.

Krikščionybė rado žmogų ligonį savyje, ir ji rūpinasi jo išgydymu. Ji sudarė ne akademiją ar licejų išrinktiesiems, ji įkūrė nusidėjėlių bendruomenę, priėmė moralę, pritaikytą nu-

sidėjeliams, kur reikalaujama nuolatinių pastangų, kad iš naujo pakiltų, nes žmogus nuolat parkrinta. (*Sertillanlas, "Krikščionybė ir filosofija"*)

Tokiu būdu, šešėliai, kurie yra Kristaus įsteigtoje bendruomenėje, neturi mus stebinti ir sukelti mumyse abejones, nes mes žinome, kad tai Dievo – žmogaus derinys.

Ir atvirkščiai, ar nereikėtų stebėtis ir žavėtis tuo, kad toji prieš 20 amžių sukurta bendruomenė ir dabar sveika savo principuose ir nežalota savo moksle, nežiūrint silpnumo ir netgi išdavystės jos daugelio narių?

Aišku, Kristus galėjo įsikišti, ir piktžolės būtų buvusios išrautos, bet juk Jis pats sakė, kad reikia viską palikti iki pjūties.

Tad nereikia mums stengtis būti gudresniais už Kristų ir reikalauti greitos bausmės.

5. Bažnyčios vienumas ir visuotinumas.

Tikėjimo išpažinime mes išpažįstame vieną, šventą, visuotinę (graikiškame tekste) ir apaštališkąją Bažnyčią.

Bažnyčia "viena" dvejoja prasme: yra tikrai viena vienintelė Kristaus Bažnyčia. Tos Bažnyčios viduje viskas suvienyta ir sujungta Kristaus meilės ryšiais.

Jėzus Kristus įkūrė tikrai vieną Bažnyčią, (*plg Mt 16,18*) "Kiekviena karalystė, kuri pati su savimi nesutinka, bus sunaikinta". (*Mt 12,25*)

Visos Kristaus avys įjungtos į vieną kaimenę: "ir bus viena avidė ir vienas Ganytojas" (*Jn 10,16*).

Pagal Kristaus valią, Bažnyčia pasižymi siekimu visiškos vienybės visose gyvenimo srityse: pradedant laimingu tikinčiųjų susivienijimu dieviškoje Kristaus meilėje ir baigiant išorine vienybe hierarchinės kanoniškai – administracinės organizacijos; kitais žodžiais, Bažnyčios vienybė turi būti Dievo – žmogaus vienybe, nes, remiantis Kristaus žodžiais: "Kaip Tu mane siuntei į pasaulį, taip ir aš juos siunčiu į pasaulį". (*Jn 17,18*) *Bažnyčia yra įsikūnijusio Kristaus tąsa.*

Kas liečia Bažnyčios vienybę, tikrą Kristaus valios išreiškimą, mes randame apaštalo Povilo mokyme apie Bažnyčią, kaip Kristaus kūno visumą: "Aš maldauju jus elgtis vertai pagal pašau-

kimą... rūpestingai palaikant ramybės ryšių dvasios vienybę. Vienas kūnas ir viena dvasia... Vienas Dievas visų Tėvas... (Ef 4, 1-6). Jis (Kristus) vienus davė apaštalus, kitus evangelistus, kitus ganytojus ir mokytojus, tarnystės darbui, Kristaus kūnui statyti... (Ef4, 11-12).

Remiantis tuo tekstu, Bažnyčia yra viena, ne tik dvasia — ne matomas žmonių susivienijimas malone, — bet ir vienas kūnas, vienas matomas, gyvas visumos susirinkimas, viena tobula “Tikintųjų bendruomenė”, kur tikintieji tarp savęs sujungti organiniais ryšiais, yra palenkti nematomam gyvybiniam pradui ir matomam juos vienijančiam organui. (S. Tiškevičius, “Dievo — Žmogaus Bažnyčia”)

Pagal dieviškąjį planą, Bažnyčios vienybė nėra vienodumas, o yra vienybė įvairume ir įvairumas vienybėje — tai yra pagrindinė sąlyga kiekvieno grožio ir visokio tobulumo. Sekminių dieną, kada stebuklingu Šventosios Dvasios atėjimu buvo toliau kuriama bažnyčia, jos daugialypė vienybė pasireiškė nuostabių būdų: visi apaštalai buvo mažai išsilavinę žydai, moką tik savąją kalbą, bet staiga jie prabilo visomis tuo metu ten Jeruzalėje esančių tautų kalbomis: “Mes partai, medai, elumiečiai..., kretiečiai ir arabai, girdime juos mūsų kalbomis skelbiančius didžius Dievo darbus” (Apd 2,9-11). Be abejo, tam kalbų įvairumą atitiko ir kultūrų bei dvasinių orientacijų įvairumas. Dievui garbę pareiškiamo ne tik tuo, kad jis skelbiamas visomis pasaulio kalbomis, kiek ypač tuo, kad visos tautos, nežiūrint jų gyvenimo būdo, galvosenos ir kultūros skirtumų, visgi sutinka su visu tuo, kas liečia Dievą ir sutartinai Jį garbina.

Mes randame tokį pirmųjų krikščionių padėkos maldos tekstą: “panašiai, kaip toji laužoma duona — kadaise išsklaidyta po kalvas, o paskui surinkta į vieną — taip ir Tavo bažnyčia tebūnie surinkta iš visų žemės kraštų į Tavo karalystę”, Panašiai, kaip kiekvienas grūdas bręsta lauke, kur jis buvo pasėtas, taip ir kiekvienas žmogus gyvena ten, kur Dievas jam paskyrė, ir turi augti dorybėse, atitinkančiose Jo dvasinio būdo ir gimtosios žemės ypatumus. Bet varpos surenkamos į visumą... Ir Viešpats įdiegė į žmogaus širdį troškimą susivienyti su visa žmonija ir drauge duoti garbę. Dostojevskis mato tame žmogaus dvasinės prigimties giliausią ypatybę — dvasinės vienybės ilgesį.

Ta pagal Dievo planą savo esme graži vienybė tik su dideliu vargu ir dideliais sunkumais realizuojama istorijoje. Veikiant krikščioniškai meilei, įvairumas tautų, asmenybių ir kultūrų praturtina kiekvieną tuo, kas randama pas kitus. Net patys pagrindiniai žmonių bendruomenės narveliai, kaip pvz. šeima, yra sudaryta remiantis tuo tarpusavio papildymo principu. Tą galima pastebėti ir neorganinio kosmoso sąrangoje iki smulkesnių detalių.

Bet kada krikščioniškoji meilė atšąla, tai tas įvairumas pasireiškia savo nedėkinga puse ir tampa šaltiniu priešiško, karų ir žudynių.

Nelaimei, atsitiko taip, kad krikščioniškos eros pirmojo tūkstanties metų bėgyje santykiai tarp Rytų ir Vakarų krikščionių pamažu prarado brolišką charakterį, o tai įvyko dėl istorinių, kai kada lemtingų priežasčių. Tokiu būdu, Rytų ir Vakarų krikščionys priėjo prie to, kad liovėsi bendrauti vieni su kitais, ir pradėjo vieni kitus peikti ir net niekinti.

Po keleto didesnių nesusipratimų, privedusių prie laikinio skilimo, įvyko, pagaliau, pražūtingas atsiskyrimas 1054 metais Konstantinopolyje patriarcho Michailo Kerullarijaus ir popiežiaus legato kardinolo Ilumberto.

Vakarų teologai pastaruoju metu pradeda abejoti to atsiskyrimo teisėtumu, remdamiesi tuo, kad dar prieš atsiskyrimą delegavęs kardinolą popiežius Leonas XI mirė, ir tuo būdu Ilumberto įgaliojimai buvo pasibaigę. Taigi kyla klausimas, ar Ilumbertas neperžengė savo įgaliojimų popiežiaus nebuvimo laikotarpyje — tuo labiau, kad jis buvo deleguotas apribotai spręsti tik kai kuriuos klausimus ir nebuvo įgaliotas spręsti tokio išimtinai Bažnyčios klausimo. Didelė dalis kaltės, kad nebuvo susitaikyta, o tas skilimas vis daugiau didėjo, tenka patriarchui Kerullarijui. Taip pat ir istoriniai įvykiai čia turėjo svarbų vaidmenį. Viena iš svarbiausių priežasčių, kad tas konfliktas pasiekė aukščiausią nebesutaikimumo laipsnį, yra ta, kad 1204 m. Konstantinopolį užėmė kryžiuočiai, kad barbariškai apiplėšė ir įkūrė taip vadinamą Lotynų imperiją. Reikia priminti, kad popiežius Inocentas III-sis aštriai tą aktą pasmerkė.

Kas liečia santykius su Rusijos bažnyčia, tai tenka pastebėti, kad krikščionybė Rusijoje prasidėjo kur kas anksčiau didžiojo

atskilimo, o po jo, tokių kunigaikščių, kaip pvz. Jaroslavo Išmin-tingojo santykiai su Roma ir Vakaraais buvo visai draugiški.

Totorių valdymo periode Rusija buvo atskirta nuo Vakarų, ir per visą tą laiką vienašališka, antiromėniška įtaka,ėjusi iš Bizantijos, perorientavo ją priešinga kryptimi. Prie to prisidėjo dar tas faktas, kad kaimyninės Rusijos valstybės – teutonų kalavijuočių ordinas, o taip pat Lenkija ir Lietuva – vedė agresyvią politiką, siekdama užgrobti rusų žemes. Pas rusus susidarė tvirtas antiromėniškas kompleksas, kurio dėka priklausymas Vakarų tipo krikščionybei buvo vertinamas priešiška, buvo laikomas antirusišku ir antipravoslavišku.

Tokiu būdu, terminai “krikščionis – katalikas”, ir “krikščionis – pravoslavas”, kurie anksčiau papildė vienas kitą, vienas iš jų reikšdamas visuotinumą, o kitas – ortodoksiškumą (tikrą tikėjimą), kas būdinga vienai visuotinei Bažnyčiai, dabar buvo vienas prieš kitą pastatomi.

Buvo bandyta susivienyti Florencijos Visuotiniame susirinkime ir prieita prie sutarimo dogmatiniuose dalykuose, bet dėl nepalankių politinių sąlygų tas nedavė laukiamų rezultatų ir tam tikra prasme pagilino atsidalinimą tarp Rusijos ir Romos.

Tuo klausimu popiežius Pijus XII-sis laiške Rusijos tautoms 1953 m. rašo:

Ir jeigu tuo momentu bei vėliau dėl eilės nepalankių aplinkybių tie santykiai kaip iš vienos, taip ir iš antros pusės tapo vis labiau keblesni, ir dėl to pasidarė sunkesnis ir dvasinis bendravimas, – nors ligi 1448 metų nėra nė vieno oficialaus dokumento, kuriuo jūsų Bažnyčia (pravoslavų) būtų atskirta nuo Apaštališkojo Sosto, – slavų kaltė, o juo labiau ir mūsų pirmtakų kaltė, nes šie visada į slavų tautas žiūrėjo su tėviška meile.

Čia aukščiausias katalikų Bažnyčios autoritetas pabrėžia tą faktą, kad atsiskyrimo priežastimi yra eilė nepalankių istorinių konjunktūrų. Atsiskyrimo priešiškumą žymia dalimi pašvelnino Vladimiro Solovjovo veikalai, kuriuos jis, ir toliau likdamas ištikimu rusų pravoslavų bažnyčios sūnumi, drauge pripažįsta ir Romos popiežiaus, kaip Petro įpėdinio, visuotinį autoritetą.

Pergyvenant tragišką bedieviško materializmo epochą ypač svarbu, kad krikščionys suprastų, jog galima priklausyti vienai bažnyčiai, išlaikant visą savo dvasinį palikimą bei įvairumą, ir

dėti pastangas priartėti ir pagaliau sugrįžti į pirminę bažnyčios vienybę. Galima sakyti, kad dvidešimtame amžiuje yra kur kas daugiau galimybių nugalėti tai, kas devynioliktame amžiuje atrodė nenugalima.

Įvairiose šalyse ir tarp įvairiausių krikščioniškų religijų prasidėjo galingas judėjimas, siekias nugalėti pertvaras ir atstatyti krikščionišką vienybę. Šitas judėjimas surištas taip pat su meile persunktu brolišku noru susipažinti vieniems su kitais ir praturtėti. Prie to puikaus judėjimo turime prisidėti ir mes...

Reikia pabrėžti jono XXIII iniciatyvos reikšmę, nes jis sušaukė Visuotinį Susirinkimą ir pasisakė objektyviai, pripažindamas visų atsakingumą.

Į popiežiaus Jono XXIII-jo laišką atsakė Konstantinopolio patriarchas Atenagoras: jo laiškas pilnas meilės, palankumo ir vilties (1959 m. sausio 1 d.).

“Mūsų džiaugsmas ypač tuo didelis, — rašo patriarchas, — kad kvietimas į vienybę ateina iš senojo krikščioniškojo centro — Romos”. Toliau, kalbėdamas apie dabartinę Romos padėtį, kada medžiaginė kultūra slopina dvasinę, patriarchas tęsia: “Suprasdami atsakomybę už tai, kas vyksta pasaulyje, krikščionys turi bendrauti vieni su kitais ir priartinti krikščioniškąją vienybę”.

Nurodęs, kad pravoslavų Bažnyčia jau dalyvauja tarpbažnytniame sąjūdyje, patriarchas pareiškia, jog esąs pasiruošęs bendrauti su senąją Romos bažnyčia, kad palengvintų “tautų nusiminimą ir abejones”. Toliau patriarchas kalba apie susitikimo galimumą “bendram apsvarstymui milijonų tikinčiųjų reikalų ir išsprendimui šių dienų problemų. Dėl to mes laikome, — užbaigia patriarchas, — kad kiekvienas kvietimas į vienybę turi būti palydėtas veiksmais, įrodančiais, jog mūsų darbai atitinka mūsų žodžius. Todėl kol kas tas suartėjimas galimas praktiniu pagrindu, remiantis teisingumu, dvasine laisve ir tarpusavio pagalba.

Kai kurie skaitytojai gali preštarauti, “Visa tai puiku, bet vienybės vis tiek nepasieks: nei popiežius, nei Rytų patriarchai nenusileis, kada klausimas palies popiežiaus neklaidingumą”.

Į tai tenka atsakyti, kad viskas Dievo rankose. Mes turime melstis, kad būtų pasiekta vienybė Dievui patinkančiais keliais, netgi, jei iš mūsų pareikalautų aukų. Objektyvus išnagrinėjimas ginčytinų klausimų taip pat gali atverti visai nelauktas perspek-

tyvas vienybei. Taip pvz., F. Dvorniko veikalai apie patriarchą Focijų pakeitė nuomonę – į gerą pusę – apie jį Vakaruose. O kas liečia popiežiaus neklaidingumo klausimą, tai pateiksime čia ištrauką iš vyskupo Boleslavo Sloskansko straipsnio “Atsiminimai apie Egzarchą L. Fedorovą” (Solovkuose):

“Ypatingai glaudžiamė kontakte tėvas Egzarchas buvo su Jo Eminencija Archiepiskopu Illarionu Troickiu, buvusiu Maskvos Dvasinės Akademijos Rektoriumi ir patriarcho Tichono dešiniąja ranka. Jie visada kalbėdavosi apologetinėmis temomis, liečiančiomis Rytų Pravoslavų ir Vakarų Katalikų Bažnyčias. Sykį tarp judviejų kilo karštas ginčas apie popiežiaus neklaidingumą tikėjimo ir doros dalykuose. Aišku, Jo Eminencija Illarionas buvo įsitikinęs tos dogmos priešas. Tėvui Egzarchui kažkaip pavyko padedant vienuoliams prasiskverbti į buvusią vienuolyno biblioteką ir ten surasti tos dogmos autentišką tekstą. Sekantį sykį susitikus, tėvas Egzarchas parodė savo pašnekovui – archivyskui Illarionui tą autentišką katalikų mokslo apie popiežiaus neklaidingumą tekstą. Jo Eminencija, atidžiai jį perskaitė (jis gerai mokėjo lotynų kalbą), tiktai išskleidė rankas ir tiesiogiai pasakė, jog turįs pripažinti, kad jis iki to momento niekada nematė autentiško teksto apie popiežiaus neklaidingumo dogmą, ir kad, perskaitęs tekstą, jis turįs atvirai pasakyti, kad toks mokslas apie popiežiaus neklaidingumą yra visiškai priimtinas ir Pravoslavų Bažnyčiai. Iki to laiko Eminencija buvo įsitikinęs, kad skelbdamas dogmą popiežius primeta tikintiesiems savo asmenišką tikėjimą, ir viskas. Remiantis dogmatiniu tekstu, išeina, kad popiežius tik atidengia visiems tikintiesiems pastovų, nepertraukiamą šventos Bažnyčios tikėjimą. Popiežius tik iškilmingai paskelbia tą Bažnyčios tikėjimą, pats jam paklūsta ir padaro jį privalomą visiems tikintiesiems.

III skyrius. Kristaus buvimo ant žemės bruožai

Iš to, kas anksčiau kalbėta, jau pakankamai aišku, kad Kristus ir toliau esti tarp mūsų; Jis per malonę gyvena mistiniame kūne. Bažnyčia tęsia Jo darbą. Jo Auka taip pat tęsiama ir pasiekia mus; netgi Jam priklausančių neklaidingumą mes taip pat randame dabar ant žemės.

Kristus nori gyventi čia ant žemės visoje pilnumoje, neišskirdamas nieko iš to, kas Jame yra.

Kaip varpos grūdai turi visus pagrindinius bruožus jiems gyvybę davusio grūdo, – formą, kokybę, augimo dėsnius – kaip jaunas vynmedis užlaiko visas savybes tos vynuogės, iš kurios jis išaugo, taip ir Kristaus mistiniame kūne turi pasikartoti tam tikri Jo žemiškojo gyvenimo bruožai. Kai kuriuos iš jų panauginsime.

1. Tęsiamas Kristaus darbas.

Dievas sutvėrė pasaulį jo neužbaigdamas; tą atbaigimo darbą Jis paliko žmonėms, kviesdamas juos bendradarbiauti atskleidžiant visatoje glūdinčias vertybes visų žmonių naudai ir Kūrėjo garbei.

Nuo pasaulio sutvėrimo, prieš žmogaus nupuolimą, jam buvo paskirtas uždavinys darbuotis dieviškoje statyboje. Nuodėmė primetė tam uždaviniui slegiančius, skaudžius bruožus.

Net 30 metų pats Kristus pakluso tam darbo įstatymui. Darbininko sūnus pats panoro būti tarp dirbančių žmonių. Tapęs dailide, Jis tuo pačiu pasirinko paprastą, monotonišką ir varginantį darbą, kad susilietų su begaline daugybe darbininkų, kurie taip pat tik tokios rūšies darbu teužsiimdavo.

Jis tikrai įsijungė į žmonių darbą, kad gražintų tam darbui jo tikrąją vertę ir tą pirmąją prasmę, pagal kurią žmogus yra Dievo Kūrėjo darbo tęsėjas.

Ir dabar bet kokia žmogaus veikla, kad ir pati paprasčiausia, jeigu tik toji veikla yra gera, ji yra paties Kristaus darbo tęsa.

Siuvėja, vėlai vakare užbaigianti savo darbą, akmenskaldys, žvarbiame vėjyje dirbęs prie kelio, šachmatininkas, motina, gimdanti kūdikį ar ruošianti valgi, įstaigos tarnautojas, eismo reguliuotojas, vairuotojas, mokinys klasėje – jie visi, jei tik jie visi „prisimena Dievą“, tai reiškia, jie yra malonės stovyje, – jie visi tęsia Kristaus darbą. Tai toks aukštas yra darbo supratimas, nušviečias net patį „nedėkingiausią“ darbą ir teikiąs antgamtinę vertę net pačiam paprasčiausiam uždaviniui.

Dirbdami mes nesame „pasmerkti prakeikimui“, mes esame Dievo bendradarbiai, mes esame vaikai Tėvo name, mes esame

besidarbuojančio Kristaus tęsėjai. Darbininko vardas vėl tapo garbingu.

Evangelijoje (*Jn 21 1-14*) yra epizodas, ypatingai aiškiai nušviečias tą kvietimą bendradarbiauti, kurį Kristus skiria savo sekėjams. Tai epizodas apie stebuklingą žvejone, kuri buvo pravesta Kristui prisikėlus ir numirusiųjų. Kada apaštalai priplaukė prie kranto, jie ten rado Kristų jau iškepusį jiems keletą žuvų pietums.

Ir Kristus, rūpindamasis nepažeisti jų orumo, tarė: „Atneškite žuvis, kurias jūs pagavote”.

Tarytum Jis pats negalėjo jų pakankamai paruošti, kad visiems užtektų.

Bet Jis norėjo, kad ir apaštalai prisijungtų prie Jo gėrybių savo darbo vaisiais, ir norėjo per juos kiekvieną iš mūsų pašaukti jungtis kasdieniniu darbu prie Jo amžinosios veiklos.

2. Tęsiama Kristaus, kaip Sūnaus, meilė.

Kristaus širdyje buvo tokia meilė, vienintelė tos rūšies, kokia kūdikis myli savo motiną, ir mes jau matėme, kiek Jis padarė dėl savo Motinos.

Mirdamas ant kryžiaus, Jis pavedė ją apaštalui Jonui, ir Bažnyčia visada laikė, kad Jonas tuo atveju atstovavo visai žmonijai. Sakydamas jam: „Štai tavo motina”, Kristus išreiškė norą, kad Jo, kaip Sūnaus meilė, kuria Jis Motiną apsupo, taip pat tęstųsi ant žemės.

Tokiu būdu, Kristus ir dabar nesiliauja akivaizdžiai mylėti ant žemės savo Motiną ta meile, kurią mes pareiškiame jai.

Jis pats, pavyzdžiui, per mus ir drauge su mumis sukuria Bažnyčioje Dievo Motinai garbę ir šventes; Jis pats amžių bėgyje vis labiau išryškindamas skelbia per Bažnyčią tą išimtinę Danguaus Karalienės padėtį, Jis pats palenkia geriausias sielas pasišvęsti jai.

Tai reiškia, kad garbinimas Dievo Motinos visai nekomplikuoja mūsų tikėjimo ir nėra joks priedas mūsų kultui, tas garbinimas – tai viena iš paties Kristaus garbinimo apreiškimų.

Dievo Motinos dėka, Kristus mums tapo artimesniu; garbindami Dievo Motiną, mes, jos dėka, tampame artimesni Kristui.

Kaip Kristaus gyvenimas ir Jo atpirkimo darbas yra neįma-

nomi be Dievo Motinos, taip neįmanomas be jos ir mūsų prisirišimas prie Kristaus; savo buvimu Dievo Motina sudaro tą dvasinę atmosferą, kurioje ir tegali vystytis Kristaus garbinimas.

3. *Tęsiama Kristaus kančia.*

Jau pačioje pradžioje mes kalbėjome apie kančios problemos centrinę reikšmę kiekvienam, kas nori suprasti gyvenimo prasmę.

Mūsų dienomis siūloma daug žadančios pasaulio atnaujinimo programos; bet būtinumą skirti vietos ir kančiai jos visos nutyli. O tačiau, ką bedarytume, kančia niekada nebus pašalinta iš mūsų gyvenimo.

Pasirodo, tos teorijos gali patenkinti tik kai kuriuos idealistus ar netgi minią, bet tik kai kurį laiką; anksčiau ar vėliau bus paliktos, nes jos neatitinka tikrojo gyvenimo.

Ką gali pasakyti pasmerktas baigti savo dienas gipsiniame karste, kaulų tuberkulioze sergąs jaunas darbininkas, kada jam kalbama apie bedievišką revoliuciją, apie paskirstymą visų žemiškų gėrybių, apie paskutinę ir lemiamą kovą?

Į klausimą, kokį vaidmenį gali jis, ligonis, atlikti naujo pasaulio atstatyme, atsakymo nėra; Jo pašnekovas turės prisipažinti, kad dėl tų, kurie kenčia, jokio uždavinio nepramatyta.

O tai reiškia pripažinimą, kad yra netinkama ir visa teorija: kaip mes jau sakėme įvade, toji teorija paprastai apeina, tylėdama vieną iš esminių žmogaus gyvenimo elementų.

Iš visų pasaulyje egzistuojančių mokslų tikrai vienas žiūri į kančią atmerktomis akimis, tikrai vienas skelbia apie kančią, ir, kas svarbiausia, suteikia jai vertę. Tai Kristaus mokslas; Kristaus, kentėjusio ant kryžiaus iš meilės žmonijai.

Kaip tik dėl to, kad tik dieviškasis bažnyčios Įkūrėjas ir Jo mokslas sujungė į vieną jaudinantį ir užbaigiantį akordą, tiek pašvenčiamos kančios, tiek ir krikščioniško džiaugsmo himno, kaip tik dėl to vien Bažnyčia duoda mums galimybę nukreipti visą mūsų energiją į absoliutų savo tobulėjimą ir tai be baimės iškreipti realybę. (Ž .M. Kardelis, *"Fizinis išsivystymas ir katalikų mokslas"*)

Dabar mes pajėgūs išspręsti kančios problemą. Pirmiausia

primename tai, apie ką jau kalbėjome: žmogus pagal savo prigimtį palenkta kančiai;

tik pagal ypatingą Kūrėjo įsikišimą pirmieji žmonės buvo iš jos išvaduoti, kad turėtų galimybę gyventi Dievo malonėje be išorinių suvaržymų.

Kada žmogus prarado malonę, jis kartu su ja prarado ir tą išimtinę dovaną; jis patyrė kančią, kuri paskui dar padidėjo dėl jo asmeniškų nuodėmių.

Bet kodėl Kristus, grąžindamas mums malonę, neapsaugojo mus vėl nuo kančios, neapdovanojo nepaliečiamumu?

Pradžioje pažymėsime, kad Jis grąžino žmonėms malonę savo kančia; ir nėra abejonės, kad mums lengva priimti tą aki-vaizdžią tiesą!

Kristus tapo vienu iš mūsų, kad galėtų prisiimti mūsų gimtosios nuodėmės ir visų vėlesnių nuodėmių pasėkas. "Dabar aš džiaugiuosi kentėjimais už jus, ir, ko Kristaus kančioms netenka, tai aš papildau savo kūne Jo kūnui, tai yra bažnyčiai". (*Kol 1,24*)

Tasai trumpas ir suglaustas tekstas nuostabiu būdu praplečia mūsų hipotezę. Kančia jau nebėra absoliutus blogis; ji tampa išrinktųjų dalyvavimu Atpirkime; ji pagrinde net nustoja buvusi bausme. Kiekvienas drauge su Kristumi kenčias žmogus tęsia Kristaus kančią ir užbaigia atpirkimo darbą.

Kristaus kančia ir Jo meilė, be abejo, turi begalinę vertę, ji tokia yra Kristaus valia, kad tos Jo dovanos papildė mūsų skurdą įnašą proporcingai tokiame laipsnyje, kiek mes sutinkame duoti iš to trupučio, kurį mes turime, ir kas vieninteliai Jam yra brangūs. (*A. Žoli, "Kilni tikėjimo rizika"*)

Ir štai viena, anksčiau visų kitų pašaukta papildyti Išganytojo kančią, — tai toji, kuri, atrodytų, labiau už visus kitus turėtų būti pagailėta: tai Jo Motina.

Prisiminkime tai, kas įvyko ant Golgotos kalno: Kristus numirė ant kryžiaus, Jo kančios baigėsi, gi Jo Motinos kančios tęsėsi...

Kristus jos nepasigailėjo, norėdamas, kad ji būtų dalyve atpirkimo darbe, tai kaip gi galėtų Jis pasigailėti mūsų? Ir argi gali mokinyš reikalauti dėl savęs daugiau, negu dėl mokytojo?

Kadangi mes pripažįstame Atpirkimą ir besitęsiantį Kristaus buvimą ant žemės, tai krikščioniškoji kančios prasmė tampa aiški.

Atpirkimas kančia neužbaigtas: Kristaus kančia turi būti tęsiama.

Paskalio išsireiškimu: "Kristus liko agonijoje iki pasaulio pabaigos", reiškia, liks kenčiančiuose mistinio kūno nariuose. Kada ateis "pasaulio pabaiga", atpirkimas bus užbaigtas. Kristaus kūnas nustos kentėti, vynmedis nebebus daugiau pjaustomas.

Kančia yra paslaptis. Klausimas tame, ar toji paslaptis gyvenimo ar mirties. (Ž. Bereris, "*Kančios išaukštinimas*")

Tiktai krikščionybė gali atsakyti: tai gyvenimo paslaptis. Tik-tai ji priima, kaip ypatingai brangius bendradarbius, ligonius, silpnuosius, begalinę daugybę tų, kurie fiziniai ir moraliai kenčia... Kaip evangelijos palyginime šeimnininkas į vaišes, taip ir ji su ypatingu džiaugsmu kviečia kenčiančius į gyvenimo pokylį, nes sveikieji taip dažnai jos kvietimą atmeta.

Toji knyga ypač skiriama nelaimingiesiems žmonėms, nepagydomiems ligoniams, kurie visam gyvenimui prikaustyti prie lovos. Dauguma iš jų – rinktinės aukos, bet ar daug iš jų žino, kad jie vykdo didįjį atpirkimo darbą ir dėl savęs ir dėl kitų?

Danguje ir ant žemės nebuvo nieko, kas taip labai prašytų, lyg išmaldos, meilės! Jo rankų žaizdos – tai du amžinai tušti krepšeliai, ir Jis juos tiesia mums tam, kad kiekvienas įdėtųme į juos nors truputį savo kančių ir ašarų. (Giujsman, "*Šv. Liudvinos gyvenimas*")

Tai būtų apribojimas Kristaus dovanų, jei Jis būtų panorėjęs kentėti tiktai vienas ir paslėpti savo žaizdose visus atperkančios kančios turtus! Kryžius – tai karališka dovana. Turėti galimybę viskuo dalintis su Kristumi, – ir džiaugsmu ir kančia – visame tapti į Jį panašiu, žengiant Jo pėdomis pakilti į aukštumas, kurias Jis dėl mūsų užkariavo, ir nešti taip pat tą pačią naštą: kokia laimė kiekvienam, kuris gali tai suprasti. (Sertillanžas, "*Netikinčiųjų katekizmas*")

Reikia kaulų tuberkulioze sergančiam darbininkui, apie kurį mes kalbėjome, parodyti Kristaus kryžių, reikia paaiškinti jam apie dieviškąjį planą, pagal kurį kiekvienas privalo viską, ką tiktai jis turi, pašvęsti kitų gerovei; nurodyti, jog jis, sukaustytas ligos ir negalys pajudėti, yra Kristaus pašauktas jungti su Jo kančia savo skausmingą neveiklumą ir tuo prisidėti prie kitų atpirkimo, nes atpirkimo darbas dar neužbaigtas.

Ir jei Dievas įkvėps mums tinkamus žodžius, ligonio žvilgsnis atgys, dings įtempta veido išraiška, sugniaužti kumščiai atsileis, ir ligonis paims šalia ant jo lovos padėtą kryžių ir jis bus mums dėkingas už tai, kad mes sugebėjome padėti atrasti gyvenimo prasmę, pamažu jis pradės mažiau skųstis savo kančia, jis išmoks ją apvaldyti kaip priemonę, kaip darbininkas kad valdo savo instrumentą. Ir gal būt ateis diena, kada jis kančią tiek pamils, kad paliaus iš Dievo prašyti sveikatos, norėdamas iki mirties likti kenčiančio Kristaus palydovu.

Niekas mums nesvarbu, niekas: fizinis nuovargis, moralinės kančios, aš myliu tikrai Kristų ir Jo Motiną ir jiems noriu atiduoti savo gyvenimą, tuo išpirkdamas savo nuodėmes... Aš laiminga, bet ne dėl to, kad neturėčiau kančių, o jų dėka. (*Ieva Laveljer "Asmeniškios pastabos"*)

Tikiu, kad Jėzus Kristus įprasmino, nušvietė, beveik sudievino kančią. Tikiu, kad sielai kančia yra didžioji išganymo ir pašventimo varomoji jėga. Tikiu, kad Dievas yra meilė, kad Jo rankose kančia yra meilės priemonė, kurios dėka tobulėjame ir esame išganomi. (*Elžbieta Leser, "Dienoraštis ir kasdieninės mintys"*)

Nuostabiu katalikų mokslo laimėjimu yra tas vertybių iškėlimas, kur šalia Dievo teikiamų džiaugsmų yra skiriama ypatinga vieta kančiai... Tai stebuklas, tai — dieviškas darbas, tai — nuostabu, gal būt dar nuostabiau, negu tvėrimas. Prieš kančią nuleido rankas visi išminčiai... (*P. Diupué, "Laiškai ir apybraižos"*)

Taigi šimtą kartų tebūnie palaiminta kančia, mane privedusi prie Jo! (*Fr. Koppe, "Geroji kančia"*)

Kančioje tau stinga džiaugsmo dvasios. Kentėjimai — tai brangakmeniai, kuriuos tau Dievas davė, kad tu išgelbėtum savo brolius, o tu jam gražini dirvos akmenis. Nejaugi aš galiu ramiai žiūrėti į briljantus ir palikti juos išsekusioje sieloje?... Ne, aš baisiai noriu pasinaudoti tomis puikiomis dienomis, kad pasidalinčiau savo kančiomis su nelaimingaisiais. Neprarask nė grūdėlio! Viską atiduok! Eikvok be saiko! (*Ž. d-Arnu, "Kalba paliekančio šį pasaulį"*)

Mes niekad neišsivaduosime iš mus surišančių pančių, jei pats Dievas neperpjautų kai kuriuos iš jų kančia... Kančia išvysto ir išlaisvina sielą; jos dėka, mes tampame laisvi. Teisingas įkaina-

vimas vertybių, realybės pajautimas pasiekiamas tik kančia; palaiminti, kurie pažįsta kančią! (*Ž. Leker "Pasitikėjimas"*)

Žmogaus kančia, jau tuo pačiu, kad ji buvo priimta įsikūnijusio Žodžio, tapo perkeista. Tapusi viena su Dievu, ji įgijo dievišką vertę, ir iš nuodėmių pasėkos ji tapo nuodėmės priešnuodžiu, tapo naujo gyvenimo priešnuodžiu. (*E. Meršas, "Moralė ir Mistinis Kūnas"*)

Atperkamieji Kristaus kentėjimai atsinaujina, tęsiasi ir užsibaigia Jo mistiniame kūne... Kentėdamas savo mistiniame kūne, Kristus nori, kad mes dalyvautume atpirkime. Kadangi mes – Kristaus kūnas, ir kiekvienas iš mūsų – Jo sąnarys, – tai visa, ką kenčia Galva, turi kentėti ir sąnariai. (*Popiežius Pijus XI*)

4. Tęsiama Kristaus mirtis.

Tarp gyvenimo kryžių, kuriuos žmogus turi nešti, yra vienas, kurį jis labiausiai stengiasi visomis jėgomis atstumti, bet jokiū būdu tai jam nepavyksta: tas kryžius – tai mirtis: galvodami apie ją daugelis žmonių dreba.

Bet jie nesugeba žiūrėti realybei į akis.

Niekas nesprenžia apie siuvinį, žiūrėdamas į jo išvirkščią pusę, kur siūlai sumaišyti, kur betvarkėje jie tai dingsta, tai vėl pasirodo be aiškos priežasties. Išsiuvinėjimas yra padarytas, kad į jį būtų žiūrima iš gerosios pusės.

Taip yra ir su mirtimi: jei į ją pažvelgei iš mūsų pusės, tai ji – nesugrąžinamas praradimas visko, ką mes pasiekiame gyvendami ant žemės, arba bedugnė, praryjanti visas mūsų viltis ir visus mūsų pamiltus daiktus; tai nebūtis.

Bet jei ją sugretinti su Kristaus mirtimi, tai ji tampa mūsų egzistencijos sprendžiamuoju aktu, mūsų darbų apvainikavimu, aukščiausia auka, kokią mes tegalime teikti Dievui.

Kristus mirė, bet Jo mirtyje stinga mūsų mirties, kad atpirkimo darbas būtų pilnai įvykdytas.

O tada argi nėra garbė mums turėti galimybę susijungti su Juo aukščiausio kilnumo akte, kuriuo buvo apvainikuotas Jo žemiškasis gyvenimas?

Ir argi nėra meilės pasireiškimas ta galimybe atiduoti savo gyvybę už mylimąjį?

Krikščionis, norėdamas sutvarkyti savo gyvenimą taip, kaip Tas, kuris labiausiai pasiaukėjo, tampa kunigu drauge su Kristumi. Jo mirtyje ir užbaigia paskutiniame savo gyvenimo momente tą auką, kuriai jie buvo pašvęsti per krikštą ir kurią jis turėjo tęsti per visas savo gyvenimo dienas. (*Bossuetas, "Mąstymai apie Kristaus agoniją"*)

Tad ar galime mes vyti šalin mintį apie mirtį ir atsisakyti priimti atvira širdimi tai, kas turėtų mus suvienyti su Golgotos drama, ar galima atsisakyti, turtų, kurie tą dieną turėtų tapti mūsų?

Be to, mirtis nepertraukia mūsų gyvenimo, atvirkščiai, ji mums reiškia gyvenimo padvigubėjimo momentą; tai – uždangos pakėlimas, saulė, išnyranti pro rūkus, tai apsauganti mus šviesa, tai Viešpats, pasirodantis prieš mus visame savo grožyje, švelnus ir guodžias.

Mirtis – tai Dievo dalyvavimas. Bet, jeigu mes gyvename su Kristumi ir pasirenge mirti drauge su Juo – iš meilės Jam, – tai ko mums bijoti mirties?

5. Kristaus prisikėlimas tęsiasi..

Tuo momentu, kada Kristus prisikėlė, pasaulio prigimties gelmėse kažkas pasikeitė. Kristus kėlėsi garbėje ir visa Jam buvo gražinta su kaupu. Kažkas naujo pasirodė žemėje, visiškai pasikeitė visatos vaizdas.

Nuo to laiko visi patraukiami nesulaikoma srove paskui Prisikėlusį ir niekas negali sustabdyti jo didėjančio sąjūdžio.

Nei bedievių šėlimas, nei žmogaus abejingumas, – niekas negali pasipriešinti tam prisikėlimui. Jo prasmė:

Pirmiausia prisikėlimas sielų:

Dievas palaipsniui skleidžia gyvenimą tarp žmonijos, ir kiekviena malonės stovyje esanti siela kelia pasaulį, kuris anksčiau dėl nuodėmės buvo pasmerktas mirčiai.

Kiekviena siela pati kildama kelia ir pasaulį. (*E. Lezeris*) Ir atvirkščiai, kiekviena nuodėmė varžo dieviškojo elemento plitimą žmoguje, sulėtina veikimą to raugo, kuris turi perkeisti visą pasaulį į duoną, tinkančią liturginiam tarnavimui.

6. *Prisikėlimas iš medžiaginio pasaulio.*

Nuo to momento gamta gali vėl atlikti savo kilnų uždavinį: pagelbėti žmogui įvykdyti antgamtinį pašaukimą.

Tuo pačiu gamta pasikeičia: ji vėl tampa sakramentu, regimu ženklu, per ką Dievo malonė pasiekia mus; ji kalba mums, jei tik mes mokame jos klausytis, ji lydi mus savo kelyje į Dievą, jeigu tik mes jos nepiktnaudojame.

Prie tos temos mes dar grįšime.

Užbaiga

Kristus gyvena ir veikia tarp mūsų ir mumyse; Jo atėjimas buvo pasaulio aušra.

Tą naująjį pasaulį mes nuodugniai išnagrinėsime sekančiuose puslapiuose.

IV skyrius. Žmogus pagal Dievo planą

Ivadas.

Kristus, kaip jau sakėme, atėjo į pasaulį tam, kad įneštų naują raugą — malonę. Tuo viskas giliai keičiasi ir negali nesikeisti.

Bet čia kaip tik ir kyla klausimas: ar tas dieviškasis pradas, dabar įsiskverbęs į žmogiškąjį pradą ir per jį į visą, kas laikina, — ar jis nepajudins sukurtojo pasaulio pačių pagrindų? Ar nereikės mums užmokėti labai aukštą kainą už tą malonę, padarančią mus Dievo vaikais.

Ir iš dalies, ar neteks mums paaukoti natūralius ir teisėtus mūsų būtybės siekius?

Kitais žodžiais, — tapdamas Kristaus mokiniu, ar nepaliaus žmogus buvęs pilnutiniu žmogumi?

Į tai mes jau atsakėme kategoriškai ne. Tarp Atpirkėjo ir Kūrėjo nėra prieštaravimo; malonė nepažeidžia prigimties; tai, kas amžina, nesužaloja laikino.

Teisinga ir atvirkščiai paėmus: žmogus, su visomis jame įdiegtomis neišsemiamomis galimybėmis, šeima ir valstybe, tos natūraliosios žmogiškos bendruomenės, ir pats medžiaginis pa-

saulis — visa tai pašaukta į nuostabų suklestėjimą, jei tik žmonija priima dieviškąjį planą visoje pilnumoje.

Reikia pakartotinai priminti: Kristus pasirodė tarp mūsų ne tam, kad sugriautų kūrimo darbą, o tam, kad darbą užbaigtų malonėje. Kryžius tai išreiškia simboliškai: ištistos Kristaus rankos yra pasiruošusios apimti visą pasaulį, kad nuneštų jį Tėvui.

Tokia Kristaus valia ir toks bažnyčios mokslas: visos jos pastangos yra nukreiptos į tai, kad viską privestų prie Kristaus — visa pakartotų Kristuje, pagal apaštalo Pauliaus mokslą — nenuvertinant visa tai, kas egzistuoja, o priešingai, išvystant įdiegtas galimybes iki tokio laipsnio, iki kokio žmogus be malonės negali pakilti ne tik faktiškai, bet ir mintimis.

Malonė neatmeta natūralių įstatymų, kaip ir dieviškumas nepakeitė Atpirkėjo žmogiškosios prigimties. (*E. Meršas, "Moralė ir Mistinis Kūnas"*)

Jau pagonybė nebuvo prigimties priešų; bet tik krikščionybė sukilnina prigimtį, iškelia ją ir įveda į žmogiškąjį ritmą. (*Bernanosas, "Kaimo kunigo dienoraštis"*)

Mums tenka detaliau parodyti, jog Bažnyčios santykiai su grynai natūraliomis vertybėmis iš tiesų yra tokie, kaip ką tik suminėjome.

Bet, prieš pradedant nagrinėti Bažnyčios santykius su pasaulietišku gyvenimu, būtina padaryti tris paruošiamąsias pastabas:

1. Bažnyčia turi teisę kištis į pasaulietiską gyvenimą.

Tiesioginis Bažnyčios uždavinys — ruošti žmones atgamtienei paskirčiai ir duoti jiems — dėl tos jų paskirties — atitinkamas priemones.

Bet toji paskirtis glaudžiai surišta su tuo, kad žmogus išpildo savo žemiškąją užduotį.

Dėl to ypatingas Bažnyčios pašaukimas įjungia uždavinį priminti žmonėms ir apie jų žemiškąją paskirtį, ir Bažnyčia rūpinasi, kad žmonės gerbtų Dievo nustatytą natūraliąją dalykų tvarką.

Taigi Bažnyčia neišsina iš jai priklausančios veiklos ribų, kai ji patikslina prigimtį, nes žmogaus teises — kaip teisę į gyvenimą, į darbą ir teisingą uždarbį, į privatinę nuosavybę — arba kai ji primena teises ir pareigas šeimai, valstybei ir t.t.

Kiekvienu esminiu klausimu — darbo ir kapitalo, kino ir spaudos, rasės ir nacijos, medžiaginių gėrybių paskirstymo ir t.t.

— Bažnyčia turi teisę ir pareigą, pasisakyti ir priminti principus, pagal kuriuos turi būti sprendžiami tie klausimai, ir pamerkti tuo sprendimus, kurie prieštarauja antgamatinei žmogaus paskirčiai.

2. Bažnyčia neįpareigota nustatyti pasauliui tvarką.

Vienintelis Bažnyčios uždavinys — padėti žmogui gyventi pagal angamtinę paskirtį, ir ji tik tokiam laipsnyje turi užsiimti laikinuoju gyvenimu, kiek jis surištas su amžinuoju.

Dėl to Bažnyčia neįpareigota nustatyti pasauliui tvarką; ji nėra pašaukta pakeisti tas natūralias bendruomenes, kurias tam tikslui Dievas ir įsteigė: šeimą ir valstybę.

Ji kaip tik yra įpareigota pripažinti ir gerbti teisėtas jų bendruomenių teises ir netgi jas ginti, jeigu kas atsisakytų joms paklusti.

Iš to išeina, kad negalima iš Bažnyčios reikalauti to, kas neįeina į jos uždavinių sritį. Pvz., fizinė sveikata, bet į jos uždavinių sritį neįeina ieškojimas geriausių fizikultūros metodų.

Tačiau, jei kai kurie asmenys ar valstybės siūlo tokį fizikultūros metodą, kuris priešingas dorovei (jeigu jis, pvz., vietoj kultūros diegia kūno kultą), tai Bažnyčia turi teisę ir pareigą tam nepritarti.

— Bažnyčia gali priminti, kad turi būti tokie butai, kuriuose gyvenančios šeimos galėtų turėti ir auklėti keletą vaikų. Bet ne Bažnyčios pareiga nurodyti, kokiame stiliuje ir su koku kambarių išplanavimu reikia statyti namus I

Tačiau Bažnyčia visada pareikš savo nepritarimą, jei bus statomos gyvenvietės, kuriose nebus galima auklėti vaikų.

— Bažnyčia gali priminti apie valstybės paskirtį, bet ne jos dalykas nurodyti, koks turi būti valdymo būdas.

Bet jei ta ar kita valstybė peržengia savo įgaliojimus, pažeisdamas asmens ir šeimos teises, — Bažnyčia tai demaskuoja.

— Ne Bažnyčia turi konkrečiai nustatyti darbininko uždarbio dydį. Bet ji privalo priminti, kad uždarbis turi suteikti darbininkui galimybę išlaikyti savo šeimą, kad smerktina tokia sistema, kuri neduoda tos galimybės.

Ir taip toliau. Taigi, nelauksime iš Bažnyčios visko, nekaltinsime jos, kad ji nevadovauja kiekvienam mūsų gyvenimo žingsniui.

Stalies neklausia pas architektą nurodymų, kaip geriau įkalti vinis ar nuobliuoti lentas. Bet visi įvairių profesijų atstovai turi teisę laukti iš architekto, kad jis duotų jiems pakankamai tikslų statomo namo planą.

Taip pat ir su Bažnyčia: jos uždavinys yra pateikti principus, pagal kuriuos turi būti sprendžiami pasaulietiška gyvenimą liečią klausimai, bet surasti praktiškus sprendimus ji palieka atskiriems asmenims ir kompetentingoms organizacijoms,

Ji pritaria kiekvienam sprendimui, kuris atitinka daiktų prigimtį ir antgamtinį žmogaus pašaukimą ir ji smerkia kiekvieną sprendimą, kuris tam priešingas.

Ir ji privalo gerbti teisėtas asmens teises; taip pat teises šeimos ir valstybės. Jas pažeisdama, ji parodytų, jog ji pati nėra kilusi iš Dievo. Nes pas Dievą negali būti prieštaravimo tame, ką Jis daro.

3. Nereikia Bažnyčios maišyti su atskirais jos atstovais.

Pagaliau primename, kad Bažnyčia, esanti dieviška savo kilmė ir uždaviniais, kurie jai duoti mūsų atžvilgiu, drauge yra pavesta žmonėms ir todėl joje žmogiškasis elementas neišvengiamai susipina su dieviškuoju.

Taigi, turime iš anksto žinoti, kad atskiri krikščionys – ir netgi oficialūs Bažnyčios atstovai – kartais veikia ne pagal mokslą, kurį jie turi skelbti.

Kai mes kalbėsime, pavyzdžiui, apie Bažnyčios požiūrį į žmogaus kūną ir tą palankų dėmesį, kurį Bažnyčia jam skiria, ne vienas skaitytojas gali prieštarauti, primindamas, jog yra kunigų, kurie nusistatę prieš jaunimo užsiėmimą fizine kultūra.

Kai mes sakysime, kad Bažnyčia labai palankiai žiūri į mokslo progresą, skaitytojui net nereikės ypatingai įtempti atminties, kad prisimintų, jog tam tikru laiku Bažnyčios atstovas pasmerkė mokslinius Galilėjaus atradimus.

Reikia sąžiningai prisipažinti, jog Bažnyčioje buvo ir yra dar apsileidusių pasauliečių bei dvasiškių, nesiorientuojančių ir dargi

nevertų, kaip kad būna pvz., ir karių bei štabo atstovų, neatitinkančių savo paskirties.

Saulės užlietame peisaže būna šešėlių. Taip ir Bažnyčioje. Bet tai neturi mums sutrukdyti pastebėti tą nuostabią šviesą, kuri iš jos liejasi apšviesdama visas žmogaus problemas, ir tie šešėliai neturi mums sukliudyti atskirti tos šviesos šaltinį Jėzų Kristų, kuris yra Bažnyčios Įkūrėjas, kuris pats apie save sakė, jog Jis yra Šviesa.

Pakalbėję apie tai, pradžioje pažvelgsime į žmogų kaip tokį ir, neužmiršdami ką tik minėtų pastabų, panagrinėsime, kaip Bažnyčia žiūri į įvairias žmogaus vertybes.

C. BAŽNYČIA PASAULYJE

I skyrius. Bažnyčia ir žmogaus asmuo

1. *Žmogaus asmens vertė.*

Sprendžiant tik pagal išorę, atskiro žmogaus gyvenimas mažai reiškia: gimti, gyventi, mirti — visa tai tęsiasi per tam tikrą laikotarpį, o paskui dingsta.

Su tuo gyvenimu žmogus taikosi nelengvai. Jis instinktyviai siekia pratęsti savo buvimą ir kabinasi į viską, kas viršija jo žmogiškojo gyvenimo ilgį.

Bet kas tęsiasi už žemiškojo gyvenimo ribos? Čia yra galimi du atsakymai: arba pats asmuo liks gyvas, arba liks koks nors kitas elementas, kuris nėra jo asmuo.

Priklausomai nuo to, kurį iš tų sprendimų priimtume, arba viskas, kas nėra asmuo, turi būti palenkta asmeniui, arba asmuo pasirodys esąs tik priemonė kažkam kitam.

Visi pasaulyje esą mokslai stengiasi vienaip ar kitaip atsakyti į tą pagrindinį klausimą ir užtikrinti pergalę savo pažiūrai.

a. Žmonių giminė. Kas tęsiasi už atskiro žmogaus gyvenimo ribos?

Jie atsako: žmonių giminė.

Asmuo pasmerktas nebūčiai; tiktai žmonija ir toliau gyvena.

Į tai atsižvelgiant, atskiros žmogaus idealu bus darbuotis tam, kas jį pranoksta, aukotis kolektyvui, aprūpinti po jo gyvenančias kartas didesne laime, negu jis pats turėjo, pripažįstant, jog jis pats visu tuo jau nebesinaudos.

Tame esmė bedieviškos ideologijos.

b. Rasė. Kitų nuomone, iš atskiros žmogaus gyvenimo ribos egzistuoti lieka rasė.

Iš čia išvada: pergalė turi būti garantuota rasei. Asmuo tik tiek vertas, kiek jis pasitarnauja rasės praturtinimui; asmuo tiek kenksmingas, kiek jis valingai ar nevalingai rasę slopina.

Ir taip gauname rasistinę ideologiją, pagal kurią asmuo turi pasiaukoti, kad išlaikytų rasę gryną ir stiprią. Pašalinti įtaką kitų rasių; pašalinti asmenis, kurie fiziniai ar protiniai yra nepilnaverčiai ar šiaip nereikalingi, suvienyti visas grupes, priklausančias tai rasei, užkariauti naujas teritorijas, reikalingas jos normaliam vystymuisi ir pan. — tokios bus pilnai logiškos išvados: rasės teisės virš visko.

Ir jeigu laikome, kad pagal gilius būties dėsnius viena kokia nors rasė yra skirta viešpatauti kitoms, vieninteliu tikslu visos pasaulinės veiklos bus pasiekti tos išrinktosios rasės pergalė.

Toksai hitleriško gyvenimo aiškinimo branduolys.

c. Nacija. Dar kitų nuomone, už atskiros žmogaus gyvenimo ribos egzistuoti lieka nacija, kuriai tas asmuo priklauso.

Jeigu taip, tai asmuo turi būti palenktas nacijos interesams: jo veikla visose srityse turi būti nukreipta į gynimą nacijos teisių ir įvykdymą nacionalinių siekių. Pats asmuo neturi teisių, išskyrus tas, kurias jam sutinka duoti nacija.

Ir čia prieš mūsų akis marga grupė įvairių nacionalizmų.

Ir taip toliau...

Visose tose doktrinosose yra tas bendras bruožas, kad jos asmenį aukoja vienokiai ar kitokiai žemiškai didybei. Paskirtas išnykimui atskiras žmogus turi būti palenktas tam, kas neišnyksta; rasei, nacijai, žmonijai, mokslui, progresui ar dar kam kitam.

d. Bažnyčios požiūris.

Bažnyčia laikosi priešingos linijos, negu visos tos teorijos: ji

skelbia, kad tik asmuo amžinas, ir todėl asmeniui reikalaujama pirmoji vieta.

Ji asmens nelaiko vienetu, pamestu masėje, bet pripažįsta jam absoliučią vertę ir paskelbia jį šventu.

Aišku, Bažnyčia pripažįsta ir žmoniją, rases bei nacijas; ji net patvirtina joms priklausančias teises, apie ką kalbėsime vėliau. Bet ji skiria joms praeinančią vertę; palenktą žmogaus vertei.

Kiekvieną kartą, kai mūsų spindinti žmogiškoji prigimtis pradėjo rašyti didžiąja raide savo ieškojimų ir pastangų puikių vaisių pavadinimus, — tartum tie dalykai staiga tapo pakankamu viso gyvenimo pateisinimu, — baisus vidinis sutrikimas greit perspėjo, kad mes "veltui darbavomės".

Pasiekti laimėjimai atsisuko prieš tikslą, kuriam jie turėjo tarnauti. Kai jūs manote išgelbėti žmogų vienu jo genijaus laikiniu kūrinio — Mokslu, Filosofija. Menu, Idėjomis, Valstybe — jūs vedate žmogų į pražūtį.

Gi kada jūs norite paprastai užsiimti filosofija, menu, mokslu, palikdami kitoms sritims spręsti visumoje žmogaus paskirties problemą, — tada jūs esate teisingame kelyje ir galite priimti su tuo surištą kilnią riziką, kuri beveik niekada nebūna be apdovanojimo. (*E. Maziūras, "Krikščioniškasis humanizmas"*)

Kad toks mokslas jos Kūrėjo, Bažnyčia gali lengvai įrodyti; tereikia žvilgtretėti į Evangeliją.

Kristus rūpinasi žmogumi. Visa kita turi būti žmogui palenkta: "Nes ką padėtų žmogui, jei jis laimėtų visą pasaulį, o savo sielai kęstų nuostolį". (*Mt 16,26*)

Ir Jis nepabrėžia kolektyvų, atskirų žmonių grupių; Jis siekia kiekvieno atskiros asmens, tebūnie tai netgi kūdikis: "Leiskite mažutėliams eiti pas mane...". (*Mk 10,14*) "Kas tik priima vieną tokį vaiką mano vardu, tas mane priima". (*Mk 9,36*)

Kiekvienas žmogus, į kurį Jis kreipiasi, turi Jo akyse absoliučią vertę: Petras, Lozorius, Marija Magdalena, atgailaujęs lattras — kiekvienas iš jų Jam rūpi taip, tarsi tai būtų visas pasaulis. Jis būtų įsikūnijęs ir dėl to, kad laimėtų tik vieną sielą; Jis gerasis Ganytojas, ieškąs vienos paklydusios avies, ir dėl to laikinai palikęs devyniasdešimt devynias.

Galimumą pasiekti dieviškąjį gyvenimą Kristus atvėrė ne

žmonijai, ne vienai ar kitai nacijai, bei vienai ar kitai rasei, o kiekvienai sielai, kuri tik parodo gerą valią: "Jei kas mane myli, tas laikys mano žodžius; ir mano Tėvas jį mylės: mes pas jį ateisime ir pasidarysime pas jį buveinę". (Jn 14,23)

Jėzus Kristus pirmas su akivaizdžiu aiškumu parodė kiekvienos individualios sielos vertę, ir niekas negali tų sielų grąžinti į pirmykštį jų pažeminimą... Niekas negali užginčyti, kad Jis vienas užvedė žmoniją į tas aukštumas... Apie Jį: apie tai, ką Jis apreiškė, galima turėti įvairų požiūrį, bet viena neabejotina: nuo tos dienos žmonių giminės vertė išaugo. Tikra pagarba žmogui kyla iš sąmoningo ar nesąmoningo, bet faktiško pripažinimo, kad Dievas yra mūsų Tėvas. (*Camakas, "Krikščionybės esmė"*)

Ištikimai perduodama Kristaus mokslą, Bažnyčia reikalauja, kad kiekvienam asmeniui būtų pripažinta pirmaujanti vertė, didesnė už visas kitas praeinančias vertybes, kurios patraukia žmogaus dėmesį.

Argi dar reikia priminti, kad Bažnyčia atstato kitų žmonių akyse vertę vergo, moters, kūdikio, elgetos, ligonio ar invalido?

Jau dvidešimt šimtmečių Bažnyčia pabrėžia ir iškelia žmogaus asmens vertę; dvidešimt šimtmečių ji smerkia tokią ideologiją, kuri žmogų padaro tik priemone į tikslą.

Ji nurodo valstybei ir šeimai, jog pagrindinis tikslas yra išsaugoti, išvystyti ir sukilninti žmogaus asmenybę.

Tad ar tenka stebėtis, kad Bažnyčią puola visi tie, kurie žmogų nori paaukoti vienam ar kitam jų išrinktam stabui? Bet ji tvirtai stovi ir nesigailėdama jėgų gina "žmogaus asmens aukštą orumą".

2. Žmogiškosios asmenybės pašaukimas.

Kaip mes jau sakėme, žmogus yra sutvertas tam, kad

- Dievą pažintų ir mylėtų;
- bendradarbiautų meilės darbe, panaudodamas jam suteiktas dovanas laikinajai ir amžinajai gerovei, ir tuo užsitarnautų amžinąjį gyvenimą, teisę būti drauge su Dievu.*

* Dažnai priekaištaujama: "Jūs krikščionys, viską darote dėl užmokesčio!" į tai tenka atsakyti, kad, pirma, žmogus negali būti visiškai nesuinteresuotas (apie tai kalbėsime II-je dalyje), antra, viltis gauti

Nuo to laiko, kai įvyko atpirkimas, žmogus gali įvykdyti savo pašaukimą tik su Kristumi, Kristuje ir per Kristų; šalia Jo negalima nieko atlikti, kas turėtų amžiną vertę.

Bažnyčios pašaukimas – visą laiką priminti patį svarbiausią dalyką, o į visa kita žiūrėti kaip į priemones. Tai – ne tendencija žeminti ir niekinti pasaulio realybę; tai rūpestis, kad kiekviena vertybė būtų jai priklausančioje vietoje.

3. *Žmogiškosios asmenybės paruošimas.*

a) Tapti žmogumi.

Kaip ir visas supantis pasaulis, taip ir žmogus nėra sutvertas užbaigtas; jis turi bendradarbiaujant su Dievu padaryti save žmogumi, tapti “savimi”, išugdyti savyje asmenybę.

Tai nėra lengva. Antroje dalyje mes kalbėjome, kad žmogaus viduje, drauge su veržimusi į vienybę ir pusiausvyrą, yra taip pat chaosas įvairių ir, atrodo, prieštaraujančių tendencijų.

Pats pasinėrimas pasaulyje, kuris savo ruožtu yra neužbaigtas ir nuolat besikeičiąs, to uždavinio nepalengvina!

Betgi, mes galime nustatyti tris dėsnius, kuriais turi vadovautis nuolatinės žmogaus pastangos ugdant savąją asmenybę

aa) Progreso įstatymas.

Žmogus turi įtikinti save, kad jo pareiga yra tobulėti, išvystyti gautus natūralius ir antgamtinius talentus ir jais tarnauti vykdant dieviškąjį planą. Jis – užsėtas laukas, ir jis turės duoti atskaitą apie derlių.

Žmogus yra įpareigotas visada veržtis pirmyn. Jis neturi teisės sustoti; netgi priverstinėje neveikioje, kada jis ligonis, kada jis lovoje, vis tiek jis turi tęsti tą progresuojantį veikimą, dar labiau atsiduodamas Dievo valiai ir čia įžiūrėdamas Dievo plano realizavimą dvasiniai pasitarnaujant artimui.

Niekada ir jokioje srityje žmogus neturi save laikyti pasiekusiu tobulumą.

užmokestį visada daugeliui bus galingu paskatinimu; trečia, Bažnyčia stengiasi nurodyti savo nariams, kad atlyginimas neturi būti galutinių jų veiklos tikslu. Yra maldu, kurios pakankamai aiškiai apie tai liudija.

Gyvas sutvėrimas nėra mintis sykią realizuota visam laikui. Tai – mintis, esanti realizavimo procese, tai idėja, vadovaujanti vystymuisi. Bergsono “gyvybės srovė” tai nėra filosofinio svarstymo vaisius, o išaiškinimas to nuolatinio kilimo vis aukštesnių formų, apie kurias mums pasakoja pasaulio istorija. (*Zoli, “Nuostabi tikėjimo rizika”*)

bb) Harmonijos įstatymas.

Bet žmogui negalima kaip pakliuvo vystyti visus gerus siekius, kuriuos jis randa savyje; pavojus tame, kad vienpusiškas kai kurių iš jų vystymas gali pakenkti visumai. Laisvė žmogui yra duota tam, kad jis galėtų visa nukreipti į savo vietą ir kiekvieną reiškinį teisingai įvertinti.

Tuo būdu mes esame panašūs į architektą, kuris parenka medžiagą, ją grupuoja ir stato rūmą; mums tenka kurti ištisą mažą vidaus pasaulį. Dievas, sukūręs tvarką visatoje, kviečia ir mus bendradarbiauti Jo darbe, leisdamas mums patiems su Jo pagalba kurti savo asmenybę.

Toji harmonija, kuri turi būti realizuota kiekvieno mūsų viduje, buvo tobulai Dievo realizuota pirmame žmoguje:

- kūnas ir jo jausmai buvo valdomi dvasios;
- protas buvo pajėgus pažinti visas tiesas, net pačias sudėtingiausias;
- valia buvo palenkta Dievui ir paklusni sąžinės bei malonės balsui;
- žemiškas gyvenimas pilnai tarnavo tikslui pasiekti amžinąjį gyvenimą.

Tą pusiausvyrą mes ir turime atstatyti.

Žmogaus paradoksiškumas glūdi šiose trijose padėtyse: medžiaga yra persunkta dvasia; žemiškasis gyvenimas turi virsti dangiškuoju; laiku sąlygojamas likimas yra surištas su amžinuoju pašaukimu.

Gi paradoksiškumas mūsų epochos glūdi tame, kad mumyse iškeliami ir vertinami tik toji mūsų dalis, kuri nestovi savo aukštumoje, kuri orientuojasi į medžiagą su skriauda dvasiai, dėl kurios organizuojamas grynai žemiškas gyvenimas ir yra neigiamas ar visiškai ignoruojamas mūsų pašaukimas į amžinybę. (*Sertillanžas*)

Tokiu būdu, norint atkurti žmogaus tobulą žmogų, reikia save vystyti harmoningai, teikiant pirmenybę žmogiškajam pradui prieš gyvuliškąjį pradą, siekiant pilno savęs apvalymo ir visą savo veiklą palenkti Dievui, kad būtų galima labiau mylėti kitus žmones ir geriau jiems tarnauti.

cc) Aukos įstatymas.

Mumyse, kaip ir visoje gamtoje, Dievas dosniai žeria savo dovanas.

Bet iš daugelio gilių niekada neišauga ažuolai, daugelis gėlių niekada nepažysta.

Tas ar kitas žmogus galėjo pasižymėti moksle, mene ar kuroje nors kitoje srityje, bet ypatingi įvykiai ar, dar dažniau, nepaprastos priežastys pasuko jo gyvenimą kita kryptimi; teko pasirinkti, ir tuo pačiu paaukoti tai, ko nebegalėjo pasirinkti.

Toji aukos mintis gąsdina; bet svarbu žinoti, kad kiekvienu momentu žmogui tenka ką nors paaukoti.

Prie marmuro gabalo dirbęs skulptorius aukoja atplaišas, kurias jis išskuobia, kad realizuotų savo menišką kūrinį.

Turistas, pasukęs į kairę pusę vedančiu keliu, paaukvoja visa tai, ką jis rastų nuėjęs dešiniuoju keliu;

Muzikantas, pasirinkęs orkestre groti klarnetu, tuo pačiu atsisako groti kitu instrumentu.

Aukos įstatymo niekas negali išvengti;

Jaunuolis, norįs išlaikyti tyrą sielą, turi atsisakyti abejotinų knygų skaitymo, turi vengti nepadorių kalbų, blogos draugystės, negerų siekių ir netinkamų veiksmų;

O tas, kuris, atvirkščiai, nori siekti nepadorių malonumų, tas turi paaukoti džiaugsmą, kurį teikia sąžiningumas, vidinė laisvė ir sąžinės ramybė.

Tokiu būdu, tos būtinos aukos negalima išvengti, tad reikia būti pasiruošusiems to atsižadėti, ko reikalauja paaukoti harmoningas išvystymas mumyse glūdinčių fizinių ir dvasinių ypatybių. Reikia net siekti tų aukų, tų išsižadėjimų, kurie mus praturtina, skatina pirmyn, padeda viską harmonizuoti.

Reikia parinkti vertybes ir jas stiprinti, palenkiant žemesnes aukštesnėms ir dargi aukojant žemesniasias, kol jos sulaiko mus vietoje, kol kliudo mūsų užkariavimams. Erelis, per daug prisi-

sotinės mėsa, bepuotaudamas ant savo laimikio, yra linkęs užmirti aną gyvenimą kalnų viršūnėse. (Z. Maziūras, „Krikščioniškasis humanizmas“)

Būti, perdėta, jei tvirtintume, kad vienuolis, tiksliai užlaikęs griežtą regulą, naudojasi pasaulio gėrybėmis daugiau, negu koks lėbautojas ar milijardierius Rotšildas, bet, iš esmės paėmus, kas čia nenormalaus? Laimė matuojama ne kiekiu daiktų, kurie mums gali suteikti džiaugsmą; ji – tai mūsų sielos sugebėjimas tą laimę pergyventi. (A. Žoli, „Nuostabi tikėjimo rizika“)

b) Krikščioniškasis humanizmas.

Krikščioniškasis humanizmas – vienintelis pilnas humanizmas – siekiąs kiekviename žmoguje realizuoti Dievo numatytą idealų tipą.

Krikščioniškame auklėjime galutiniu tikslu yra privesti auklėtinį prie to, kad jis laisvai paklustų trims įstatymams:

- įdiegti į jo sąmonę pareigą nuolat veržtis pirmyn;
- pažadinti jame norą harmoningai išvystyti savo sugebėjimus atitinkamai su uždėtu jam uždaviniu;
- įtikinti jį, jog yra protinga ir priimtina aukotis, atsižadėti to, ko reikalauja idealas.

Visa tai reikia įvykdyti ir tik tada bus galima labiau pašvęsti savo jėgas žmonijos žemiškajai ir amžinajai laimei.

Visas žmogaus gyvenimui paruošimas turi vienintelį tikslą: padaryti jį geru darbininku jo paties ir visos žmonių giminės tobulėjimo darbe. (Ž. Lekker, „Natūralioji teisė“)

Bet susidūrus su žodžiu „auka“, vėl kyla jau minėtas klausimas: ar iš tiesų suderinamos krikščioniškos ir žmogiškos vertybės? Ar netenka vienam iš jų aukotis dėl kitų?

Iš dalies, jaunimas, jausdamas, kaip verda jame gyvenimas ir svajodamas pilnai išvystyti tas gyvenimiškas jėgas, bijosi būti kažkuo nuskriaustu, jeigu jis pilnai atsiduos Kristui.

Tą klausimą mes giliau panagrinėsime sekančiuose skyreliuose ir pamatysime, kad priešingai, Kristaus mokslas – tuo pačiu ir Bažnyčios mokslas – gerbia ir išaukština žmogiškas vertybes.

II skyrius. Bažnyčia ir žmogaus kūnas. *

Sykį teko matyti dvi fotografijas, išstatytas knygyne ir sumaniai sukomponuotas, turint aiškiai propagandinį tikslą.

Viena jų vaizdavo jaunos atletus, pilnus gyvybingumo ir sveikatos: apnuogintas liemuo, įtempti raumenys, aukštai iškelta galva, šviesus žvilgsnis, saulėtas vaizdas.

Kitoje buvo pavaizduota iš Bažnyčios po komunijos išeinančių jaunuolių grupė: nuleistos galvos, įtempti veidai, sulenktos nugaros, nepasitikinti eiseną – nei grožio, nei jaunystės.

Štai ką daro Bažnyčia, tur būt, su jaunąja karta, ir štai ko pasiekia kitas, naujas režimas....

Ar tiesa, kad Bažnyčia nuvertina žmogaus kūną? Sukoncentruodama mūsų mintis į amžinybę, ar ji įpareigoja mus ar neįpareigoja abejingai žiūrėti į visa, kas praeina, kas kasdieniška, kas apčiuopiama, ir ypač į tai, kas apriboja mūsų vietą erdvėje – mūsų kūną?

Ar laukė Bažnyčia pasirodant dabartinių teorijų, kad atkreiptų šiek tiek dėmesio į žmogaus kūną? Į tuos klausimus reikia būtinai atsakyti.

1. Bažnyčios dogmos ir žmogaus kūnas.

Jau tikėjimo simboliuje galima rasti Bažnyčios pažiūros į žmogaus kūną pagrindus:

a) Sutvėrimo dogma.

“Tikiu vieną Dievą, visų regimų ir neregimų daiktų leidėją...” Tai reiškia, kad Bažnyčia žmogaus kūną, kuris yra regimas, laiko ne kokios nors piktosios dvasios padarytą, o Dievo sukurtą. Priešingai, negu pirmųjų amžių eretikai, ji tvirtina, kad visa, kas kūniška ir jausminio, yra sukurta visagalio Dievo.

Ir Sen. Įstatymo Giminės knyga su nepaprastu primygtinumu kalba apie tai, kad žmogaus kūną sutvėrė Dievas.

* Toji tema čia sąmoningai plačiau nagrinėjama negu visos kitos: mes norime vienu konkrečiu pavyzdžiu parodyti visą Bažnyčios mokslą, jos dogmą, moralės ir liturgijos turtingumą.

Tokiu būdu, kūno spalva, veido harmonija, akių išraiška, lūpų kontūrai, sąnarių proporcija, jaunuolio lieknumas, mergaitės grakštumas – visa tai sukurta Dievo.

Niekas kitas negali mus nuteikti taip žavėtis Aukščiausio Menininko darbu ir palenkti mus Jį garbinti, kaip neapsakomas menas, padarytas sukuriant mūsų kūnus. (*Šv. Jonas Auksaburnis*)

Nėra nė vienos kūno dalies, kuri egzistuotų be Dievo kūrybinio dalyvavimo. Visos dalys, net pačios slaptingiausios, neturi savyje blogio prado. Visos ir kiekviena buvo Kūrėjo plane.

Jei regimi daiktai bendrai turi tarnauti mūsų suartėjimui su Dievu, tai tas dar labiau taikytina žmogaus kūnui, kuris yra kūrimo viršūnė; stebėjimas tokio kūno gali mus paruošti maldai, kaip ir stebėjimas rožės ar lelijos.

Bažnyčia nevaržo menininko įkvėpimo, kada jis, pavyzdžiui, Dievo Motinos paveiksle suvienija visus moters veido idealius grožius. Bet žmogaus kūnas yra kažkas daugiau, negu vien materialus kūrinys, jis taip pat sielos buveinė.

Iš visų materialių būtybių žmogaus kūnas labiausiai priartėja į sąlytį su dvasia, nes jis vienas – drauge su siela sudaro pirmą protingą kūrinį kylančių būtybių grandyje.

Glaudi vienybė tokiu būdu susidaro tarp kūno ir sielos: abu būtini sudėtingam, pilnam žmogaus gyvenimui.

Todėl visa, kas iškelia sielą, atsiliepia ir kūnui.

Genialūs išvalgumai, atkakli valia užkariautojų, kankinių heroizmas, mistiniai šventųjų regėjimai – visa tai realizavosi tik su kūno pagalba.

Ar to dar neužtenka, kad suprastume kūno vertę?

b) Gimtosios nuodėmės dogma.

Ar nesumenkina gimtosios nuodėmės dogma tą išimtinę vertę, kurią tvėrimo aktas suteikė žmogaus kūnui?

Kaip tik priešingai, toji dogma naujai pabrėžia kūno vertę. Dalykas tame, kad Bažnyčia, kaip mes jau sakėme, neprileidžia minties, kad kūnas buvo dėl to savo esmėje sudarkytas, nors jis ir prarado surištas su malone išminties, nemirtingumo ir kitas dovanas.

Taip pat tarp kūno ir sielos ryšys susilpnėja ir to pasėkoje

kūnas lengvai pasiduoda siekiam, kurie savyje, nors ir geri, tačiau gali pakenkti žmogaus visumai, jei jie patenkinami nesai-kingai ir netinkamu būdu.

Žmogus, tiesa, gali piktnaudoti savo aukštąsias galias – protą ir valią, – leisdamas nenatūraliai pasireikšti esmėje teisėtiems savo kūno polinkiams.

Bet Bažnyčia liepia mums tikėti, kad tas kūnas ir po pirmosios nuodėmės liko gėriu; jo savybės yra teigiamos; blogis pasireiškia visada vien iškrypusioje valioje, o ne kūne ir ne jo sąnariuose.

Jei tik yra išlaikoma dvasinių ir moralinių vertybių pirmenybė, tai kūnas lieka brangiu bendradarbiu žmogaus tobulėjimo darbe.

c) Įsikūnijimo dogma.

“Įsikūnijo iš šv. Dvasios ir Mergelės Marijos...”

Dievas, grynoji Dvasia, nekenčias blogio ir atėjęs jo naikinti, visgi priėmė pilnai visą žmogaus prigimtį, tai yra sielą ir kūną.

Ar galėjo Dievas dar aiškiau parodyti, kad kūnas nėra blogis?

Kas liečia Kristaus kūną, Evangelijos aiškiai rūpestingai nušviečia jo grožį ir jėgą; menininkai bandė atkurti jo harmoningus bruožus.

Jis buvo tobulai tyras, nes Dievo valia Jis buvo skaistaus Mergelės Marijos kūno vaisius.

Jis buvo tobulai harmoningas, nes Šventoji Dvasia Jį sukūrė Mergelėje Marijoje, o visa, kas betarpiškai kyla iš Dievo, yra tobula. Bet jei Dievas su tokiu rūpestingumu kūrė savo Sūnaus kūną, tai argi neaišku, kad kūnas bendrai taip pat daug reiškia.

Kada Vakarų Bažnyčios kunigas kalba, jog “Žodis tapo kūnu”, jis priklaupia, nusilenkdamas tai paslapčiai, kad Dievas susijungė su žmogiška prigimtimi, taigi ir su žmogaus kūnu.

d) Atpirkimo dogma.

"Dėl mūsų išganymo... buvo prikaltas prie kryžiaus... kentėjo..."

Žmonijos atpirkimas buvo pasiektas per Išganytojo sielos ir kūno kančias, įgavusias begalinę vertę ypatingos begaliniai šventos sielos būsenos dėka.

Tą paprastą įrankį — kūną — Dievas pasirinko tam, kad jis dalyvautų mums grąžinti pačią aukščiausią dovaną ir mūsų dieviškąjį pašaukimą.

Visame didžiuliame pasaulyje, kuris stebina mus savo stebuklais ir paslaptimis, Dievas žiūrėjo maloniai tik į Jėzų Kristų, kuris nesiskųsdamas pernešė neapsakomas kančias ir kryžiovimą išsekusiame ir kruvinaime kūne. Tokia kaina mes vėl tapome Jo vaikais.

Todėl mūsų ženklų, pagal kurių mes krikščionys pažįstame vieni kitus, tapo nukryžiuotas Dievas — žmogus.

e) Prisikėlimo dogma.

“Kėlėsi iš numirusių...” prisikėlė su kūnu.

Visų pirma, — ar Kristus grąžintų savo kūnui gyvybę, jei kūnas neužsitarnautų nieko, išskyrus panieką?

Bet ir ne vien tai: prisikėlimas su kūnu turėjo tapti ir nesugriaunamu Kristaus dievystės įrodymu.

Iš tiesų, norėdamas įrodyti savo mokslo teisingumą, Jis iš anksto pranešė savo priešininkams, kad Jo kūnas išvengs kape dūlėjimo, ir, palyginęs savo kūną su didinga Jeruzalės šventove, Jis sakė, kad po kūno mirties trečiąją dieną Jis prisikels.

Tokiu būdu tas kūnas ne tik prisidėjo prie žmonijos atpirkimo, bet juo buvo apčiuopiamai įrodytas ir Kristaus darbo dieviškumas; tas kūnas sugrįžta į gyvenimą tam, kad aiškiai parodytų, jog Kristus yra Dievas.

Ar galima dar labiau įvertinti žmogaus kūną?

f) Žengimo į dangų dogma.

Tikėjimo simbolis prideda: “Ir įžengė į dangų...”

To fakto reikšmė yra didelė. Įvesdamas savo kūną į garbę, Kristus davė mums suprasti, kad Jis išlaiko glaudų ryšį su mūsų žmogiškumu. Ryšio tarp sielų Jam neužteko. Jis panoro būti suvienytas net su materialiu žmogiškosios prigimties elementu — kūnu.

Kristus pasiėmė su savimi į garbę žmogiškąjį kūną, ir tuo patvirtino jo vertę bei reikšmę išganymo darbe.

g) Eucharistijos dogma.

Pagal dieviškąją valią Kristaus auka turi tęstis visada ir visur: „Tai darykite mano atminimui“ (Lk 22,19), – įsakė Kristus, užbaigdamas Paskutinę Vakarienę.

Ir nuo to laiko kasdien be pertraukos tūkstančiai kunigų pasilenkia ties duonos gabalėliais ir taria pašventinimo žodžius: „Tai yra mano kūnas...“

Iš visų pasaulio turtų, kuriuos tik mes galėtume atnešti Dievui, – ar tai būtų brangakmeniai, ar nuostabūs aromatai, ar didžiausių genijų kūriniai, – Dievas priima tiktai vieną medžiaginę dovaną: savo Sūnaus Kūną.

Ir Dievas tik dėl to paskleidžia savo meilę ant žemės, kad žmonija jau dvidešimt šimtmečių teikia Jam kaip šventas dovanas tą tyrą be sutepties Kūną...

Ir tada Dievas duoda žmonėms savo meilės užstatą, Jis duoda jiems tiktai vieną dalyką: savo Sūnaus Kūną, sujungtą su Jo Krauju, ir su Jo dievyste, ir žmonės priima jį kaip maistą šv. Eucharistijoje.

Komunijoje Kristaus kūnas tampa šventomis dovanomis, tai yra šventų švenčiausia paslaptimi, regimu ženklų, kurio dėka Dievas padidina mumyse savo malonę.

Tik tas kūnas gali suteikti mums amžiną laimę; kai anksčiau tikintieji priimdavo šv. Komuniją, kunigas kalbėdavo tokius žodžius:

„Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Kūnas tesaugo tave (arba – tavo sielą) amžinajam gyvenimui“.

Dabar tetariam tik du žodžiai: „Kristaus Kūnas“; aišku, ankstyvesne formule išreikštas linkėjimas ir dabar nenustoja savo prasmės.

Rytų Bažnyčios liturgijoje šv. Komunijos metu choras gieda: „Kristaus kūną priimkite, nemirtingumo šaltiniu naudokitės“.

h) Visuotinio prisikėlimo dogma.

„Laukia mirusiųjų prisikėlimo...“

Iki šiol kalbėjome apie Kristaus kūną, gi čia kalbėsime apie mūsų pačių kūną.

Mes tikime, kad dieviškosios galios nuostabiu veikimu, dulkėmis virtęs mūsų kūnas vėl susijungs su siela, vėl atgis, vėl atgaus savo grožį, kad drauge su siela, kaip du draugai po priverstinio atsiskyrimo vėl vienas kitą suradę amžinai gyvens.

Kada apaštalas Paulius, skelbdamas Kristaus mokslą Atėnuose, pradėjo kalbėti apie prisikėlimą, jo klausytojai pradėjo juoktis...

Daugelis šių dienų klausytojų, kurie atsisakė garbinti Dievą, o nusilenkė mokslui, grožiui ir nedorybei, trauko pečiais, kai išgirsta kalbant apie šią mūsų tikėjimo dogmą.

Lyg Dievas, sutvarkęs mus be mūsų dalyvavimo, negalėtų prikelti nekreipdamas dėmesio į mūsų paviršutiniškus prieštaravimus.

Kada mūsų atsiradimas šiame pasaulyje lieka dėl visų paslaptimi, argi ne naivu neigti tai, jog Dievas gali atgaivinti amžinajam gyvenimui mūsų kūnus tokioje formoje, kokios tik panorės.

Mūsų kūną Dievas laiko priemone mūsų pašventinimui; tad visai logiška, kad Kūrėjas nori, jog ir kūnas dalyvautų amžinoje garbėje. Todėl mes tikime, kad mūsų kūnai prisikels, kaip prisikėlė ir Kristaus Kūnas.

Tegu kiti trauko pečiais, — tik tegu jie nekalba, kad Bažnyčia nuvertina žmogaus kūną. Ar yra kokia kita ideologija, kuri milijardus žmonių išmokytų su tokia pagarba žvelgti į žmogaus kūną?

i) Antgamtinio gyvenimo dogma.

Jeigu siela turi būti vidinė šventovė, kur randa sau vietą dieviškasis gyvenimas, pašvenčiamoji malonė, tai kūnas yra buveinė tai šventovei: pagal apaštalo Pauliaus mokslą, mes turime nešioti Dievą savo kūnuose.

Susivienijimo su siela dėka, kūnas tokiu būdu taip pat įeina į sąlytį su malone.

“Mūsų religiją kai kas laiko priešiška kūnui! O ji kūną paverčia kažkuo amžinu. Jau dabar religija įveda jį į dieviškąjį pradą: paversdama kūną Šventosios Dvasios šventove”. (*Sertillanžas*)

Bet ne vien tai: galų gale malonė teikia savo vaisius ir atveria mums amžinąjį gyvenimą veiksmais, kuriuose dalyvauja kūnas drauge su mūsų laisva valia.

Panaudodami savo laiką net grynai medžiaginių uždavinių įvykdymui, mes padidiname savyje malonę ir tokiu bodu pasiekiame amžiną vienybę su Kristumi.

Netgi patys paprasčiausi veiksmai tarnauja mūsų palaikymui, įgyja teigiamą vertę: „Ar valgotė, ar geriate – viską darykite Dievo garbei“, – sako apaštalas Paulius.

Dievo kūrinys, mūsų išgelbėjimo įrankis, Dievo malonės regimas ženklas, malonės šventovė – ką dar daugiau Bažnyčia galėtų pasakyti, kuo dar labiau galėtų pabrėžti mūsų kūno vertę? Koks mokslas viršija tą Bažnyčios mokslą?

Mūsų tikėjimo dogmų kontrastui pateiksime šių dienų natūralizmo dogmas ir tegu pats skaitytojas padaro išvadas.

Iš daugelio vulgarumų, kuriuos plačiai skleidžia materialistinis mokslas, paimsime kaip pavyzdį vieną vedamąjį straipsnį, išspausdintą 1937 m. liepos mėn. prancūziškame žurnale „Jūsų grožis“; tas žurnalas savo laiku turėjo didelį pasisekimą. Štai tekstas:

Nuostabi vasara. Tai sezonas jūsų kūnui. Reikia liautis mąstyti. Reikia būti vien gražiu gyvuliu, žaidžiančiu, šokinėjančiu, besilinksminančiu be saiko. Visas savo proto pastangas panaudoti tik tam, kad užmirštum savo protą.

Grįžti į laikinę padėtį, tai yra tapti gražiu gyvuliu, sveiku ir stipriu.

Nevarginti daugiau savęs slopinant blogus instinktus, besirūpinant išpildyti savo pareigas; gyventi gyvulio gyvenimu.

Gyvenkite gyvulio gyvenimu, gyvenkite puikiai, tegu net truputį kvailai, bet kaip patys gražiausi pasaulio kūriniai.

Ar galima nedaugelyje žodžių dar daugiau prigrūsti nesąmonių?

Iš tiesų, mums tikintiesiems nėra ko mokytis pas tokius šių dienų šarlatanus.

2. Bažnytinė liturgija ir mūsų kūnas.

Būdama visuomeninio kulto reiškėja, liturgija duoda dogmoms išorinį rūbą tam tikromis apeigomis, ir tuo giliau išpaudžia tas dogmas į krikščionių protus bei širdis.

Todėl nereikia stebėtis, kad ir šiuo atžvilgiu rasime Bažnyčią, beišreiškiančią didelę pagarbą žmogaus kūnui.

a) Dieviškoji liturgija.

Šv. Mišios – liturgija siaura to žodžio prasme – sudaro centrą visų bažnytinių pamaldų; ir jose yra daug kūno vertės pripažinimų.

Visų pirma, Bažnyčia reikalauja iš dalyvaujančių nekruvinoje aukoje ne tik vidinės maldos: pagal jos mokslą, Dievą garbinti turi visa mūsų būtybė.

Todėl ji reikalauja iš tikinčiųjų, – o ypač iš kunigų, – tam tikros kūno laikysenos. Sudėtos rankos, sulenkti keliai, palenkta galva – tai vis įvairios kūno laikysenos formos maldoje.

Netgi pavargus sielai, lieka galimybė bent kūno padėtimi reikšti Dievui nuolankumą ir pagarbą, netgi tą minimumą beturinti malda išsaugo tikrą vertę,

Savaime suprantama, kad liturgijos metu į Dievą nukreiptose maldose daug sykių minimas Kristaus Kūnas: „Tai yra mano kūnas...“ „Tikiu, kad tai yra šventasis Tavo Kūnas...“

Bet ir mūsų kūnas neužmirštas. Visoje eilėje prašymų liturgijos metu Bažnyčia meldžia patenkinti mūsų įprastinius kūno reikalavimus: „Žemei vaisių duoti ir išlaikyti teikis...“ „Kasdienės mūsų duonos, duok mums šiandien“ ir t.t.

Mūsų kūnas nelieka aplenktas oficialiose maldose.

Bažnyčia rūpinasi taip pat ir mūsų fizine sveikata ir nuolat prašo mums tos dovanos.

b) Sakramentai.

Tokia pat pagarba pareiškama kūnui, teikiant sakramentus.

Prisiminsime, kad sakramentai, visų pirma, yra regimieji ženklai; jie pasiekia sielą tik per kūną: tai vanduo, atgimdantis mus per krikštą, tai aliejus, stiprinantis mus per sutvirtinimo sakramentą; tai duona ir vynas pakonsekruojami ir tuo pačiu padaromi jau dvasiniu maistu per švč. Sakramento priėmimą; vėl aliejus, pašalinęs nuodėmių likučius per paskutinį patepimą, kurio paskirtis tai pat grąžinti ligoniui ir fizinę sveikatą, jei to nori Dievas: „Išgydymui sielos ir kūno“ – taip skelbia tą sakramentą teikdamas kunigas.

Teikdamas kunigystės sakramentą, vyskupas išprašo šventosios Dvasios malonių, uždėdamas rankas ant būsimąjo kunigo.

O moterystės sakramente regimu ženkle yra patys jauna-vedžiai, abipusiu sutikimu suvienydami savo gyvenimus iki mirties ir rūpindamiesi žmonių giminės pratęsimu. Taigi, ir mūsų kūnas gali būti sakramento medžiaga.

Tuo pačiu, Bažnyčia rūpinasi mūsų kūnu nuo pat gimimo iki mirties ir net po mirties; ji ir malonę mums teikia liesdama, naudodamasi mūsų kūnu. Ir visa tai įvykdoma žmogaus veiksmais ir žodžiais, kurie dažniausiai yra būtini sakramento tikrumui.

c) Bažnytinės šventės.

Nepalikdama mus vien abstraktiems svarstymams, Bažnyčia kasmet stiprina mūsų dvasinį gyvenimą, atitinkančiom dienom primindama mums konkrečius faktus iš Kristaus, Dievo Motinos ar šventųjų gyvenimo.

Kūnas čia neretai turi pagrindinį vaidmenį.

Apreiškimas primena paties Kristaus prasidėjimą.

Jėzaus Vardo šventė — Sen. Įstatymo aktą, įvykdytą Kristaus Kūnui.

Kalėdos, Didysis Penktadienis, Velykos, Dangun Žengimas — tai gimimas, kančia, prisikėlimas ir garbė to, kuris buvo įsikūnijęs.

Lotynų apeigose toji tema su ypatinga jėga praskamba Dievo Motinos Nekalto Prasidėjimo šventėje, kad, atžymimas švč. Mergelės Marijos apsaugojimas nuo gimtosios nuodėmės, ir Dievo Kūno šventėje, kuri skirta ypatingam šventųjų dovanų (Eucharistijos) pagarbinimui. Dar Jėzaus Širdies šventėje, kada garbiname Jėzaus Širdį, kaip simbolį Jo dieviškosios Meilės.

Visame tame tiek daug pagarbos ir švelnumo žmogaus kūnui, kad prie to per daug pripratę tikintieji net nepastebi.

d) Laidotuvių apeigos.

Gali kai kam atrodyti, kad taip pagarbiai kalbama apie Kristaus ar mūsų kūną tol, kol jis susijungęs su siela.

Kad ne taip yra, patvirtina laidotuvių apeigos, kada krikščionio kūnas jau atskirtas nuo sielos.

Siela paliko savo žemišką buveinę, bet Bažnyčia nepalieka mirusio kūno. Ji reikalauja pagarbiai su juo apsieiti; ji sudeda jo

rankas pagarbiai lyg maldai – miręs kūnas ir toliau dalyvauja jau išėjusios sielos susitelkime. Jei tai kunigo kūnas, Bažnyčia jį apvelka kunigiškais rūbais, kad jis prieš Dievą stotų tarsi prie altoriaus.

Dvasininkas pašlaksto mirusį kūną švęstu vandeniu ir palydi jį į šventovę, kurios durys plačiai atsiveria, kad paskutinį kartą priimtų Bažnyčios narį.

Šv. Mišios – toji aukščiausia ir veiksmingiausia malda – vyksta kūnui esant ant katafalio; tam kūnui, kuriam pagal dieviškąjį žodį teks virsti dulkėmis; kunigas smilko jį, patvirtindamas jo vertę.

Išnešus iš šventovės, kunigas palydi palaikus į laidojimo vietą. Pirm, negu žemė priima krikščionio palaikus, kunigas ją pašventina: Bažnyčios akyse krikštyto žmogaus kūnas yra pašventas ir tas pašventinimas neišdildomas, todėl niekas negali išniekinti to bejėgio kūno.

Toji laidotuvių malda ir apeigų visuma patvirtina Bažnyčios tikėjimą į kūno prisikėlimą; mirę nurimo tik tam tikram laikui, jie “užmigo” Dievuje, laukdami įžengimo į garbės gyvenimą.

Anksčiau, negu valstybiniai įstatymai ėmėsi reguliuoti laidojimo vietas, Bažnyčia stengėsi laidoti savo narių kūnus netoli šventovės, kaimynystėje tų vietų, kur buvo šventoji Eucharistija; Bažnyčia tuo priminė, kad mirę lieka globoje to Ganytojo, kuris pažįsta savo avis...

Taip Bažnyčia su nuostabiu rūpestingumu aplink mirtį sudaro ramybės, maldos ir vilties atmosferą, taip ji pasitinka mirtį, kurios mes taip bijome.

Koks žemiškas mokslas kada nors taip nuostabiai parodė pagarbą žmogaus kūnui?

e) Paveikslų garbinimas.

Reikia pažvelgti ir į paveikslų garbinimą, kad pamatytume, kaip labai Bažnyčia vertina jutiminį, matomąjį elementą.

Argi tai neparodė, kaip Bažnyčia gerbia Kristaus, Dievo Motinos ir šventųjų kūnus, jei Bažnyčia jų atvaizdais ar paveikslais stengiasi sukelti, sustiprinti ir didinti pamaldumą?

Daugelyje paveikslų – Išganytojo, Mergelės, šv. Nikalojaus stebukladario ir kt. vaizduojamas jų meilės pareiškimas pasauliui.

Argi Dievo darbai ir žmogaus vertė geriau buvo ginami tų, kurie atmetė paveikslų garbinimą ir prieš tai kovojo?

f) Relikvijų garbinimas.

Bažnyčia yra sudariusi ypatingą kultą savo geriausių narių — šventųjų palaikams. Ji teigia, kad ypatingos pagarbos užsitar-naujančiomis relikvijomis yra bet kokie daiktai, tegu ir patys paprasčiausi, jeigu tik jie tiems šventiesiems priklausė ir turėjo didesnę ar mažesnę su jais sąlytį.

Tas relikvijas Bažnyčia smilko, Jomis laimina tikinčiuosius.

Daug pastatyta specialių puikių šventovių, kuriose laikomi su karštais šventųjų palaikai.

Ir kiekviena bažnyčia, net pati mažiausia, netgi esanti papras-tame kaime, privalo turėti nors kokią relikviją, kurios įnešimas pašvenčia šventovę.

Tas privalomas relikvijos turėjimas altoriuje išreiškia gilią prasmę: aukotojas prie altoriaus atstovauja Kristui, kertiniam akmeniui, ant kurio laikosi mūsų išgelbėjimo rūnas. Dėdama dalelę relikvijos į altoriaus mensą, Bažnyčia mus moko, kad Šventojo kūnas priklauso mistiniam Kristaus kūnui. Bažnyčia pabrėžia šventųjų nepertraukiamą ryšį su Eucharistine auka, liturgija atliekama dalyvaujant tiems šventiesiems Kristaus liudininkams ir ant jų kūno.

Tų trumpų pastabų pilnai pakanka, kad paaiškėtų pagarba kūnui, ir tos pagarbos platus pareiškimas bažnytinėse apeigose. Tos pastabos pakartotinai parodo, kad malonės vadovaujama Bažnyčia yra skirta žmonėms; ji gerbia ir skelbia Dievo darbus visur, kur tik ji juos randa.

3. Bažnytinė moralė ir mūsų kūnas

Bažnyčia skelbia principą, kad gyvenimą valdo vienas Dievas; Jis sukuria sielą ir sujungia ją su pradėtu kūnu.

Teisė atskirti tai, ką Jis sujungė, priklauso Jam vienam. Tos dieviškosios teisės žmogus neturi pažeisti: jis įpareigotas gerbti savo ir visų kitų gyvybę.

Dėl to Bažnyčia su nepaliojiamu stropumu gina žmogaus gyvybę.

a) Gyvenimo pradžioje.

— Bažnyčia visomis jėgomis kovoja su įvairiais gudravimais vengiant pastojimo.

Ieškoti džiaugsmo kūno susivienijime ir tuo pat metu sąmoningai atsisakyti to, dėl ko tas susivienijimas duotas žmogui, yra nuodėmė.

— Nuo pradėjimo momento kūdikis turi teisę gyventi, ir tą teisę jis gavo, pagrinde, iš Dievo.

Gavęs egzistavimą laisvu savo tėvų aktu, kūdikis negali būti laikomas neteisėtai įsibrovusiu atėjūnu, kurį galima pašalinti. Visa, kas naudojama tam, kad jis būtų pašalintas, tarnauja žmogžudystei.

Tebūnie žinoma visiems duodantiems priemonės prieš pastojimą, gimdymą ir Jomis besinaudojantiems, kad jie yra žmogžudžiai. (*Rytų bažnyčios kanonų rinkinys*)

Tarp sėklos, grūdo ir varpos nėra skirtumo. (*Tėvas Belluaras, "Kristaus atsakymai į žmonių klausimus"*)

— Kai kūdikis gimė, jei jis tik pradėjo žmogiškąjį gyvenimą, jis negali būti nušalintas, kad ir kaip jis būtų nepatrauklus.

Bet kokia nuolaida toje srityje atvertų duris įvairioms dings-tims, kuriomis būtų pasinaudota pateisinant žmogžudystes.

b) Gyvenimo eigoje.

— Žmogus neturi teisės pakirsti savo fizinės jėgas, save žaloti ir atimti savo gyvybę.

Dėl to Bažnyčia smerkia savižudybę, o taip pat kenksmingą nesusivaldymą: nesaikingumą gėrime ir valgyme (girtuokliavimą ir apsirijimą).

Ji smerkia lytinį palaidumą, kada piktnaudojama toji galia, kuri turi tarnauti žmonių giminės pratęsimui, o ne pavienio žmogaus egoistiniam malonumui.

Bažnyčia taip skelbia žmogaus kūno neliečiamumą, gina visų jo narių saugumą, išskyrus tuos atvejus, kada pašalinimas vieno ar kito sąnario yra būtinas išsaugojimui žmogaus gyvybės.

Bet Bažnyčia ne vien tik draudžia, ji įsako rūpintis kūno sveikata palaikant higieną ir švarą, užsiimant sportu. Apie tai netrukus ir kalbėsime.

– Žmogus neturi pakenkti kitų gyvybei.

Todėl Bažnyčia draudžia žmogžudystę, o taip pat visoki fizinį smurtą.

Tas draudimas nužudyti besąlyginai galioja tik nekaltųjų atžvilgiu; jis neliečia apsigynimo atvejų; jei kiekvienas žmogus turi teisę gyventi, tai jis turi teisę ir tą, iš Dievo gautą gyvybę ginti prieš kiekvieną, kuris į ją kėsina.

Bet priešinantį reikia prisilaikyti tam tikro saiko, vien sužlugdant turimus ar pratomus užpuolėjo kėslus.

Beveik nėra reikalo priminti, kad šalia tų visų draudimų Bažnyčia, žmogaus kūno atžvilgiu, daug ką padarė ir pozityvaus: remdamasi didžiuoju meilės įsakymu, ji įsteigė daug atitinkamų įstaigų: ligoninių, prieglaudų, gimdymo namų ir t.t.

– Valstybė, Dievo valia egzistuojanti kaip natūrali bendruomenė, neturi teisės savavališkai disponuoti savo piliečių gyvybe.

Bet valstybė taip pat turi teisę ir pareigą priešintis neteisingam agresoriui, grasinančiam jos piliečių teisėms (laisvei, nepriklausomybei).

Valstybė turi teisę net karo būdu ginti savo teisėtas teises; ir tuo atveju ji turi teisę reikalauti iš savo piliečių pagalbos, net gyvybės paaukojimo bendrai gerovei.

c) Gyvenimo pabaigoje.

Iki paskutinio savo gyvenimo akimirksnio žmogus priklauso Dievui. Todėl pastatyti ribą mūsų žemiškam gyvenimui gali tik Dievas.

Bažnyčia neleidžia, – kokia bebūtų to priežastis, – žudyti ligonius ir pasenusius; nes kol žmogus gyvas, jis gali didinti savo meilę Dievui ir žmonėms. Net jeigu ligonis atsisako matyti savo kančiose tuos dvasinius turtus, kuriuos ji gali įsigyti, jam reikia palikti galimybę tai suprasti, reikia stengtis jam tai nušviesti, o ne žudyti.

Taip pat Bažnyčia nepripažįsta ir valstybei teisės žudyti ligonius ir senelius tuo pretekstu, kad šie kenkia jos finansams.

Bet nežiūrint principo, kad žmogaus gyvybė priklauso Dievui, – paprastas sveikas protas kalba, kad ir mažiausia nuolaida tuo klausimu duos galimybę pateisinti bet kokius piktnaudojimus.

Ar yra kiti tokie įstatymai, kurie taip motiniškai su tokia gilia pagarba žiūrėtų į žmogaus kūną?

4. Bažnyčia ir sportas.

Skaitytojas, tikriausiai laukia atsakymo į šiuo metu dažnai iškeliamą priekaištą:

Kodėl Bažnyčia neparodo ryškaus dėmesio fizikultūrai, higienai, sportui?

Netenka abejoti, kad Bažnyčia praėjusieji amžiais daugiau užsiėmė ligoniais, negu sveikaisiais; ji neišrikiavo atletų, o pasi-lenkė ties kenčiančiais; ji rūpinosi ligoniais labiau negu stadionais ir čiuožyklomis; ji steigė ir patvirtino visą eilę vienuoliškų bendruomenių, pasišventusių slaugyti ligonius, sužeistuosius, raupsuotus, todėl ji neparuošė fizikultūros įrankių.

Tai neužginčijamas faktas; bet argi ir tomis dažnai heroiškomis gailestingumo ir meilės pastangomis, nugalėjusiomis fizines kančias ir ligą, argi ir tomis pastangomis Bažnyčia pakartotinai neįrodė, kokią reikšmę ji skiria savo narių fizinei sveikatai?

Ji nesutinka užsidaryti vien antgamtinio mokslo skelbime ir sakramentų teikime, nes ji žino, kad krikščioniškos moralės ir gyvenimo pilnam išvystymui reikia bent minimumo sveikatos (kaip ir tam minimumo medžiaginio gerbūvio). Todėl ji pasilieka sau teisę atidaryti ligonines ir slaugyti ligonius.

Bet priekaištas konkretėja: Bažnyčiai primetama, kad ji praeityje mažai užsiėmė tuo, ką dabar vadiname profilaktine medicina: fizikultūra, gimnastika, sportu, — kitais žodžiais, — kad ji nekovojo prieš ligas racionaliu kūno ir jo organų išvystymu, nesistengė išugdyti ištvermingesnę ir stipresnę žmonių giminę.

Į tai būtų galima atsakyti, kad visų pirma Bažnyčia tuo metu nesutiko tiek daug išsigimimo reiškinių, kiek jų sutinkame šių dienų pasaulyje. Ankstyvesnės kartos labiau gyveno gryname ore; jos nebuvo susigrūdusios, kaip mes, į perpildytus miestus, kurie išaugo technikos amžiaus civilizacijose. Joms nereikėjo taip kaip mums organizuoti sveikų poilsinių ir kalbėti apie "sugrįžimą į gamtą".

Bet tikrojo Bažnyčios "abejingumo" fizinei kultūrai priežastis buvo kita: dalykas tame, kad tai ne Bažnyčios, o val-

stybės dalykas. Iš tiesų, žmonijos medžiaginiu progresu pirmoje eilėje turi rūpintis pasaulinės bendruomenės, o ne Bažnyčia.

Tais laikais, kada medicina marą išaiškino "kai kurių dangaus kūnų pragaištingu ir ardančiu junginiu arba žvaigždžių klastingu aspektu" (pagal Paryžiaus medicinos fakultetų pareiškimą 1580 m.), ar galima stebėtis tuo, kad teologijos mokslas neparodė daugiau drąsos ir žinojimo toje srityje, kuri jam betarpiškai nepriklausė?

Amžių bėgyje Bažnyčia užsiėmė labdarybe taip plačiai, kiek Ji pajėgė. Skaičius ir įvairumas tų įstaigų, kurias ji įkūrė iš gailestingumo, turi sukelti visų bešališkai mąstančių žmonių pasigėrėjimą. Žinoma, neturėdama toje srityje ypatingo apreiškimo, ji negalėjo pramatyti šių dienų technikos; jai teko naudotis tomis neretai primityviomis priemonėmis, kurias mokslas įvairiose epochose davė jai naudotis. (*Kardinolas Van-Rojus, jo kalba 1946 m. gegužės 10 d.*)

Ar netenka apgailestauti, kad tik XX amžiuje žmonija pradėjo suprasti savo atsakomybę ir savo uždavinius, liečiančius jaunimo sveikatą?

Ar netenka stebėtis tuo, kad daugelyje kraštų, kur puikus pragyvenimas, tas klausimas ir dabar vos tiksliai keliamas ir jo sprendimas lėtai svarstomas? Ir kiek daug toje srityje ir dabar dar daroma apgraibomis!

Tad negalima priekaištauti Bažnyčiai už tai, kad ji neaplenkė mokslo. Prieisime prie nesąmonių, jei pradėsime Bažnyčią kaltinti už tai, kad ji anksčiau už mokslininkus ir meistrus neišrado radijo, elektros lempų, gelžbetonio, fotografijos, patogių kėdžių, žnyplių cukrui.

Bet kiekvieno žmogaus veiksmas turi savo moralinę pusę, todėl Bažnyčia domisi sprendimais, liečiančiais įvairias žmogiškas problemas, ir ji nurodo, kad juose yra ir teigiamo ir neigiamo.

Ypatingo dėmesio iš mūsų pusės Bažnyčia reikalauja, problemos atžvilgiu, kada ji pateikta, ir būdus, kurie siūlomi jos sprendimui.

Iš to aiškėja, kad Bažnyčia (nekalbėsime apie jos atstovus, kurie bijo bet kokio naujumo!) reiškia gilų pritarimą tiek fizinei mankštai, tiek sportui.

Norite faktų! Jų pakankamai!

Pavyzdžiui, skautų įkūrėjas Baden-Povelis ne kartą pareiškė, kad daugiausia pritarimo skautizmui jie sulaukė iš katalikų Bažnyčios.

Prisiminkime kardinolo Mersje kalbą atletams, kurią jis pasakė olimpiadoje Antverpene 1920 m. rugpjūčio 14 d., prisiminkime popiežių Pijų XI, kuris buvo žymus alpinistas ir išleido ta tema knygą, prisiminkime puikų sporto veikėją, jauną italų mokslininką Frassati, mirusį 1924 m. ir mus imponuojantį savo šventu gyvenimu. Prisiminkime katalikų gimnastų bendruomenę ir jaunųjų darbininkų krikščioniškąją sąjungą, kuri jaunų darbininkų fiziniam lavinimui racionaliai organizuoja žaidimus, sporto varžybas ir ekskursijas, tuoj pat teikia visapusišką medicininę priežiūrą ir organizuoja fizikultūros instruktorių kursus. Prisiminkime fizinio auklėjimo institutą prie katalikų Liuveno universiteto, kuris pirmas iš Belgijos ir Prancūzijos universitetų pradėjo išduoti toje srityje universitetinius diplomus. Užbaigsime visomis žydinčiomis katalikų organizacijomis, kurios moka iškylauti ir poilsiauti gražios gamtos tyrame ore.

1945 m. gegužės 20 d. popiežius Pijus XII kreipėsi į 10.000 jaunuolių, kurie atstovavo įvairioms italų sportinėms organizacijoms (alpinistams, dviratininkams, ledo rutulininkams ir kt.), sakydamas:

Toli nuo tiesos yra tie, kurie kaltina Bažnyčią, būk ji nesirūpinanti kūno ir fizine kultūra. Argi kūnas, kuris taip pat yra Dievo kūrinys kaip ir siela, su kuria jis sujungtas, neturi dalyvauti Kūrėjo garbinime?

Ir iš tiesų Bažnyčia žmogaus kūnui visada parodė tokį rūpestį ir dėmesį, kokio net materializmas su savo stabų garbinimo kultu neparodė niekada.

Sportas – tai veiksminga priemonė prieš ištižimą ir gyvenimo “patogumus”, jis pažadina tvarkos jausmą, jis išugdo savitvardą ir drąsą pavojuose...

Sportas, tai sąžiningumo, drąsumo, ištvermės, ryžtingumo, visuotinės draugystės mokykla; visa tai natūralios ypatybės, bet jos sudaro tvirtą pagrindą ir antgamtinėms dorybėms.

Būkite tvirtai įsitikinę, kad fizinės kultūros srityje krikščioniškos linijos nėra ko mokytis pas kitus, kad greičiau mes galime pamokyti kitus... Tikrai krikščioniškas sporto įvertinimas gali su

pasisekimu nugalėti klaidingas pažiūras. Krikščionybė praturtina fizinę kultūrą visu tuo, kas padidina žmogaus dvasinę vertę; dar daugiau, Bažnyčia paverčia fizinę kultūrą krikščioniškam gyvenimui visoje jo pilnumoje tarnaujantią jėgą. Fizikultūrininkas, jei jis lieka ištikimas savo tikėjimo principams, vykdo tikrai apaštališką misiją.

1947 m. balandžio 7 d. popiežius Pijus XII taip kalbėjo Prancūzijos studentų jaunimo atstovams:

Viskas rišasi, ir žvalus krikščioniškasis jaunimas, užgrūdintas teisingai suprastais ir sveikai atliekamais fiziniais pratimais, noriai įneša savo veržlumą bei lankstumą ir į dvasinę kovą.

Šventojo sosto pasisakymai, liečią žmogaus kūną, yra neseniai surinkti ir atskira knyga išleisti. Tenka stebėtis tų dokumentų gausumu, įvairumu, turtingumu.

Užbaiga

Ne, krikščioniškasis tobulumas nėra surištas su sužalojimu, ardymu, naikinimu; jis surištas su tinkamu žemesnių vertybių pajungimu aukštesniosioms, kas padeda harmoningai išvystyti Dievo garbei ir kitų žmonių naudai tuos „talentus“, kuriuos mums patikėjo Dievas.

Yra tikra, kad pakutiniaisiais dešimtmečiais pasireiškias kūno kultas aiškiai prieštarauja harmoningam žmogaus išsivystymui; be to, kai kurie to „natūralizmo“ reiškiniai nieko bendro neturi nei su sportu, nei su sveikata. Kūnas nustoja būti įrankiu, o vietoj to jis tampa malonumų šaltiniu; kartais po fizikultūros priemone ieškoma tik kūno instinktų patenkinimo.

Ne rūpestį žmogaus kūnu Bažnyčia smerkia kūną garbinančiose šių dienų teorijose, o užmiršimą ar tiesiog neigimą, kad žemesnės vertybės turi būti pajungtos aukštesnėms vertybėms. Tik tokiai padėčiai esant, kada aukštesnių vertybių pirmenybė lieka pripažinta, Bažnyčia su gilia pagarba žiūri į tai, kas tarnauja žmogaus kūno išvystymui.

III skyrius. Bažnyčia ir grožio pajautimas

1. Bendra direktyva.

Pojūčiais mes juntame mus supantį materialių objektų pasaulį, pojūčių dėka suvokiame daiktų grožį.

Kaip ir pats kūnas, pojūčiai yra Dievo sukurti, štai kodėl ir jų panaudojimas savyje yra gėris.

Bet pojūčiai – tik įrankiai, kurie privalo tarnauti sielai. Todėl siela be paliovos turi valdyti jausmus, ne juos slopinant, o priešingai, juos pilnai panaudojant iki tokio laipsnio, kad jų išvystymas sudarytų žmogaus asmenybės praturtėjimo šaltinį.

2. Požiūris į grožį.

Pojūčių dėka, mes pastebime medžiaginiuose dalykuose kažką džiuginančio: G r o ž į .

Tą “kažką” daiktai gavo iš Dievo. Jam patiko duoti jiems šalia jų medžiaginės reikšmės dar ir tą pradą, kurio dėka daugelis iš jų tampa labai maloniais mūsų jausmams; prisiminkime tik grožį saulėlydžio, paukščio čiulbėjimo, miško šešėlių ar harmoningo žmogaus kūno.

Suvokimas grožio yra suvokimas Dievo dovanos; Kristus ir Jo Bažnyčia negali tam nepritarti. Galima netgi tvirtinti, kad Bažnyčia pati naudojasi ir apdalina savo pasekėjus tuo ypatingu vidiniu palankumu pergyvenimui;

ji ne tik mus moko matyti Dievo darbus gamtoje, to pergyvenimo objekte;

ji ne tik žiūri į pojūčius, tuos pažinimo įrankius, kaip į Dievo dovanas, kurių dėka tas pergyvenimas esti mums prieinamas;

bet ji taip pat ir pačiam pergyvenančiam duoda galimybę sueiti į vidinį kontaktą su grožio Kūrėju. Ir iš tiesų, ji duoda jam malonę, o malonė yra ne kas kita, kaip Dievo buvimas mumyse. Ir ar gali meno kūrinių suvokėjas svajoti apie geresnę padėtį, jei jie palaiko betarpišką kontaktą, glaudų bendradarbiavimą su Tuo, kuris tuos kūrinius padarė?

Dėl to netenka stebėtis, kad Bažnyčia su giliausiu pritarrimu

žvelgia į grožį, ar tai būtų Dievo sukurtas gamtos grožis, ar žmonių sukurtą meno grožį?

3. *Gražusis Dievo pasaulis.*

Pakanka dar sykį atidžiai perskaityti Evangeliją ir įsitikinsime, kad Kristus nuolat grožėjosi gamta.

Jis žavėjosi gražiu vilnijančiu auksinių javų lauku; Jis gėrėjosi lauko lelijomis, kurios taip gražios, kad ir Saliamonas visoje savo garbėje nebuvo taip apsilvilkęs, kaip viena iš jų. Jis žavėjosi gyvu kilimu gražiųjų plukių, kurios puošnesnės už Saliamono purpurinę skraistę; Jis stebėjo žvirblius, kurie nenukrenta ant žemės be Tėvo valios, ir vištas, kurios surenka viščiukus po savo sparnais.

Iš gamtos Jis paėmė daug vaizdų, kuriais ir pasinaudojo: Jis pasakojo mums apie vaisius duodantį vynmedį, kuriam Jis prilygina pats save; apie figų medį, apie garstyčios grūdą, apie perlą, apie asilą ir jautį, apie paklydusią avį ir avinėlį, apie žuvis, apie balandžius. Visa gamta atsiskleidžia vaizdingojo Mokytojo kalboje.

Tokį pat susižavėjimą gamta mes randame Bažnyčioje.

Bažnyčia mato gamtoje, visų pirma, ne cheminę laboratoriją, ne sudėtingą mechanizmą, ir medžiaginių gėrybių šaltinį, o meilės kūrinį, kuris liudija apie Dievą ir mus veda prie Jo.

Į regimus daiktus Bažnyčia žiūri visų pirma kaip į skelbėjus, užuominomis kalbančius mums apie neregimus dalykus, ir vedančius mus prie Dievo ir atskleidžiančius mums Jo protą, Jo galybę ir Jo gerumą.

Nueik į mišką: medžiai ir akmenys išmokys tave to, ko tu negalėjai išmokti pas savo mokytojus. (*Šv. Bernardas*)

Krikščionybė, nugalėjusi gamtos religiją, įvedė už tai gamtą į religiją. Kiekvienas kūrinys yra ne kas kita, kaip "liudytojas apie Dievą"; šv. Augustino išsireiškimu, tai Dievas "savo darbuose", tai yra Dievas, panaudojęs kūrinius savo minčių išreiškimui ir padaręs juos įrankiais dėl savo tikslo. (*Sertillanšas, "Krikščioniškoji filosofija"*)

4. *Bažnytinė malda.*

Bažnytinė malda paliečia sutvertus daiktus ir priveda mus

prie bendravimo su jais, kad per tai tikriausiai įvestų mus į bendravimą su Dievu.

Bažnytinėje maldoje svarbią vietą užima psalmės, kuriose nuolat iškyla sutverti daiktai, išaukštinti, atsimainę:

Dangus skelbia Dievo garbę ir apie Jo rankų darbus skelbia žemė. Diena dienai perduoda kalbą, ir naktis nakčiai atskleidžia mokslo paslaptis. (*Psalmė 18*)

Šlovinkite Viešpatį... Šlovinkite Jį, saule ir mėnuli, šlovinkite Jį, visos pasaulio žvaigždės...

Šlovinkite Viešpatį visi žemės gyventojai; banginiai ir visos gelmės su savo gyviais.

Šlovinkite Viešpatį ugnie, kruša, sniege, lede, uraganai, kurie vykdo Jo įsakymus.

Šlovinkite Viešpatį kalnai ir visi kauburiai, visi vaismedžiai bei visi kedrai.

Šlovinkite Viešpatį žvėrys ir visi gyvuliai... (*Ps 148*)

Kitas Senojo Testamento tekstas, taip pat turintis nemažą reikšmę bažnytinėje liturgijoje, – „Trijų jaunikaičių giesmė“, – paeiliui išskaičiuoja visas esamas sukurtas gamtos sritis, kviesdamas garbinti Viešpatį.

Garbindama Dievo Motiną, Bažnyčia kalba apie ją materialiu vaizdų pagalba: Rožė paslaptingoji, Dangaus vartai, Aušros žvaigždė ir kt.

Geriausi Bažnyčios vaikai puikiausiai apdainavo gamtą. Kaip pavyzdį priminsime šv. Pranciškaus Asyžiečio parašytą „Kūrinių giesmę“.

Garbė, Tau Dieve, už taip mielą sesę - saulę Tavo padarytą:

Ji šviesą paskleidžia švelniai,

Pražysta gėlės taip žaviai,

Ji didžią garbę skelbia Tau kas rytą.

Garbė, Tau Dieve, už žvaigždes padangėj, ir už brolių jų mėnulį.

Jos žiba, mirksi ten aukštai,

Jų skaičiui galo nematai,

Iš ten į ramų poilsį mūs žiūri.

Garbė, Tau Dieve, už tuos brolius: tyrą orą, vėją, debesėlius.

Kai vėjas papučia smarkus,

Tada giedrėja tuoj dangus,

Ir dienos auksu nusidažo vėlei.

Garbė, Tau Dieve, už tas seses: upę, jūrą ir marias giliausias.

Ar jūros, ramios be bangų,

Ar ūžia, šniokščia – net baugu,

Iš gelmių teikia dovanas brangiausias.

Garbė, Tau Dieve, už mums duotą šviesą sesę – ugnį, taip liepsningą.

Išnyksta tuoj baisi tamsa,

Ji kūnui teikia šilumą,

Ji pokylį mums ruošia stebuklingą.

Garbė, Tau Dieve, už derlingą žemę, – sesę motiną geriausią:

Joj auga linkstantys javai.

Joj žydi džiaugsmas nuostabiai,

Ji rodo Tavo ranką mums dosniausią.

(Laisvas vertimas).

Savo šventoves Bažnyčia su meile puošia gėlėmis, bažnytiniose paveiksluose ir architektūriniuose ornamentuose esti daug simbolių, paimtų iš gamtos: avinėlis, balandis, medžių šakos ir kt. Jeigu Bažnyčia gamtą laikytų blogiu, ji atmestų tokius pavaizdavimus.

Tokiu būdu ir mūsų nusistatymas aiškus: sekdami Bažnyčios pavyzdžiu, mes turime sugebėti gamta gėrėtis, mokėti matyti bangų jūros didingumą ir miškų grožį, klausytis upelio čiurlenimo ir vieversio giesmės, jausti suartos žemės šviežumą ir žolės aromatą, švelniai paliesti prasiskleidžiusią rožę, nokstantį vaisių ir paukštelio plunksnas...

Pasielgti kitaip, reikštų atmesti Dievo dovanas ir priešintis Bažnyčios mokslui.

5. Žmonių meninė kūryba.

Žmogus ne vien žavisi gamtos grožiu; jis pats stengiasi kurti grožį, perdirbdamas jo veikimui pasiduodančią beformę medžiagą. Pats sukurtas pagal Dievo paveikslą, jis nori būti panašiu į Dievą, būti kūrėju. Būdamas pajėgus pajusti grožį, jis visų pirma stengiasi grožį sukurti pats savyje, savo būsenoje ir elgesyje. Kalnų virtinės ir upės slėnio didingas vaizdas, kaip ir filmas apie olimpinis žaidimus, jame sukelia didybės mintis, troškimą harmonijos, reikalavimą tvarkos ir ritmo. Kilnios nuotai-

kos pačios savyje jam reiškia grožio realizavimą.

Bet dar labiau žmogus stengiasi atkurti šalia savęs išpūdžius, gautus pojūčiais per kontaktą su tuo, kas gražu. Tai tokia meno kilmė, tai yra atvaizdinę grožio išraiška jutiminėje formoje (tapyba, skulptūra, muzika, šokiai ir pan.).

Viešpatie, dėkoju Tau už spalvas, kuriomis aš taip gėriuosiu, už formas, kurios mums tiek daug šneka, už tą naujumą, kuriuo pagražini mums taip įprastus daiktus... Dėkoju Tau už gėles kiekvienų metų, už sodą, ir už laukus. Dėkoju Tau už tyras akis, už kūdikio šypseną. (*R. Bzenas, Mano gyvenimo etapas''*)

Kūrinio meniškumas ne tame, kad vergiškai būtų atkurti bruožai, padėtis, spalvos, garsai, kuriuos mes randame gamtoje. Norėdamas pagaminti menišką kūrinį, žmogus turi, kaip ir Dievas, įnešti į jį savo mintį, savo genijų; jis turi pataisyti, idealizuoti, pasiekti to, kad jutiminis elementas kūrinyje perdaug neatitrauktų dėmesio, kad kuo greičiau jis pažadintų mintį.*

Iš kitos pusės, meno prestižas menkinamas kai kurių menininkų (skulptorių, muzikų) kraštutinumais. Tartum siekdami ypatingai išreikšti tą ar kitą idėją, jie galų gale užmiršta tai, kad idėja turi būti išreikšta pakankamai prieinamoje formoje, kad žiūrovas ir klausytojas ją suprastų. Dažnai forma būna taip praskiesta, jausminė pusė tiek mažai kalba, kad tik nedaugelis išrinktųjų sugeba pagauti menininko mintį..., jeigu jis iš viso ją turi!

6. Bažnyčios pažiūra į žmogaus sukurtąjį meną.

Bažnyčios požiūrį į gamtą mes jau žinome, ir iš anksto galime pasakyti, kad ir jos pažiūra į meną negali būti neigiama. Pašaukta patraukti žmones prie Dievo ir įkvėpti juos maldai, Bažnyčia žino, kad žmogus yra būtybė, sudaryta iš dvasios ir kūno; todėl Bažnyčia turi palaikyti visa tai, kas žadina jausmus žmogaus naujai.

* Tenka pripažinti, kad dabartiniu metu labai daug žmonių yra per daug utilitariniai nusiteikę grožio atžvilgiu; bet toji grožio meilė reikalauja nesuinteresuoto nusiteikimo; tuo pačiu jie nemoka vertinti meno kūrinių. Jų pateisinimui tenka priminti, kad šių dienų technika, perdaug sekdamas utilitarinius tikslus, gausiai išleidžia beveik visų kūrinių reprodukcijų, tuo blogindama žmonių skonį.

Ir iš tiesų, visose krikščioniškose šalyse šventovės sudaro brangiausio architektūrinio palikimo dalį, o drauge sudaro, kaip teisingai sakoma, „visų menų sintezę ir simfoniją“.

Katalikų šventovės paskirtis — būti Dievo ir paslaptimi apgaubto jo žmogiškumo buveine. Siekdami sukurti tokią buveinę, mes norime ją padaryti tinkama, kad pagal bokštą būtų galima suprasti, kas joje gyvena. Gamta čia duoda žmogui pavyzdį.

Atlikti tą naują kūrybą — tai meno uždavinys. Visas menas, sudėtas į akmenį, auksą, marmurą, medį, stiklą, žvyrą, geležį, keramiką turi veikti į žmogaus sielą, kad ji virpėtų padvelkus didiems įkvėpimams, kad ji pakiltų aukštyne, kad jos horizontai, pripildyti giliu simbolizmu, platėtų. (*Sertillanžas*)

Bažnytinis kultas sudarytas iš nuolatinio veiksmo į jausmus. Pakanka išsižiūrėti į kurias nors apeigas: bažnytiniai rūbai, gėlės, paveikslai, žvakės, giesmės, smilkalai, kunigo ir jam patarnaujančių veiksmas, — visa tai skirta sužadinti religiniams jausmams. Bažnyčios teikiamas Dievo garbinimas turi atitikti žmogaus prigimtį, tai reiškia, kad jame turi dalyvauti ir jausmai.

Ir iš tiesų, Bažnyčia amžių bėgyje globoja menininkus ir skatina juos kurti. Daugelis popiežių ir vyskupų tuo išgarsėjo. Apie tai liudija daugelio bažnyčių brangenybės, o taip pat bažnytiniai muziejai, kaip pvz., Vatikano muziejus, kur surinkta tiek daug religinio ir pasaulietiško meno kūrinių: didelis Bažnyčios pritarimas menui nekelia abejonių.

O gal dar reikia priminti, kad menas iš Bažnyčios gavo nepalyginamų siužetų; Kristų, Jo gyvenimą ir darbus, Dievo Motiną, šventuosius. Ar daug kas beliktų iš dailės, iš skulptūros, netgi ir muzikos, jeigu atmestume visus tuos kūrinius, kuriems siužetai yra paimti iš krikščioniškos religijos.

7. Jausmų pavojingumas.

Bet šalia teigiamo požiūrio į jausmų veikimą, Bažnyčia primena, kad visa tai tik įrankiai, skirti mūsų asmenybės ugdymui ir mūsų pašaukimo realizavimui.

Bet, kai jausmai paliekami patys sau, jie tampa ribotais ir savavališkais vykdytojais; jei jiems nevadovaujama, jie iškrinka į visas puses ir be jokios atrankos pristato mums visokius niekalus, kokie tik pasitaiko pakelyje.

Pojūčiai surenka viską, ką mato, viską, ką girdi, viską, ką paliečia. Jeigu nepasisaugotume, jie mums suneštų visoki nepageidaujamą elementą, kuris, įsikūręs mumyse, ypatingai mus varžytų.

Todėl, kad pajėgtume save valdyti, būtina sekti savo jausmus, kontroliuoti malonumus, kad būtų aišku, jog ne jie įsako, o protas.

Reikia prisilaikyti atsargumo taisyklių, kurias Bažnyčia nurodo visiems savo nariams. Jų prasmė ne tame, kad kliudytų jausmų veikimui, o tame, kad nukreiptų jų veikimą visos žmonijos gerovei.

8. Meno pavojingumas.

Nekalbėsime apie stabų garbinimo pavojingumą, nors kaip tik numatydamas tą pavojų Senasis Testamentas uždraudė bet kokių sutvėrimų atvaizdus.

Yra kitoks pavojus: matyti mene absoliučią vertę, kitais žodžiais, ieškoti meno dėl meno, arba tiksliau, ieškoti meno vien dėl jausmų, neatsižvelgiant į jo veikimą žmogui bendrai.

Tvirtinimas, kad menas neturi jokios reikšmės moralei – neteisingas.

Kiekvienas žmogaus veiksmas turi moralinę savo pusę tam, kuris jį atlieka, ir dėl tų, kuriuos jis paliečia. Tuo būdu, blogo tikslo siekiąs menininkas pagamina blogą kūrinį, kuris, kraštutiniu atveju, kenkia bent jam pačiam.

Be to, tas kūrinys paprastai turi sukelti kokį nors kitų asmenų atsiliepimą. Tą kitų įvertinimą negalima laikyti vien tik kažkuo jutiminiu, kas savo gryoje formoje iš viso neegzistuoja; vertinimas sukels įvairias žmogaus reakcijas, sukels moralų ar amoralų nusistatymą tame, kuris priima išpūdžius iš paveikslo, statulos, muzikos kūrinio ar šokio.

Bet nevykęs ir toks tvirtinimas, kad menas būtinai turi moralizuoti, būtinai turi duoti kokią nors moralės pamoką.

Kaip menininkas negavo katedros, iš kurios galėtų perduoti kokias nors tiesas, taip jis nėra pašauktas gerinti mūsų papročius.

Bažnyčios mokslas subtiliau išskiria niuansus: menas tiesiogiai veikia ne į protą ir ne į valią, o į jausmus, kuriuos jis stengiasi praturtinti. Be to, jausmai nėra izoliuoti, o įeina į bendrą visumą, turinčią harmoningai vystytis.

Taigi, menas neturi patenkinti jausmų su žala visumai, o ypač valiai, kuri turi siekti gėrio.

Tokiu būdu, jei meno kūriniai sukelia sveikus estetinius pergyvenimus be žalos kitoms žmogaus galioms, tai jie Bažnyčios aprobuojami: jie tarnauja išganymui ir dorovei, netgi jei menininkas tiesiogiai ir nesiekė to tikslo.

Jei kūrinys, be to, praturtina aukštesnes žmogaus galias, pvz., valią, tai jis tuo tampa dar žavesnis, nes įneša į žmogų daugiau harmonijos.

O jeigu meno kūrinys, giliai sukrėsdamas jausmus, drauge traukia į blogį žmogų, jis tuo pačiu pažeidžia vertybių hierarchiją ir tampa blogiu. Bažnyčia jį pasmerks, nežiūrint jo meninės vertės.

Bet čia naudojamas žmogaus supratimas buvo abstraktus. Reikėtų imti konkretų asmenį, tą ir tą jaunuolį, aną mergaitę, šitą meno žinovą. Tą patį kūrinį jie skirtingai vertins: tai, kas vieną veikia teigiamai, nekenkdamas jo valiai, kitam gali labai pakenkti. Sąryšyje su tuo, anksčiau nurodyti principai turi būti atskirai pritaikyti. Apie kūrinį tenka spręsti atsižvelgiant į tuos, kuriems jis skiriamas.

Bažnyčia reikalauja iš kompetentingos valstybės valdžios, kad ji pašalintų iš visuomeninio gyvenimo tai, kas gali padaryti jaunimui žalos (ar tai būtų knygynų vitrinose, kine, pliažuose ar parkuose). Ji reikalauja, kad būtų leidžiama žiūrėti tokius reginius (kine, teatre, muziejuje) tik tiems, kurių jie negali "demoralizuoti".

Užbaiga.

Bažnyčia visokeriopai skatina teisingus mūsų jaunimo siekius.

Bet taip pat jos pareiga yra nuolat priminti, kad harmoningas žmogaus asmens išsivystymas kartais reikalauja išsižadėjimo, toje ar kitoje srityje apribojimo, ir kad tai pasitarnautų žmogaus gerovei.

Tuo pasireiškia tikras žmogaus asmenybės supratimas ir gili jai pagarba.

IV skyrius. Bažnyčia ir žmogaus širdis

Čia mes matysime, jog Bažnyčia pripažįsta ir sukilnina žmonių meilę.

Veikdamas į tuos jausmus, antgamtinis pradas padeda jiems pasiekti tokio išsivystymo, apie kurį senovės pagonys ne tik visiškai nežinojo, bet ir nedrįso svajoti.

1. *Draugystė.*

a) Kristaus pavyzdys.

Bažnyčiai užtenka nukreipti savo žvilgsnį į Kristų, kad pamatyti draugystės vertę.

Draugystė numato kai kurią lygybę: kad kiekvienam iš mūsų draugystė su Dievu būtų galima. Antrasis Švenčiausios Trejybės asmuo įsikūnijo ir tuo būdu sumažino mus nuo Dievo skyrusią prarają. Šiandien kiekvienas, kuris tik nori, gali tapti Kristui artimu ir vadinti Jį draugu. "Jūs mano prieteliai, — sako Kristus, — jei darysite, ką aš jums įsakau. Aš jau nebevadinsiu jūsų tarnais... jus aš pavadinau prieteliais..." (*Jn 15,14 - 15*)

Kiekvienas žmogus pripažįsta kam nors teisėtą pirmenybę. Kristus ją pripažino kai kuriems apaštalams: Petru, Jokūbui, Jonui; Jis norėjo juos turėti prie savęs tiek garbės minutėse (Atsimainymo metu), tiek ir kančios valandose (Alyvų sode).

Vienas iš trijų — Jonas, atrodo, ypatingai į save patraukė Mokytojo širdį, ir tai padarė savo sielos tyrumu, savo žvilgsnio giedrumu, jausmų subtilumu ir proto gilumu. Jam Kristus savo žemiškojo gyvenimo pabaigoje pavedė tą, kuri Jam buvo pati brangiausia, — Jis Jonui pavedė savo Motiną.

Tarp Kristaus draugų, kurie juto ypatingą Jo palankumą, reikia taip pat paminėti Lozorijų; kada prisiartinio prie Lozoriaus kapo, Kristaus širdį suspaudė toks skausmas, kad Jis tylomis verkė ir nelaikė tai nesuderinama su savo dieviškąja didybe.

Ir Lozoriaus seserims Mortai ir Marijai Kristus buvo ypatingai palankus, tuo duodamas ir šiems laikams draugystės pavyzdį jos labai subtiliuose pasireiškimuose.

Kaip visa tai toli nuo minties, kad vien tik gyvenimas anapus

svarbu! Nė kiek nesiaurindamas neišmatuojamai didelio savo meilės lauko, Kristus atskleidžia savyje tą tyriausią žiedą, kuris vadinamas draugyste; savo pilname žmogiškume Jis nė kiek neslopina to grynai žmogiško, bet sunkiai nusakomo jausmo, kurio dėka mes atiduodame pirmenybę kai kurioms sieloms, kurios ypatingai atsiliepia į mūsų jausmus ir lūkesčius.

Kiekviename atskirame atvejyje Kristaus draugystė yra skaidriai tyra, ji neatitraukia nuo pašaukimo, ji nesumenkina Jo jausminiais ir silpninančiais išsiliesimais. Ji duoda Jam pačiam tą paslaptinę paramą, kuri sudaro pagrindinį, gaivų sveikos ir nuoširdžios draugystės rezultatą.

b) Ką Bažnyčia įneša į draugystę.

Senovės pasaulis žinojo ir garbino draugystę — Bažnyčia priėmė ir pašventino ją. Bažnyčia įnešė į ją sielos supratimą. Tuo būdu šalia bendravimo jausmais, kas sudaro draugystės pagrindą, atsiveria neišmatuojamai platus laukas.

Bažnyčia duoda galimybę giminingoms sieloms susijungti aukščiausioje draugystėje — Kristaus draugystėje, kuri apsaugoja jas nuo per didelių jausminių polinkių ir lengvina joms jų kelią link bendro idealo.

Pagaliau, mokydama mus, kad **mirtimi** nesibaigia mūsų egzistavimas, Bažnyčia leidžia mums anapus šio pasaulio tęsti tą sielų bendravimą. Tikėjimo ir vilties pradai, kuriuos Bažnyčia įnešė į mūsų gyvenimą, nuostabiu būdu praplečia ir praturtina žmogaus draugystės sferą.

c) Ką Bažnyčia pataria?

Viskas žmogui gali tapti pavojingu, o ypač širdis. Todėl Bažnyčia jaučia pareigą apsaugoti mus nuo visokios klaidingos draugystės.

Savo morale ji pažadina visa tai, kas gali pažeisti tą labai kilnų ir labai tyrą jausmą; iš mūsų ji reikalauja visai grynų tikslų ir nuolatinio budrumo; ji nurodo mums įvairias egoizmo formas, kurios gali įsiskverbti į draugystę.

Tuo ji sudaro aplink mus palankią pilnam tikros draugystės išsivystymui atmosferą ir, kaip ir daugelyje kitų sudėtingų klau-

simų, ji mums padeda kaip motina, labai protinga ir labai gera motina.

2. Meilė

Dievas yra pirmasis šaltinis tų aukštų savumų, kurie traukia vieną prie kito vyrą ir moterį; mūsų širdyse Jis pažadina ir išvysto tą reikalavimą mylėti ir būti mylimam, duoti ir priimti; Jis sukaučia mūsų širdyse meilės atsargą, kurią paskui paskleidžia šeimos židinyje. *

a) Moteris..

Iki Kristaus atėjimo moters padėtis pasaulyje dažniausiai buvo varginga. Tiesa, antikinė literatūra pateikia išaukštintus moters paveikslus, kaip pvz., Ifigenija, Antigonė, Andromacha, bet istorija pakankamai aiškiai parodo, kaip pažeminta moteris buvo juridiniu, moraliniu ir socialiniu atžvilgiu.

Krikščionybė patvirtino, kaip principą, lyčių lygybę, pripažino moteriai nemirtingą sielą ir dalyvavimą drauge su vyrais atpirkimo malonėse: „Nebėra nei žydo, nei graiko, nebėra nei vergo, nei laisvojo, nebėra nei vyriškio, nei moteriškės, nes jūs visi esate viena Jėzuje Kristuje“. (Gal 3,28)

Kokia bebūtų jos moralinė padėtis, kiekviena moteris gali prisiartinti prie kryžiaus, nuo kurio Kristus sujungė vieningoje meilėje Nekaltąją Mergele ir nusidėjėlę Mariją Magdaleną.

Dievo Motinos dalyvavimas išganymo darbe sudarė aplink moteris tą ypatingos pagarbos atmosferą. Amžių bėgyje milijardai žmonių nusilenkė kartojo:

“Džiaukis malonės pilnoji... Tu pagirta tarp moterų...”. Argi

*Tad ar galima prileisti tokią mintį, kad dieviškosios meilės srautas, kurį čia ant žemės išliejo Kristus ir kurį skleidžia Jo Bažnyčia, galėtų naikinti tą teisėtą prisirišimą, kurį į mūsų širdis įdiegė pats Dievas.

Kaip meilė, Dievas duoda save; kaip tobula būtybė, Jis nieko nereikalauja mainais. Jo meilė visai nesuinteresuota.

Pagal Dievo paveikslą sukurtas žmogus taip pat yra pašauktas atiduoti save. Bet kaip ribotas kūrinys, esąs dar tobulinimosi procese, jis siekia taip pat gauti, kad tuo pasipildytų; Jei Jis teisingai supranta savo pašaukimą, tai jis visgi stengiasi labiau atsiduoti pats.

gali nuo tos Marijai suteiktos garbės atspindys nepasiekti ir visų jos seserų?

Ir iš tiesų, krikščioniškoji kultūra išugdė riterišką pagarbą moteriai; ypač viduramžiais Vakaruose tie nauji santykiai pasireiškė pas riterius, kurie vardan savo "damų" prisiėmė pavojus, vargus, nuveikė įvairius darbus; jie tai darė todėl, kad matė jose dangiškosios Karalienės atspindį.

Sąryšyje su tuo, meilė, krikščionišku supratimu, pakeičia moterį; Bažnyčia ją laiko vyro dvasine seserimi, šeimos židinio širdimi, pirmąja vaikų auklėtoja; Bažnyčia giria motinystę kaip ir mergaitės tyrumą.

Jei krikščioniškasis mokslas nebepasiekia visuomenės ir pavienių asmenų papročių, tai meilė praranda savo prasmę, ir moteris, – nežiūrint jos paviršutiniškų subtilių "kultūrinių" formų, – vėl pavirsta vyro aistrų žaisliuku, vyro instinktų patenkinimo būtinu objektu, egoisto verge.

b) Jungtuvės.

Senovėje jungtuvės buvo panašios daugiau į prekybinį sandorį, negu dviejų asmenų sąjungą, skirtą bendram reikalui.

Pataisydamas to meto papročius Kristus grąžino jungtuvėms jų pirmykštį nesusardomumą. Pagal Jo valią, jungtuvės turi būti pilnu ir neatšaukiamu dviejų būtybių abipusiu atsidavimu, kur jie dėl geresnio realizavimo žmogaus pašaukimo, tampa viena siela.

Moterys tebūnie pasidavusios savo vyrams, kad jei kurie netiki žodžiui, būtų laimėti be žodžių moterų pasielgimu... Taip pat jūs, vyrai, gyvenkite išmintingai drauge su žmonomis... suteikdami pagarbos, kaip gyvenimo malonės bendratėvonėms... Būkite visi vienos minties, užjaučią, mylėkite brolius, būkite gailėstingi, romūs, nuolankūs. (1 Petro 3, 1-8)

Kristus pakėlė moterystę netgi į sakramentą, tai yra pa[^]..ė ją malonės regimu ženklu, padarė priemone sustiprinti sielose dieviškojo gyvenimo viešpatavimą. Ir kad aiškiai parodytų, kaip aukštai Jis vertina tokią sąjungą, Jis dalyvavo Kanos vestuvėse ir ten padarė kaip dovaną jauniems pirmąjį Evangelijoje minimą stebuklą.

Moterystės sąjunga taip žavi, kad apaštalas Paulius drįso palyginti ją su ta sąjunga, kuri Kristų vienija su Jo Bažnyčia.

Kaip Bažnyčia yra pasidavusi Kristui, taip ir moterys tebūna visame pasidavusios vyrams. Vyrai, mylėkite savo moteris, kaip ir Kristus mylėjo Bažnyčią ir pats save atidavė už ją. (Ef5,24-25)

c) Kūdikis.

Meilės vaisiui kūdikiui, ypač mergaitei, senovės pasaulyje juridiniu atžvilgiu buvo susiformavusi labai abejotina padėtis.

Atėnuose moteris turėjo teisę savo gimusį kūdikį uždusinti. Spartoje kūdikis buvo valstybės nuosavybė ir ši pasiliko sau teisę juo atsikratyti, paliekant jį Taigeto kalne; Romoje įstatymas buvo aiškus: "Jei kūdikis išsigimęs, tegu tėvas be jokių formalumų sunaikina jį savo rankomis".

Ir dabar ten, kur krikščionybė tvirtai dar neišsigalėjo, o taip pat ten, kur jos nepakankamai laikomasi, kur ji išstumiamą iš visuomenės gyvenimo, ten vėl išsigali kūdikio niekinimas; gi totalitariniuose režimuose, nors ir daug dėmesio kreipiamą į kūdikį, bet į jį žiūrima kaip į įrankį, skirtą tarnauti tam tikrai ideologijai.

Kristus pasirodė kūdikiu prakartėlėje, o paskui Jis sakė: "Leiskite mažutėliams eiti pas mane", "Ką padarėte vienam iš šių mažiausių, man padarėte". Iš Betliejaus prakartėlės ir iš tų Kristaus žodžių Bažnyčia semiasi motiniškos meilės vaikams ir stengiasi ją uždegti ir mus. Bažnyčia gina kūdikį nuo pradėjimo momento; nuo pat gimimo rūpinasi juo, stengiasi nuvesti jį į bendravimą su malone, apsaugo jį nuo kai kurių neteisingų reikalavimų, kuriuos stato jam tėvai ar valstybė; dėl jo ji įkuria daug įstaigų: lopšelių, mokyklų, prieglaudų.

Užbaiga.

Mūsų visuotinis gyvenimas tiek persunktas krikščioniškumu, kad mes neatkreipiame dėmesio, kuo draugystė ir meilė skolinga Bažnyčiai.

Iš tiesų, Bažnyčia ir vieną ir kitą begaliniai apvalė, sukilnino ir išaukštino.

Šiuo metu Bažnyčia yra vienintelė vieta, kur žmogaus širdis su jos pačiais giliausiais jausmais randa nepaprastą pagarbą.

Mokslą apie draugystę ir meilę Vakarų bažnyčia sukonzentruo plačiai paplitusiame Jėzaus Širdies kulte, kur garbinama Švenčiausioji Širdis, pripildyta meilės žmonėms ir atverta visiems, kurie tik ją pasitiki.

V skyrius. Bažnyčia ir žmogaus protas.

Kai kurie Bažnyčios priešai kiekviename žingsnyje kartoja, kad ji nėra ir negali būti palanki protui ir mokslui; bet jie blogai suprato tikėjimo ir proto santykius.

1. Bažnyčios įnašas į proto sritį.

Kaip jau sakėme, pagal Bažnyčios mokslą žmogaus puolimas neatėmė iš jo galimybės normaliai naudotis savo galiomis. Bažnyčia taip pat moko, kad ir vėliau žmogaus protas, nors pažeistas, visgi yra pajėgus pažinti tiesą ir realybę.

Daugelis šių dienų filosofinių srovių tvirtina, kad žmogaus protas yra nepajėgus pažinti būties esmę, o pasiekia tiktai daiktų išorę. Visai kitaip teigia krikščioniškoji filosofija, kurios pagrindiniai atstovai yra Vakaruose Bergsonas, o Rusijoje N. Loskis, Solovjovas, Trubeckojus, Berdiajevas, Bulgakovas ir Frankas. Jie pripažįsta, kad žmogaus protas gali pažinti realybę. Bažnyčia, pvz., pripažįsta, kad protas gali pažinti Dievo buvimą ir be tikėjimo pagalbos.

Kas liečia kitų mokslų tiesas, kurios neliečia žmonių dorovinio elgesio, Bažnyčia pareiškia, kad ji čia nekompetentinga, ir palieka mokslininkams pilną tyrinėjimo laisvę.

Bet kas liečia atpirkimo tiesas, Bažnyčia neigia, kad ji čia daro kokią nors spaudimą protui; ji siekia, kad kiekvienas krikščionis pagal savo proto pajėgumą pagrįstų ir priimtų tas tiesas, kurios viršija protą. Krikščionių tikėjimas turi būti protingas, ir visas mūsų dėstymas turi vienintelį tikslą, būtent, padėti skaitytojui, kad jis, protingai apsvarstęs, sutiktų su krikščionišku gyvenimo problemos sprendimu.

Bet Bažnyčia eina dar toliau: ji pabrėžia proto pirmumą prieš valią, ji protui paveda vadovauti gyvenimui įvesti ten tvarką.*

Kai tiktai žmonės pradeda abejoti protu ar pradeda matyti jame tiktai priemonę, padedančią atrasti ir išnaudoti medžiaginius turtus, jie tada, suprantama, pirmenybę atiduoda jausmams ir valiai.

Jie sako: mąstyti, kad rastum tiesą – tai tuščias laiko gaiši-

* Krikščioniškieji Vakarai pagal savo kultūros stilių reikalauja pripažinti proto pirmumą.

Rytai, remdamiesi bibliniais ir Šen. Testamento raštais, o taip pat ir asketine patirtimi, teikia pirmenybę specifinei širdies ir proto sintezei – aukščiausias proto ir valios suderinimo būdas širdies simboliuje yra centrinis krikščioniškosios mistikos ir krikščioniškojo pamaldumo motyvas.

Bibliniai, šventųjų Tėvų ir indų raštai „širdies“ terminu supranta paslaptingą asmens centrą, giliai paslėptas gelmes, kurios skatina žmogų eiti amžinu tiesos, gėrio ir grožio keliu...

Pilną tiesą gali pažinti tikti vienas Dievas – štai kodėl Paskutinio Teismo teisė priklauso vienam Dievui: „Neteiskite ir nebūsime teisiami“.

B. P. Vyšeslavcevas savo knygoje „Amžina rusų filosofijoje“, kalbėdamas apie širdį kaip savo religinės patirties organą, remiasi šventuoju raštu: „Vylinga širdis už viską nedoresnė... kas ją pažins? Aš Viešpats, kuris tyrinėju širdį ir nagrinėju vidų“ (Jerem 17, 9-10). „Jis žino net Širdies paslaptis...“ (Ps 43,22) ir t.t.

Visai išimtinė reikšmė teikiama žmogaus širdžiai: tiktai Dievas pilnai pažįsta jos paslaptis. Mes turime su šventu susijaudinimu žvelgti į tas paslaptingas savo širdies ir artimųjų širdžių gelmes. Ten slypi žmogaus tikrasis grožis ir tikroji amžinoji vertė. Pas apaštalą Petrą yra nuostabūs, pilni įkvėptos poezijos žodžiai, skirti tam „paslėptajam širdies žmogui“.

„Tebūnie jūsų papuošalas ne viršutinis, ne plaukų susisukimas ir apsikrovimas auksu, ar rinktiniai apdarai, bet paslėptasis širdies žmogus negedime tylios ir ramios dvasios, kuri yra brangi Dievo akivaizdoje“. (Petro 3, 3-4). Čia surinkta visa, kas tik galima pasakyti apie širdį: ji yra paslaptingas žmogaus centras; ji „tyli“, tuo primindama savo gelmes, joje paslėptas nenykstantis dvasios grožis, tikrasis grožis ir tasai amžinas dvasinis centras yra absoliuti vertybė...

nimas; tvirtinti, jog egzistuoja absoliuti tiesa, eikvoti savo energiją, kad tą tiesą suvoktum ir jos laikytumeisi didelio pasiaukojimo ar net gyvybės kaina, — tų žmonių supratimu — tai tikra beprotybė.

Toks požiūris glūdi mūsų dienomis paplitusiame pragmatizmo moksle apie gyvenimą.

Tokio mokslo blogų pasėkų ilgai netenka laukti: jei valia gavo pirmenybę proto atžvilgiu, jei kas teisinga, užleido savo teises tam, kas naudinga, tai žmogus greitai pradeda tvirtinti, kad tiesos yra tai, kas teikia medžiaginę naudą, o taip pat jis pradeda pripažinti gėriu tik tai, kas jam patinka ir kas patenkina jo geismus; jis sąlyginį iškelia iki absoliutaus.

Jis jau nebevargina savęs mąstymu, o sprendžia šablonu, jei ta ar kita idėja patiko, nors ir būtų neteisinga ar nepilna, to užtenka, kad pajustų reikalą mobilizuoti savo energiją ir pradėtų veikti:

kad tik pasiektų pergalę, jis pasiryžęs viską negailestingai paminti, tame skaičiuje ir akivaizdumą, ir proto teises, ir sveiką nuovoką.

Tai mes ir matome šių dienų totalitariniuose judėjimuose.

Užtenka konstatuoti mūsų epochos baisias nelaimes, kad suprastume neteisingumą to kelio, kur gyvenimui vadovauti ne-leista protui: praradęs kontaktą su absoliučia tiesa, žmogus ieško atramos jau vien tik savyje ir išdidžiai bei nepagrįstai priskiria sau teisę kurti tiesą, vietoj to, kad jai paklustų.

Bažnyčia iš savo pusės pripažįsta tikrai tiesą.

Dabar, kaip ir anksčiau, nekreipiama dėmesio į vienus puo-limus ir į kitų pasiūlymus bendradarbiauti, ji ramiai tvirtina, kad egzistuoja absoliuti tiesa ir kad žmogaus protas pats savo jėgomis pajėgia ją pažinti.

Toliau ji sako, kad toje protu suvokiamoje amžinybėje ir absoliučioje daiktų tvarkoje žmogus gali ir turi kurti savo gyvenimą, ir kad protui, o ne akiai valiai priklauso pirmenybės teisė ir garbė organizuoti veikimą.

Ji moko, pagaliau, kad žmogus bus teisiamas kaip tik iš to, ar atitiko jo gyvenimas protui prieinamus amžinus įstatymus, ar ne.

Bet ne tik tai, kas pasakyta, parodo, kaip labai Bažnyčia vertina protą; apie tai liudija ir kiti faktai:

— Iš žmogaus, siekiančio amžino laimingo gyvenimo, Bažnyčia reikalauja kaip pirmos sąlygos nepriimti jokių protui prieštaraujančių elgesio taisyklių.

Prisimintina dar ir štai kas:

— Ji gailestinga tame, kas liečia klaidas, bet ji nenuolaidi, kada reikia ginti tiesą.

— Ji moko, kad žmogui pažadėta amžinoji laimė pagrinde glūdės proto stebėjime, kas sudarys meilei neišsemiamą laimės šaltinį; žmogaus valia tada jau nieko nebetrokš, ji tik gėrėsis proto pateiktu objektu.

Dabar, kaip ir anksčiau, Bažnyčia prieš šio pasaulio tironus pastato ne armijas, ne patrankas, ne atominį ginklą, bet mintį, turtingą visomis Kristaus atidengtomis tiesomis.

Ji atsisako įsijungti į tokią sistemą, kur neigiamos žmogui priklausančios teisės, kaip pvz., proto teisė vadovauti valiai.

Ji mums skelbia: „Tiesa padarys jus laisvais“ (*Jn 8,32*). Taigi, tiesa, o ne pasidavimas aklai valiai.

Skelbdama tokiu būdu savaimingą sielos vertę ir proto pirmenybę valios atžvilgiu, — argi Bažnyčia neišaukština mūsų mąstymo galios, ar nepagerbia mūsų proto?

2. Bažnyčios įnašas į mokslo sritį.

Savo atradimų rezultatus žmogaus protas jungia į įvairius mokslus. Tai:

Ekperimentiniai mokslai* (pojūčiams prieinamų gamtos reiškinių tyrimas).

Filosofijos mokslai (studijavimas mąstymo metodų, sielos reiškinių, moralinio gyvenimo, Dievo; tie svarstymai pasiekiami tik protu).

* Experimentiniai mokslai ypač plačiai vertinami ne tiek dėl tiesų, kuriomis jie praturtėjo per paskutinį šimtmetį, kiek dėl materialinio progreso, kuris jų dėka pasidarė galimas įvairiose gyvenimo srityse.

Istorijos mokslai (tyrimas žmogaus veiklos).

Taip pvz., dauguma žmonių domisi ne garso bangos perdavimo principu, o praktišku to atradimo rezultatu: radijo aparatais, jų tobulinimu, jų trukdymais ir pan. Čia tiesą nustumia nauda, betarpiški išskaičiavimai.

Bažnyčia, kaip mes jau sakėme, nėra pašaukta betarpiškai išvystyti pasaulinius mokslus, jos darbas — skelbti mums išganymo tiesą ir padėti mums pagal ją gyventi.

Todėl nebūtų galima daryti Bažnyčiai priekaištą net tada, jei ji visai susilaikytų nuo bendravimo moksle.

Bet faktiškai jos santykiai su mokslu yra glaudūs; visa, net kas grynai žmogiška, patraukia jos dėmesį, nes Kristus, kurį ji pavaduoja tarp mūsų, nenusigrėžė, o artimai dalyvavo mūsų žmogiškuose užsiėmimuose. Jis juk mokėsi, pvz., dailidės amato ir, be abejo, stengėsi viską puikiai atlikti toje profesijoje — „augo išmintimi... pas Dievą ir pas žmones“. (*Lk 2,52*)

Todėl nieko nuostabaus, kad ir Bažnyčia prisideda prie mokslo, kad ji yra, visų pirma:

a) Pasaulietiško mokslo platintoja.

Čia faktų labai daug, o mes pateiksime keletą pavyzdžių.

Prisiminkime tūkstančius mokyklų, kurias Bažnyčia įsteigė apmokymui jaunų kartų, kuriose buvo skelbiama ne tik Kristaus tiesa, bet pasaulietiški mokslai.

Iki XV amž. beveik vien tik Bažnyčia ir teužsiėmė masių auklėjimu. Ir reikia manyti, kad ji tą dalyką atliko puikiai, nes kaip tik tame viduramžių periode, kurį, naujųjų istorikų manymu, Bažnyčios priešai be reikalo taip apjuodino, — tame viduramžių periode Vakaruose iškilo stebuklingi paminklai ne tik meno, bet ir minties, o dalį jų sudarė nuostabios romaniškos ir gotiškos bažnyčios.

Ar reikia priminti tai, kad plačiai, pradedant nuo XVI amž., ji savo mokyklose supažindino jaunimą su humanitariniais senovės mokslais?

Jau toje epochoje pradėjo steigti gausios vienuolių bendruomenės, kurių tikslas buvo auklėti jaunimą. Vien Prancūzijoje prieš 1789 metų revoliuciją buvo priskaitoma 28.000 nemokamai

veikiančių mokyklų ir 900 kolegijų. Ir mūsų dienomis, Bažnyčiai laiminant, šimtai tūkstančių kunigų ir vienuolių pasišvenčia jaunimo auklėjimui ir dirbuojasi visame žemės rutulyje, net pačiuose nuošaliausiuose rajonuose.

Bažnyčiai priklauso toji garbė, kad ne kas kitas, o ji įsteigė Europoje pirmąjį universitetą – Paryžiaus universitetą, kur jame XIII amž. mokėsi 40.000 studentų.

Nuo to laiko ji universitetus kūrė įvairiose vietose, ir dabar dar ji vadovauja daugeliui aukštųjų mokyklų, kaip katalikiškam universitetui Paryžiuje, Liuvono universitetui Belgijoje ir kt.

Prisiminkime gausias, skaitlingas bibliotekas, kuriose Bažnyčia su didelėmis pastangomis surinko, žmogaus minties lobius, ir jais naudojasi tiek daug protinio darbo atstovų. Liuvono universiteto biblioteka Belgijoje ir Bellendistų biblioteka Briuselyje yra garsios visame pasaulyje. O kiek daug jų dar kitur!

Prisiminkime, kad daugelis geriausių literatūrinių kūrinių išliko ir pasiekė mus tik Bažnyčios dėka. Be kuklaus ir rūpestingo darbo tūkstančio raštininkų, kurie visą savo gyvenimą aukojo viduramžių vienuolynų tyloje, perrašinėdami senovės rankraščius, mes neturėtume nei Homero ar Virgilijaus poemų, nei Platono ar Aristotelio raštų, nei Cicerono kalbų... O juk visa tai buvo grynai pasaulietiški kūriniai, ir be to – pagoniški.

Kada pradėta knygos spausdinti, Bažnyčia nesvyruodama priėmė tą išradimą ir pradėjo plačiai naudoti ne tik šventų tekstų platinimui, bet ir žmogaus minties kūrybos skleidimui. Galima dargi iškelti tokį klausimą: ar būtų įvykęs Vakaruose toks dvasinis pakilimas, jei nebūtų prisidėjusi Bažnyčia?

Ir dabar Bažnyčia to siekia, tik daug kločių jai tame kelyje stato sektantai ir kai kurios bedieviškos vyriausybės, ir tuo kliudo jai dar labiau išvystyti savo dvasinės veiklos centrus ir plačiau darbuotis mokslo skleidime.

b) Pasaulietiško mokslo išvystytoja.

Bažnyčia neapsiriboja mokslo rezultatų skleidimu: ji aktyviai dalyvauja mokslo laimėjimuose, moksliniuose tyrinėjimuose.

Nėra reikalo įrodinėti, kokį paprastai puikų nusiteikimą turi mokslininkas, jei jis laikosi bažnytinės moralės įstatymų, meilės

tiesai, profesinio sąžiningumo, nesuinteresuotumo, abejingumo žemiškomis gėrybėms, tyrumo, susivaldymo, gailestingumo, švelnumo, ištvermingumo ir kt.

Ar ne dėl to tiek daug žmonių parodo tiek maža susidomėjimo protiniu darbu, kad jie visą laiką skiria aistrų patenkinimui.

Bažnyčia apsaugo savo tikruosius pasekėjus nuo to, kas išblaško mintį; ji įneša į jų gyvenimą tvarką ir tuo pačiu duoda galimybę susiformuoti žymesniems mokslininkams.

Ir iš tiesų, Bažnyčia turi daug savo narių pasauliečių mokslininkų, tuo pačiu įrodydama, kad tikėjimas ir religija nekliudo moksliniam darbui.

Pateikiame eilę vardų tikinčių mokslininkų, pasižymėjusių XIX ir XX amž. tikslųjų ir eksperimentinių mokslų srityje:

Ištikimais katalikais buvo žymūs mokslininkai elektros ir radiotechnikos srityje: Amperas, Voltas, Galvani, Belenas, Markoni, Branlis.

Tokiais buvo Pasteras, kaip ir Lanekas, Klod Bernardas ir S. Nikole, pasižymėję medicininiais atradimais.

Toliau matematikai: Koši, Šal, Š. de la Valle - Pussen; entomologas Fabr;

astronomai: Sekki ir Leverje;

organinės chemijos pradininkas Ž.B. Diuma;

žymūs geologai: P. Terme, de Leparon;

kvantų teorijos tėvas M. Planktas;

atskleidęs paveldėjimo dėsnį biologijoje – Mendelis;

archeologai: Šampollion, DeRuže, More, Kapar, Seilis, Ros-

si;

orientalistas L. de la Valle - Pussen;

radioaktyvumo srityje tyrinėtojas Bekkerelis;

filosofas Ė. Le-Rua ir kt.

istorikai - tyrinėtojai: L Ozanamas, G. Kurtas, Imbaras, de La-Tur, P. de La-Cors, Tiuro-Danžen...

Be to, Bažnyčia ypač pasitarnauja mokslui, leisdamą daugeliui kunigų ir vienuolių pasišvęsti moksliniam darbui.

Iš pereinamųjų šimtmečių prisiminsime popiežių Silvestrą II, kuris už platų mokslinį pažinimą vadinamas X amžiaus Archimedu. Taip pat prisiminsime anglą vienuolį pranciškoną eksperi-

mentinės fizikos tėvą Rodžerą Bekoną; dar lenkų kanauninką, šių dienų astronomijos pagrindėją Koperniką.

Pažymėsime puikų Boliandistų darbą, jie jau tris šimtmečius darbuojasi prie mokslinės kritikos dokumentų, liečiančių šventųjų gyvenimus, pažymėsime abatą Mine, išleidusį 379 tomus apie graikų ir lotynų Bažnyčios Tėvų darbus (ten ir turtingi kritiški komentarai). Prisiminsime kanauninką Russelo, įkūrusį Prancūzijoje eksperimentinės fonetikos pirmąją katedrą, Liuveno universiteto profesorių už darbus kosminės fizikos srityje Franki premijos laureatą; pažymėsime abatus t. Brei ir t. Buissoni, dar t. Puadebarą ir t. Tejardą de Sarden, garsius priešistorinės eros tyrinėtojus; prisiminsime velionį br. Sille, pagarsėjusi savo darbais gėlininkystės srityje (Belgijos Konge); prisiminsime taip pat misijonierius, išleidusius daugybę mokslinių veikalų, ypač lingvistikos srityje.

Dar išvardinsime kai kuriuos rusų tikinčiuosius mokslininkus:

Lomonosovas – tai vienas iš žymiausių rusų mokslininkų, pagrindęs šių dienų chemiją, fizinę chemiją ir mokslą apie atmosferinę elektrą; be to, jis žymus ir kaip religine tema kūręs poetas.

Popovas, Markoni amžininkas, išradęs bevielio telefono anteną ir detektorių.

Pirogovas – vienas iš pagrindėjų šių dienų chirurgijos, be to – mąstytojas.

Kondakovas – bažnytinio meno garsus istorikas.

Turajevas – žymus egiptologas.

Florenskis – žymus enciklopedistas, inžinierius – elektrikas, naujos transformatorių teorijos autorius, matematikas, knygos apie tariamų dydžių pritaikymą geometrijoje autorius, puikus refleksų teorijos kūrėjas.

I. P. Pavlovas – sąlyginių refleksų teorijos kūrėjas.

Patys geriausi rusų filosofai, išgarsėję net už savosios šalies ribų, yra tie, kurie temą nagrinėjo iš religinio bei metafizinio taško.

Paminėtini šie: Vladimiras Solovjovas, S.N. ir E.N. Trubekiai, Losevas, L.M. Lopatinas, Vyšeslavec, N.O. Losskis, S.L. Frankas, N.A. Berdiajevas, Sergiejus Bulgakovas, L.I. Šestovas, V. F. Ernas ir kt.

Katalikų universitetai yra ne tik mokslo įstaigos, bet ir mokslinio tyrimo darbų centrai. Neturėdami duomenų, liečiančių visą Bažnyčią, pateikiame tikrai apie vieną sektorių: vien tik jėzuitai vadovauja 31 universitetui, 8 observatorijoms ir 152 mokslinės literatūros leidykloms.

Bažnyčios santykiai su mokslu atitinkamai atsispindi ir pačiame Vatikane. Netenka stebėtis, kad ir čia mes randame observatoriją, puikius muziejus ir bibliotekas, iš kurių naujausia – Švento Sosto Mokslo Akademija, įsteigta popiežiaus Pijaus XI 1936 m. Tarp 70 narių, išrinktų tarp labiausiai pasaulyje pasižymėjusių mokslininkų, toje akademijoje yra ne tik katalikai, bet ir protestantai, net ir kai kurie netikintys mokslininkai, kuriems statoma viena sąlyga: jie neturi į Bažnyčią žiūrėti su sektantišku priešiškuumu.

3. Mokslas ir tikėjimas.

Ar gali kilti konfliktas tarp tikro mokslo ir tikro tikėjimo? Ne! Iš tiesų, mokslas ieško gamtoje dėsnių, kuriuos į ją įdiegė Dievas;

Tikėjimas mums parodo Dievo betarpiškai apreikštas tiesas. O prieštaravimo Dievuje negali būti.

Kadangi Dievas yra šaltinis to, ką skirtingais keliais mums atneša ir pateikia mokslas ir tikėjimas, tai tarp jų negali būti prieštaravimo – žinoma, esant tai sąlygai, kad mokslas ir tikėjimas būtų tikri, teisingi.

Štai kodėl Bažnyčia niekad nebijojo mokslo; priešingai, ji skatino mokslą vis labiau vystyti, nes mokslas galų gale mums padeda geriau pažinti Dievą Jo darbuose.

Tie nuostabūs mokslo laimėjimai, kuriems pritaria ir skatina Bažnyčia, kalba su didesne jėga ir didesniu tikrumu labiau negu bet kada apie Dievo amžiną galybę. (*Pop. Pijus XII kalba, 1947.1.22.*)

Ar gali kilti konfliktas tarp tikro mokslo ir tvirtinimų, kurie be pagrindo yra įvesti į tikėjimo sritį. Aišku, kad gali!

Neretai kaip tik taip ir kyla tariami konfliktai: ne tiek patys

mokslininkai, kiek žmonės, pasigavę kai kuriuos mokslinius duomenis, nesugeba ar nenori daryti išvadų iki galo, priekaištauja Bažnyčiai, kad jos tos ar kitos tiesos prieštaraujančios mokslui; bet, jei jie giliau su tuo susipažįsta, jie su nuostaba pamato, kad jokio Bažnyčios mokymo ta tema nėra! Prisiminkime tai, ką mes jau kalbėjome apie pasaulio sutvėrimą per šešias dienas...

Būna ir taip, kad tokie žmonės priima kaip mokslo tiesą tai, kas iš tiesų yra tik hipotezė. Iš to kyla kiti konfliktai, ką mes jau kalbėjome apie evoliucijos hipotezę.

VI skyrius. Vientisa asmenybė

Ir vis dėlto, kaip bebūtų, gili Bažnyčios pagarba žmogaus prigimčiai nuolat mums primena, kad tik viena yra būtina: savuoju gyvenimu įsijungti į Kristaus gyvenimą, bendrauti su Juo mintimis ir darbais.

Pats gražiausias kūnas, pats sumaniausias protas, subtiliausi jausmai, labiausiai mylinti širdis – niekas iš jų nėra verti sielos, kuri gyvena bendraudama su Dievu.

Be dieviškojo gyvenimo mumyse, be malonės mes galime darbuotis iki jėgų netekimo, bet mūsų pastangos tuomet bus bevaisės. “Nes be manęs jūs nieko negalite padaryti”. (*Jnl5,5*)

Kaip negalite jūs iš dviejų pusių sudaryti trikampį, taip jūs negausite iš kūno ir sielos pilno žmogaus. Jis gaunamas tik tada, kai Dievas atiduoda žmogui dar ir save patį. Pilnas žmogus – tai krikščionis. (*Puselis, “Mano krikštas”*)

Užbaigdami žmogaus asmenį liečiančių klausimų apžvalgą, mes turime grįžti prie paties svarbiausio.

Mes jau kalbėjome, kad mūsų priklausymas Kristui turi dvi puses:

Viena pusė, nematomoji, tai mūsų įsijungimas į Jo mistinę kūną;

Kita pusė, matomoji, tai mūsų priklausymas matomajai Bažnyčios bendruomenei.

Peržvelkime kiekvieną pusę atskirai, kad pasidarytume praktiškas išvadas.

1. Įsijungimas į Kristaus mistinį Kūną.

a) Tikroji realybė.

Nieko nėra realesnio, kaip veikimas j mus nematomojo.

Šių dienų mokslas pateikia daug pavyzdžių, kurie parodo, jog tai atsitinka materialiniame pasaulyje. Štai pavyzdys:

Tuo pat momentu, kada skaitytojas žvelgia į šias eilutes, be galo daug nematomų bangų prabėga tarp jo akių ir tų eilučių. Iš visų pasaulio kampų jos neša muziką, kalbas, žinias, netgi slaptus civilinės ir karinės valdžios potvarkius.

Kad įsivaizduotume, jog tikrai taip yra, jog tikrai mus supa gigantiškas garsų pasaulis, užtenka padėti tarp mūsų akių ir tų eilučių mažą radijo imtuvą ir, jį įjungus, paieškoti įvairaus ilgumo bangų. Nematoma tuojau tampa prieinama pojūčiams!

Tokiu būdu, tikėti į nematomą ir XX amžiuje yra lengva ir visai natūralu.

Dvasinėje srityje dieviškasis gyvenimas plinta po visą žemę, kaip radijo bangos, nors nematerialiai, bet tiek pat realiai, kaip jos, ir tiek pat paslaptingai...

Kaip jau sakėme, pats svarbiausias dalykas – tai pagauti tą mus einantį gyvenimą, priimti malonę, prisijungti prie Kris taus, tapti Jo mistinio Kūno gyva ląstele.

Ta idėja iki tokio laipsnio nepaseno, kad komunistai, ją pakeitę, pritaikė savam mokslui.

Oficialiuose TSKP dokumentuose kalbama ne sykį – iki karo ir po jo – kad:

Leninas mirė, bet jis ir toliau gyvena kiekviename partijos naryje; visa partija – kolektyvinė Lenino gyvenimo tąsa.

Pašalinę tikrai čia esantį panteistinį elementą, krikščionys iš savo pusės skelbia:

– Kristus gyvena, Jis tęsia savo gyvenimą kiekviename savo mistinio kūno naryje, viso pasaulio krikščionių šeima yra besitęsias kolektyvinis Kristaus įsikūnijimas.

Taigi, iš vienos pusės, yra grynai simbolinė Lenino gyvenimo tąsa, bet mirusio Lenino, ir tuo labiau mirusio, nes jo šalininkai skelbia mokslą, pagal kurį žmogaus asmuo mirtimi visiškai sunaikinamas.

Iš kitos pusės, yra nuolatinis Kristaus buvimas: Kristus, kuris nuo prisikėlimo momento dar labiau gyvas, negu, kad buvo!... (nes daugiau nebegresia mirtis Jo kūnui).

b) Dvasinis gyvenimas.

Dievas veikia nuolat mumyse savo Malone. Tik reikia sugebėti tą veikimą pastebėti.

Atkreipti dėmesį į tą Kristaus buvimą ir veikimą — dvasine kalba reiškia: turėti vidinį gyvenimą.

Tokiu būdu, tas gyvena vidiniu gyvenimu, kuris supranta, kad jame gyvena Dievas ir kuris stengiasi su ta jame gyvenančia realybe suderinti savo mintis, žodžius ir darbus.

Gyvendami kūne, mes ir savo vidiniu žvilgsniu kiek galime ieškome įkūnytų būtybės; todėl mes ir Dievą geriau pristatome Kristaus žmogiškame pavidale ir savo vidinį gyvenimą suprantame kaip bendravimą su Kristumi.

Todėl vidinio gyvenimo prasmė galų gale gali būti suvedama į paprastą šauksmą: „Su Tavim, Viešpatie“*

Tobulumo užbaigimas — jo buvimo prasmė ir apvainikavimas — tai artimumas su Dievu. Betgi tą artumą pasiekia palyginti nedaug sielų. Daugelis jį laiko net negalimu; kodėl taip? Pagrindinė priežastis — tai mūsų pripratimas galvoti apie Dievą kaip apie kažkur toli esantį. Ar aš galiu prisiartinti prie to, kuris niekada nesti su manim? Artimumas reikalauja čia pat esančio... (*R. Pliusas, „Dievas mumyse“*)

Pašaukimas tęsti Kristaus darbą ant žemės reiškia lyg valdymą to, kas priklauso Jam: drauge su Juo mes apeiname Jo laukus, parodome, ką mes padarėme, kad derlius būtų didesnis, ir kas dar liko padaryti; mes neslepame nuo Jo pasitaikiusių mums klaidų; mes prašome iš Jo patarimų ir nurodymų.

Štai kaip reikia mums gyventi su Dievu ir melstis Jam, dar įnešant į mūsų santykius su Juo pasitikėjimą ir nuoširdumą, kuris tuo labiau didės, kuo glaudesnis bus mūsų vidinis ryšys su Juo.

* Iš tiesų, Kristus, kaip mes jau minėjome, atėjo tam, kad mes pažintume ir pamiltume Jo Tėvą. Bet su Kristumi mes kaip tik lengviausiai pasiekiame Jo Tėvą.

c) Pasaulis – tai vidinio gyvenimo skliautai.

Visos valią turinčios sielos yra pašauktos pamažu pasiekti tą lygį, kur Dievas jau nebėra tolimas ir nepasiekiamas, kur Jis tampa artimu ir tėvišku.

Bet būtų klaidinga manyti, kad vienatvė yra ta normali būklė, kurią siūlo mums Dievas tam, kad Jį pažintume ir mylėtume.

Priešingai, Dievo valia tokia, kad dauguma krikščionių pasiliktų pasaulyje ir čia siektų vidinio gyvenimo,

Tėve, aš neprašau atimti juos iš pasaulio, bet apsaugoti juos nuo pikto, Pašventink juos tiesoje. (*Jn 17,15-17*)

Be abejo, tai reikalauja iš mūsų ypatingo susitelkimo, pripratimo mąstyti, Iš tiesų, ne taip jau lengva priklausyti dangaus karalystei, kuri ne iš šio pasaulio, ir tuo pat metu gyventi šiame pasaulyje; ne taip jau lengva jungtis su Dievu ir tuo pat metu naudotis medžiaginėmis gėrybėmis.

Toji problema, tuo labiau sudėtinga, kad pasaulis, kuriame mes gyvename, taip suorganizuotas, kad jis veda mus į Dievo užmiršimą. Vietoj to, kad jis mus pakeltų prie Dievo, pasaulis Dievą ignoruoja; laikraščiai, kinas, radijas, valstybės atstovai labai retai kalba arba visai nekalba apie Dievą; viskas aplink mus taip organizuojasi, tarsi Dievo nebuvo ar atpirkimas niekada neįvyko.*

Krikščionybė ne iš pasaulio, bet ji pasaulyje, ir tik pašvęsdama pasaulį pajėgia išgelbėti... Įsiskverbusi į pasaulį, būdama nuolatiniam statymo procese, dažnai vėl prarasdama tai, ką buvo ką tik išgelbėjusi, krikščionybė turi visą laiką pradėti iš naujo savo varginantį darbą. Pats Jėzus Kristus pamatė tą begalinę kančią ir Jis neatleistų savo mokiniams už tą iliuziją, jei jie galvotų, kad pagaliau pasaulis visam laikui tapo krikščioniškas. (*E. Žilsonas, žurnalas „Espri“, 1947*)

Netenka abejoti tuo; pasaulis nepriėmė ir Kristaus, o kaip

* Pasauliu mes suprantame organizaciją, kurią žmonės sukūrė nesisikaitydami su Dievu. Tokia organizacija gali turėti ir teigiamą pusę ir pasiekti gražių laimėjimų; bet visumoje ji neišvengiamai sukels blogi ir pažeis normalią dalykų tvarką.

nepriėmė Kristaus, taip nepriima ir krikščionių; pasauliui krikščionys – pašaliniai, ir jis į juos žiūri smalsiai ir abejingai, kaip į iš apyvartos išėjusią monetą.

Tai tokia problema, kurią išspręsti tenka kiekvienam krikščioniui: gyventi su Dievu pasaulyje, kuris neįsileidžia Dievo, veikti krikščioniškai nekrikščioniškame pasaulyje. Kad Jis pasiektų pergalę tame ištikimumo bandyme, jam duodama malonė.

d) įprastiniai užsiėmimai – tai vidinio gyvenimo įrankiai.

Būtų klaidinga galvoti, kad dvasinis tobulumas, į kurį mus pašaukė Dievas, glūdi tiktai ypatinguose dalykuose.

Ne: pagal Dievo valią bet koks paprastas mūsų užsiėmimas tarnauja priemone sustiprinimui mūsų vidinio gyvenimo.

Namų šeimininkės rūpesčiai, įmonės direktoriaus atsakingumas, ligonio skausmai, studento užsiėmimai – ne kliūtys vidinio gyvenimo vystymui; priešingai, vis tai – keliai, kuriais Dievas vis labiau atsiduoda mums.

Kaip Nazareto gyventojai, laukę Mesijo, apsupto garbe ir pasauliniais laimėjimais, nepajėgė pažinti jo dailidėje, kurį jie sutikdavo kiekvieną dieną, taip ir mes esame linkę įsivaizduoti, kad malonė su trenksmu turi ateiti į mus ir pasaulį... Ir kaip Kristaus amžininkai, įeidami į Jo dirbtuvę, girdėjo tiktai obliaus bildėjimą ir tame jau per daug žemiškame garse negalėjo išskirti dieviškojo balso, taip ir dabar kasdieniniai uždaviniai su jų atlikimu ir triukšmu žmonėms atrodo per daug eiliniai, kad per juos galėtų reikštis dieviškasis veikimas.

Mumyse gyvenąs Kristus – ne atsiskyrėlis, atitvertas nuo visų veiksmų neperžiengiama užtvara. Jis dalyvauja konkrečiai mūsų gyvenimo sąlygose. Išoriniai įvykiai pasitarnauja mūsų išganymui. Patys iš savęs jie neteikia paramos vidiniam gyvenimui. Bet jie gali ją teikti. Esti ir taip, kad žmogus specialiai pašaukiamas palikti pasaulį ir visiškoje vienatvėje bendrauti su Dievu; bet daugelis žmonių gauna uždavinį panaudoti tam tikslui pasaulio elementus ir bendrauti su Kristumi mūsų miestų triukšme. (*Rošas, "Krikščionys pasaulyje"*)

Juk pats Kristus pasakė: "Ne kiekvienas, kuris man sako:

Viešpatie! Viešpatie!’ įeis į dangaus karalystę, bet kas daro valią mano Tėvo” (Mt 7,21). Tokiu būdu, savo meilę krikščionis parodo savo darbais, palenkdamas visą savo gyvenimą dieviškam įstatymui, sprenddamas apie viską pagal Dievo mintį, be paliovos įnešdamas savo darbą į kūrimo ir atpirkimo darbą.

e) Liturgija – tai vidinio gyvenimo židinys.

Mes jau kalbėjome, kad malonė yra teikiama, padidinama ir po praradimo vėl sugrąžinama sakramentais. Centrinis sakramentas yra švenčiausioji Eucharistija, kurioje mes per liturginę auką dalyvaujame atpirkimo darbe.

Dalyvaudami liturgijoje, mes asmeniškiau ir sąmoningiau įsijungiame į didįjį meilės ir atleidimo gyvenimą, ir vienybės tarp Dievo ir žmogaus srautą.

Pasaulis, paliestas nuodėmės, bet paliestas ir Kristaus, pilnai sugrįžta prie Dievo liturgijoje. Duona ir vynas – tai vaisiai drauge ir žemės ir žmogaus pastangų; Šventosios Dovanos atstovauja visą kūriniją ir visą žmonijos darbą. (Ž. Muru, *“Žmogaus gyvenimo krikščioniška prasmė”*)

Gi mes įgyjame dieviškojo gyvenimo mumyse padidinimą ir mūsų ryšių su Dievu sustiprinimą. “Kas valgo mano Kūną ir geria mano Kraują, – sako Išganytojas, – tas pasilieka manyje ir aš jame”. (Jn 6,57)

Taip suprastos ir pergyvenamos šv. Mišios, aišku, jau nėra antraeilis dienos ar savaitės epizodas; jos – aukščiausias aktas, nulemias visą mūsų gyvenimą; jos – centras, į kurį įjungiamo mūsų vakarykštė veikla ir iš kurio išplaukia šviesa ir jėga mūsų šiandieninei veiklai; jos – židinys, iš kurio sklinda Kristaus spinduliai ir pašventina mūsų kasdieninius darbus pasaulyje, kuris pašauktas per Kristų grįžti pas Tėvą.

2. Priklausymas matomajai Bažnyčios bendromenei

Mes matėme, kad Kristus regimu būdu tęsia savo gyvenimą ant žemės Bažnyčioje ir kad Jis davė Bažnyčiai galią mokyti, pašvęsti ir vesti jai priklausančius narius prie Dievo.

a) Šalia Bažnyčios nėra išganymo.

Priklausymas regimai Bažnyčiai yra vienintelis būdas priklausyti Kristui. Yra tik vienas Ganytojas: Kristus; yra tik viena avidė – Bažnyčia.

Kitais žodžiais: "Šalia Bažnyčios nėra išganymo".

Tačiau būtina priminti, kad pagal Bažnyčios mintį, daug žmonių jai priklauso faktiškai, nors išoriniai ir formaliai jie nepareiškia jai savo priklausomumo.

Iš tiesų, Bažnyčia moko, kad Kristus gali duoti savo malonę ne tik per sakramentus; ar galima tvirtinti, pavyzdžiui, kad Dievas atsakė malonę pagoniui, kuris niekuomet nieko negirdėjo apie Kristų ir Bažnyčią, bet gyveno pilnai laikydamasis sąžinės nurodymų?

Bažnyčia – vienintelis išganymo laivas, šalia kurio kiekvienas žūsta, jei į jį neįeina. Tačiau, taip pat tenka pripažinti, kad tos aukos, kurios tikrai negalėjo pažinti religijos tiesų, neneša jokios atsakomybės prieš Dievą. O, be to, kas jaučiasi turįs teisę nustatyti to pažinimo ribas? (*Popiežius Pijus IX, 1854 m.*)

Paklūsdami Dievui, stengdamiesi išpildyti Jo valią tokiaame laipsnyje, kokiame jie ją pažįsta, tokie žmonės tuo pačiu faktiškai priklauso regimai Kristaus Bažnyčiai. Juose yra meilė visiems Dievo darbams, netgi jeigu jie nežino apie Kristaus atėjimą ant žemės, net jeigu jie žinodami apie Įsikūnijimą ir Atpirkimą, visgi nesuprato, jog Kristus įkūrė regimą Bažnyčią ir surinko savuosius po vieno Ganytojo lazda.

Tas nežinojimas gali būti toks, kad tie žmonės mano giną Kristų, puldami Bažnyčią; tad net kai kurie faktiškai įsijungę į tą pačią instituciją, kurią jie stengėsi sugriauti.

Bet yra faktas, kad Kristus pareiškė savo valią įkurdamas regimą Bažnyčią; Jis laikė, jog tai būtina, nes Bažnyčia aprūpina – normaliose sąlygose – savo pašvęstuosius viskuo, kas tik reikalinga jų išganymui. "Nes Bažnyčia turi dideles galimybes reikiamai panaudoti gerą žmogaus valią; Bažnyčia pajėgia dieviškąjį gyvenimą žmogaus sieloje išvystyti plačiau ir greičiau; ji pajėgia geriau apsaugoti sielą nuo rimtų pavojų". (*Sertillanžas, "Netikintųjų katekizmas"*)

b) Aktyvaus paklusnumo dvasia.

“Šalia Bažnyčios nėra išganymo”, tai dar nereiškia, kad Bažnyčios viduje išganymas jau garantuotas. Neužtenka išoriniu būdu priklausyti Bažnyčiai, dalyvauti pamaldose, priimti sakramentus; užtenka net pripažinti visas tikėjimo dogmas; reikia dar paklusti Bažnyčiai, kada ji nurodo vienokias ar kitokias elgesio taisykles.

Bet kokiam orkestre kiekvienas muzikantas turi paklusti dirigentui, netgi tada, jei jis nenorėtų sutikti su tokiu kūrinio išpildymu. Jeigu kiekvienas pradėtų groti tokia ritme koks jam patinka, tada gautųsi ne simfonija, o kakofonijai Tas, kuris nenori paklusti, gali išeiti.

Kiekvienas lakūnas eskadrilėje turi paklusti vadui, net jei jis pats ir nesutiktų su priimta atakai taktika.

Nors ir nebūdami neklaidingi, dirigentas ir eskadrilės vadas turi teisę reikalauti paklusnumo.

Taip yra ir su Bažnyčia, kuri yra organizuota bendruomenė: ji turi teisę reikalauti paklusnumo, netgi tada, kai jos sprendimas nėra pilnai apsaugotas nuo kai kurių suklydimų.

Tokiu būdu, tasai, kuris nori būti Bažnyčios nariu, turi jai paklusti; jeigu jis atsisako paklusnumo, jis turi palikti bendruomenę, atsisakyti nuo Bažnyčios.

Kitais žodžiais, užtenka tikėti į tai, ką Bažnyčia moko, reikia dar paklusti tame, ko ji reikalauja. Tikėjimo dvasios neužtenka; reikia dar paklusnumo dvasios.

“Kas jūsų klauso, tas mane klauso” (*Lk 10,16*), — sakė Kristus; apsiriboti tikėjimo tiesų priėmimu, nesiskaitant tuo metu su praktiškais Bažnyčios įsakymais, reiškia iškreipti Kristaus mintį.

c) Apaštalavimo dvasia.

Kaip savo kančios, taip ir savo tiesos skleidimo naštos Kristus nepanoro užsidėti vien ant savo pečių.

Kad “Linksmoji Naujiena” būtų perduodama kiekvienai kartai ir kiekvienai sielai, Jis kreipėsi į savo mokinius; Jis davė jiems uždavinį tęsti Jo mokslo skelbimą ir persunkti visą pasaulį dieviš-

kuoju gyvenimu. Patys išsireiškimai, kuriuos Jis teikė apaštalams, parodo tą pašaukimą:

"Jūs pasaulio šviesa, jūs žemės druska, jūs raugas tešloje..." (Mt 15,14; 5,13, 13,33).

Tokiu būdu, būti krikščioniu, reiškia būti apaštalu. Tikram Kristaus mokiniui įsakymas būti apaštalu yra ne funkcija, o pareiga. Pagal pačią savo esmę krikščionis — tai žmogus, skelbiąs Kristaus tiesą, ją "išpažįstąs" kaip ją išpažino pats Kristus: "Kas išpažins mane žmonių akivaizdoje, tą aš išpažinsiu savo danguje esančio Tėvo akivaizdoje". (Mt 10,12)

Ir ar gali būti kitaip, jei krikščionis dalyvauja paties Kristaus gyvenime, o Kristus juk ir trokšta, kad Jo gyvenimas skleistųsi ir augtų. "Aš atėjau ugnies siųsti į žemę ir ko gi norėčiau, jei ne kad kūrentųsi?" (Lk 12,49).

Ar gali krikščionis nedalyvauti tuose dideliuose Bažnyčios siekiuose, jei jie priklauso tai Bažnyčiai, kuri, būdama iš tiesų visuotinė, stengiasi visur paskleisti Kristaus karalystę?

Ir argi artimo meilės įsakymai taip pat neuždeda mums pareigos žmones vesti prie Kristaus?

Tokiu būdu, kiekvienas žmogus, gavęs malonę, tuo pačiu gauna įsakymą ją paskleisti, panašiai, kaip Velykų rytą žmogus, uždegęs savo žvakę, palenkia ją kaimynui, kad tas galėtų jos liepsna uždegti ir savąją. Sutvirtinimo sakramentas kaip tik turi tikslą įdiegti krikščioniui tą apaštalavimo dvasią.

Mes norime būti viena su Tavimi Tavo didžiajame išganymo darbe; štai garbės paslaptis — būti drauge su Tavimi garbės ir šlovės skleidėjais, visus atgręžti į Tavo amžinąją meilę. (*Leonas Blua*)

Krikščionis turi būti dinamiškas — jame turi būti kitus užkariaujanti jėga. Didysis šių dienų katalikų nusikaltimas tame, kad jie dar per daug dažnai esti statiški, tai yra, jie galvoja, jog užtenka išsaugoti tikėjimą, neišvystant jo, arba vien apginti jį, nejaučiant pareigos jį skleisti, taip pat paklusti Bažnyčiai, nejaučiant pareigos drauge su ja bendradarbiauti. (*Ž. Lekleris, "Gyvenimas pagal įstatus"*)

Krikščionis yra pašauktas, drauge su kitais Kristaus pa-

sekėjais dalyvauti visuotiniame ir visokeriopame darbe, visa apimančiame darbe.

Mūsų dienomis "Katalikiškasis veikimas" ("Katalikiškas", tai yra visuotinis – tokia tiksli to žodžio prasmė) reiškia labiau apibrėžtą veikimo formą, kurią reikia patikslinti.

Per paskutinį šimtmetį antikrikščioniška dvasia pamažu griauja visuotinį rūmą, kurį su didelėmis pastangomis Bažnyčia pastatė ant krikščioniškų pagrindų. Filosofinis ir politinis liberalizmas, abejingumas, dažniausiai slepiąs priešišumą, atskyrimas Bažnyčios nuo valstybės ir kiti įvykiai sukrėtė krikščioniškąjį pasaulį. Po visą pasaulį paplito materializmo banga ir niekas neišsprūsta iš jo pragaištingo veikimo: nei asmuo, nei šeima, nei bendruomenė.

Kovai su blogiu ir atstatymui Kristaus teisių Bažnyčia turi stiprią, bet negausią, dvasiškiją; iš kitos pusės, kai kurie visuomeniniai sluoksniai pasirodo esą neprieinami tiesioginiam kunigo veikimui.

Todėl Bažnyčia kreipiasi į pasauliečius ir primena jiems jų apaštališką pašaukimą. Būdami ant abiejų pasaulių ribos – antgamtinio ir medžiaginio – jie labiau pajėgūs įnešti malonės pradą į žmogaus gyvenimo visumą įkūnyti dievišką žmogiškame ir viską atnaujinti Kristuje.

Natūralu, kad tame apaštališkame veikime, už kurį atsako visa Kristaus Bažnyčia, pasauliečiai turi betarpiškai priklausyti bažnyatinei valdžiai, rasdami dvasiškijoje tą dvasinę paramą, kuri padėtų jiems gyventi ir veikti pagal tikrą Kristaus dvasią.

Tokiu būdu, "Katalikiškoji akcija", kokia ji buvo sugalvota Popiežiaus Pijaus XI-jo, yra mobilizacija visų gerą valią turinčių pasauliečių, kurie patys organizuojasi į vieną, ir pilnai bei besąlygiškai priklausydami savo vyskupijos bažnyatinei valdžiai, padeda jai nešti dievišką sėklą į žmonių gyvenimą.

Bažnyčioje nėra dviejų grupių, iš kurių viena – dvasiška – būtų veikli, o kita – sudaryta ir pasauliečių masės, būtų pasyvi. Ne, kiekvienas Bažnyčios narys yra pašauktas būti aktyviu.

Norint būti krikščioniu, neužtenka būti įrašytam į metrikų knygą, reikia tarnauti Kristui visa savo būtybe, būti Jo kariu arba, jei galima taip išsireikšti, Jo "aktyvistu".

O dėl to Kristaus gyvenimas, Jo mokslas ir Bažnyčios mokslas turi persunkti mūsų kūną ir kraują, mūsų protą ir valią.

Reikia būti Kristui ištikimu, su meile ir besąlyginiai ištikimu.

Tik taip gali būti sukurtas idealus žmogaus tipas, kuriuo jis turi būti pagal Dievo planą.

Tik taip galima išgelbėti ir pilnai išvystyti žmonijos gerovei visas žmogiškasias vertybes.

Užbaigos žodis.

Mes trumpai kalbėjome. Tegu pats skaitytojas padaro išvadas.

Gyvenimo problema jaudina kiekvieną mąstantį žmogų. Pradžioje šio dėstymo mes pastatėme sau tikslą: mūsų siūlomas sprendimas turi atsižvelgti į visus realybės aspektus ir tikti kiekvienam žmogui visose aplinkybėse.

Ir iš tiesų, susumavus visa, kas iki šiol buvo sakyta, negalima nesutikti, kad bažnytinis klausimo išsprendimas nuostabiu būdu suderina pačiuose pagrinduose, atrodytų, prieštaraujančius elementus:

Gyvenimą ir mirtį,
kūną ir sielą,
mokslą ir tikėjimą,
nuodėmę ir šventumą,
maldą ir veiklą,
malonę ir laisvę,
sveikatą ir kančią,
jausmus ir protą,
žmogišką ir dievišką,
iniciatyvą ir paklusnumą,
teisumą ir atleidimą,
laikiną ir amžiną,
savimeilę ir išsižadėjimą,
nuosavą ir bendrą,
asmeninį ir visuomeninį.

Toks mokslas gali kilti tik iš Dievo. Kaip džiugu patirti, jog katalikų religija apima mus pilnai ir, nesudarydama mumyse jokio dvilypumo, nevaržydama mūsų natūralių ir teisėtų siekių, o priešingai, paskatindama ir suderindama juos, kviečia mus, su visu pilnumu mūsų gyvybinių jėgų, bendradarbiauti su Kūrėju ir Atpirkėju.

Kaip džiugu patirti, kad katalikiškasis tikėjimas, teikdamas daug vietos žmogaus asmenybei, nepadaro mūsų egoistais, nes primena mums, kad pasiaukojime yra mūsų žemiškosios misijos esmė ir mūsų dvasinio subrendimo metas.

Argi neaišku, kad nė viena iš šių dienų teorijų – daug kuo sveikų ir teigiamų – neišsprendžia gyvenimo problemos taip tobulai ir išsamiai?

Kaip puikus būtų pasaulis, jei visi tiesos iešką žmonės priimtų Kristaus ir Bažnyčios mokslą.

Bet reikia pripažinti, kad katalikų Bažnyčia turi daug priešų. Negalima abejoti kai kurių iš jų nuoširdumu. Iš kur kyla tas priešiškusmas?

Jis paaiškinamas kartais nepakankamai aiškiu katalikų mokslo žinojimu. Gal būt šis mano darbas padės kai kuriems iš Bažnyčios priešų arčiau susipažinti su tuo mokslu ir pamilti jį įkvėpusi Kristų.

Bet daugelį atstumia nuo Bažnyčios patys katalikai, kurių religinė ignorancija ir blogas gyvenimo būdas uždengia tikrąjį krikščionybės veidą.

Todėl, užbaigę šią knygą, skaitytojai – krikščionys turi priimti tvirtą sprendimą eiti Kristaus įstatymų ir Bažnyčios mokslo keliu, rodant pavyzdį kitiems.

Tenka apgailestauti, kad daugelis krikščionių, stebėdami dabartį ir žvelgdami į ateitį, nusimena, praranda gyvenimo džiaugsmą, tampa netinkamais darbui, maldai, netgi mąstymui. Galima pagalvoti, kad tamsius laikus žmonija pergyvena pirmą kartą!

Bet Bažnyčia jau nuo seno priprato prie bandymų. Užtenka prisiminti krikščionių persekiojimą pirmaisiais amžiais, barbarų antplūdį, dažnus kivirčius ir karus viduramžiais, atskalas ir, pagaliau, prancūzų revoliuciją.

Atsakykime kartą ir visam laikui nuo svajonių apie visuotinės gerovės pasaulį, apie pasaulį, nežinantį brolžudiškos kovos.

Argi Dievą neigianti visuomenė gali sukelti ką nors kitą, išskyrus neapykantą ir neviltį?!

Bet pasitikdami ateitį, kuri taip pat tamsi kaip ir praeitis, ar turime teisę apsiriboti vien bevaisėmis raudomis?

Anaįptol ne! Žinodami Viešpaties valią, stengsimės skleisti aplink save Jo šviesą ir Jo taiką, prisimindami šv. Rašto žodžius:

“Būkite visada pasiryžę pasiteisinti kiekvienam reikalaujančiam iš jūsų atsakymo apie tą viltį, kuri yra jumyse, tačiau su romumu ir baime”. (1 Petro 3, 15-16)

T U R I N Y S

I

GYVENIMO PROBLEMOS SPRENDIMAS

A. IŠKELIAMAS KLAUSIMAS	5
I skyrius. Gyvenimo mįslės.....	5
1. <i>Kam gyvenu?</i>	5
2. <i>Kam mirštu?</i>	6
3. <i>Kam kenčiu?</i>	9
4. <i>Kam darau pikta?</i>	11
II skyrius. Žmonių požiūriai į gyvenimo problemą.....	13
1. <i>Apie tą klausimą visai negalvojantieji</i>	13
a) To priežastis – blogas auklėjimas.....	13
b) Lengvabūdiškumas.....	13
c) Pareigų baimė.	15
d) Medžiaginiai rūpesčiai.....	16
2. <i>Ieškantieji, bet nerandantieji</i>	16
3. <i>Ieškantieji tiesos ir tvirtinantieji, jog ją rado</i>	17
4. <i>Kriterijus, padedąs teisingai išspręsti klausimą</i>	18
5. <i>Mūsų tikslas</i>	19
III skyrius. Pagrindinis sielos nusiteikimas.....	21
1. <i>Ieškant tiesos</i>	21
2. <i>Sekti tiesa</i>	21
B. ŽMOGIŠKOSIOS DRAMOS FONAS	23
I skyrius. Milžiniški dydžiai.....	24
II skyrius. Mažieji dydžiai.....	27
III skyrius. Gamtos stebuklų gama.....	28
IV skyrius. Naujas sielos nusiteikimas.....	29
1. <i>Sugebėjimas žavėtis</i>	29
2. <i>Paslapčių priėmimas</i>	30
a) Mokslininkai tiksliai apriboja savo ieškojimo plotą....	30
b) Mokslininkai taip pat pripažįsta, kad jų aiškinimai turi tik hipotetinį charakterį	31
c) Paslaptys auga mokslo progreso laipsniu	31
3. <i>Būk imlus</i>	33
C. DRAMOJE VEIKIANTIEJI ASMENYS	35
I skyrius. Žmogus	35
II skyrius. Dievas.....	37
1. <i>Dievo buvimas</i>	37
a) Ką sako protas	37

b) Ką sako mokslininkai	40
c) Ką sako krikščionybė	41
d) Ką sako atsitiktinumo teorijos šalininkai	43
e) Ką sako ateistai	45
2. Dievo prigimtis.....	47
III skyrius. Santykiai tarp Dievo ir žmogaus	49
1. <i>Mes trokštame Dievo įsikišimo</i>	49
a) Mes trokštame didesnio aiškumo	49
b) Mes trokštame didesnio artimumo	49
2. <i>Ar gali Dievas įeiti į mūsų gyvenimą</i>	50
a) Ar gali Dievas bendrauti su manimi	50
b) Ar mes turime teisę iš anksto tai neigti	51
c) Ar iš tikrųjų — taip ar ne—Dievas kalbėjo žmonijai? .	52

II

NUO PASAULIO SUTVĖRIMO IKI KRISTAUS.

Krikščioniškojo atsakymo pagrindiniai bruožai.

Žmogiškosios dramos penki aktai	57
PIRMASIS AKTAS: KŪRĖJO DARBAS	60
I skyrius. Tvėrimo supratimas.....	61
II skyrius. Materialinio pasaulio kilmė.....	62
1. <i>Mokslo duomenys</i>	63
2. <i>Tikėjimo duomenys</i>	64
3. <i>Pasaulio sukūrimas pagal Bibliją</i>	66
III skyrius. Gyvybės kilmė iki žmogaus	71
1. <i>Gyvybės kilmė</i>	71
a) Mokslo duomenys	71
b) Tikėjimo duomenys	71
2. <i>Rūšių kilmė iki žmogaus</i>	72
a) Mokslo duomenys	72
b) Tikėjimo duomenys	73
IV skyrius. Žmogaus kilmė	74
1. <i>Mokslo duomenys</i>	75
2. <i>Tikėjimo duomenys</i>	76
3. <i>Biblijos pasakojimas</i>	77
V. skyrius. Žmogaus pašaukimas	78
1. <i>Dievą pažinti</i>	79
2. <i>Dievą mylėti</i>	79
3. <i>Dievui tarnauti</i>	79
4. <i>Tarnauti pačiam sau</i>	82
5. <i>Tarnauti kitiems</i>	83

6. <i>Tarnauti laisvai</i>	86
VI skyrius. Žmogaus prigimtis	88
1. <i>Mūsų originalumas</i>	88
2. <i>Mūsų perėmimas</i>	90
a) Iš materialinio pasaulio	91
b) Iš dvasinio pasaulio	92
3. <i>Apie kai kurias mūsų būtybės įgimtas savybes</i>	94
a) ...nežinojimas	94
b) ...kančia.....	94
c) ...mirtis	95
d) ...dvasios ir kūno kova	96
VII skyrius. Prigimtiniai įstatymai	98
1. <i>Fiziniai-cheminiai dėsniai</i>	99
a) Mokslo atradimai.....	99
b) Stebuklas	99
2. <i>Prigimtiniai žmogaus įstatymai</i>	101
a) Sąžinė.....	102
b) Dievo įstatymai	103
VIII skyrius. Prigimtinės žmonių bendruomenės	103
1. <i>Šeima</i>	103
2. <i>Valstybė</i>	104

ANTRASIS AKTAS: KVIETIMAS Į AUKŠTESNĮ

GYVENIMĄ	104
1. <i>Dievo malonė</i>	105
2. <i>Papildomos malonės dovanos</i>	106
3. <i>Sukurta harmonija</i>	107
4. <i>Kaltės galimybė</i>	108
5. <i>Gėrio ir blogio pažinimo medis</i>	108
6. <i>Humanizmas ir antgamtinis pradas</i>	109
7. <i>Malonės perdavimas</i>	109

TREČIASIS AKTAS: GIMTOJI NUODĖMĖ

1. <i>Nuodėmės pramatymas</i>	110
2. <i>Adomo nuodėmė</i>	111
3. <i>Biblijos pasakojimas</i>	112
4. <i>Adomo sulauktos pasėkos</i>	112
a) nutraukimas santykių su Dievu.....	113
b) sutrikimas santykių su išoriniu pasauliu ...	113
c) praradimas pusiausvyros savyje	114
5. <i>Dieviškojo plano išsaugojimas</i>	115
6. <i>Gimtosios nuodėmės ir Jos pasėkų perdavimas</i>	116

III

NUO KRISTAUS IKI MŪSŲ LAIKŲ

A. ATPIRKIMAS	119
<i>Įvadas</i>	119
I skyrius. Švenč. Trejybė	123
1. <i>Prigimtis ir asmuo</i>	123
2. <i>Amžinasis Dievo veikimas</i>	124
3. <i>Paslapties pareiškimas</i>	125
4. <i>Tikėjimo apšviestas protas</i>	125
a) Dievas tobulai pažįsta save patį	126
b) Dievas tobulai myli save patį	127
c) Dėl ko mums apreiškta toji paslaptis.....	127
II skyrius. Istorinis Kristus	128
1. <i>Pagonių ir žydų liudijimai</i>	128
2. <i>Krikščioniški šaltiniai</i>	130
a) Žodinė Evangelija	131
b) Rašytinės Evengelijos	132
c) Istorinė padėtis	133
III skyrius. Įsikūnijimo paslaptis	134
1. <i>Paslaptis</i>	135
2. <i>Tikras Dievas</i>	137
3. <i>Tikras Žmogus</i>	137
4. <i>Įsikūnijimas – to dieviškojo plano tobulas vykdymas</i> .	140
a) Dieviškasis planas.....	140
b) Raboni.....	141
IV skyrius. Centrinis atpirkimo aktas	141
1. <i>Auka</i>	143
2. <i>Žydų Velykos</i>	144
3. <i>Kristaus auka</i>	145
4. <i>Laiminga kaltė</i>	146
V skyrius. Kristaus prisikėlimas, amžinosios Velykos	147
<i>Mūsų tikėjimo į Kristų protingas pagrindas</i> <i>(V. Solovjovo laiškas L.N. Tolstojui)</i>	152
VI skyrius. Angelai	157
1. <i>Gerieji angelai</i>	157
2. <i>Blogieji angelai</i>	162
VII skyrius. Mergelė Marija	168
1. <i>Kodėl Dievas skyrė Švč. Marijai išganymo darbe</i> <i>ypatingą vietą?</i>	168
2. <i>Ką Kristus gavo iš savo Motinos</i>	169
3. <i>Ką Dievo Motina gavo iš savo Sūnaus</i>	170
VIII skyrius. Naujos perspektyvos	171

1. <i>Meilė Dievui</i>	171
2. <i>Dieviškoji Tėvo karalystė</i>	172
3. <i>Pagrindinis karalystės įstatymas</i>	175
B. KRISTAUS BUVIMO ANT ŽEMĖS TAŠA	176
I skyrius. Nematomoji Bažnyčios realybė	176
1. <i>Malonė</i>	177
2. <i>Mistinis kūnas</i>	179
3. <i>Vynmedis</i>	180
II skyrius. Regimasis Bažnyčios pasireiškimas	182
1. <i>Uždavinys nukreipti žmogų į Dievą</i>	183
a) Valdžios būtinumas	183
b) Popiežius	184
c) Vyskupai	185
d) Kunigai	185
e) Ištikimieji	185
2. <i>Uždavinys mokyti žmoniją</i>	186
a) Ką liečia tas uždavinys	186
b) Ko turi mokyti Bažnyčia	187
c) Ar gali Bažnyčia savo mokyme suklysti	189
d) Neklaidingumo supratimas	189
3. <i>Uždavinys pašvęsti žmoniją</i>	190
a) Dalyvavimas Kristaus aukoje	191
b) Sakramentai (1 – Švč. Sakramentas, 2 – Krikštas, 3 – Ligonų patepimas, 4 – Atgaila, 5 – Sutvirtinimas, 6 – Mote- rystė, 7 – Kunigystė)	192
c) Sakramentų teikėjai (vyskupai, kunigai pasauliečiai)	194
4. <i>Bažnyčios šventumas</i>	195
5. <i>Bažnyčios vienumas ir visuotinumas</i>	196
III skyrius. Kristaus buvimo ant žemės bruožai	201
1. <i>Tęsiamas Kristaus darbas</i>	202
2. <i>Tęsiamas Kristaus kaip Sūnaus meilė</i>	203
3. <i>Tęsiamas Kristaus kančia</i>	204
4. <i>Tęsiasi Kristaus mirtis'</i>	208
5. <i>Tęsiasi prisikėlimas</i>	209
6. <i>Prisikėlimas iš materialinio pasaulio</i>	210
Žmogus pagal Dievo planą	210
1. <i>Bažnyčia turi teisę kištis į pasaulietišką gyvenimą</i>	211
2. <i>Bažnyčia neįpareigota nustatyti</i>	

<i>pasaulio tvarką.....</i>	212
3. <i>Nereikia Bažnyčios maišyti su jos atstovais</i>	213
C. BAŽNYČIA PASAULYJE	214
I skyrius. Bažnyčia ir žmogaus asmuo	214
1. <i>Žmogaus asmens vertė</i>	214
a) Žmonių giminė	214
b) Rasė.....	215
c) Nacija	215
d) Bažnyčios požiūris	215
2. <i>Žmogiškosios asmenybės pašaukimas</i>	217
3. <i>Žmogiškosios asmenybės paruošimas</i>	218
a) Tapti žmogumi	218
aa) Progreso įstatymas	218
bb) Harmonijos įstatymas	219
cc) Aukos įstatymas	220
b) Krikščioniškasis humanizmas	221
II skyrius. Bažnyčia ir žmogaus kūnas.....	222
1. <i>Bažnyčios dogmos ir žmogaus kūnas ...;.....</i>	222
a) Sutvėrimo dogma	222
b) Gimtosios nuodėmės dogma	223
c) Įsikūnijimo dogma	224
d) Atpirkimo dogma	224
e) Prisikėlimo dogma	225
f) Žengimo į dangų dogma	226
g) Eucharistijos dogma.....	226
h) Visų prisikėlimo dogma	226
i) Antgamtinio gyvenimo dogma.....	227
2. <i>Bažnytinė liturgika ir mūsų kūnas</i>	228
a) Dieviškoji liturgija	229
b) Sakramentai	229
c) Bažnytinės šventės	230
d) Laidotuvių apeigos	230
e) Paveikslų garbinimas.....	231
f) Relikvijų garbinimas	232
3. <i>Bažnytinė moralė ir mūsų kūnas</i>	232
a) Gyvenimo pradžioje	233
b) Gyvenimo eigoje.....	233
c) Gyvenimo pabaigoje	234
4. <i>Bažnyčia ir fizinė kultūra</i>	235
III skyrius. Bažnyčia ir grožio pajautimas	239
1. <i>Bendra direktyva</i>	239
2. <i>Požiūris į grožį</i>	239
3. <i>Gražusis Dievo pasaulis</i>	240
4. <i>Bažnytinė malda</i>	240
5. <i>Žmonių meninė kūryba</i>	242

6. <i>Bažnyčios požiūris į žmogaus sukurtąjį meną</i>	243
7. <i>Jausmų pavojingumas</i>	244
8. <i>Meno pavojingumas</i>	245
IV skyrius. Bažnyčia ir žmogaus širdis	247
1. <i>Draugystė</i>	247
a) Kristaus pavyzdys.....	247
b) Ką Bažnyčia įneša į draugystę	248
c) Ką Bažnyčia pataria	248
2. <i>Meilė</i>	249
a) Moteris	249
b) Jungtuvės	250
c) Kūdikis	251
V skyrius. Bažnyčia ir žmogaus protas	252
1. <i>Bažnyčios įnašas į proto sritį</i>	252
2. <i>Bažnyčios įnašas į mokslo sritį</i>	255
a) Pasaulietiško mokslo platintoja	256
b) Pasaulietiško mokslo išvystytoja.....	257
3. <i>Mokslas ir tikėjimas</i>	260
VI skyrius. Vientisa asmenybė	261
1. <i>Įsijungimas į Kristaus mistinį kūną</i>	262
a) Tikroji realybė	262
b) Dvasinis gyvenimas	263
c) Pasaulis – tai vidinio gyvenimo skliautai	264
d) Įprastiniai užsiėmimai – tai vidinio gyvenimo įrankiai	265
e) Liturgija – tai vidinio gyvenimo židinyss	266
2. <i>Priklausymas matomajai Bažnyčios bendruomenei</i>	266
a) Šalia Bažnyčios nėra išganymo	267
b) Aktyvaus paklusnumo dvasia.....	267
c) Apaštalavimo dvasia	268
<i>Užbaigos žodis</i>	271

Lellote

GYVENIMO PROBLEMOS SPRENDIMAS

Pasirašyta spaudai 1990 II 21. SL 259. Formatas 60 x 90/18. Popierius ofsetinis Nr. 1.

Ofsetinė spauda. 17,5 sąl. sp. 1., 16,5 apsk. leid. I. Tlr. 75 000 egz.

Užsakymas 1401. Leid. Nr. 12143. Kaina 3 rb 50 kp

„Sviesos“ I-kla, 233000 Kaunas. Vytauto pr. 25

Spausdino „Aušros“ sp., 233000 Kaunas, Vytauto pr. 23

Fotografuotinis Lietuvių Sielovados (Vyk. T. A. Baltakio, O.F.M.) Tarybos ir knygų leidyklos "Foyer Oriental Chrétien a. s. b. l." Editions "Vie Avec Dieu" 206, Aenue de la Couronne, 1050 Bruxelles, Belgique leidinys.

Trečiasis fotografuotinis leidimas
(Antrasis leidimas — 1990 m.)

Lellote

Le 164 Gyvenimo problemos sprendimas. — (3-iasis fotografuot. leid.). — K.: Šviesa, 1990. — 280 p.

ISBN 5-430-01239-4

Knyga Lietuvoje pasirodė stingulio metais. Išversta į lietuvių kalbą ir perrašyta rašomosiomis mašinėlėmis, buvo platinama tarp tikinčiųjų ir pasiekdavo tik nedidelę jų dalį.

Skiriama jaunimui, ieškančiam gyveninio prasmės ir norinčiam susipažinti su krikščioniškos (katalikiškos) pasaulėžiūros pagrindais. Parašyta gyvu stiliumi ir lengvai skaitoma. Ji bus labai naudinga visiems, norintiems pagilinti savo religines žinias. Taip pat ją bus galima naudoti kaip tikybos vadovėlį aukštesniųjų klasių mokiniams ir studentams.

L 0403000000 — 110
M853(10) — 91 Prot Nr. 3—90

MBBK 2

ISBN 5-430-01239-4